

TÜRK İDARE DERGİSİ

İÇİŞLERİ BAKALINÇINCA İKİ AYDA BİR ÇIKARILIR

Yıl: 38

Mayıs-Haziran

Sayı: 306

İÇİNDEKİLER

GENEL İDARE:

TETKİKLER:

	Sahife
Yenileştirme	Reşat ARKAYA 3
nan Grevinin Öğrettikleri	Mehmet ALDAN 18
Sayıli Kanun ve Tatbikatı	Orhan AYGEN 22
n İlinde Turizm	Mustafa BEZİRGAN 37
ısa İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu	Naci DOĞANÇAY 67
ınma Planı Uygulaması ve İdareyi Yeniden nlleme Konularında 1966 yılında yapılan er toplantıları	Ragıp GERÇEKER 95

TERCÜMELER:

ümet Tasarrufları Teorisi	M. Nuri. ERDEM 117
'lanın Bölgeleştirilmesine ait malumat	Sabri YAŞAYAN 127

MAHALLİ İDARELER:

TETKİKLER:

halli İdareler» kavramı ve Mahalli İdarelerin el Devlet Düzeni içindeki yeri	Fethi AYTAÇ 133
enin Yeniden Düzenlenmesi açısından Köyler	Dr. Nuri TORTOP 140
BİR COĞRAFYA:	
Babaeski İlçesi İdari Coğrafyası	Necati ÖZEN 153
YETMELİKLER:	165
KARNAMELER:	170
DANIŞTAY KARARLARI:	176
HABERLER	Yiğit KIZILCAN 180

ABONE BEDELİ

Türkiye için yıllıkı : 500 kuruş
Yabancı memleketler için yıllıkı : 750 kuruş

----- 000 -----

ABONE BEDELİNİN GÖNDERİLMESİ ŞEKLİ

A — Türkiye’de:

Bulunan yerin Malsandığına tutan yatırırlarak mukabilinde alınacak (çeşitli gelir makbuzu) aynen ve taahhütlü mektupla;

İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü-Ankara

Adresine gönderilmelidir.

B — Yabancı memleketlerde:

Abone bedeline, makbuz pulu için 4 kuruş eklendikten sonra hâsıl olan meblâğ, posta veya banka havalesi olarak yukarıdaki adrese gönderilmelidir.

----- 000 -----

İdareyi ilgilendiren mevzularda hazırlanacak etütler kabul olunur.

Gönderilecek yazının iki nüsha olması ve 20, 25 sahifeyi geçmemesi, makinada seyrek satırla yazılmış olması ve yarım sahifeyi geçmeyen ayrıca bir de özü bulunması lâzımdır.

Dergiye derç olunmayan yazılar iade edilmez.

Yazı işleri için İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü’ne müracaat edilmelidir.

Sahibi: İçişleri Bakanlığı

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mes’ul Müdürü: Yiğit KIZILCAN

GENEL İDARE

İDARİ YENİLEŞTİRME

Yazan:

Reşat AKKAYA

Kınık Kaymakamı

KONU ÖZETİ

İdarede reform, rasyonel bir yönetim sistemi, kurma yönünden günümüzün aktüel konusudur. Yazımızda konuyu bütün yön ve detaylarıyla açıklamaktan çok çalışmalara bir rehber vermek esası üzerinde durduk.

Konunun tanımlanması, «mevzuat», «personel is istemi» ve «organizasyon ve metot» yönlerinden görülen aksaklıkların açıklanması ile yapıldı ve böylece gayenin tespiti cihetine gidildi.

Bütün İlmi çalışmalarda olduğu gibi, İdari yenileştirmede de usul ve metot meselesi rasyonel bir çalışma ve planlama yönünden önemlidir. Bu görüş açısından hareketle, «kurulacak nazım kuruluşlar,» «fonksiyonel tetkik», «haberleşme ve bilgi beslenmesi» ve «bilgilerin değerlendirilmesi» konularında lüzumlu açıklamalar yapıldı.

Elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi ve planlama konular özellikle İçişleri Bakanlığı yönünden ele alınarak çalışmalara ameli bir değer vermeye çalışıldı.

Uygulamada hangi konularda uyanıldık gösterilmesi gerektiği konusuyla mevzu bağlandı.

I — GİRİŞ

II—KONUNUN TANIMLANMASI

A — İdari kanun, tüzük ve yönetmeliklerdeki aksaklıklar

B — Personel sisteminden doğan aksaklıklar

C — Organizasyon ve Metot bakımından görülen aksaklıklar

III — YENİLEŞTİRMEDE USUL VE METOT

- A — Nazım kuruluşlar
- B — Fonksiyonel tetkik
- C — Komünikasyon - Bilgi toplama
- D — Bilgilerin değerlendirilmesi

IV— DEĞERLENDİRME VE PLÂNLAMA

- A — Organizasyon bakımından
- B — Personel idaresi bakımından
- C — Bütçe ve Mali yönetim bakımından

V— UYGULAMA

- A — Siyasi çevre yaratma bakımından
- B — Hukuki çevre bakımından
- C — Mali kaynaklar bakımından
- D — Kalifiye personel bakımından

VI— SONUÇ

I — GİRİŞ:

İdarede reform gerek uygulayıcıların gerekse düşünürlerin öteden beri üzerinde hassasiyetle durdukları ve fakat gerçekleştirme imkânını bulamadıkları bir konu olarak İdari literatürümüzde yer almaktadır. Problem çeşitli yönleri ile incelenmiş fakat olumlu bir sonuç alınamamıştır. Biz konuyu genel, İlmi ve metodik bir yolla ele almakla beraber tahsisen İçişleri Bakanlığı bakımından işlemeyi uygun bulduk.

Problemin hal şekli, genellikle tanımlanması, yani yenileştirme konularını tespit, buna göre gayeyi belirtmek ve problemi İlmi ve metodik bir yolla çözmekle sağlanabilir. Diğer bir deyimle, üzerinde duracağımız noktalar: (1) günümüzün idaresinin problemlerinin neler olduğu, (2) Buna göre yenileştirmeden neyi kastettiğimiz ve gayemizin ne olduğu, (3) gerçekleştirme metodumuzun ne olması gerektiği konularıdır. Bu arada yukarıdaki çalışmaların, gayeye en kısa yoldan ve İlmi bir yolla varmak bakımından, uygulayıcılar ile eksper ve düşünürlerin müşterek çabasıyla yürütülmesi öngörülmüştür.

II — KONUNUN TANIMLANMASI:

Bundan maksat «ihtiyaç nedir ve nereden doğmaktadır» sorusunun aydınlatılmasıdır. Gerçekçi bir metotla problemi tanımlamadan yani memleket gerçeklerini göz önünde tutmadan İdari reformu yapmak mümkün değildir. İşe bu açıdan baktığımız zaman, reorganizasyon mevcut kuruluşların kökünden sökülüp atılması değil, onların ihtiyaçlar istikametinde yeniden organize edilmesi olayıdır ve bunu sağlayacak organizasyon ve koordinasyon kuruluşlarıyla gerçekleştirilebilir.

Yenileştirmeyi zorlayan İdari aksaklıklar genellikle aşağıdaki konulardadır:

A — İdari kanun, tüzük ve yönetmeliklerdeki aksaklıklar:

Bu aksaklıklar genellikle gelişen ihtiyaçların karşılanmaması ve idareye seyyaliyet verecek hükümlerin getirilmemiş olmasından doğmuştur ve aşağıdaki konuları kapsar:

a — Kanun, tüzük ve yönetmeliklerde devri geçmiş veya uygulama niteliğini kaybetmiş hükümler vardır.

b — Kuruluş kanunlarında müesseselerin gaye ve hedefleri açıkça belirtilmediği gibi gayenin gerçekleştirilmesinde usul ve metot meselesi de halledilmemiştir.

c — idarede yetki meselesi şüphe ve tereddütleri yok edecek şekilde düzenlenmemiştir. Diğer bir deyimle, idarede yetki yersiz tereddütlere yer veren, açık olmayan ve işin icaplarına uymayan bir görünüşe sahiptir. Bu ise otoritenin ve yetkinin dağılımında bir kararsızlık sistemidir.

B — Personel sisteminden doğan aksaklıklar:

Personel sistemi, yeterli ve kalifiye bir idare kurmada üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bu konudaki aksaklıklar aşağıdakiler olabilir:

a — Personelin tayin, yükselme, yer değiştirme ve işten uzaklaştırma sistemlerindeki zamanın ihtiyaçlarına uymayan uygulama:

1 — Kalifiye elemanı atama sistemindeki aksaklıklar.

2 —Personeli seçmede ahlaki yeterliği gösteren kriterlerdeki kifayetsizlik sebebiyle doğan görevi kötüye kullanma meseleleri.

3 — Personelin terfiinde ilgisiz ve yeterli olmayan kaide ve temeller.

4 — Baskı gruplarının etkisiyle veya kayırma ile yapılan atamalar.

5 — Yüksek dereceli memurların ve kilit elemanların sık sık değiştirilmeleri.

6—işin ehli olmayan personeli işten çıkarmada cesaret, kabiliyet ve tecrübe noksanlığı.

b—Personelin yetiştirme sistemindeki aksaklıklar:

1 — Kalifiye eleman yetiştiren kaynakların yetersizliği.

2 — Yöneticilerin eğitim ve yetiştirmelerindeki yetersizlik.

3 — Kendi kendini yetiştirme ve işin yürütülmesini teşvikte tesadüfe yer veren bir sistem.

4 — Meslek içi eğitimin önemini anlamada tereddütler ve konuya eğilmeme.

5 — Meslek içi eğitimde yakın denetim sisteminin önemini anlamada yetersizlik.

6 — Görevlilerin iş geliştirilmesi yerine şahsi derlemelerini ön plânda tutmaları sistemi. 4

c — Personelin birbirleriyle ve üçüncü şahıslarla ilişkileri sistemindeki bozukluk:

1 — Amirle memur arasında yeterli ve tesirli bir ilişki kurmadaki yetersizlikler.

2 — Halkın ilgisini yansıtan ünitelerle işbirliğinde görülen noksanlıklar.

3 — Halkla ilişkilerde sistemli bir çaba gösterilmemesi.

4 — Diğer kuruluşlarla ilgilenmenin öneminin anlaşılmamış olması.

C — Organizasyon ve Metot bakımından görülen aksaklıklar:

a — İdare tekniği alanında:

- 1 — Yeni bir kuruluşu organize etmede bilgi ve tecrübedeki noksanlıklar.
- 2 — Grup çalışması tekniğinin anlaşılmamış olması.
- 3 — Program faaliyetlerini koordine etmede yetersizlik.
- 4 — Projelerin, görevlerin, çabaların ve işin plân ve programa bağlanmasında yetersizlik.
- 5 — Yenileştirme ve değişiklik atmosferi yaratmada başarısızlıklar.
- 6 — Gayeden çok usul ve nizamlara uyma çabası.
- 7 — Yürütme standartların karşılaştırma ve yürütmede gösterilen başarısızlıklar.
- 8 — Sosyal ve ekonomik değişiklik getirecek İdari teşebbüslerde kanun ve kaidelere harfiyen uyma çabası.
- 9 — Yetkilerin ve makamların kullanılmasında açık ve kararlı olmama.
- 10 — Emirlerin açık olmaması, diğer taraftan bunların akla gelmeyecek şekilde uygulanması.
- 11 — Bir işte pek çok amir bulunması.
- 12 — Karar verme safhasında memurun yerli yersiz müdahaleleri.
- 13 — İstikrarsız ve bilhassa kaprislere göre değişen İdari siyaset.
- 14 — Hakkın tesliminde açık olmayan ve adaletsiz temeller.
- 15 — Mütihassıs Ve teknik elemanla olmayanlar arasındaki ilişkilerin açık olarak belirtilmemiş olması.
- 10 — idari usul ve metotların siyasi olanlara uydurulmasındaki başarısızlık.
- 17 — Yürütme kararlarının alınmasında kullanılan istatistik bilgilerde yetersizlik.

18 — Yeterli bilgi almadan ve eleştirme yapmadan karar verme.

19 — Gayenin nasıl gerçekleşeceğine önem vermemek.

20 — İdari bakımdan değerlendirme zorunluğunu görmemezlikten gelme.

21 — Diğer memleketler tecrübelerini bünyemize uyup uymayacağım araştırmadan uygulama çabası.

22 — Kalkınma projelerinin uygulanmasında yönetim yetersizliği ve ehliyetsizliği.

23 — Koordinasyon yapacak bir memur veya organın genellikle bulunmaması.

24 — Halkla ilişkilere değer verilmemesi ve bunun tekniğinin de anlaşılmamış olması.

b — Organizasyon alanında:

1 — Yöneticiler ve denetçilerdeki büyük bir yönetim ağı kurma çabası.

2 — Organizasyon ve metot kuruluşunun bulunmaması ve bunun nasıl kurulacağına kararsızlık.

3 — İşin çok küçük parçalara bölünmesi sistemi.

4 — Daire içi yerleştirmenin iş icaplarına uyacak şekilde sistemleştirilmemesi.

5 — Kullanılan araç ve gereçlerdeki yetersizlik.

6 — Haberleşme sistemindeki noksanlıklar ve bozukluklar.

7 — Yüksek derecede merkezileşme Ve bunun sonucu aşın kırtasiyecilik.

8 — Fonksiyonların yürütülmesi ile yetki ve görevlerin dağılımında yukardan aşağı iyi bir işbölümü yapılmamış olması.

c — Mali yönetim alanında:

1 — İş icaplarına uyan veya programın idaresi yerine maliyetini esas alan bir bütçe sistemi.

2 — Programların uygulanması için zaruri olup ta mevcut bulunmayan kaynaklar veya yetersiz olan kaynaklar.

3 — Etkili bir idare kurmada yetersiz tahsisatlar ve tahsisatların bir tarafa yığılması.

4 — Vergi politikasında ve yeni kaynaklar bulmada olumsuz veya yetersiz bir çaba sarfı.

d — Yönetim siyaseti alanında:

1 — İdareye yol gösteren açık bir politika ihtiyacındaki dikkatsiz davranışlar.

2 — İş yürütenlerle diğer personel arasında menfaat farklılığının göz önünde tutulmaması.

3 — Bazı grupların milli bir gayret veya sistem kurmaya engel olma çabalan.

4 — Politikacıların olur diyeceği bir proje hazırlamada veya uygulama programı yapmada tecrübesizlikler veya olumsuz davranışlar.

5 — Devlet memurları ile politikacılar arasındaki uyuşmazlıklar.

6 — Efkârı umumiyeyi tespitteki güçlükler.

7 — Baskı grupları tarafından yaratılan problemler.

8 — Yöneticinin değişmesi halinde gayenin gerçekleştirilmesi veya programın devamını sağlamada yetersizlik.

9 — Bazı atama ve yükselmelerde partizanca görüşler neticesi farklılık yaratma.

10 — Partizan personelin idareyi sabote etme çabalan.

Yukarıda dört ana grup altında topladığımız ve öteden beri idare sisteminin iyi işlememesine sebep olan noksanlıklar veya yetersizlikler iyi bir çalışma düzeni ve rasyonel bir idare kurma bakımından üzerinde hassasiyetle durulması gereken konulardır. Bu bakımdan bizde reorganizasyon veya idari yenileştirme (1) kuruluşların yeniden gözden geçirilmesi ve yenileştirme zarureti üzerinde genel bir hükümet politikası, (2) baskı gruplarının varlığını ve fonksiyonunu kabul etme, (3) yeniden teşkilatlanma ve (4) iyi bir personel sistemi kurma konularını kapsar.

III — YENİLEŞTİRMEDE USUL VE METOT

Verimli bir çalışma düzeni kurmak bir kuruluş meselesi olduğu kadar kullanılan usul ve metotların iş icaplarına göre ayarlanması meselesidir. Bunun için Kuruluş Fonksiyon karşılaştırmasını yapmak ve buna göre takip edeceğimiz yolu tercih etmek gerekir ise bu açıdan baktığımızda bizde yenileştirme yalnız aksaklıkların giderilme çabası değil çözümlerinin tüm içinde yeniden formüle edilmesidir. Buna göre:

A — Nazım Kuruluşlar:

Yenileştirmeyi hazırlayacak ve ilmi yollarla gerçekleştirilmesine çalışacak «Nazım Kuruluşları» kurmak gerekir. Bunlar Organizasyon ve Metot, Personel ve Plân ve Koordinasyon daireleri olabilirler.

B — Fonksiyonel Tetkik:

Yukarıda açıklanan aksaklıklarda göz önünde tutarak kuruluşun fonksiyonların araştırmak ve çeşitli fonksiyonlar arasındaki ilişkilerin hudutlarını belirtmek gerekir. Bu «işe göre kuruluş» prensibinin uygulanmasını sağlar.

C — Komünikasyon; Bilgi Toplama:

Haberleşme (Komünikasyon) sistemini geliştirmek gerekir. Bu nazım kuruluşların bilgi ve istatistiklerle beslenmesi sistemi olduğu kadar kuruluş kademeleri arasında ahenkli çalışmayı da sağlar Esas, yetkililer arasındaki bilgi beslenmesini İlmi metotla geliştirmektedir.

D — Bilgilerin değerlendirilmesi:

Toplanan bilgilerin İlmi olarak değerlendirilmesi ve bir plânlama yapılması gerekir. Bu devrede '

- a — Kuruluş ve bağlı müesseselerin alacağı yeni şekil,
- b — Kuruluşa hâkim olacak yeni çalışma prensipler ve İlmi metotlar,

c — Kuruluşun personel sisteminde uygulanacak yeni ve İlmi metotlar,

d — Bütçe ve mali idare bakımından yeni bir sistem kurma, bakımlarından değerlendirmeler yapılacak ve bu konulan kapsayan plânlamalar hazırlanacaktır.

IV — DEĞERLENDİRME VE PLÂNLAMA

Konuya tatbiki bir değer vermek ve yukarıda giriş kısmındaki açıklamalarımıza da uymak bakımından meseleyi içişleri Bakanlığı yönünden ele almak uygun olur görüşünderiz. Bu meyanda aşağıda açıkladığımız organizasyon ve çalışmaların yapılması gerekir:

A — Organizasyon, bakımından:

a — içişleri Bakanlığı kuruluşu içinde bir «ORGANİZASYON ve METOT» dairesi kurmak ve bunu Bakanın en yakın «kuruluş ve çalışma sistemleri,» danışma organı haline getirmek.

Bu daire yukarda açıkladığımız Ve İdari yenileştirmeyi zorunlu kılan konulan da göz önünde tutarak:

1 — Kuruluşun bağlı kuruluşlarla karşılıklı ilişkilerine göre yeniden veya tadilen organize edilmesinin temel prensiplerini koyacak Ve bunu bir plâna bağlayacaktır.

2 — Memleket realitelerim de göz önünde bulundurarak, görevlerin ve yetkilerin dağılımında bir yenileştirme planlayacaktır. Bunu yaparken görev ve yetki arasında bir denge sağlayacak ve uygulama yeteneği olmayan görev ve yetki vermekten kaçınacaktır.

3 — Yapıcı bir denetim sisteminin temellerini kuracaktır. Bunu yaparken «yakın teftiş ve denetim» sistemini getirecek ve denetçinin çalışmalarının denetlenen için bir «korkutma ve tehdit» sistemi olmaktan çok «yapıcı, eğitici Ve yol gösteren» olması sağlanacaktır.

Görüşümüze göre, Mülkiye Teftiş Heyeti'nin ve idarecilerimizin yaptıkları teftiş ve denetimler sistem olarak devrini geçirmiş olup yapıcı, eğitici ve yol gösteren olmaktan çok uzaktır. Bilhassa Vali ve Kaymakamların görev alanlarının genişliği, işin çeşitliliği denetim görevinin yeteriyle yapılmasına engel olmaktadır. Diğer taraf-

tan bir amirin denetleyebileceği personel sayısı hudutlu olup bu gerçek ilimcede saptanmıştır.

4 — Kırtasiyeciliği çok azaltacak prensipleri getirecek ve planlayacaktır.

5 — Şikâyet ve itirazların mahalli yetkililerce araştırılması ve neticeye bağlanması prensibini getirecek ve bu yetkinin kullanılmasındaki aksaklıklar tesirli bir denetim ve personel sistemiyle gerçekleştirilecektir.

6 — İşin organizasyonu yapılırken (İş - Akışı İş Sayımı Analizleri ve İş ölçümü sistemleri gibi İlmi yollar göz önünde bulundurulacaktır.

7 — Plânlı ve koordine bir çalışmanın esasları getirilecek ve takip edilecektir. Bu meyanda kalkınmada merkezi, bölge ve mahalli kuruluşlar arasındaki ilişkilerin detaylı bir şekilde belirtilmesi ve yürütenlerin fonksiyonlarının açıklanması koordine bir çalışma düzeni getirme bakımından üzerinde durulması gereken konular olmalıdır.

8 — Alman karar ve yapılan planların uygulama şekilleri kovuşturulacak ve yeni tavsiye ve temennilerde bulunulacaktır. Bu idareye günün icaplarına uyma potansiyeli verecektir.

9 — Bakanlık merkez kuruluşunda görev alan «Kilit Personel» in mütehassıs ve eksper elemanlardan olması esası getirilecek, bunların atanma usulleri personel dairesince düzenlenecek ve sık sık değiştirilmelerini önleyici tedbirler alınacaktır.

10 — Yukarıdaki işlemler özel idare, belediye ve köy kuruluşlarının özelliklerine göre onlar için de uygulanacaktır.

11 — Çalışma yapılırken yetmiş idarecilerden olduğu kadar üniversiteler ve amme idaresi görevlilerinden de yararlanılacaktır.

b — Kanun, tüzük ve yönetmelikler bakımından gerekli çalışmalar yapılarak gelişen ihtiyaçları karşılayacak ve idareye seyyaliyet verecek hükümler getirilecektir. Bu meyanda:

1 — Kanun, tüzük ve yönetmeliklerde devri geçmiş ve uygulama niteliği kalmamış hükümleri yürürlükten kaldırmak için hazırlık yapılmalıdır.

2 — Kuruluş kanunlarında müesseselerin gayeleri ve bunların gerçekleştirilmesinde usul ve metot meselesi halledilmelidir.

3 — idarede yetki meselesi şüphe ve tereddütlere yer vermeyecek şekilde düzenlenmelidir. Açık olmayan ve tekrüre sebep olan yetki sistemi kaldırılmalıdır.

4 — Fonksiyonun ve gayenin gerçekleşmesi için gerekli kanun tasarıları hazırlanmalıdır.

B — Personel idaresi bakımından:

iyi bir personel plânlaması yapılması için günümüzün Özlük İşleri Genel Müdürlüğü kuruluş ve muamelelerinin iyice gözden geçirilmesi ve ilmi esaslara dayanan etkili bir kuruluş haline getirilmesi gerekir. Bu ise Bakanlık bünyesinde iyi bir personel sistemi getirecek bir «PERSONEL DAİRESİ» kurmakla gerçekleşebilir. Buna göre daire:

a — Belirli bir personel siyaseti getirecek tedbirleri planlayacaktır. Şöyle ki, Özlük İşleri Genel Müdürü personelin atama, yükselme ve yer değiştirmelerinde yetkili ve sorumlu tek teknik eleman olacak, belirli bir personel siyaseti getirecek ve personel idaresinin teknik yürütümünden Bakana karşı kişisel sorumluluğu bulunacaktır.

b — Görev ve sorumluluğun derece ve cinsine göre pozisyon sınıflandırması esasları getirilecektir. Bu meyanda:

1 — Her pozisyondaki personelin görevleri tespit edilip açıkça gösterilmelidir.

2 — Yapılan hizmete, yüklenilen sorumluluğa, kullanılan yetkiye ve istenilen kaliteye göre sınıf grupları meydana getirilmelidir.

3 — Çeşitli sınıflara görevlerini açıklayan kısa tarifli isimler verilmelidir.

Her sınıf asgari yeterlik, genel görev ve özellik ve yükselme derecelerine göre tarif edilmelidir.

5 — Personeli pozisyondaki sınıflara göre dağıtılmalıdır.

6 — Bu plânlamaya gelişen ihtiyaçlara uyan bir akıcılık verilmelidir.

c — Hizmette kullanma usulünü sınıf ve pozisyonlara göre düzenlemeli ve şartlarını belirtmelidir. Şöyle ki:

1 — Zekâ ve kavrayış, pozisyonun gerektirdiği tahsil, görgü ve kişisel yeteneklere göre hizmette kullanılmanın özelliklerini belirtmelidir.

2 — Sağlık şartlarını belirtmelidir.

3 — Karakter ve hürmet celbi esasları konulmalıdır.

4 — Ehliyetli elemanların başvurularını sağıalacak metotlar getirilmelidir.

d — Başvuranlar arasında yararlı olanı seçecek esaslar koyulmalıdır. Şöyle ki:

1 — Yapılacak imtihanların esasları belirtilmelidir.

2 — Atanacak kişiyle ilk görüşmeyi kimlerin yapacağını tespit etmelidir.

Sınıf ve pozisyonlara göre «aday» memur olarak çalışma süreleri belirtilmelidir.

4 — Yetişme döneminde uygulanacak eğitim, işbaşında yetişme, kontrol ve asalete geçiş esasları tespit edilmelidir.

e — Hizmette yükselme esasları belirtilmelidir.

1 — Sınıf ve pozisyonlara göre değişen yarışma sınavlarının esasları korunmalıdır.

2 — Sınav sonuçlarını sitil özetlerine göre değerlendirme esası getirilmelidir.

f — Sınıflarda pozisyon derecelemesi yapılmalıdır. Kaymakamlık müessesesinde bir pozisyon derecelenmesi etkili bir sınav sistemiyle güçlendirildiğinde üst sınıf kazalardaki tıkanıklığın önlenebileceği kanısındayım.

g — İşin şartları belirtilmelidir. Şöyle ki:

1 — işin fiziki şartları, içerde ve dışarda çalışma, mahrumiyet bölgelerdeki durumlar belirtilmeli ve plânlanmalıdır.

2 — Çalışma saatlerini mahalli duruma göre ayarlamada yetkililer gösterilmelidir.

3 — İzin vermede yetkileri merkezi sıkıştırmadan ve kırtasiyeciliğe yer vermeyecek şekilde halledilmelidir.

h — Personelin sağlık meselelerini mahalli yetkiler ve basit formaliteler ile yürütecek şekle sokmalıdır.

i — Maaş, kadro ve emeklilik işlerini formüle ederek kırtasiyeciliği kaldırmaktır.

j — Amir - memur ve memurlar arasındaki ilişkilerin esasları belirtilmelidir.

k — Disiplin esaslarını ve yetkililerini tayin etmelidir.

1 — Personelin ihtisas eğitimi için, kurslarla bilgi verme, üniversite ve benzeri kuramlara gönderme esasları planlanmalıdır.

m — Yurt dışına gönderilenlerin gönderilişlerinde ve döndükleri zaman haklarında uygulanacak açık hükümler getirilmeli ve gelişme durumları atama, yükselme ve yer değıştirmelerde göz önüne alınmalıdır.

n — Konulan itibarıyla, amme idaresi prensiplerini, kalkınmaya yönelen İdari yönetim sistemini ve idarede yenileştirme özel konuların programlarına alan bir kaymakamlık kursu esası getirilmelidir.

o — Böyle bir personel idaresinin maliyeti hesaplanmalıdır.

C — Bütçe ve Mali Yönetim bakımından:

Bu alanda konuyu mahalli idarelerimiz yönünden ele almak ve bu arada bazı genel yenileştirme esasları vermek yerinde olacaktır. Bu meyanda:

a — Fonksiyonel bütçe esası getirilmelidir.

b — Gelirlerin artmasını sağlayacak hükümler getirilmelidir.

1 — Vergi reformu yapılmalı ve programların uygulanmasını: Bağlayacak yeterli gelir kaynakları bulunmalıdır.

2 — Merkezi idareden mahalli idarelere rasyonel bir mali yardımın esasları getirilmelidir.

3 — İktisadi işletmeleri ekonomik çalışmaya yönelten sistem getirilmelidir.

c — Etkili bir idare kurmada yeterli tahsisat verilmesi sistemi getirilmeli ve tahsisatların bir tarafa toplanması önlenmelidir.

d — Genel bütçe kuruluşları bakımından tahsisatların gönderilmesi işi basit ve açık esaslara bağlanmalıdır.

e — Tahsisatların sarf şeklini «geniş yetki ve yakın denetim» esaslarına göre yeni bir formüle bağlamalıdır.

V — UYGULAMA:

Anayasa düzeni ve mevcut yönetim sistemimize göre reformda bir plânlanmanın yapılmasından çok bunun uygulaması önem arz eder. Diğer bir deyimle plân yapılmış olması bizi sonuca götürmez. Çünkü uygulama genel bir yenileştirme siyasetinin mevcut imkânlarla yürütülmesi olayı olacaktır. Bu ise, genel bir hükümet politikasını gerektirdiği kadar kanun yapan organın da bu politikayı desteklemesi problemini ortaya çıkarır, işe bu açıdan baktığımız zaman yönetim siyasetinin yönetenlere ve halka mal edilmesi kaçınılmaz bir olay olur. Bunun için aşağıdaki yollardan bir gerçekleştirmeye gitmek yerinde olacaktır.

A — Siyasi Çevre Yaratma Yönünden:

a — İdareye yol gösteren açık bir politika getirilmelidir.

b — Halkla ilişkiler konusuna gerekli önemi vererek efkârı umumiyenin kazanılması yoluna gidilmelidir. Şöyle ki:

1 — İdari siyaseti yansıtan geniş ir propaganda girişilmelidir.

2 — Baskı gruplarıyla direk ilişki kurarak İdari reformdaki samimiyete inandırılmalıdırlar.

3 — Devlet memurları ile politikacılar arasında uyuşmazlığa konu olacak hususların giderilmesi için olumlu adımlar atılmalıdır.

4 — Bazı grupların milli bir gayret veya sistem kurmaya engel olma çabalan sistemli bir gayret ile giderilmeye çalışılmalıdır.

c — Politikacının «Olur» diyeceğı bir proje hazırlamada veya uygulama programı yapmada, işi tecrübeli ellere vermeli, olumsuz davranışlara set çekilmelidir.

d — İşveren ile personel arasındaki menfaat farklılığını göz önüne alarak dengeli bir düzen kurulacağına personel inandırılmalıdır.

e — Yöneticinin değişmesi halinde gayenin gerçekleştirileceği veya programının devam edeceği olumlu davranışlarla ortaya konulmalıdır.

f — Efkârı umumiye partizanca davranışlara yer verilmeyeceğine ikna edilmelidir.

B — Hukuki çevre yönünden:

a — Nazım Kuruluşlar kuruluş ve görev kanunları hazırlanmalı ve çıkarılmaları sağlanmalıdır.

b — Mevzuat yönünden yapılması gereken yenileştirme işlemleri öncelikle ele alınarak hazırlanmalı ve kanun yapıcının onayına sunulmalıdır.

C — Mali kaynaklar yönünden:

a — Yenileştirme için yeterli ödeneklerin bütçelere konması sağlanmalıdır.

b — Sarf usullerini sadeleştirecek tedbirler getirilmelidir.

D — Kalifiye personel yönünden:

Nazım kuruluşlar için yeterli kalifiye personel ve eksper üniversiteler ve amme idaresi kuruluşlarından sağlanmalıdır.

VI _ SONUÇ:

Konuya girişte de belirttiğimiz gibi çözümlenmesi artık kaçınılmaz bir problem haline gelen İdari yenileştirme, İlmi yollarla hazırlanan sistemli bir plânlamanın halka mal edilmesi meselesi olarak ele alınmalı ve gerçekleştirme şartları hazırlanmalıdır. Yukarda verdiğimiz ölçü ve prensipler kuruluşların ihtiyaçlarını daha verimli bir yolla karşılamak Ve rasyonel bir çalışma düzeni kurmak için ileri memleketlerce geliştirilen ve sistemleştirilen İlmi metotlar olup çalışmalara tatbiki bir değer vermek için memleket gerçekleriyle bağdaştırılmıştır.

BATMAN GREVİNİN ÖĞRETTİKLERİ

Mehmet ALDAN

Siirt Valisi

275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 21. maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunca iki seferde kabul edilen 90 günlük erteleme süresinin sona ermesinden sonra, Petrol - İş Sendikasının Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına (T.P.A.O.) ait Batman Rafinerisinde ve ona bağlı 4 iş yerinde 7/Şubat/1967 tarihinde uygulanmağa başladığı grev 86 gün sürmüş ve gene Sendikanın kararıyla 4 - 5 -1967 tarihinde kaldırılmıştır.

Bu münasebetle İdari makamlara bir takım görev ve yetkiler tanıyan 275 Sayılı Kanunun bir takım boşlukları tespit olunmuş, bu boşluklar sebebiyle idare ve zabıta olarak çok zaman taraflardan biriyle ve bilhassa grevcilerle karşı karşıya kalınmıştır.

275 Sayılı Kanunun 33. maddesi şöyledir: «Grev ve Lokavt halinde, mahallin en büyük mülkiye âmiri, grev ve lokavt yapılan işyerlerinde gerekli emniyet, inzibat, koruma ve sağlık tedbirlerini ve halkın gündelik yaşaması için zaruri olan ihtiyaçlarının sağlanması amacıyla gereken tedbirleri, bu kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla ve kanuni yetkilerine dayanarak alır».

Kanunda aşağıda kısaca özetlenecek olan boşlukların bulunması, grevin kısmı olması, grev ilân edilen iş yerlerinin şehrin tamamen içinde kalması ve bölgenin özelliğe sahip bulunması dolayısıyla 33. madde ile güdülen amacın gerçekleştirilmesi çetin bir çabayı gerekli kılmıştır.

Şimdi açıklığa kavuşturulmasını kaçınılmaz bulduğumuz kanun hükümleri ile doldurulmasını gerekli gördüğümüz boşlukları kısaca işaret etmek istiyoruz:

1 — Kanunun 24. maddesi; Greve katılmayan veya katılmaktan vazgeçen işçileri çalıştırıp çalıştırmamakta işverenin serbest olduğunu tespit etmekte, 31. maddenin son fıkrasında da «çalışma serbestliği herhalde saklıdır» ibaresi yer almaktadır. İşveren işletme

çalışmak isteyenlere kapılarının açık olduğunu ilân etmesine ve grev ilân edilen işyerlerindeki 1600 işçinin yarısının sendikasız olup çalışmak arzusunda bulunduklarını açıklamış olmalarına rağmen grevci işçilerin müdahale ve tecavüzleri dolayısıyla ilk günlerde bir kısım işçiler işyerine gidememişler, bu konuda gerekli emniyet tedbirlerini alan zabıta kuvvetlerine karşı bazı mukavemet ve tecavüz olayları vuku bulmuştur.

275 Sayılı Kanunda çalışma hürriyetini engelleyenler için bir ceza tertip edilmemiş olması sebebiyle T. C. Kanununun 201. maddesi uyarınca takibat yapılması, mütecavizlerin cesaretini artırmış, olayların artmasına yol açmıştır.

Bu itibarla 275 Sayılı Kanunda, greve katılmayarak çalışmak isteyenleri engellemeğe çalışan grevciler hakkında verilecek cezalar açık ve kesin olarak tespit edilmelidir.

2 — 275 Sayılı Kanunun 31. maddesi grev gözcüleri hakkında olup, bunların cebir ve şiddet kullanmaksızın ve tehditte bulunmaksızın propaganda yapabileceğini, kendi üyelerinin grev kararına uyup uymadıklarını denetleme yetkisine sahip bulunduklarını tespit etmektedir.

Kanunun bu açık hükmüne rağmen tatbikat çok değişik olmuştur. Grev gözcüleri iş yerine girmek isteyen işçilere kanunun cevaz verdiği propaganda sınırını aşan konuşmalar yapmış, insan ve malzeme taşıyan nakil araçlarını denetleme yaptıkları gerekçesiyle durdurup alıkoymağa teşebbüs etmişlerdir. Kendilerine bu denetleme şeklinin kanuna aykırı olduğu bildirilince, bu hususun grev yöneticileriyle konuşulmasını istemişlerdir.

Netice olarak bu kabil kanunsuz müdahaleler önlenmiş, usulsüzlük gördükleri durumları bir zabıta tespit etmeleri lüzumu grev gözcülerine duyurulmuştur.

Fakat grev gözcüleri hakkındaki maddenin bu güntü şekliyle kalması daima anlaşmazlıklara, çekişmelere ve yersiz çatışmalara yol açabilecektir.

Bu sebepten dolayı maddeye belirtilen yönde bir açıklığın getirilmesinde kaçınılmaz bir zorunluk vardır.

3 — 31. Madde de grev gözcülerinin propaganda hakkından da bahsedilmektedir:

Propaganda şekil ve sınırının tespit edilmemiş olması da bir takım olaylara yol açabilecek mahiyettedir. Bu konuda açık ve kesin olmanın zaruretine inanılmaktadır.

4 — Grevciler, grevin ilk gününden itibaren iş yeri giriş kapısı, akaryakıt satış kapısı ve sendika binası önünde topluluklar teşkil ederek, toplantı haklarının grev haklarının içinde saklı bulunduğunu ifade ve savunmağa başlamışlardır.

İdare olarak aksi görüşe sahip olduğundan her türlü toplantının 171 Sayılı Kanuna tabi olduğu, izinsiz toplantıların zorla dağıtılarak toplantıya katılanların adalete tevdi olunacağı kendilerine çeşitli yollarla duyurulmuş, tebliğ olunmuş ve bu şekilde tatbikata geçilmiştir.

Grevin kanun sınırları içinde yürütülmesi bakımından bu kanun anlayışımızın da kanunda açıkça ifadesini bulmasına kesin zorunluluk hissedilmektedir.

5 — 275 Sayılı Kanunda grev yöneticileri hakkında hiç bir kayıt yoktur.

Merkezi İstanbul'da bulunan Petrol - İş Sendikası, maaşlı ve ücretli bazı kişileri Batman'a göndererek grevi onlar eliyle yönetmeğe çalışmış, çok zaman kendileri grevci işçiyi el altından tahrikle olay çıkarmağa zorlamışlarsa da vazifeli olmadıkları için sırf bu sıfatlarından dolayı sorumlulukları cihetine gidilememiştir.

Bu itibarla kanunda grev yöneticilerinin, görev ve sorumlulukları hakkında açık hükümlere şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır.

G — Kanunun 21. maddesinde; karar verilmiş veya başlamış olan kanuni bir grev ve lokavtın, memleket sağlığını veya milli güvenliği bozucu nitelikte olması halinde Bakanlar Kurulu kararıyla ilk defa 30 gün, ikinci defa 80 gün geciktirilebileceği tespit olunmuştur. Fakat kanun bu sürelerin işlemlerinden sonra başlatılacak bir grev ve lokavtın memleket sağlığını veya milli güvenliği bozucu niteliğini devam ettirmesi halinde bir tedbir getirilmesini öngörmemiştir.

Hâlbuki buna zaruret vardır. Nitekim hassas bir bölgede bulunan Batman süratle gelişen gayrimütecane bir şehir olması, grevin zaman zaman genel güvenlik yönünden endişe veren bir mahiyet almasına yol açmıştır.

Bu itibarla erteleme süresinin sonunda başlatılan grev ve lokavtı, erteleme sebeplerinin devam etmesi halinde, süreli veya süresiz durdurma yetkisinin Bakanlar Kuruluna tanınması lüzumuna inanılmaktadır.

7 — 275 Sayılı Kanunda; grevin kısmi olması halinde istihsal edilen ürünün satışına dair herhangi bir hüküm yoktur. Hâlbuki Batman’da olduğu gibi bir kısım işçilerin çalışması sebebiyle, grev ilân edilen işyerinde istihsal devam edebilir.

İşveren T.P.A. Ortaklığının istihsal ettiği ürünü satmak isteğine karşılık, grevciler grev ilân edilmiş olduğuna göre mahkeme kararı olmadıkça her ne pahasına olursa olsun satış ve sevkiyata müsaade etmeyeceklerini beyan etmişlerdir.

Bunun üzerine durum Çalışma Bakanlığından sorulmuş, alınan cevapta «Kanunun cevaz verdiği şekilde yapılan istihsal ve sevkiyatın devamı gerekeceği» bildirilmiştir. Bundan sonra işveren mahkemeye müracaat ederek, istihsalin kanun sınırları içinde yapıldığını tespiti delil suretiyle karar altına aldırılmıştır.

Bunun üzerine yapılacak sevkiyatın kanuni olduğuna dair grevcilere açık izahlarda bulunulmuş olmasına rağmen grevciler sevkiyat yapılabileceğine dair mahkemeden ayrı bir karar alınması görüşünü savunmakta fayda umduklarından vazifeli emniyet mensuplarına karşı direnme ve tecavüz eksik olmamıştır.

Rafineride istihsal olunan ürünlerin şevki sağlanmış olmakla beraber, kısmi greve gedilen işyerlerinde satış konusunun kanunla düzenlenmemiş olması büyük bir boşluk olarak kendini hissettirmiştir.

Sonuç olarak; Anayasamızın teminat altına aldığı grev ve lokavt hakkının amaca uygun bir şekilde kullanılabilmesi ve tonlunun huzur ve güvenliğini sarsıcı bir mahiyet almaması bakımından 275 Sayılı Kanunun idareyi ve onun zabıtasını güç durumda bırakan hükümlerine kesin bir açıklık kazandırılması ve öngörülmeden bazı hususlara kanunda yer verilmesi lüzum ve zaruretiye inandığımızı belirtmek yerinde olur.

5917 SAYILI KANUN YE TATBİKATI

Orhan AYGEN

İller İdaresi GM.

III Şube Müdürü

1 — KANUNUN KONUSU YE AMACI:

1952 Tarihli ve 5917 Sayılı Gayrimenkule Tecavüzün def'i hakkındaki kanun Memleketimizde gayrimenkullere vaki tecavüzlerin toprak darlığı, haksız iktisap, geçimsizlik gibi muhtelif sebeplerle artması ve bundan doğan olayların emniyet ve asayiş bozucu bir hal alması sebebiyle acele bir tedbir olarak vücut bulmuştur.

Kanunla gözetilen amaç, haklı sebebe dayanan gayrimenkuller üzerindeki zilyetliği himaye ile tecavüz ve müdahaleden dolayı bozulan emniyet ve asayiş yemden kurarak ihtilâfların en kısa bir zamanda durdurulmasıdır. Bir gayrimenkul mülkiyeti ihtilâfının halinden ziyade gayrimenkul zilyetliğinin himayesini hedef tutan 5917 Sayılı Kanunla idare âmirine verilen yetki, daha çok İdari bir zabıta tedbirin alınarak asayişin iadesidir. Bu suretle, verilecek kararla bir taraftan bozulan amme nizamı tesis ve iade edilecek, diğer taraf dan bizzat ilhakı hak teşebbüsünde bulunan mütecavize, kanun yollarına başvurusu gösterilerek, ihtar edilmiş olacaktır.

2—SÜRATLE KARAR YERİLMESİ YE UYGULANMASI:

Kanun, çok defa gayrimenkul başında kavga yoluna gitmek üzere bulunan vatandaşlar arasındaki ihtilâfın en kısa bir zamanda durdurularak, bir hadise çıkmadan işi yatıştırmak, amme nizamını tesis etmek gayesiyle tahkikatın azami (15) gün içinde bitirilip karara bağlanacağı da belirterek, bu nev'i tecavüz olaylarındaki zaman unsurunun önemini de ihsas ettirmektedir. Bir gayrimenkul mülkiyetindeki münazaralı durumun tetkiki ile mülkiyet bakımından hak bahşedecek bir karara varılması için zamana ihtiyaç olabilir. Fakat idare âmiri vakit kaybetmeden asayişin iadesi üzerinde önemle duracak, esasen bir mülkiyet hakkı devretmeyen kararını

sûratle verecek ve uygulayacaktır. Bu bakımdan 5917 Sayılı Kanunun 5. maddesinde verilmiş olan (15) günlük müddetin idare âmiri tarafından azami olarak alınması isabetli olacaktır.

3 — İSABETLİ KARARLAR VERİLMESİ:

Karar hükümlerini tebliğ ve infaz ettirmek yetkisine de sahip olan idare âmirlerinin 5917 sayılı kanuna müsteniden verecekleri kararların isabetli olması da lazımdır. Tedbiri nitelik taşıyan bu kararların umumi mahkemelerden bir hüküm alınmadıkça, ihtilâf çıkmış bir gayrimenkul üzerinde hukuk tevhit edeceği cihetle hakka dayanması, bir başka deyimle haklı ve meşru bir sebebe dayanan zilyetliğin korunması bahis konusudur. Aksi halde hakkını gücü ile alma teşebbüsünde bulunanlara karşı bir taraftan tecavüzlerin men edilerek diğer taraftan varsa iddialarını savunacakları merciin gösterilmesi fakat her hâlükârda birçok kanuni sebeplerden dolayı ağır işlemekte ve oldukça masraf yükleyen adli mercilere danışma külfetinin kanun ve nizamla s ayığı gösteren tarafa yükletilmemesinin hukuk anlayışına uygun düşeceği cihetle âmirlerinin kararlarında, üzerinde dikkatle durmaları gereken bir husustur.

4 — KARARLARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR:

5917 sayılı Kanuna göre verilen kararlar sayısı ve amme nizamını bozmaya teşebbüs edenlere karşı İdari otoritenin bir tezahürü olmakla gerek vatandaşlar, gerekse diğer devlet teşkilâtı ve bizzat idarenin saygı göstereceği, uyacağı nitelik taşımaktadır. Bu cihetle kararların üzerinde zaten gösterilmesi gereken titizlik hazırlık safhasında gösterilmiştir. Burada üzerinde en önemli durulması gereken nokta mükerrer kararlar verilmesi olacaktır. Mükerrer karar ve aynı idare âmir tarafından aynı yer ve şahıslar için birbirine zıt veya ayrı idare âmirleri tarafından aynı yer ve şahıslar hakkında birbirine zıt birden fazla verilen kararlardır. Mükerrer kararlar bariz ve maddi hatalar hariç olmak üzere hiçbir zaman verilmemelidir. Aksi takdirde İdari otoritenin ve idareye olan itimadın sarsılmasına vesile teşkil edecektir. 5917 sayılı kanuna göre haksız çıkan ve men edilen kimselerin idare âmirleri değıştikçe yeniden müracaat ederek ve bu hususta evvelce verilmiş kararlardan bahsetmeyerek mükerrer bir karar elde etmeye çalıştıkları çok görülmüştür. Burada idare âmirine

en çok yardımcı olan evvelki kararda haklı görülen ve kendisine kararın bir sureti tebliğ edilmiş bulunan taraftır. Yeni bir tahkikat sırasında bu hususu açıklayacak ve eski verilmiş karan ortaya çıkaracaktır. Tahkikatı mahallinde bizzat yapmayan idare âmirinin bilâhare zabıtlardaki ifadeleri dikkatle incelemesi veya bu kanunla ilgili isim, soyadı veya köy esasına göre tutulan taraflara ait listeleri incelemesi gerekecektir. Mükerrer karar verilmesi esasen 5917 sayılı kanunun 3. maddesinin birinci fıkrasındaki espiye de aykırıdır.

Bundan başka kararlarda men edilen tecavüzlerin yapıldığı gayrimenkullerin hudutlarının hiçbir tereddütte mahal kalmayacak şekilde belirtilmesi, tecavüzün ne şekilde yapılmış olduğunun açıklanması bilâhare adli mercilere intikal ettiği takdirde mahkemece araştırılan bir nokta olması bakımından bilhassa unutulmamalıdır.

5 — KAKARIN HUKUKİ MAHİYETİ:

Mülkiyet yönünden bir hak sağlamayan İdari bir zabıta tedbiri niteliğindeki 5917 sayılı kanunla ilgili kararlar, gayrimenkul üzerindeki fiili hâkimiyet ve tasarrufu esas alan zilyetliği himaye eden kararlardır. Kararın, gayrimenkul üzerindeki diğer haklara hiçbir tesiri olmadığı, gibi ilgililerin genel mahkemelere müracaatla tercihe şayan haklar ileri sürmeleri, ref'i yet veyahut mülkiyet davası açmaları mümkündür. Burada son yıllarda 5917 sayılı kanunla ilgili kararların hukuki mahiyeti üzerinde değişik işti hatlar bir başka deyimle tekâmüller olduğuna işaret etmek faydalı olacaktır. Mezkûr İdari kararların gerek adli, gerekse İdari kazanın murakabesine tabi olmadığı, karar aleyhine adalet mahkemelerine başvurulamayacağı (Yargıtay ceza Dairesi) gibi (Danıştay 13/9/1940 Tarihli tevhidi işti hat) kararma göre aleyhine Danıştay nezdinde iptal davası da açılmayacağı bertilirmiştir. 5917 sayılı kanunun 5. maddesinin Üçüncü fıkrası hükmüne göre kesin elan bu kararlara hiç bir suretle itiraz olunamaması ihtilâfın uzamaması, asayişsizliğin biran evvel önlenmesi bakımından düşünülmüştür. Bu kadarki verilmiş kararda bilâ hare bariz hatalar bulunsa bile karan veren veya bir üst makam nezdinde yapılacak itirazların 5917 sayılı kanunun 5. maddesinin son fıkrasına göre tetkik edilmemesi T. B. M. Meclisince uygun görülerek bu hususun tadili için verilmiş bir Milletvekilinin önergesi Yüksek Meclişçe kabul olunmamıştır. (Tutanak D. 1952). Hal böyle iken 2Q/Temmuz/1961 Tarih ve 334 sayılı Yeni Anayasamızın bilhassa 114, madde ile getirmiş olduğu görüş bu nev'i kesin İdari kararlar

hakkında da Danıştay yolunun 3546 Sayılı Kanunun 23. maddesinin (C) fıkrasında belirtilmiş olan hususların göz önünde tutularak işleyebileceği yine Danıştay'ın aşağıda örnek olarak seçilmiş içtihatlarından anlaşılmaktadır.

Danıştay 8. Dairesinin 12/9/1962 Tarih, E, 962 - K 2780, 962/395 sayılı kararında... 5917 sayılı kanuna göre verilen kararların kesin bulunduğu, mezkûr kanunun 5. maddesinde belirtilmekle beraber 3. maddeye göre tecavüzü men edilenin gayrimenkul üzerinde tercihe şayan iddiası bulunduğu takdirde ait olduğu mahkemeye müracaat eylemesi lüzumunu belirtilmiş olduğundan Danıştay cp. tetkik kabiliyeti bulunmayan davanın, görev bakımından oy birliği ile reddine....

Danıştay 8. Dairesinin (18/3/1965) Tarihli bir başka kararında 5917 Sayılı Kanunun 1. maddesi, bu kanun gereğince karar vermeye Kaymakam ve Valilerin yetkili bulundukları cihetle dava konusu kararın ise Vali yerine Vali Muavini tarafından ve yetki dışı olarak verildiği anlaşıldığından iptaline... karar verilmiştir.

Yukarıda arz edilen benzeri içtihatlardan da anlaşılabacağı üzere gayrimenkule tecavüzün def'i hakkındaki 5917 Sayılı Kanun hükümlerine göre İdari makamlar tarafından verilen men'i müdahale kararlarının (Yetki, şekil, maksat) yönlerinden tetkiki Danıştay'ca mümkün görülmekte ve bu yönlerden idari kararların iptaline gidilebileceği buna mukabil 5917 Sayılı Kanunun 3. maddesi muvacehesinde aynı kararların (Konu) yönünden tetkikinin adliye mahkemelerine ait bulunduğu neticesine varılmaktadır. Yukarıdaki örnek içtihatlarla 5917 Sayılı Kanuna dayanılarak verilmiş İdari kararlar aleyhine başka makamlara müracaat edilmesinin fuzuli zaman kaybına sebebiyet vereceği ve İdarenin acele tedbir almak mecburiyetinde olduğu yönünden her ne kadar endişe verici yeni bir tatbikat ortaya çıkmış gibi görünüyor ise de, İdari kararların iptal edilinceye kadar herkes tarafından riayete mecbur olunan kararlardan sayılması prensibine göre, ilgililerden birinin elindeki mevcut delillere dayanarak İdari dava yoluna başvurmasının fiili yönden bir değişiklik yapmayacağı ve İdarecinin vermiş olduğu karar iptal edildiği takdirde Yüksek Mahkemenin vermiş olduğu esaslara uygun yeni bir karar almasını gerektirecektir,

6 — TÜZEL KİŞİLERİN DURUMU:

5917 Sayılı Kanunun 1. maddesi hakiki ve hükmi şahıslar diye başlamakta, kanun nazarında Tüzel Kişiler ile gerçek Kişiler aynı mütalâa edilmektedir. Malûm olduğu üzere Medeni Kanunun 47. maddesine göre kimi Şahısların medeni haklarını kullanmak yetkisi Kanuna ve nizamnamelerine göre bu husus için gerekli uzuvlara malik olmaları ile başlar. Bilindiği üzere Tüzel Kişiler:

1) Amme Hukuku Tüzel Kişileri:

a — Amme İdareleri: Devlet, Vilâyet, Belediye, Köy gibi genel hizmetler gören müesseselerdir.

b — Amme Müesseseleri: Amme İdarelerine yardımcı kuruluşlardır. Meselâ katma bütçeler, Hastaneler, Milli Bankalar gibi.

2) Hususi Hukuk Tüzel Kişileri:

Şirketler, Cemiyetler gibi.

Yukarıda iki kısımda saydığımız, Tüzel Kişileri gayrimenkul tasarruflarında sırası ile: Devleti (En Büyük Mal Memuru), Vilâyeti (Vali), Belediye (Belediye Reisi), Köyü (Muhtar), diğer hükmi şahısları (Kanunda belirtilen kimseler), Hususi Hukuk Tüzel Kişilerini (Uzuvları) temsil ederler.

Bu kısımda 5917 Sayılı Kanunla ilgili olarak verilecek kararların Tüzel Kişilere izafeten Kanuni Temsilcileri hakkında alınması, aynı zamanda Medeni Kanunun 47. maddesi ruhuna da uygun düşmektedir. Netice olarak görülüyor ki Tüzel Kişilerin gayrimenkul üzerindeki tasarrufları 5917 Sayılı Kanun yönünden gerçek kişilerden farklı değildir.

7 — GAYRİMENKUL:

5917 Sayılı Kanunun tatbik edilebilme şartlarının en önemlisi bir gayrimenkule tecavüzün vaki olmasıdır. Gayrimenkul, bilindiği üzere arz üzerinde sabit olan (tarla, bahçe, arsa orman, ağıl, apartman, dükkân, fabrika, otel gibi bütün binalar ve madenlerdir.)

Medeni Kanunumuzun 632. maddesinde toplanan gayrimenkuller uç gruba ayrılmış olup:

1 — Arazinin mütemmim cüzü binalar, arz üzerindeki kaynaklar, akarsular,

2 — Tapu siciline kayıtlı aynı haklar (üst hakkı, kaynak hakkı, irtifak hakkı, icar).

3 — Yer altındaki madenler.

Yukarıda Medeni Kanun yönünden üç grupta toplanmış bulunan bütün gayrimenkul neveleri 5917 Sayılı Kanuna göre zilyetlik ihtilâfının konusu olabilirler. Ancak gayrimenkulün aynına bir tecavüz vuku bulmadığı takdirde 5917 Sayılı Kanunun tatbikine mahal olmadığına dair çıkan içtihatlar kanaatimce mezkûr kanunun sağladığı amme nizamı açısından endişe vericidir. Zira böyle bir tatbikat kanunun en çok tatbik sahası olan köylerimizde meselâ başkalarının harman yerine demet yığmak, araba çekmek, hayvan bağlamaktan tutun da şehir ve kasabalarda fazla malını ve malzemesini dükkânına veya evine sığdıramayanın bitişindeki arsaya, bahçeye yığivermesinde pek de tereddüt etmeyeceği ve dolayısıyla asayişsizliğe kolaylıkla sebebiyet yaratacağı cihetle kanunun amme hayatında sağladığı pratik tedbirlerin muhtelif tefsir ve içtihatlarla hafifle tüme meşinin daha doğru olacağı fikrindeyiz.

8 —5917 SAYILI KANUNDA DUYULAN BOŞLUK, TEREDDÜTLER VE KANUN HAKKINDA DÜŞÜNCELER:

1952 Yılında yürürlüğe girmiş bulunan 5917 Sayılı Kanun gayrimenkuller üzerinde zilyetlikten mütevellit ihtilâfları 10 küçük madde içerisinde halletmeyi İdare Âmirine bırakmış ise de, 14 Yıllık bir tatbikat süresinde yine zilyetlikle ilgili daha pek çok boşluğun bu 10 Madde içine alınamadığını ve dolayısıyla sık sık çıkarılan tamim ve İdareciler arasında bu kanundan mütevellit bir nev'i uygulama ve hatta tefsire kadar giden bir nev'i tatbikatın doğmasına rağmen kanunu en çok uygulayan İdare Âmirlerimizin pek çoğunun bu konuda elde tatmin edici bir mevzuat bulunmadığı hakkında mütalâalarını son olarak Bakanlığımızın 23/5/1966 Tarihli ve İller İdaresi Genel Müdürlüğüne hazırlanmış bulunan, 5917 sayılı gayrimenkullere vaki tecavüzün def'ine dair kanunun sarahatine ve gayesine uygun bir suretle Yurt ölçüsünde uygulanmasını sağlamak üzere hazırlanması düşünülen Genelge hakkında Valiliklere yapılan tamim üzerine öğrenmiş bulunuyoruz. Hazırlanması düşünülen Genelgede yer almasının faydalı olacağı düşüncesi ile gönderilmiş bu-

liman Sayın İdare Âmirlerimizin görüşlerinde pek çok müşterek noktalar bulunduğu ve hatta bunların bir genelgeden çok ya ek maddeler halinde 5917 Sayılı Kanunun metninde yer alması veya yeni baştan bir kanun tasarısı şeklinde toplanabileceği kanaatindeyiz, Bakanlığımızca bir genelge veya kanun taslağı haline gelinceye kadar Sayın Vali ve Kaymakamlarımızın görüşlerini aşağıda bir paragraf altında toplayarak bütün İdare Âmirlerimize sunmayı her bakımdan faydalı bulduk.

— (ADANA, Vali Y. Sayın Yücel)

— Amme Hükmi Şahısları ile müesseseler tarafından umumi menfaatler için lüzumlu işlere tahsis edilmek üzere, hususi şahıslara ait gayrimenkullerin ve kaynakların istimlâkine dair 6830 Sayılı İstimlâk Kanunu ile 6831 Sayılı Orman Kanununda; 5917 Sayılı Kanunun uygulanıp uygulanmayacağı hakkında herhangi bir sarahat bulunmadığından, Kanun tatbikatında güçlük çekildiği,

— 5917 Sayılı Kanunun 4. maddesinde gayrimenkulün zilyetti bulunan kimsenin tecavüz ve müdahalenin vukuunu öğrendiği tarihten 60 gün içinde müracaatta bulunacağı ve bu müddet tecavüz vukuundan itibaren bir seneyi geçmez kaydının icrasında kanun tatbik edenin anlayışına göre uygulandığı, 69 gün dışındaki müddetin hangi hallerde, nereler için tatbik edileceği,

— Herhangi bir gayrimenkulün içerisinden geçen arka zamanla zilyet bulunan Şahsının, tecavüzün def'ine dair vaki müracaatında 5917 Sayılı Kanun hükmü uygulanmakta olup, ancak; bu arka gelen membaa 5917 Sayılı Kanun tatbik edilemediğinden birçok hadiselerin zuhuru sebebiyet verildiği, görülmekte, zuhur edecek hadiselerin tedbir bakımından önlenmesi için genelgeye bir maddenin ilâve edilmesi,

— Hazinesin hüküm ve tasarrufu altında bulunan bilumum gayrimenkuller, köy hükmü şahsiyetine ait mera, yol akar getirecek mallar, mezarlık, sulak yerleri gibi mahallerin 5917 Sayılı Kanun dışında mütalâa edilmesi,

—Bilirkişilerin hukuk mahkemelerinde olduğu gibi ifadelerinin yeminli olarak alınması,

— Müşteki tarafından tahkik memurları için yatırılan harcırahın pek cüzi olması hesabıyla, işin ehemmiyetinin göz önünde tutularak haddi layığına çıkarılmasının genelgede yer alması,

— (AFYON, Vali Sayın A. Balkan)

— Bir şahsın tasarruf ve zilyetliğinde bulunan gayrimenkule başkası tarafından tecavüz vuku bulduğu takdirde 5917 Sayılı Kanuna göre taraflar ve şahitler huzurunda mahallen tahkikat yapılarak bu kanuna göre müşteki zilyet ise, men kararı itiraz edilerek mütevacizin tecavüzü def edilmektedir. Ancak; mezkûr kanunun 1. maddesinin son fıkrası «zilyedine teslim edilen gayrimenkule başkaları tarafından vuku bulacak tecavüz ve müdahaleler yeni bir tahkikat yapılmaksızın derhal men edilir» dernektedir. Fakat gayrimenkuller miras ve satış yolu ile sık sık el değiştirdiğinden aynı şahsın daimi zilyetliğini kabul etmeye imkân yoktur.

Aynı zamanda bu gayrimenkule hakikaten tecavüz edilip edilmediği ve tecavüz edilmişse, zaman aşımı durumları tespit edilemeyeceğinden, yalnız aynı müştekinin zilyet olduğu ileri sürülerek başka bir şahsın tecavüzünün men edilmesini istemesi ve bunu doğrudan doğruya alâkalı zabıtaca men'i cihetine gidilmesinde yukarıda bahsedilen yanlışlıkların olması mümkündür. Bu yanlışlıklara meydan vermemek için her müracaatın yeni bir tahkikata tabi tutulması uygun görülmektedir.

— Umumi ve hususi suyuoluna vaki tecavüzde temyiz içtihatlarına göre 5917 Sayılı Kanun tatbik edilmemektedir. Mezkûr kanun bir asayiş kanunu olması sebebiyle, vuku bulacak ihtilâfların önlenmesi bakımından tatbik edilmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz.

— Bazı yerlerde miras hukukuna giren gayrimenkul tecavüzlerinde 5917 Sayılı Kanunun tatbik edilmediği, müştekinin talebinin bu sebeple reddedildiği müşahade edilmektedir. Bu kanun emniyet ve asayiş bakımından vaaz edildiğine göre verese arasında milessif bir hadisenin doğmaması bakımından mezkûr kanunun tatbik edilmesinin uygun olacağı,

— Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 8/10/1956 gün ve 11909/12568 sayılı kararı gereğince 5917 Sayılı Kanun hükümlerinin tatbiki için tecavüzün gayrimenkulün aynına karşı vuku bulması lazımdır. Misal olarak harman yerine taş ve gübre dökmek, Yargıtay Ceza Umumi Heyeti'nin 4/6/1956 tarih ve 4/126 09 sayılı kararı ile gayrimenkulün aynına tecavüz sayılmamaktadır. Bu hususlarda ihtilâflar çıktığından tanzim edilecek genelgede bu durumların kesin olarak belirtilmesi.

— (AĞRI, ali Sayın E. Koksall)

— Bilhassa Doğu Bölgesinde harcırah ve vasıta ücretlerinin behemehal Mâliyyeye yatırılması ve bunların hak sahiplerine (yani harcırahın takip memurlarına, vasıta ücretlerinin vasıta sahiplerine) ödenmesi esaslarının, hazırlanacak genelgede yer alması, ayrıca devlete ait hizmet arabaları ile bu iş için gidilme zarureti hasıl olursa rayice göre vasıta ücretinin maliye veznesine yatırılıp orada kalması gerektiğine,

— Tahkik işlerine mümkün olduğu kadar kanunun esprisini kavramış karşılıklı iddiaları tespit ederek çözümleyebilecek memurların gönderilmesine itina olunması.

— (AMASYA, Vali Sayın E. Siler)

— 5917 Sayılı Kanun, tadil edilmedikçe, Bakanlıkça yapılacak, 5917 Sayılı Kanunun safahatına bağlı kalacak bir genelgenin tatbikata millessir olacak bir yenilik getireceği kanaatinde bulunmuyorum.

Ve bu kanunun değiştirilmesinde zaruret görüyorum. Zira eski haline iade, müşterek mülkiyet ve iştirak halindeki mülkiyetlerle isticardan doğan zilyetliklere vaki tecavüzün men'i ile ilgili hususi durumları ve mütecavizin men kararından sonra gayrimenkulü gizlice kullanması halinde cezai müeyyide tatbikinden başka elde dilen nema ve mahsulatın istihsali, değerlendirilmesi ve tesahup edilmesi hallerinde vuku gelen özelliklerin ancak bir kanuni hükümle daha belirli hale getirileceğine inanıyorum.

— (ARTVİN, Vali Sayın R. Ünsal)

—5917 Sayılı Kanunun 1. maddesinin 3. Bendinde zilyedine teslim olunan gayrimenkule başkaları tarafından vuku bulacak tecavüz ve müdahaleler yeni bir tahkikat yapılmaksızın derhal men edilir, denildiğine göre, başkaları tarafından vaki tecavüz yeni bir tahkikat yapılmaksızın derhal men edilmek keyfiyetini müteakip işlem emir, yazı veya bir karar mahiyetinde midir? Karar mahiyetinde ise mütecavizin durumu, ilk mütecaviz mahiyetinde mi? Yoksa zilyetliğin tespit kararına muhalefet suçunu mu? Tazammum etmektedir. Yani mütecaviz bu ilk hareketi ile muhalefet suçunu işlemiş sayılarak, adliyyeye mi tevdi edilecektir. Bu hususta bir açıklama mevcut değildir.

— içme ve sulama sulan ille, vakıf ve hisseli gayrimenkuller hakkında da kanunun tatbikine yer verilmelidir

— Köy orta mallan ile mera ve yaylalara olan tecavüzlerin daha kesin ve kati bir neticeye bağlanmasının temini bakımından acele mevattan olma kaydıyla adli makamlara tevdi edilmelidir.

— Köy orta mallarına vaki tecavüzler hakkında, Adliye Bakanlığı ile Bakanlıkları arasında varılan esaslara da genelgede yer verilmelidir.

— İkinci tecavüzün tespiti için memur gönderilmesi gerektiğinde, kanunun mali hükümlerinin boşluğu karşısında bu harcırahn ne şekilde verilebileceği açıklanmalıdır.

— 5917 Sayılı Kanunda, haksız tecavüz defedilir denmektedir. Hâlbuki arka çeper ve duvar gibi şeylerle yapılan tecavüzün, defedilir kelimesiyle kaldırılmasını tazammun etmediğinden bu hususun da, 2311 Sayılı Kanunda olduğu gibi, defedilerek eski haline ifraz edilmesi sarahati konulmalıdır.

— **(KOCAELİ, Vali Sayın H. Meydanoglu)**

— 5917 sayılı gayrimenkullere vaki tecavüzün def'ine dair kanunun tatbikatına ait şimdiye kadar yapılmış olan genelgeler ve açıklamaların yeterli görüldüğü ve bunlara eklenecek bir hususun bulunmadığı kanısındayız.

— **(SAKARYA, Vali V. Sayın C. Gürmen)**

— 5917 Sayılı Kanunun tatbikatı ile ilgili olarak gerek kaymakamlıklara ve gerekse Vilâyetimizce bildirilecek mütalâamızın bulunmadığı,

— **(NİĞDE, Vali Sayın E. Kazanoğlu)**

— 5917 Sayılı Kanuna göre yapılan tahkikatta şahitlere yemin verilip verilmeyeceğinin açıklanması,

— Köy meralarına vaki tecavüzler 5917 Sayılı Kanuna göre men edilir ise de; bu mera üzerinde iki köy müşterek intifa hakkına sahip olursa ve köylerden biri bu intifa hakkını bir göçebeye icara verip oturtursa ve diğer köy icarla oturanları zorla çıkarmaya

kalkışırsa 5917 Sayılı Kanun tatbik edilebilir mi? Edilirse ne şekilde hareket olunacaktır.

— 5917 Sayılı Kanuna göre men karan verildikten sonra gayrimenkul tecavüz edenden alınıp, üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan olduğu gibi haklı görülen tarafa verilmektedir. Bu, tatbikatta bazı aksaklıklar doğurmaktadır. Meselâ: Kapanmış bir yolun açılması için yapılmış olan duvarın yıkılması veya dikilmiş bulunan ağaçların sökülmesi icap edecektir. Bu işlemi kim yapacaktır. Gayrimenkulün haklı çıkan tarafa teslim muamelesi evrak üzerinde kalmayıp tecavüz edilmeden önceki hale getirildikten sonra teslim edildiği takdirde karar daha kesin bir hüküm ifade eder. Mer'î kanunumuzdaki bu boşluk bilhassa ev, dükkân gibi gayrimenkullerde daha çok hissedilmektedir. 6570 Sayılı Kira Kanununun 12. maddesinin son fıkrası gereğince fuzuli işgal hakkında 5917 Sayılı Kanun tatbik edilip men kararı verildiğinde, bu kararın ifası yapılırken elden veya dükkândan mütevaciz durumda olan kimseyi zabta dışarı atmak ve evi ve dükkânı boş olarak zilletine teslim etmek hakkına haiz olabilmelidir. Aksi halde karar hukuki bir kıymet ifade etmemektedir.

— 5917 Sayılı Kanunun 5. maddesinde belirtilen 15 gün içinde tahkikatın ikmal edilmesine dair olan hüküm, Bucaklara bağlı köyler için azdır.

— **(İSPARTA, Vali Sayın H. Öztürk)**

— Bu konuda Valiliğimizce yazılacak bir mevzu yoktur. Ancak, tahkikat yapmak üzere görevlendirilen vazifelilerin harcırahları konusunda genelgede bir açıklama yapılması uygun mütalâa edilmektedir. Şöyle ki; 5917 Sayılı Kanunun 6. maddesine göre tahkik memurlarının harcırahları, Harcırah Kanununa göre verildiğinden evvel emirde Belediye hudutları dâhilinde harcırah alınmamaktadır. Dolayısıyla mesai saatleri dışında ve cumartesi, pazar günleri tahkikat yapan görevlileri kanunen istirahatli sayıldıkları zamanlarda vazife yaptırmak suretiyle istirahatlerine mani olunmak gibi bir durum meydana gelmektedir. Belediye hudutları haricinde ise, hemen hemen ilçe merkezlerine en uzak köylere dahi vesaitle en fazla bir veya iki saatte gidilip gelinebilmekte ve tahkikat süresi olarak iki saat verildiği göz önüne alınırsa, Harcırah Kanununa göre verilmesi gereken miktar bir günlüğün 1/3 i olmakta, bazı haller-

de bir yere mesai saatleri haricinde cumartesi ve pazar günleri istirahatlerinden feragat ederek yapmış oldukları bu keşifler için hiç harcırah tahakkuk ettirilememektedir. Esasen 5917 Sayılı Kanuna göre, tahkik memurlarının harcırahları daha evvelden şikâyetçiler tarafından Maliye, Belediye vezneleri veya köy sandıklarına yatırılmakta olduğundan Hazineye hiç bir külfeti bulunmayan bu mevzuda, tahkik memurlarının harcırahlarının, 5917 Sayılı Kanuna eklenecek ek bir fıkra olan adil bir şekle sokulması uygun mütalâa edilmektedir.

— **(İÇEL, Vali Sayın E. Boysan)**

— 5917 Sayılı Gayrimenkule Tecavüzün Def'i hakkındaki kanunun Yurt ölçüsünde uygulanmasını sağlamak üzere hazırlanmakta bulunan genelgeye konulmasında fayda umulan hususlar aşağıda belirtilmiştir: Muhtelif tarihlerde Yargıtay tarafından verilmiş çeşitli kararlarla Bakanlık tamimlerinin 5917 Sayılı Kanun şümulüne giren gayrimenkullerin sarahat kazanması ve böylece tatbik sahasının bilhassa aşağıda yazılan ihtilaf yerlerde açıklanması zarureti hâsıl olmuştur.

- 1 — Sahipsiz şeyler ve umuma ait mallar,
- 2 — Mera, yaylak, sulak ve kışlaklar,
- 3 — Umumi yollar,
- 4 — Köy yolları, köy içme suyuolları,
- 5 — Ormanlık sahalarda tarla açmalar,
- 6 — Hisseli gayrimenkuller

— Hangi fiillerin 5917 Sayılı Kanun kapsamına gireceğinin genelgede açıklanmasında fayda vardır. Yargıtay içtihatları ile amel edilmekte ise de; Yurt ölçüsünde birlikte tatbik etmek için içtihatların gözden geçirilmek suretiyle tatbikata ıfık tutacak açıklamada;

- 1 — Gayrimenkulden gelip geçmek,
- 2 — Gayrimenkule gübre koymak,
- 3 — Gayrimenkule inşaat malzemesi yığmak,
- 4 — Su geçirmek için ark yapmak,

5 — Ağaçtan meyve toplamak,

6 — Mahsul toplamak.

hususlarının yer alması lüzumlu görülmektedir.

— 5917 Sayılı Kanun emniyet ve asayişle ilgisi sebebiyle ihtilâfların kısa zamanda halledilebilmesi, bu ihtilâflarla ilgili tebligatların 7201 Sayılı Kanunun 2. maddesindeki istisna hükmünden istifade ettirilmesi hususu da yer almalıdır.

— Bu anlaşmazlıklarda çıkması muhtemel hadiseleri önceden mani tedbirlerle önleyebilmek için mahalline gidecek görevli memurun lüzum gördüğü veya Vali ve Kaymakamın lüzum hissettiği ahvalde memura yeteri miktarda zabıta kuvveti verilmesi genelgeye girmelidir.

— Gayrimenkule kimin zilyedi olduğunun kanunda yazılı müddetlerle ilgili tespit işinden başka ve mülkiyetle ilgili tasarruf vesikaları, vergi kayıtları tetkikine girişilmemesi genelgede yer almalıdır.

— Vali ve Kaymakamların memur sıfatını taşıyanlara bu görevi verebilecekleri ve şüphe ve endişelerden masum bir tahkikat için en az iki memurun ve gerekli ahvalde bir fen memurunun görevlendirilmesi belirtilmelidir.

— Tahkikat sırasında zilyetliği anlaşmazlık konusu gayrimenkulün, mutlaka cihetle, tarihli Ve yapanın imzasını taşıyan basit bir krokinin yapılması ve infaz sırasında herhangi bir yanılmaya mani olmak için kararla birlikte zabıtaya gönderilmelidir.

— Tahkikatta yeknesaklığı temin maksadıyla tahkikat tutanağı, karar, infaz ve teslim tutanağı örnekleri Bakanlıkça tespit edilecek genelgeye konulmalıdır.

— 5917 Sayılı Kanunun 5. maddesindeki, tahkikatın 15 gün içinde ikmal edilerek karara bağlanma hükmü infazı da içine almalıdır. Aksi takdirde kanunun maksadı olan süratle asayiş temin ve muhafaza niteliği kaybolmaktadır.

— 5917 Sayılı Kanunun 1. maddesinde; (..... Gayrimenkulün bağlı bulunduğu mahallin Kaymakam ve Valisi tarafından...) hük-

mü sarahaten mevcut iken bu yetkinin Vali ve Kaymakam tarafından, kendi adına başkalarına bırakmaları değişik görüşlere ve uygulamalara yol açmaktadır. Genelgede, bu görevin bizzat veya yetki devri sureti ile yapıpı yapılamayacağı sarahaten belirtilmelidir.

— Çoğu yerlerde, müracaatların reddi karar değil, tebligatla yapılmaktadır. Kanun, müspet veya menfi, görevlileri karar vermek mecburiyetinde bıraktığından (madde 5) müracaatlarının reddinin de karar şeklinde olması lazımdır. Nitekim mahkemelerde ret edilen müracaatlar da karar şeklinde olur.

— 5917 Sayılı Kanunun 1. maddesinde (zilyedine teslim olunan gayrimenkule başkaları tarafından vuku bulacak tecavüz ve müdahaleler yeni bir tahkikat yapılmaksızın derhal men edilir.) hükmü vardır. 7. madde de aynen bu maddeye atfı yapmıştır. Fakat tahkik olmasa bile tespit zaruridir. Bir tecavüz ve müdahalenin mevcudiyeti tespit edilmeden men'i cihetine gidilemez. Gidilse bile şimdiki gibi birçok ihtilâflara yol açar. Genelgede bu tespit şekli de derpiş edilmelidir.

— **(BURDUR, Vali Sayın Ş. Güreş)**

— 5917 Sayılı Kanunu tatbikinden önce 2311 Sayılı Kanun uygulanmakta iken, 25/12/1933 Tarih ve 15479 Sayılı Nizamname hükümleri göz önünde bulundurularak kanunun ruh ve maksadına göre işlem yapılagelmekte idi. Sonrada yürürlüğe giren 5917 Sayılı Kanunda tatbik şekline dair bir nizamnamenin yapılacağı yolunda bir hüküm konulmadığından 24/4/1952 tarihinden beri adı geçen kanunun uygulanmasında karşılaşılan zorlukların giderilmesi için birçok genel emirler çıkarılmış ve bu güne kadar uygulanmış ise de, tatbikatta Yurt çapında yeknesaklığı sağlayacak şekilde genel ve kesin hükümleri ihtiva eden bir nizamname işar edilmediği için, 5917 Sayılı Kanundan beklenen olumlu sonuçlar elde edilememiştir. Kanaatimizce 5917 Sayılı Kanunun hayatiyet kazanması için tatbik şekline dair bir nizamnamenin tanzimi zımında kanun vazı tarafından ek bir madde hükmünün tedvini suretiyle bu boşluğun doldurulması iktiza eder. Aksi halde mütemadiyen genel emirler çıkarılmasına ih-

tiyaç duyulacak ve bir türlü istikrarlı tatbikatın mümkün olmayacağı mütalâa ve kanısındayız. Bu itibarla eski nizamnamenin 5917 Sayılı Kanuna göre, ufak bir değişiklikle, yürürlüğe konulması en isabetli bir hal şeklidir.

— **(HATAY, Vali Sayın M. Teoman)**

— 5917 Sayılı Kanun çalışma emniyetini, emniyet ve asayişini korumak için mahkeme kararlarına kadar fiili durumun muhafazasını sağlamakta ise de Vatandaşların gayrimenkul üzerindeki tasarruflarında büyük rol oynamaktadır. Bu itibarla 5917 Sayılı Kanunun meriyetten kaldırılarak bu görevin adli mercilere verilmesinin Anayasaya uygun olacağı.

AYDIN İLİNDE TURİZM

Yazan:

**Mustafa
BEZİRGÂN**

Aydın Vali Muavini

KONUNUN ÖZETİ

Aydın İli çeşitli eski medeniyetler kalıntılarını ve bunların birçok şaheserlerini sinesinde barındıran Ören yerlerine sahiptir.

Görülmeğe değer yerleri, şifalı kaynakları, plajları bakımından zengin biridir.

Son yıllarda İl içinde birçok turistik tesisler yapılmıştır.

Turistlerin çok değer verdikleri deve güreşleri tertip edilmekte festivaller yapılmaktadır.

Aydına bağlı bir ilçe olan Kuşadası turizm bakımından Ege Pilot Bölgesinin merkezi olduğu gibi turistlerin girip çıktığı bir deniz kapısı vazifesini de görmektedir.

Bu ilçede ev pansiyonculuğu gelişmeğe ve tatil köyleri kurulmaya başlamıştır.

Bu durum ve özellikleri ile Aydın İli turizm bakımından büyük önem arz etmekte ve her gün miktarı artan yerli ve yabancı turistleri celbeden bir yer haline gelmiş bulunmaktadır.

1967 Dünya Turizm Yılı münasebetiyle Aydın bu turistik varlığını daha fazla tanıtmak olanaklarını bulacaktır. Buna bir başlangıç olarak bu yazı ile Aydın turizmi anlatılmak istenmiştir.

Özü: Plân

- 1 — Aydın İlinin turizm bakımından önemi,
- 2 — Aydın İlindeki antik eserler ve görülmeğe değer yerler
- 3 — Aydın İlindeki görülmeğe değer yerler ve antik eserler hakkında bilgi,

- 4 — Aydın İlindeki şifalı kaynaklar,
- 5 — Aydın İlindeki plâjlar
- 6 — Aydın İlindeki konaklama ve istirahat yerleri,
- 7 — Aydın İlindeki eğlence yerleri,
- 8 — Aydın İlindeki Turizm Dernekleri, Danışma Büroları, Turizm ve Seyahat Acenteleri ile hatıra eşyası satış yerleri,
- 9 — Aydın İli sınırları içinde yapılan belli başlı yatırımlar,
- 10 — Aydın İlinde Turizm'in gelişmesi için alınması gerekli tedbirler ve yapılması gereken yatırımlar.

Faydalanılan Eserler

- 1 — Turistik cephesiyle Aydın (1958)
- 2 — Aydın Kenti (1966)
- 3 — Efes Bölgesi Turizm Plânlaması (1965)
- 4 — Aydın tarihi

1 — AYDIN İLİNİN TURİZM BAKIMINDAN ÖNEMİ:

Aydın İli geniş bir ovanın kapladığı çok zengin bir araziye ve çeşitli mahsulleri yetiştiren bir iklime sahiptir. Ovaya kendi adım veren Büyük Menderes nehri bu ovayı baştanbaşa kat ederek verimini artırmakta ve ayrı bir özellik kazandırmaktadır.

Aydın'ın bu zengin ve bol ürünlü toprağı tarihten önce Ve tarihten sonra dünya milletlerine önderlik yapan çeşitli medeniyetlerin artıklarını da sinesinde barındırmaktadır.

Bu meziyeti ile Aydın İli Türkiye'mize yerli ve yabancı turistleri celp edecek durumdadır ve İl'e turizm bakımından birinci plânda bir Önem kazandırmaktadır. Ancak, Turizm ve tarihi tetkikler bakımından eserler ve görülmeğe değer sair tabii güzellikler Aydın Dinin çeşitli yerlerine dağılmış bulunmaktadır.

Bu dağılma Aydın turizmi için yol meselesinin ve konaklama tesislerinin öncelikle ele alınmasını şart koşmaktadır.

Bu gün Aydın İlinde yol davası hemen hemen hal edilmiş bir duruma gelmiştir. Ancak, bazı onarımlar ve asfalt yapımlarının en kısa zamanda yapılması gerekmektedir.

Konaklama tesislerine de büyük önem verilmiştir. Kuşadası'nda Söke'de, Karacasu'da, Aydın merkezinde birçok yeni yeni modern otel, motel, kamping, gazinolar, dinlenme yerleri, plaj tesisleri yapılmıştır. İnşa halinde olanlar da vardır; tatil köyleri kurulmasına başlanmıştır. Birçok yerlerde Enformasyon (Information) büroları vardır. Aydın İlinde 12 turizm ve tanıtma derneği de resmi ve özel sektör yanı sıra İlin turizmine ve tanıtılmasına faal olarak gayretler sarf etmektedirler, Aydın'da turizm sahasında bu güne kadar resmi sektör 20 - 25 milyon, özel sektör 15 milyon dernekler ise 350.000 lira yatırım yapmışlardır.

Günden güne yapılan bu yatırımlar süratle artmaktadır, Kuşadası İlçesinin kalkınma plânı tatbikatında turizm için pilot bölge merkezi oluşu turizmin Aydın İli için taşıdığı ehemmiyetin açık ve kesin bir delilidir.

Turistlerin Aydın'a giriş ve çıkış kapılan Kuşadası iskelesi İzmir limanı, İzmir Cuma Ovası hava alanı, İzmir demiryolu, İzmir Aydın karayolu, ayrıca Denizli karayolu ve Bodrum iskelesi ile Muğla Aydın karayoludur.

Görülüyor ki Aydın İlinde tarihi eserler vesaire yerleri görmek ve gezmek için ulaştırma imkânları çok müsait ve boldur.

2 — AYDIN İLİNDEKİ ANTİK ESERLER:

A) Aydın İli merkezinde:

- 1 — Trailles (Üç gözler)
- 2 — Cünanoğlu camii ve külliyesi

B) Sultanhisar İlçesinde:

- 1 — Nyssa

C) Çine İlçesinde:

- 1 — Alabanda (Araphisar Köyünde)
- 2 — Alinda (Karpuzlu Bucağında)

- D) Karacasu İlçesinde:
1 — Afroisyas (Geyre köyünde)
- E) Koçarlı İlçesinde:
1 — Amyzon
- F) Söke İlçesinde:
1 — Priyen (Güllübahçe köyünde)
2 — Milet (Balat köyünde)
3 — Didim (Yenihisar köyünde)
- G) Kuşadası İlçesinde:
1 — Öküz Mehmet Paşa (Kurşunlu ham)
2 — Güvercin adası kalesi
3 — Şehir kale surları
4 — Paniyoniyon (Davutlar - Güzelçamlı arasında)
- H) Germencik İlçesinde:
1 — Mağnezia - Meandır (Ortaklar Bucağı Tekin köyünde)
- İ) Yenipazar İlçesinde:
1 — Ortaziya
- J) Bozdoğan İlçesinde:
1 — Körteke kalesi (Yolu yoktur)

AYDIN İLİNDEKİ GÖRÜLMEĞE DEĞER VE GEZİLMEĞE DEĞER YERLER:

- 1 — Aydın yüzme havuzları ve Pınarbaşı
2 — Aydın Efe Heykeli - Şehitler Anıtı
3 — Paşa yaylası (Aydın)
4 — Bozdoğan Kemer Barajı
5 — Karacasu Yaylası (Kahve deresi - Subaşı)
6 — Bozdoğan Bulgur Yaylası ve Yar Dibi

- 7 — Kuyucak Sarıçam ve Beş Pınar, San Oluk Kuyucak ömür Yaylası
- 8 — Çine Madran Yaylası
- 9 — Turistik Kuşadası Bce Merkezi ve Sahilleri
- 10 — Söke Bafa gölü, Büyük Menderes Dalyanı, Belediye Parkı
- 11 — Sultanhisar Atça Parkı

AYDIN İLİNDEKİ ANTİK ESERLER VE GÖRÜLMEĞE

DEĞER YERLER HAKKINDA BİLGİ:

1 — Aydındaki üç gözler (Trailles):

Şehrin Kuzeyinde 1,5 km. uzakta Top yatağı denilen platform üzerinde İzmir tarafından Aydın'a gelirken derhal göze batmaktadır. Üç gözler Romalılar zamanında (M. Ö. 550) yapılmış bir bazilikedir. Bazilikanın bulunduğu yerden kuzey doğuya gidince Afrodit'in bulunduğu yere rastlanır.

Tral'da Saraydan başka koşu yeri, Tiyatro ve kale duvarları islerine de rastlanmaktadır.

Tral şehrinin bazı kitaplara göre, Traklar bazılarına göre de Etrüsk'ler tarafından kurulduğu ve (Tral) kelimesinin Etrüsk'ler tarafından kullanıldığı iddia olunmaktadır.

M. Önceki zamanlarda Frikyalılar ve Sardhlar eline de geçen Tral bir ticaret ve transit merkezi olarak kullanılmıştır. Her devirde inkişaf eden bu antik şehir cereyan eden birçok olaylar sonunda eski haşmet'ini ve değerini kaybederek sönmüştür.

Henüz burada esaslı bir kazı yapılmış değildir. Hayatiyetini muhafaza eden ve Aydın'ı Antikite bakımından karakterize eden Uç gözler de hâsıl olan çatlaklar ve yarıntılarla yıkılmağa mahkûmdur.

En kısa zamanda ele alınarak restore edilmesi elzemdir. Bu tarihi yere giden esas yol yasak bölge içinden geçtiğinden turistlerin ziyaretlerinde bir engel teşkil etmektedir.

2 — Aydın Cihanoğlu Camii ve Külliyesi:

1756 tarihinde Cihanoğulları Sülâlesinden Abdülaziz tarafından ayrı bir çeni ve güzellikte yapılmış orijinal bir camiidir. Vakfiyesinde (Talebei Ulûm Hüceratı) diye yazılı bulunan külliyesi Vakıflar Genel Müdürlüğünce restore edilerek memleketimizin en güzel Vakıf Talebe Yurdu haline getirilmiştir. Bu gün bu Yurt da talebe barınmaktadır. Cihanoğlu camii Ve külliyesi Aydın Köprülü mahallesinde bulunmaktadır. Ayrıca birde Cihanoğlu sebili vardır.

3 — Nyssa:

Sultanhisar ilçesinde olup 4. km. kuzeyindedir. Çok eski tarihlerde kurulmuş bir iyon şehridir. Burası Edebiyat Ekolleri ve yetiştirdiği Filozofları ile ün kazanmıştır.

Aydın Sultanhisar arası Devlet yolu olup, Asfalt ise de Nyssa'ya giden 4 km. lik yolun tevsii ve asfalt yapılması elzemdir. Bu gün buraya giden turistler güçlük çekmektedirler. Konaklamak için Sultanhisar'a dönmek gerekmektedir.

4 —Afrodisyas:

Karacasu ilçesine bağlı Geyve köyünde olup, Karasu'ya uzaklığı 12 km. dir Aydın - Denizli yolu ayrımından itibaren Karacasu'ya kadar olan yol 29 km. olduğuna göre, Afrodisyas haberleri Aydın - Denizli Devlet yoluna 41 km. mesafede bulunmaktadır.

Çok eski bir kuruluşa sahip olan Afrodisyas Romalılar devrinde çok inkişaf etmiştir. Bu şehirde dini törenler, şenlik ve oyunlar tertip edildiğinden ziyaretçilerin bu günkü anlamı ile turistlerin akımına uğramıştır. Bu güne kalan kalıntılar arasında Dünyanın en modern stadyumu olan ve 60.000 kişi alan stadyumu sayabiliriz. Bu stadyum restore edilmiştir. Bu gün Afrodisyas şehrinin bulunduğu Geyre köyünde yeni turistik tesisler kurularak kolayca ihtiyaçları da sağlanmış bulunmaktadır. Bu tesisler Motel, Lokanta, Kamping yeri asri WC'lerden ibarettir. Ayrıca bir danışma bürosu inşa olunduğu gibi Afrodisyas Geyre Turizm ve Tanıtma Demeği de faal olarak çalışmaktadır. İlçe merkezi Karacasu'da da yüzme havuzu, park ve dinlenecek yerler vardır.

5 — Alabanda:

Çine ilçesinde olup, Araphisar köyü hudutları içindedir. Çine Kasabasına uzaklığı 26 km. dir. Aydın - Çine Devlet yolu mükemmel olup, Çine Alabanda yolu ise Islaha ve asfaltlanmaya muhtaçtır. Bu antik şehir M. Önceki devirde Karyalılar tarafından kurulmuştur. Şehir Romalılar ve sonradan Bizans ve Türkler eline geçmiştir. Burada hiç bir kazı yapılmamıştır. Muhafaza altında bulunmaktadır. Burayı aynı ilçede Karpuzlu da bulunan Alındayı görmek isteyenler bir günlük bir tur içinde gidip gelebilirler. Konaklama ve istirahatleri için Aydın'a dönmeleri mümkündür. Çine Turizm Derneği buranın renkli kartpostallarını çektirip dağıtacaktır.

6 — Alında:

Çine ilçesinin Karpuzlu Bucağında bulunmaktadır. Çine'ye 31 km. mesafededir.

Alında Karyalılar tarafından kurulmuştur. Ayakta kalmış eserler pek azdır. Ancak, şehrin surları, tiyatrosu, Agora Ve taş mezarları halen mevcudiyetini muhafaza etmektedirler.

7 — Amazon:

Koçarlı İlçesindedir. İlçe merkezine 30 Kim. dir. Akmescit köyü civarındadır. M. Ö. 1200 senesinde Karyalı'lardan kalmaz. Jeeple gitmek mümkündür. Esaslı bir kazı yapılmış değildir. Bazı sikkeler bulunmuştur.

Prien:

Söke İlçesinin Güllübahçe kasabasında olup, Sökeye 16 Kim. dir. Yol ve içme su durumu iyidir. Prien'in turistik değerini tanıtmak için çalışan Prien Turizm ve Tanıtma Derneği vardır. Prien antik şehri Samsun dağlarının Güney yamacında M. Ö. 10. cu asırda deniz kıyısında kurulmuş bir İyon şehir birliğine dahil şehirlerden biridir. Bu antik şehir M. Ö. ikinci defa olarak Atinalı Aiptos tarafından plânlı bir şekilde kurulmuştur. Bu gün dahi antik Prien şehri şehircilik tarihi bakımından büyük bir değer taşımakta ve ilk kuru-

luştaki plânı muhafaza edebilmiş olması itibarıyla şayanı dikkat bir durum arz etmektedir. Denizin jeolojik sebeplerle şehirden uzaklaşması sonunda önemini kaybetmiştir.

9 — Milet:

Söke İlçesinin Balat köyünde olup, Söke'ye 30 Kim. mesafededir. 12 İyon şehir birliğine dahil idi. Miletos da en eski iskân, şehrin Güneyinde Akköy ile Milet arasındaki Kilit tepededir. Burada M. ö. 3000 yıllarına ait eski eserler bulunmuştur. Bunun yanındaki kalabak tepede ise M. Ö. IV. aşıra ait Arkaik çağ eserleri bulunmuştur. Miletos XI. Asırda Selçuk XIV. Asırda da Osmanlı topraklarına katılmıştır. Miletos da ilk defa 1899 da kazı yapılmıştır. Halen de bir Alman Hey'eti bölgede kazılar yapmaktadır.

10 — Didim:

Harabeler bu gün Aydın İlinin Akköy Nahiyesine bağlı Yenihisar köyündedir. Didyma Apollon Mabedinin büyüklük ve güzelliği bakımından Anadolu'nun en önemli tapınaklarından biridir. Mabet M. Ö. IV. Asırda eski bir kültür yerine Apollon kültürü kuran ion'lar tarafından yapılmıştır. 1895 - 1906 yıllarında yapılan ilk hafriyat sonraki yıllarda da devam ederek Apollon mabedi ortaya çıkarılmıştır. /

11 — Mağnesia - Meandır (Tekin):

Germencik İlçesinin Ortaklar Nahiyesine bağlı Tekin köyünde bulunmaktadır. Harabeler Aydın'ın 37 Kim. Batısında Ortaklar ile Söke arasında şimdiki Tekin köyündedir. İlk çağlarda Batı Anadolu'da (Mağnesia adını taşıyan iki şehir vardır. Birisi Miantros Mağnesiası, diğeri Sipylos Mağnesiası adını alıyordu.

Eski Mağnesianın üstü kaim bir mil tabakası ile örtülmüştür. 1880 - 1893 Yılları arasında Ören yerinde kazı yapılmış ve Artemis tapmağı, Ağaro ve Zeüs tapmağı çıkarılmıştır. M. Ö. 111. Asırdan kalma Artemis Leukofryene Tapınağının kalıntıları ve surlar görülür.

12 — İlyas Bey Camii:

Söke İlçesine bağlı Balat köyünde bulunmaktadır. 1403 yılında Milet ve çevresi Türk hâkimiyetine geçtikten sonra Menteşe oğullarından İlyas Bey tarafından yaptırılmış muhteşem bir eserdir. Adeta bir Türk Sanat harikasıdır. Vakıflar Genel Müdürlüğüne restore edilmiştir. Milet harabelerine yakın bir yerdedir. Yol durumu iyidir. Bu gün için buranın en büyük ihtiyacı içme suyudur. Bunun temini için projeler yapılmış ve 105.000 liraya ihaleye çıkarılmıştır.

13 — Öküz Mehmet Paşa Ham:

Kuşadası Kasabasının içinde ve denize yalıdır. Kurşunlu ham olarak da bilinir. Osmanlı Sadrazamlarından Öküz Mehmet Paşa tarafından 1607 - 1619 yılları arasında yapılmıştır. Geçen yıla kadar harap bir durumda canlılığını muhafaza eden bu han Vakıflar Genel Müdürlüğüne ele alınarak etraftaki binalar intimlâk edilerek orijinal halile meydana çıkarılmış ve restoresine başlanmıştır. Bu hanın içinde açılacak turistik eşya satış dükkânları ve mahalli karakterdeki bir müze ile de İlçe geniş faydalar sağlayabilir. Kadıkalesi'nde harabe kazılarının çok verimli olması İlçede, ilerde esasen bir müze ihtiyacını doğuracaktır. Hanın üst katıda oriyantal otel odaları halinde kullanılabilir. Kuşadası İskelesinden çıkan turistler karşılarında bu eseri göreceklerdir.

14 — Küçük Ada ve Kale Kapısı ile Surlar:

Eski devirlerde Kuşadası, Kale duvarları ile çevrilmiş olan şehir bu Surlar içinde bulunuyor idi. Biri Kuzeyde Kurşunlu Hanın Doğusunda, diğeri Güneyde olmak üzere Kaleye girmek için iki kapı vardır. Bunlardan Kuzeydeki yıkılmıştır. Güneydeki halen mevcuttur. Ve üzerinde inşa olunmuş bir binada polis karakolu vardır. Bu binanın kaldırılarak Kale kapısının eski haline gelecek şekilde restorasyonu yapılmalıdır. Kale duvarları Güney Kale kapısından doğuya ve Naci Akdoğan'ın bahçesinin kenarında bulunan Kale Burcundan Güney, Kuzey istikametinde devam etmekte olup, yer yer görünmektedirler. Birçok kısımlarının üzerine binaların davarları oturtulmuştur. Batı tarafta da Kale duvarları yer yer mevcuttur.

Küçük ada Kuşadası'nın güzelliğini artıran tarihi bir kaleyi ihtiva etmektedir. Bu adaya Güvercin Adası denir. Evvelce kara ile ir-

tibatı yok iken Kuşadası iskelesi yapılırken yapılan bir dalga kıran ve beton yol ile karaya bağlanmıştır. Bu bağlantı ile eski tarihi halinden kaybetmiştir. Küçük ada ve Adadaki Kale ve Surları ele alınarak restore edilmiş birçok ağaçlar dikilmiş ve tesisler yapılmıştır. Küçük Adadaki Kale 1834 yılında inşa edilmiştir. Osmanlı imparatorluğu zamanında Mora isyanı sırasında Adalardan gelecek tecavüzlere karşı yapılmış ve şehrin ileri karakol vazifesini görmüştür.

Küçük adanın Kuzey Batısında bir de deniz feneri bulunmaktadır. Otomobil ile Küçük Adanın içine kadar gitmek mümkündür. Su ve elektrik vardır.

15 — Paniyoniyon:

Kuşadası ilçesine bağlı Davutlar Bucağı hudutları içinde olup, Davutlar Güzelçamlı yolu kenarında ve bu yoldan bir kaç yüz metre içeridedir. Tarihte meşhur olan 12 iyon şehir Birliğinin merkezi burası idi. 12 iyon Şehri Mümessilleri burada toplanarak şehirlerarası işler hakkında kararlar verirler idi. Burada ayinler ve törenler de yapılırdı. 1958 Yılında Alman Profesör Kleyner burada kazılar yapmıştır. Bazı temel taşlarını meydana çıkarmıştır.

16 — Ortaziya:

Yenipazar ilçe merkezinin 2 - 3 Kim. Doğusundadır. Ancak, jeep ile gitmek mümkündür. Bir inceleme ve kazı yapılmış değildir.

17 — Körteke Kalesi:

Bozdoğan'ın Örencik köyündedir. Kalenin Romalılar zamanına ait olduğu söylenir. Buranın yolu yoktur. Ancak II Y.S.E. Müdürlüğü ve Nazilli Orman işletme Müdürlüğü anlaşmak suretiyle müştereken buraya bir yol yapabilirler. Bu yol aynı zamanda Kemer Barajı gölü için bir sahil yolu olarak da kullanılabilir. Bozdoğan Naziliyle 29, Kemer Barajı Nazilli'ye 42 Kim. mesafededir.

Aydın ilindeki görülmeğe değer diğer yerler hakkındaki bilgilere gelince;

Aydın Pınarbaşı ve Yüzme Havuzları:

Aydın'ın mesire yerlerinden şehre en yakın Pınarbaşı'dır

Yolu asfalttır. Koruluktur. Batısından Aydın çayı geçer. Burada park kısmında oturacak yerler vardır. Şehir cereyanı buraya kadar uzanır. Gazino bahçesinden geçen, akan sular Pınarbaşı'na ayrı bir cazibe verir. Pınarbaşı'nda Aydın'ın en yakın serinleme ve yüzme yeri olan yüzme havuzları vardır. Bu havuzlar nizami şekilde yapılmıştır. Yüzme havuzları tesislerden ayrı olarak gazinosu, tenis kortu, basket sahası vardır. B. T. B. Müdürlüğünce yüzme havuzları işletilmekte gazino kısmı ise icara verilmektedir. Yüzme havuzlarına bilhassa gençler çok rağbet göstermekte ve birçok mahalli ve şehirlerarası yüzme yarışları yapılmaktadır.

Aydın Paşa Yaylası:

Aydın'ın Kuzeyinde 140 metre yükseklikteki Beydağları üzerinde olup, Aydın'a mesafesi 22 Km. dir. Yolu bozuktur. Burada evvelce bir plân dâhilinde 30 kadar ev yapılmış, Kuşadası'nın Aydın'a bağlanması ve halkın sahillere akın etmesi karşısında bu gün bu evler bakımsız kalmıştır. Yaylaya giden pek yoktur. Burada çadırli kamp kurmak ve mevcut evlerden faydalanmak mümkündür. Yayla çamlarla örtülü olup, sulan soğuktur. Havaşı da çok güzeldir.

Karacasu Yaylası:

Karacasu ilçe merkezine 5 Kim. uzaklıkta birçok yaylalar başlar. Bu yaylalar Karıncalı Dağın doğuya bakan eteklerinde sıralanırlar. Karacasu Yaylasının üst kısımları çam ormanları yamaç ve iç kısımları meyve bahçeleri ile süslenmiştir. Bu yaylaların havası dinlendirici ve serin; suları bol ve soğuktur. Yayla zamanı motorlu araçlar İlçe ile yaylalar arasında muntazam seferler yaparlar. Yaylada dinlenmek ve serinlemek ve kamp kurmak isteyenlerin her türlü ihtiyaçlarını temin etmeleri kolaydır. Yaylada fırın ve kasap ile manav vardır. Burası bilhassa Nazilli İlçesinin yazlık mesire yeri olmasına en müsait bir durumdadır. Çünkü Nazilli yazın son derece sıcak olur, nüfusu kalabalıktır. Fabrika muhitidir. Bu yaylalara önümüzdeki yılda cereyan verilecektir. Bu güne kadar aydınlatma lüks lâmbaları ile yapılmaktadır. Bu yaylaların en önemlisi ve en kalabalık olanı Kahve Deresi ve Subaşı Yaylalarıdır.

Bozdoğan Kemer Barajı ve Gölü:

Bozdoğan İlçesinin Kemer köyü civarında inşa olunmuştur. Akçay çayı üzerindedir. Baraj betonarme bir barajdır. Baraj suyunun toplanması ile büyük bir göl meydana gelmiştir. Toplanan bu su miktarı 550 Milyon metreküptür. Bu baraj elektrik enerjisi ve sulama için inşa olunmuştur. Fakat aynı zamanda Akçay taşkınlarını da önlemiştir. Barajın elektrik tesislerinden saatte 48.000 kilovat elektrik enerjisi istihsal olunmaktadır.

Soma ve Demir köprü Santralleri ile paralel çalışmaktadır.

Sulama şebekesiyle Akçay vadisinin her iki yanında 20.000 hektar arazi sulanabilmektedir.

Bozdoğan Bulgur Yaylası:

Madran Dağının Bozdoğan hudutları içinde kalan yerindedir. Yol yapıldığı takdirde güzel bir kamp yeri olur. İçme suları çok iyidir.

Bozdoğan Yar dibi:

Bozdoğan Kasabası kenarındadır. Yolu olduğundan çok rağbet görür. Burada Belediyece yazlık gazino yapılmıştır.

Kuyucak Sancova Yaylaları:

Kuyucak İlçesi Pamukören Bucağına 25 Kim. uzaklıktadır. Yaylamanın yüksekliği 1200 metredir. Sarıçam, ceviz, kestane ormanları ile örtülüdür. Suları bol ve soğuktur. Havası serin ve çam kokuludur. Buralarda kamp kurmak mümkündür. Yalnız ihtiyaç maddeleri temini için Bucak veya İlçe Merkezine gelmek zarureti vardır.

Çine Madran Yaylası:

Çine İlçesinin Doğu Güneyindedir. Çine'ye 17 Kim. mesafededir. Yolu vardır. Madran yaylasının sertlik derecesi sıfır olan Ve soğuk bulunan çok iyi içme sulan ile en çok rağbete mazhar olabilecek bir dinlenme, serinleme ve kamp yeridir. Yayla karaçam ve diğer çam türleri ile örtülüdür.

Kuyucak Ömür Yaylası:

Kuyucak İlçesine bağlı Karapınar köyünün üstünde ve köye 250 metre mesafededir. Suları bol havası serindir. Aydın Denizli yoluna uzak sayılmaz. Yazın sıcaktan yanan Nazilli ve Kuyucak halkı için bir serinleme ve tatil günlerini geçirecek bir mesire yeridir.

Kuşadası Sahilleri:

Kuşadası, Selçuk yolundan Kuşadası'na giderken Kuşadası'nın sahilleri insanı adeta sihirler, deniz maviliğinin en iyisini sanki Kuşadası'na vermiştir. Sahile kadar inen yamaçları zeytin ağaçları sahilin kendine has bir güzelliği vardır. Bu kısımda Kara yolu yüksekte kalır. Ve denize kuş bakışı bakılır. Karşıda Kuzey tarafta Ahmetbeyli - Gümüldür sahilleri görünür. Batıda ise Boynu bükük Sisam Adası yükselir. Kuşadası Kasabası Akyar ile Küçük Ada arasında denize yapışmış bir durumdadır. Küçük Ada sahile ayrı bir güzellik verir. Kısmet Motelinin bulunduğu Akyar bir yarım adaya benzer. Kuşadası'nın grubuna doyum olmaz. Denizin içine girer gibi güneş akşamları batır. Mehtaplı geceler denizin ayrı ve güzel manzarası olur. Kadınlar denizi, Aslanburnu, Yavansu, Karaova, Güzel çamlı boyunca dip Buruna kadar uzanan sahilin her köşesi ayrı bir manzara arz eder.

Güneyde uzanan Samson dağları Güzelçamlı köyünden Dipburnu kadar yamaçlarındaki çeşitli orman ağaçları ile bu kısımdaki dahili süsler. Bu sebeptendir ki burası Milli Park yapılmaktadır.

Söke Bafa Gölü:

Bafa gölü Söke İlçesi ile Milas İlçesinin hudutları arasında uzanır. Bafa Gölü civarında koyun renkli volkanik kitlelerle gölün türkuaz renkli suları bir renk kompozisyonu teşkil eder.

Burası Ege Bölgesinin en çekici yönlerinden birini teşkil eder. Balıkçılık bakımından da göl zengindir. Turistik bakımdan bu bölge büyük bir değer arz eder.

Sultanhisar Atça Belediye Parkı:

Sultanhisar İlçesine bağlı Atça Nahiye merkezindedir. Aydın İlinde mevcut Belediye parklarının en güzelidir. Kasabanın tam orta

sında olup, bütün kasaba yolları parkın etrafında uzanan daire şeklindeki yola açılırlar. Atça parkı bu durumu ile resimlerdeki Paris şehrinin adeta küçük bir modelidir.

Aydın'da bunlardan başka Germencik, Aydın Meşrutiyet ve Kuyucak ve Karasu parkları da görülmeğe değer birer yeşil köşe teşkil ederler.

Aydın Efe Heykeli ve Şehitler Anıtı:

Her iki Abide de Aydın şehrindedirler. Bunlardan Efe Heykeli Aydın'a giriş yolu olan Çine Caddesi ile Devlet Karayollarının kesiştirdikleri Dört yol ağzında Vali Konağının kenarındadır. Efesi ile nam yapan Aydın'ı bu Efe Heykeli Sembolize etmektedir.

Şehitler Anıtı İse: Belediye meydanında yeni açılan Turan Caddesinin şehre bakan tarafındadır. 28-30/Haziran/1919 tarihinde üç gün aralıksız süren savaşlarla Kuvay-i milliyecilerimiz ve Zeybeklerimiz tarafından Aydın'ın birinci kurtuluşunda Bey Camii Şerefesine Yunanlılar makinalı tüfek yerleştirmişler, Koz dibinden (Cumhuriyet Caddesi) ilerleyen zeybeklere ateş ederek şimdi anıtın bulunduğu yerde şehit etmişlerdir. İşte Şehitler Anıtı gelecek kuşaklara Aydın'ın şehit kanları ile sulanarak alındığını göstermek için 1926 yılında dikilmiştir.

4 — AYDIN İLİNDEKİ ŞİFALI KAYNAKLAR:

Bu bölümde Aydın İlindeki kaplıca, ılıca, içmeler ve memba sularından bahsedeceğiz.

1 — Alan güllü Kaplıcaları: Germencik İlçesi Kuzeyinde İzmir - Aydın Devlet yoluna 16 Kim. mesafededir. Suyun sıcaklığı 55 derecedir. Romatizma, kalp ve cilt hastalıklarına şifalı olan kaplıca suyunun radyoaktivitesi 6,8 dir. Kaplıcaya muntazam yol mevcut olup, Aydın Özel İdare tarafından yapılmış kaplıca ve konaklama tesisleri vardır.

2 — Gümüşlü Kaplıcaları: Germencik Gümüşlü köyündedir. Sıcaklığı 40 derecedir. Radyoaktivitesi, 7,9 dur. Kaplıca bilhassa romatizma hastalıklarına iyi gelmektedir.

3 — Ortakçı Kaplıcası: Kuyucak İlçesi Çubukdağ Bucasına bağlı Ortakçı köyünde bulunmaktadır. Bucak merkezine uzaklığı 2

Kim. dir. Suyun sıcaklığı 53 derece olup, Radyoaktivitesi 16,6 dır. Kaplıca, kalp, cilt ve damar sertliği hastalıklarına iyi gelmektedir. Eski bir tarihe ve şöhrete sahiptir.

4 — Kızıldere Kaplıcası: Kuyucak İlçesi Çubukbağ Bucağına bağlı Kızıldere köyü hudutları içerisinde.

5 — Yavansu Venüs Kaplıcası: Kuşadası Sümer Kampı yanında kükürtlü olup bilhassa cilt hastalıklarına iyi gelmektedir. İptidai bir durumdur. Suyu fazla sıcak değildir.

6 — Güzellik Suyu Ilıcası: Aydın Şehrini Doğusunda ve şehrin kenarında olup, şehir otobüsleri çalışmaktadır. Her hangi bir tesis mevcut değildir. Ilıca başı olarak halk tarafından bilinen bu ılıca suyunun bikarbonat, manyetik, radik sularından olduğu tespit edilmiştir. Müzmin eklem romatizmalarına, açık yaralara, deri hastalıklarına ve siyatiklere iyi gelmektedir. Ayrıca şişmanlık, diyabet ve yaşlılığa bağlı düşkünlük hallerinde şifalı tesirleri vardır.

7 — Kuşadası 31 içmeleri: Kuşadası yolu kenarında 31 plajları mevkiinde ve Tusan Otelinin bir kaç yüz metre güneyindedir. Kuşadası Belediyesi'ne ait bu içmelerden iptidai şekilde istifade edilmektedir. İçmelere gelenler çadır ve barakalarda barınmaktadırlar. Burada küçük çapta dahi olsa tesisler yapılması zaruridir. Turistik bölge merkezi olan Kuşadası sahillerinde içmeler bu günkü haliyle çirkin bir manzara arz etmektedir.

8 — Memba Sulan: Çine Madran suyu, Bozdoğan suyu, Koçarlı suyu, Kuyucak suyu, Horsunlu, Gencelli suyu iyi içme sularındandır. Bunlar bidonlarla ve şişeler içerisinde satılmaktadır.

5 — AYDIN İLİNDEKİ PLAJLAR:

Aydın ilinin, Kuşadası ilçesinin de bağlanmasından sonra denize açılan genişçe bir penceresi olmuş ve Selçuk Pamucak sahilinden Muğla hudut sahiline kadar uzanan ve birçok plaj yerlerini içine alan güzel bir sahile sahip olması ile Turistik şansını bir hayli artırmıştır.

Ege Bölgesinin ve denizinin müstesna güzelliklerini üzerinde toplayan Kuşadası, binlerce yerli ve yabancı turistini akımına uğramakta ve bu akın yıldan yıla artmaktadır. Çeşitli plaj yerleri, denizden esen inbat rüzgârı ve türlü cinsten balıkları ile bilhassa yaz mevsimin

de Kuşadası çok cazip bir yer haline gelmektedir. İlçenin deniz kenarında kâin olması ve iskeleye sahip bulunması da Kuşadası için büyük bir avantajdır.

Kuradadaki plajlara gelince:

1 — Tasan plajı: Selçuk - Kuşadası asfalt yolu kenarında ve 31 mevkii denen yerdedir. Buradaki plajlar, otel ve gazino modern bir tarzda inşa olunmuştun Bu tesisler tam manası ile turistik tesislerdir. Kuşadası, Efes ve Meryemana' ya merkezi bir yerdedirler.

2 — Kervansaray Mokamp Plajları: Tusan plajlarının 150 metre kadar Güneyindedirler. Burada turistik ve modern bir Mokamp vardır.

3 — İçmeler Plajı: Belediyeye ait içmelere gelenler bu plajdan faydalanırlar. Bazı şahısların yaptıkları muvakkat barakalardan başka herhangi bir tesis yoktur. Biraz ötesinde bulunan Mokamp ve Tusan Turistik tesislerde tezat teşkil ederler.

4 — Akıyar ve Şehir Plajları: Akıyar Kısmet Moteli müşterileri bu Akıyar Plajları dan faydalanırlar. Akıyardan şehre kadar olan yerde Erol Gazino plajı ile Sibel gazino ve plajı vardır. Buralardan gazino müşterilerde sahilde evi olan faydalanır.

5 — Kadınlar Denizi Plajı: Kuşadası'nın en güzel ve en hoş manzaralı Plajlarıdır. Bu sebeple en çok rağbet gören plaj burasıdır. Plajın kumu ince ve beyazdır. Bu yerin plajı çok güzel bir manzara arz etmesi sebebiyle birçok turistik tesisler ve plaj evleri burada yoğun halde toplanmıştır. Kadınlar Denizi plaj sahası ve turistik tesisleri Aslan burnuna doğru günden güne yayılmaktadır. Şehre uzaklığı 5 Km. dir. Su ve elektrik ile telefon vardır.

6 — Aslan Burnu ve Yavansu Plajları: Buralarda günden güne değer kazanmaktadır. Buralarda şahıslara ait güzel evler vardır. Emekli Sandığı bir tatil köyü kurmaktadır. Burada ayrıca Sümerbank'a ait ve kendi mensuplarının faydalandığı bir plaj tesislerinde plaj evleri vardır.

7 — Kamova Plajları: Sümer Kampından - Davutlar altına kadar devam eder. Çok güzel ve henüz tesisleri kurulmamış bir tabii plaj sahası vardır. Buralar plaj olarak kıymetlenmiş değildir.

8 — Güzel çamlı Plajları: Son yıllarda önem kazanmıştır. Yalnız ince kumu yoktur. Deniz çok güzeldir. Buraya giden yol yalanda asfalt yapılacaktır. Mahalli elektrik enerjisi dizel motoru ile temin edilir.

Bu sahilde büyük ve küçük Kalamaki plajları en güzelleridir. Bu mevkiin arkasında çeşitli ağaç türlerde ve milli park haline getirilecek olan Samson dağına uzanır. Buralar turizm bakımından ilerde birinci plânda değer kazanacaktır. Çünkü hem deniz hem orman vardır. Hem deniz hem de kara avcılığı yapmak mümkündür.

Söke İlçesindeki Plajlar:

1 — Didim Plajı: Yenihisar köyü Karakuyu mevkiindedir. Burası modern bir plaj şehri kurulması için ele alınmış tanınmaktadır. Eğer Kuşadası Aydın'a bağlanmamış olsaydı, burası Aydın'ın en çok rağbet gören bir plaj yeri olacaktı. Buranın diğer bir talihsizliği de Aydın'a hatta Söke'ye uzak bulunmasıdır. Plajın bulunduğu sahilin sığ oluşu, kumu, rengi ve her mevsimde dalga tutmaması, sakin oluşu; kıyıların yosunsuz, kokusuz ve rutubetsiz bulunuşu, civarında İyon medeniyetinin şaheserlerini barındıran Didim - Milet Priyen gibi tarihi yerlerin varlığı Didim plajına bir özellik vermektedir. Burada Vakıflara ait bir gazino, otel bulunmaktadır. Suyu ve elektriği vardır. Her türlü ihtiyaçların tedariki mümkündür. Söke ile Didim arasındaki şose yolu iyidir. Asfalt kaplama işine başlanmıştır. Ve bu mevsimde bitirilecektir.

2 — Tavşan burnu Plajı: Orman Teşkilâtınca meydana getirilen bu plaj gündün güne rağbet görmektedir. Burada ayrıca çadırli kamplar da kurulmaktadır. Didim'e nazaran Söke'ye daha yakındır.

6 — AYDIN İLİNDEKİ KONAKLAMA VE İSTİRAHAT YERLERİ:

Bu bölümde Aydın İli hudutları içinde mevcut olan otel, motel, pansiyon, Mokamp ve Kampingerden bahsedeceğiz.

A —Aydın İli Merkezindekiler:

Vardar Palas, Şükran Palas, Aydın Palas belli başlı otellerdir. 'Bunların toplam yatak adedi 166 dır. Devlet Karayolu kenarında Şa-

hinler tarafından yapılan kamp vardır. Pınarbaşı yolu ile çay arasında kalan korulukta kamping yeridir.

B) Kuşadası'ndakiler: Tusan Oteli, Pamuk Palas, Ada Palas, Sibel Palas, Akdeniz Emek Palas otelleri belli başlı otellerdir.

Lâle, Kısmet ve imbat da en güzel motellerdir. Bunlardan Kısmet Kuşadası'na girerken yolun Batısında Akyarda'dır. Lâle şehir içindedir.

inbat Moteli ise Kadınlar denizindedir. Kuşadası'nda toplam yatak 1280 adedi bulur. Kuşadası'nda 80 yatak, 7 adet pansiyon ev vardır. Bunlar günden güne çoğalmaktadır. Pansiyonculuğu teşvik için birçok çalışmalar yapılmaktadır.

Kervansaray Mokampı: K Kuşadası'na giderken Tusan Otelini geçince yolun Doğusundadır. Modern bir mokamptır. Çok ilgi görmektedir.

Kuşadası'nda sahile yakın zeytinliklerle Belediye parkı kamping yerleridir. Ayrıca. Yavansu Ömer Kamping vardır. 200 yataklıdır.

Son yıllarda Aslanbunu ve Yavansu da sahile yakın tatil köyleri de kurulmağa başlamıştır. Güzel çamlı da bir tatil köyü halini alacaktır.

C) Söke'dekiler: Efes, Erol Palas, Özbaş ve Ak Otelleridir. Ayrıca Kuşadası Söke yolunda bir tane mokamp vardır. Toplam yatak sayısı 186 dir.

D) Nazilli'dekiler: Ankara Palas, Nazilli Palas, Dalyan Palas belli başlı ötelerdir.

E) Diğer ilçelerde: Germencik, Koçarlı, Çine, Karacasu, Kuyucak, Yenipazar, Sultanhisar ve Bozdoğan İlçelerinde konaklayacak bir veya iki otelcik vardır. Ancak, bunlar turiste cevap verecek şekilde değildirler. Yalnız Kuyucak Çubuk dağ Belediyesinin oldukça elverişli bir moteli vardır.

7 — AYDIN İLİNDEKİ EĞLENCE YERLERİ:

A) Aydın İli Merkezindekiler:

1 — Gar gazinosu.

2 — Pınarbaşı gazinosu

- 3 — Havuzlar gazinosu
- 4 — Aytepe gazinosu
- 5 — Park gazino ve çayhanesi
- 6 — Birsen ve Kapri pavyonları
- 7 — Şehir Kulübü, Ege, Tüccar Kulüpleri, Ticaret Odası Lokali, Askeri Mahvel, Jandarma Gazinosu
- 8 — Dört adet pastahane
- 9 — Yazlık ve kışlık 9 adet sinema

B) Kuşadası'ndakiler:

- 1 — Tusan gazinosu
- 2 — Lâle gazinosu
- 3 — Çam gazinosu
- 4 — Diba gazinosu
- 5 — Toros gazinosu
- 6 — Terminal
- 7 — Kadınlar denizi
- 8 — Sibel gazinosu
- 9 — Erol gazinosu
- 10 — Ada gazinosu
- 11 — Sahil çay bahçesi
- 12 — Küçük Ada
- 13 — Şehir kulübü
- 14 — iki adet sinema

C) —Sökedekiler:

- 1 — Erol gazinosu
- 2 — Uğur gazinosu

- 3 — Gürsoy gazinosu
- 4 — Sayımcı gazinosu
- 5 — Şehir kulübü
- 6 — İki adet sinema

D) Nazilli'dekiler:

Bahçeli ve Gar, Saya Nora gazinoları ve Belediye Pınarbaşı gazinosu, Sevim, Mavi köşe, Saray, Toto Pasta haneleri, Belediye Mezbaha Çay Bahçesi.

Nazilli Şehir Kulübü

Nazilli Öğretmenler Lokali

Basma Fabrikası Bahçesi

Nazilli Park Büfesi

6 adet yazlık sinema ve iki adet kışlık sinema.

E) Diğer İlçelerde küçük birer sinema ile Şehir Kulüpleri vardır.

Lokantalara Gelinçe:

1 — Aydın Merkezinde:	22
2 — Kuşadası'nda	: 23
3 — Söke'de	: 3
4 — Nazilli'de	: 6
5 — Karacasu'da	: 2
6 — Kuyucak'ta	: 2
7 — Sultanhisar'da	: 2
8 — Bozdoğan'da	: 2
9 — Yenipazar'da	: 2
10 — Çine'de	: 5
11 — Koçarlı'da	: 2
12 — Germencik'te	: 2

8 — AYDIN İLİNDEKİ TURİZM DERNEKLERİ, DANIŞMA BÜROLARI, TURİZM VE SEYAHAT ACENTELERİ VE HATIRA EŞYA SATIŞ YERLERİ:

1) Aydın Turizm ve Tanıtma Derneği:

Aydın şehri turizmine hizmet için kurulmuş bir Demek olmakla beraber İl merkezinde bulunması sebebiyle Vilâyet turizmine de yardımları olmaktadır. Demek bu güne kadar Aydın'daki antik şehirler ve turistik yerler hakkında görgüye müstenit incelemeler yapmış birçok geziler tertip etmiştir.

Aydın İlinin tarihi ve turistik yerlerini gösteren yağlıboya renkli bir haritasını yaptırmış ve halkın ve turistlerin görmesi için genel kütüphane duvarına yerleştirilmiştir. Aydın'ın tarihi yerlerine ait

45.000 adet 9 muhtelif pozda renkli kartpostal tabetmiş ilgili yerlere göndermiş ve satışa arz etmiştir.

Gar Gazinosu önünde bir enformasyon bürosu yapmış ve bir kâtip tutarak burayı daima açık ve turistlerin emirlerine amade kılmıştır.

Lisan kursları açmış, bir Aydın sergisi açmış ve Aydın'ın kurtuluş bayramında şenlikler düzenlenmiştir.

Bu yıl içinde Aydın'da hem ekonomik ve hem de turistik bir hareket ve canlılık yaratmak amacıyla ve Vilâyetle el ele vererek Aydın'da ilk defa bir İncir Bayramı ve şenlikleri düzenlenmiş ve Aydın yerli ürünler ve mamulleri sergisi açmış, yaş kuru incir teşvik müsabakalarını desteklemiştir. Birçok folklor ve efe gösterilerini halka taktim etmiştir.

2) Sultanhisar Turizm ve Tanıtma Derneği:

Bu Derneğin 1966 yılında en büyük faaliyeti Portakal Festivali düzenlemesidir. Festival gayesine ulaşmış ve binlerce ziyaretçi Sultanhisar'a akın etmiştir. Çeşitli faaliyetlere 1965 yılında 24.000 lira sarf etmiştir.

3) Karacasu ve Geyre Turizm Dernekleri:

1965 Yılında 39.000 ha sarf edilerek çeşitli işler başarmıştır.

4) Söke, Priyen, Milet ve Didim Turizm Dernekleri:

1965 Yılı içinde çeşitli turizm faaliyetlerine 93.424 lira sarf etmiştir.

5) Kuşadası Turizm ve Tanıtma Derneği:

Kuşadası Tanıtma Derneği de çeşitli turizm faaliyetlerine 14.591 lira sarf etmiştir.

6) Nazilli Turizm ve Tanıtma Demeği:

Nazilli Turizm Derneği 1985 yılında 13.000 lira sarf etmiştir.

7) Bozdoğan ve Çine Dernekleri:

1965 Yılında hiç bir harcama yapmamışlardır.

8) Turizm Seyahat Acenteleri:

İlimizde en büyük Acente Kuşadası'ndaki Akdeniz Turizm ve Seyahat Acentesidir. Yine Kuşadası'ndaki Milet Riviera Turizm ve Seyahat Acentesi vardır. Aydın'da da İtimat Turizm ve Seyahat Acentası vardır. Otobüs işletmesi olarak Aydın'da Çinebirlik, Söke'de Tuntaş, Kuşadası'nda Elbirlik İşletmelerini sayabiliriz.

9) Hatıra Eşya Satanlara Gelince:

Kuşadası'nda Turistler için hatıra eşya satan üç dükkân vardır. Söke İlçesinde de bu işlerle uğraşan 4-5 şahıs bulunmaktadır. Diğer İlçelerde ve Aydın İl Merkezinde henüz bu işlerle uğraşan yoktur.

10) Enformasyon Büroları:

Aydın Turizm Demeği Enformasyon bürosu ve Aydın Belediyesi Enf. Bü. Kuşadası, Söke, Karacasu Enformasyon Büroları, Geyre Turizm ve Enformasyon bürosu.

AYDIN TURİSTİK YOLLARINI GÖSTERİR CETVEL

Sıra No:	Adı	Beton Km.	Asfalt Kim.	Stabilize Km.	Ham yol Km.	Patika Toplam Tülü Km.
1	Aydın Üçgözler (TRALLES)	1			0.500	1.500
2	Aydın - Karpuzlu (ALINDA)		2	56	1	59
3	Aydın - Çine (ALABANDA)		2	43	16	61
4	Aydın - Sultanhisar (NYSS8)		33	4		37
5	Aydın - Yenipazar		36	8		44
6	Aydın - Nazilli - Bozdoğan		46	29		75
7	Aydın - Karacasu - Geyre ((APHRODİSİAS)		62	42		104
8	Aydın - Germencik - Ortaklar Tekin Kö. (MAGNESİA)		37			37
9	Aydın - Koçarlı (AMYZON)		22		28	50
10	Aydın - Söke (PRIEN)		58	12		70
11	Aydın - Söke (MİLET)		58	35		3 93
12	Aydın - Söke (DİDİM)		83	21		104
13	Aydın - Cumaovası Havaalanı		97			97
14	Aydın - İzmir		123			123
15	Aydın - Kuşadası		59			59
16	Aydın - Kuşadası - Davutlar - Güzelçamlı		68	16		84
17	Aydın Pamukkale		158			158
18	Aydın - Nazilli		46			46
19	Aydın - Nazilli - Ödemiş		46	29	39	104
20	Aydın - Söke - Milas Bodrum		136	71		207
21	Aydın - Çine - Bodrum		2	188		190

9 — AYDIN İLİ SINIRLARI İÇİNDE YAPILAN BELLİBAŞ- I I TURİSTİK YATIRIMLAR:

A — Kamu Sektörünce yapılanlar:

1 — Didim Otelı ve Gazinosu: 1.555.516 liraya Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılmıştır.

2 — Didim Plaj Sitesi: Yalnız Aydın İl Özel İdaresince yapılan Plaj evlerine 350.037 lira sarf olunmuştur.

3 — Alan güllü Ilıcaları: Buradaki tesis ve Otel'e Özel İdare'ce 261.022 lira 67 kuruş harcanmıştır.

4 — Kuşadası Kervansarayı: Bu Kervansarayın Restoresi için 1964 yılında 111.725 lira, 1965 yılında da 294.998 lira Vakıflar Genel Müdürlüğünce sarf edilmiştir.

Etrafının açılması ve temizlenmesi için 1965 yılı içinde 400.000 lira ödenmiştir.

5 — Kuşadası Limanı: 11.700.000 liraya tekml tesisleri ile beraber Bayındırlık Bakanlığınca inşa edilerek intifalı yapılan bir protokol ile Kuşadası Belediyesine verilmiştir.

6 — Kuşadası İçme suyu: İller Bankası yardımı ile Belediyece 2.627.000 liraya yapılmıştır.

7 — Kuşadası Güvercin Adası: Restorasyon ve tesisler için 600.000 lira sarf edilmiştir.

8 — Kuşadası Enformasyon binası: Turizm ve Tanıtma Bakanlığının Aydın Valiliğine gönderdiği 50.000 lira para ile Özel İdare kanalı ile yapılmıştır.

9 — Kuşadası Sibel Gazino ve Plajı: Belediyece 50.000 liraya yapılmıştır.

10 — Kuşadası Kadınlar Deniz'i Gazino ve Plaj tesisleri: Belediyece 50.000 liraya yapılmıştır.

11 — Sümer Plaj Evleri ve Tesisleri: Kuşadası Yavansu mevkiinde Venüs İlçasının yakınlarında Nazilli Basma Fabrikası Müessesesi tarafından yapılmış olup 431.408 liraya mal olmuştur.

12 — Güzel çamlı Köyü Elektriği: Mahallen ve Kuşadası Kaymakamının gayretlerde 100.000 liraya mal olmuştur.

13 — Söke - Didim İçme suyu: Yenihisar köyü içme suyu ile beraber yapılmış olup 641.000 liraya mal olmuştur. Didim plaj evlerine giden su şebekesi ile Didim harabelerinin suyu bu masraflara dâhildir.

14 — Söke - Priyen içme suyu: Bu tarihi Ören yerinin içme suyu Güllübahçe Kasabası içme suyu ile birlikte programlanmış ve Köy İşleri Bakanlığınca 426.000 liraya yaptırılmıştır. Harabelere giden su şebekesine 13.091 lira harcanmıştır.

15 — Karacasu Geyre içme suyu; Afrodisyas Ören yerinin bulunduğu Geyre Köyünün içme suyu bir hayli zaman önce yapılmış bulunmaktadır. 177.478 liraya mal olmuştur.

16 — Karacasu Geyre Turistik tesisleri: Bu tesisler için 100.000 lira sarf edilmiştir.

17 — Ören yerleri Restore işlen: Afrodisias'ın restoresine 1965 yılında 33.000, Nisanın (Sultanhisar) restoresine 31.000 lira sarf edilmiştir.

18 Turistik yollar: Karayolları Genel Müdürlüğünce yapılan ve asfalt kaplanan Aydın İli sınırları içindeki yollar için bu güne kadar 6.100.000 lira harcandığı hesaplanmaktadır.

B — Özel Sektör tarafından yapılan turistik yatırımlar:

1 — Didim Plaj evleri: 107 ev yapılarak 1.172.000 lira sarf edilmiştir. Bu evler bir kooperatif tarafından yapılmıştır.

2 — Kadınlar Denizi Plaj evleri: Kuşadası'nda bulunan 80 ev için 1.186.527 lira sarf edilmiştir. Bu evler bir yapı kooperatifi tarafından yapılmıştır.

3 — Tusan otel, Gazino ve Plaj tesisleri: Bir şirket tarafından 5.000.000 liraya yapılmıştır.

4 — Kısmet Moteli: Bir şahıs tarafından 400.000 liraya yapılmıştır.

5 — İmbat Moteli: Kuşadası Kadınlar Denizinde bir şahıs tarafından tahminen 2.000.000 liraya yaptırılmıştır.

6 — B. P. Mokampı: Kuşadası Tusan Otelı yakınında Britiş Petrol Şirket tarafından 1.500.000 liraya yaptırılmıştır.

7 — Akdeniz Palas: Bir şahıs tarafından 425.000 liraya yaptırılmıştır.

8 — Sibel Palas: Bir şahıs tarafından 200.000 liraya yaptırılmıştır.

9 — Emek Palas: Bir şahıs tarafından 200.000 liraya yaptırılmıştır.

10 — Ömer Kampink: Kuşadası Yavansu mevkiinde meydana getirilmiş olup 200.000 liraya bir şahıs tarafından yaptırılmıştır.

11 — Lâle Moteli: Arsası Kuşadası Belediyesine ait olup, bir şahıs tarafından 40.000 lira sarf edilerek yaptırılmıştır.

12 — Pansiyon Evleri: Kuşadası'nda pansiyon olarak kullanılan evler için çeşitli şekillerde 20.000 lira sarf edilmiştir.

Bu Otel, Motel ve Kampinkler Kuşadası ilçesinde bulunmaktadır.

13 — Efes Palas: Söke'de bulunmaktadır. Bir hayli zaman önce yapıldığından maliyeti bilinmemekte ise de bu gün 500.000 lira kıymetindedir.

14 — Erol Palas: 1. sınıf turistik belgeli olan bu otel Söke'de bulunmaktadır. Bir hayli zaman önce yapılmıştır. Bu günkü kıymeti 150.000 - 200.000 lira civarındadır.

15 — Sayımcı Turistik Lokantası: 25.000 lira sarfı ile meydana getirilmiştir. Söke şehri içindedir.

16 — Öz Çakır Gazinosu: Söke-Didim Plajlarındadır. 20.000 liraya yapılmıştır.

17 — Şahinler Mobil Turistik Lokanta ve Mokamp'ı: Tahminen 300.000 lira sarfı ile meydana getirilmiştir. Aydın'da Devlet Karayolu ile Turan Caddesinin keşiştiği 4 yol ağzında yapılmış modern turistik tesislerdir.

18 — Aydın Turistik Park Gazinosu: Arsası Aydın Belediyesine aittir. Kiraya mahsuben ve 10 sene müddetle müsteciri tarafından yapılmış, modern turistik bir tesistir, 300.000 liraya mal olmuştur.

C — 1966 Yılında yapılan Kamu Sektörü Turizm yatırımları:

1 — Kuşadası Aslan Burnu Tatil köyü: Keşif bedeli 17.000.000 liradır. 1200 yataklı olacaktır. Emekli Sandığı tarafından yaptırılmakta olup 1967 Mart'ına kadar bitirilecektir.

2 — Turistik Blok İnşaatı: Kuşadası Belediyesi Soğucak ve Davutlar köyleri ile birlikte Kadınlar Denizinde 84.000 liraya turistik maksatlar için bu inşaatı yapmaktadırlar,

3 — Kuşadası Kervansaray Restorasyon İşleri: 1966 Yılında devam eden bu iş için Vakıflar Genel Müdürlüğüne 266.626 liralık bir harcama yapılacaktır.

4 — Kuşadası Elektrik Havai hattı: Söke Trafosundan faydalanmak suretiyle Kuşadası şehrine Baraj cereyanı vermek için inşa edilecek havai hat için İller Bankasıncı 132.000 lira sarf edilecek ve bu iş 1967 Mayısında bitirilecektir.

5 — Söke Milet İçme suyu: 105.000 lira keşif bedelli olan bu içme suyu Milet harabelerine üç çeşme halinde akıtılacaktır*. Köy İşleri Bakanlığı tarafından ihaleye çıkarılmıştır.

6 — Söke - Didim yolu asfaltlanması: Milas yol ayırımından Didim Plajlarına kadar devam eden bu turistik yol Devlet Karayollarınca bu yıl içinde asfaltlanacaktır.

7 — Sultanhisar Nisa yolu: Turistik önemi haiz olan bu yol Devlet Karayollarınca yapılacaktır. İstimlak işlemlerine başlanmıştır.

8 — Devlet Yolu İltisak Karacasu Geyre yolu: Bu yol Afrodisyas Harabelerinin dünya çapında bir önem kazanmaya başlaması üzerine 1. planda turistik bir değer kazanmıştır. Yolun tamamına Devlet Karayollarınca 5.000.000 lira sarf edilmiştir. 1966 yılında bu paradan 450.000 liralık iş yapılacaktır.

9 — Milet Dinlenme yeri tesisleri: 57.000 liraya yapılmaktadır,

10 — Tarihi Ören yerleri onarımı: Afradisyas için 30.000, Nisa i; in 20.000 lira Milli Eğitim Bakanlığınca 1966 yılı içinde sarf edilecektir.

D — 1966 Yılında Aydın İlindeki Turizm Derneklerine yapılan yardımlar:

- 1 — Aydın Turizm ve Tanıtma Derneğine: 10.000
- 2 — Karacasu ve Geyre Turizm Derneklerine: 39,000
- 3 — Söke Turizm ve Tanıtma Derneğine: 21.000
- 4 — Didim Turizm ve Tanıtma Derneğine: 24.000
- 5 — Priyen Turizm ve Tanıtma Derneğine: 15.000
- 6 — Milet Turizm ve Tanıtma Derneğine: 5.000
- 7 — Kuşadası Turizm ve Tanıtma Derneğine: 32.500
- 8 — Sultanhisar Turizm ve Tanıtma Derneğine

Bundan önceki yıllarda Aydın Turizm Derneğine toplam olarak 30.000, Söke ve Milet Turizm Derneklerine toplam olarak 57.500, yine Söke, Didim, Priyen, Milet Turizm Derneklerine toplam olarak 33.500, Kuşadası Turizm ve Tanıtma Derneklerine 23.000 lira Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca yardım yapılmıştır.

10 — AYDIN İLİNDE TURİZMİN GELİŞMESİ İÇİN ALINMASI GEREKLİ TEDBİRLER YE YAPILMASI GEREKEN YATIRIMLAR.

1 — Aydında Otel: İl merkezinde Kamu veya Özel Sektör tarafından iyi vasıflı Turist ihtiyacına cevap verecek tipte bir otel yapılarak işletmeye açılmalıdır. Çünkü bu günkü Aydın'da bu vasıfta bir otel yoktur.

2 — TPAT, Ören yerinin Restoresi: Aydın İl merkezinde Turizm'i Karakterize eden TRAL Harabelerinin onarılması, etrafının açılması ve yasak askeri bölgeden çıkarılması gerekmektedir.

3 — Cihanoğlu Camii: Etrafının açılarak tanzim edilmesi ve onarımının kısa bir zamanda bitirilmesi gerekmektedir.

4 — Devlet yolu iltisak Çamlık - Burgaz - Kuşadası yolu: Denizli Aydın tarafından Kuşadası Plajlarına gelen Turistlerin kısa zamanda ve kestirme bir yoldan sahile erişmeleri için bu yolun Standart bir yol olarak açılarak asfaltlanması zorunludur.

5 — Sultanhisar Nisa yolu: Bir an önce açılarak asfalt kaplaması yapılmalıdır.

6 — Karacasu - Geyre - Tavas yolu: Devlet Karayolu iltisakı Karacasu, Geyre ve Geyre - Tavas yolunun bir an önce standart bir hale getirtilerek asfalt kaplanması Afrodisyas Harabelerinin günden güne artan değeri karşısında bir zaruret halini almıştır.

7 — Yenipazar Devlet Karayolu iltisakı ve Yenipazar Ortaziya yolu: Bu yolun genişletilerek yeniden yapılması ve asfalt kaplanması ve bu yolun Ortaziya Ören yerine kadar uzatılması gereklidir.

8 — Çine Alinda ve Çine Alabanda yolları: Bu tarihi Harabelere giden yollar köy yolları halindedir, standart bir hale getirtilerek stabilize döşenmesi ve bu işin 1967 veya 1968 yıllarında ele alınması gereklidir.

9 — Koçarlı Amazon yolu: Bu yolun genişletilmesi ve asfalt kaplanması gerekmektedir.

10 — Kuşadası Güzel Çamlı Sahil yolu: Kuşadası'ndaki sahillerin gelişmekte olan Deniz ihtiyaçlarına tam olarak cevap verebilmesi için bu yolun mutlaka açılması lâzımdır.

11 — Davutlar Güzel çamlı yolu: Davutlara kadar asfaltlanmış olan bu yolun da Güzelçamlı'ya kadar uzatılarak asfaltlanması lâzımdır.

12 — Kuşadası çevre yollarının en kısa zamanda ele alınarak açılması, her gün artan turist akını karşısında kesin bir zaruret halini almıştır.

13 — Karacasu'dan Afrodisyas Harabelerinin bulunduğu Geyre köyüne kadar bir hava elektrik hattı çekilerek bu ören yerinin ışıklandırılması lâzımdır.

14 —Kazılar: Nisa, Alinda, Alabanda, Ortaziya, Amazon ve Tral'da kazılar yapılarak toprak altında yatan tarih hâzinelerinin meydana çıkarılması ele alınmalıdır.

15 — Bozdoğan - Körteke köy yolunun Kemer Barajı gölünü takiben turistik bir yol olarak ele alınıp kısa zamanda stabilize döşenmesi gereklidir.

16— Kuşadası Limanım Kuzeyden korumak için bir Dalgakıran yapılması ve iskelenin Denizde 16 metre derinlikte bulununcaya kadar uzatılması Büyük Gemilerin yanaşması bakımından lüzumludur.

17 — Kuşadası'nda Kayıkhanenin bir an evvel inşası ile Deniz Sporlarının terfik ve geliştirilmesi sağlanmalıdır.

18 — Kuşadası Mezbaha, Buzhane ve Hayvan Kliniği: Turistik bir bölge merkezi olan ve bu sebeple ihtiyaçları çoğalan Kuradasına bir mezbaha ve buzhane ile bir Hayvan Kliniği inşa edilerek işletmeye açılması bir zarurettir.

19 — Kuşadası'nda Şehirden Tusan Plajlarına kadar Elektrik verilmesi ve bu yolun ışıklanması lâzımdır.

20 — Kuşadası'nda yaz kış devamlı çalışan bir veya iki eğlence yerine (Bar, dansing vs. gibi) şiddetle ihtiyaç vardır. Çünkü buraya gelen turistler eğlence imkânları bulamamaktan şikâyetçilerdir.

21 — Enformasyon memuru: Diğer İlçelerin turizm işlerine de önderlik edecek ve gerekli yardımlarda bulunacak, yabancı dil bilen bir personelin vilayet merkezinde enformasyon işlerinde daimi olarak çalıştırılması gerekmektedir.

22 — Otel, Motel, Kamp, Kamping, Gazino ve benzeri yerlerin kontrolü: Bu gibi umumi istirahat ve eğlence yerlerinin temizliği ve fiyat kontralarını sağlayacak ağır ve fakat tatbiki kolay müeyyideler konması, bu gibi yerlerde çalışanlar için temiz ve sade giyimin mecburi olması, bunları sağlamak için Belediye ve köy organlarına açık ve kesin yetkiler tanınması ve bu hususta Turizm Derneklerine bu gibi yerler hakkında ilgili makamlara rapor verme, ikazlarda bulunma ve zabıt tutup ilgili makamlara sunma ve bu raporlara göre noksanların tamamlanmasını isteme ve ceza vermeyi teklif etme yetkisi ve hakkı tanınmalıdır.

Bu gün Türkiye Turizm'i için en yaygın teşkilat olarak Turizm konusunda çalışan ve ideal kimselerin yönettikleri Turizm Derneklerinin bu yetkilerle teşhizi, Turizm'in muhtaç olduğu temizlik ve kontraların yapılmasında olumlu tesirleri olacaktır.

FRANSA İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
TEFTİŞ KURULU

Hazırlayan:
Naci DOĞANÇAY
Mülkiye Müfettişi

PLÂN

I — GİRİŞ

II — FRANSIZ DEVLET TEŞKİLATI.

- 1) Teşrii Kuvvet. (Le Pouvoir Legislatif)
- 2) Kazai Kuvvet (Le Pouvoir judiciaire)
- 3) Icrai Kuvvet. (Le Pouvoir Executif)
- 4) İhtisas Organları. (Les Organes Specialises)

III — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TEŞKİLATI.

1) Merkez Teşkilatı.

A. Bakana Bağlı Servisler.

- a) Bakanlık Kabinesi. (Le Cabinet du Ministre) *
- b) Fevkalade Vazifeli Genel Müfettişlikler. (İGAME) (Les inspecteurs Generaux de l'Administration en Mission Extraordinaire)
- c) Teftiş Kurulu Başkanlığı. (L'Inspection Generale de l'Administration)

B. Genel Müdürlükler.

- a) Siyasi İşler ve Mülki İdare Genel Müdürlüğü. (Direction Generale des Affaires Politiques et de l'Administration du Territoire)

b) Mahalli idareler Genel Müdürlüğü. (Direction Generale des Collectivites Locales)

c) Milli Emniyet Genel Müdürlüğü. (Direction Generale de la Surete Nationale)

C) Merkez Müdürlüğü. (Direction Centrale des Affaires Administratives et Financieres et des Services Com- muns)

2) Taşra Kuruluşları. (IGAME)

A. Bölge ve Bölge Valileri. (Regions et Prefets de la Region)

a) Savunma Bölgeleri (Zone de Def ense Region Militaire)

b) Program merkezleri. (Chef - Lieu de Programme)

c) Paris Bölgesi. (Region Parisienne)

B. Vilayetler ve Valiler. (Departements et Prefets)

C. Kazalar ve Kaymakamlar. (Arrondissements et Sous- Prefets)

D. Belediyeler ve Uzuqları. (Communes - Maires - Con- seils Municipaux)

IV — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TEFTİŞ KURULU.

1) Tarihçe.

2) Teftiş Kurulunun Hâlihazır Durumu.

A. Teftiş Kurulu Başkanı, (Le Chef de l'inspection Generale)

B. Teftiş Yardımcıları. (Les Adjoints à l'inspection)

C. Müfettişler. (Les Inspecteurs)

D. Genel Müfettişler. (Les Inspecteurs Generaux)

E. Büro İşleri. (Les Affaires de Bureau)

3) Müfettişlerin Vazife ve Salahiyetleri.

A. Teftiş İşleri.

B. Tahkik İşleri.

C. Tetkik İşleri.

4) Müfettişlere tanınan Haklar, İmkânlar, Sair Hususlar,

FRANSA İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

TEFTİŞ KURULU

I — GİRİŞ:

Fransa İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu'nun kuruluş ve çalışmalarına geçmeden evvel bugünkü Fransız Devlet Teşkilâtına hâkim olan ana prensipleri kısaca belirtmekte, Devlet organları ile prensiplerin teminatı olan Müesseselere ve nihayet İçişleri Bakanlığının Merkez ve Taşra Kuruluşlarına bir göz atmakta ve böylece Teftiş Kurulu'nun İşçileri Bakanlığı bünyesindeki yerini belirtmekte fayda umulmuştur.

II — FRANSIZ DEVLET TEŞKİLÂTI:

Fransız Devlet Teşkilâtının köklü bir mazisi olmakla beraber bu günkü modern kuruluşunun esasları 28/Eylül/1958 tarihli Referandumda kullanılan reylerin % 80 ekseriyetle kabul edilmiş olan ve aynı senenin 4 Ekim günü yürürlüğe girmiş bulunan Yeni Anayasa (Constitution) ile vazedilmiş bulunmaktadır. İkinci Cihan Harbinden sonra 1946 yılında kurulmuş olan evvelki Rejim zamanında her şeye muktedir, olan Millet Meclisinin bir hükümeti bir kaç aydan fazla bir süre iş başında tutmağa muvaffak olamadığı realitesi hatırlanacak olursa, bu günkü idari mekanizmanın ne kadar sağlam ve teminatlı temeller üzerine oturtulmuş olduğu kolayca anlaşılabacaktır.

Fransa Cumhuriyeti, Vilayetlerle Mahalli İdareleri ve Deniz aşırı memleketleri içine alan ülkesel bir topluluktur. Başka bir deyimle, Cumhuriyetle birlikte kurulmuş olan Fransız topluluğu, Anayasa'yı kabul eden Deniz ötesi Ülkeler halklarını da içine almaktadır.

1958 Anayasası da Kuvvetlerin ayrılığı prensibini benimsemiştir.

1) Teşrii Kuvvet (Le Pouvoir Legislatif), Millet Meclisi ile Senato'dan müteşekkil Parlamento'da toplanmıştır.

2) Kazai Kuvvet (Le Pouvoir Judiciaire), Cumhuriyet geleneklerine göre diğer kuvvetlerden ayrı ve müstakil olan bu Hukuk'un 4 büyük dalma muvazi olarak kurulan (Medeni - Cezai - Mesleki - İdari) kaza mercilerine tevdi olunmuştur.

3) icrai Kuvvet (Le Pouvoir Executif), bir Cumhurbaşkanı ile Başbakan tarafından idare edilen Hükümet'te toplanmıştır.

4) İhtisas Organları (Les Organes Specialises).

Mevcut Rejim için birer teminat teşkil eden ve icabında Teşrii, Kazai ve İcrai Kuvvetlere yardımcı olan bir takım Özel Müessese'ler vardır ki, bunların sadece isimlerini sıralamakta bile fayda mülâhaza olunmuştur.

- Anayasa Meclisi. (Le Conseil Constitutionnel).
- Ekonomik ve Sosyal Meclis. (Le Conseil Economique - So- cial).
- Yüksek Adalet Divanı. (La Haute Cour de Justice).
- Yüksek Hâkimler Kurulu. (Le Conceil Superieur de la Ma- gistrature).
- Danıştay. (Le Conseil d'Etat).
- Yargıtay. (Lo Cour de Cassation).
- Sayıştay. (La Cour des Comptes).

III— İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TEŞKİLATI.

Başbakan'ın idaresi altında bulunan Fransız Hükümetinin en önemli üyeliklerinden birisi hiç şüphe yok ki İçişleri Bakanlığıdır. Memleketin genel idaresi, emniyet ve asayişin korunması gibi umumi menfaatlara taallük eden vazifelerinin yanı sıra Vilayetler ve Belediyeler gibi Mahalli İdarelere has özel menfaatlerle de doğrudan doğruya veya dolayısıyla ilgilenmesi İçişleri Bakanlığının ihraz eylemiş olduğu önemi izaha kâfi gelmektedir.

İçişleri Bakanlığının Merkez ve Taşra teşkilâtları, bilhassa İkinci Cihan Harbinden sonra yürürlüğe konulan Nizamname ve Karamname hükümleriyle bu günkü modern idarecilik anlayışına uygun bir seviyeye çıkarılmış bulunmaktadır.

1) Merkez Teşkilatı:

İfa edilen hizmetin mahiyetine ve öteden beri alışlagelmiş idare tarzına göre (Genel Müdürlük, Müdürlük ve Başkanlık) halinde kurulmuş olan Fransız İçişleri Bakanlığının Merkez Daireleri, bu isim

lere mütenazır İdari sıfatları haiz yüksek dereceli Memurlar tarafından yönetilmektedir. Ancak bu memuriyetler, isimleri ne olursa olsun, İçişleri Bakanına doğrudan doğruya veya dolayısıyla bağlı olduklarına göre önem ifade etmektedirler. Bu bakımdan, bizde de olduğu gibi Başkanlıkla idare olunan ve doğrudan doğruya Bakan'a bağlı bulunan Teftiş Kurulu'nun diğer herhangi bir Genel Müdürlük teşkilâtından hiçbir farkı bulunmamaktadır.

İçişleri Bakanlığı Merkez teşkilatı muhtelif tarihlerde çıkarılan Kanun ve Kararnamelerin (*) verdiği yetkilere müsteniden şu şekilde kurulmuştur.

A. Doğrudan doğruya Bakana bağlı Servisler:

a) Bakanlık Kabinesi. (Le Cabinet du Ministre).

Diğer Bakan)lıklarda olduğu gibi İçişleri Bakanlığında da Bakan'ın en yakın yardımcısı durumunda olan bir Bakanlık Kabinesi mevcuttur. Bir Müdür tarafından yönetilen Kabine, bir taraftan yönetilen Kabine, bir taraftan Bakan ile Genel Müdürler ve Servis Şefleri arasında irtibat ve işbirliği sağlamakta, diğer taraftan da İdare ile Siyasi İktidar arasında mutavassıt bir rol oynamaktadır. Gördüğü hizmetin mahiyeti itibarıyla bu teşkilat bizdeki Müsteşarlık ile Özel Kalem Müdürlüğü vazifelerinin tevhit edildiği bir daire durumundadır.

24/Şubat/1Ö60 tarihli Kararnamenin 5. maddesine göre:

— Sivil Savunma İdaresi. (Service Nationale de la Protection Çivile) (SNPC),

— Anavatan'a avdet eden Fransızlara Yardım ve Yönetme Komiserliği. (Le Commissariat à l'Aide et l'Orientalion des Français Rapatries (RAPA),

(*) — Bakanlıklar Teşkiline ve Bakanların Salahiyetlerine; mütedair

24/Kasım/1945 tarih ve 45 - 01 sayılı Kanım.

— içişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatındaki Genel Müdürlük ve Müdürlük hizmetlerinin miktarım tespit eden 27/12/1948 tarih ve 48-1946 sayılı ve 3/2/1955 gün ve 55 - 172 sayılı Kararnameler.

— İçişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatının! Kuruluşuna ait 24.Şubat,1960 tarih ve 60-173 sayılı Kararname

— **Haberleşme Servisi** (Service des Transmissions) (STT) Bakanlık Kabinesine bağlı bırakılmışlardır.

b) fevkalâde vazifeli Genel Müfettişlikler. (İGAME). (Les Inspecteurs G n raux de rAdministration en Mission Extraordinaire au Ministere de L'interieur.)

4/Mart/1948 ve 24/Mayıs/1951 tarih ve 51-611 sayılı Kararnamelerle kurulmuş olan bu Genel M fettişliklerin, İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu ile her hangi bir münasebeti bulunmamaktadır. Mezkûr Kararnamenin 3. maddesinde (Doğrudan doğruya İçişleri Bakanına) bağılı oldukları belirtilen Olağanüstü Vazifeli Genel Müfettişler, esasında birer (Bölge Valisi) olarak m ntıkalarına d h l Vilayetler üzerinde üstün bir teftiş ve murakabe vazifesi ifa eylemektedirler. Bölge Valileri hakkında iş bu raporumuzun (Taşra Kuruluşları) (III/2-A) kısmında tamamlayıcı bilgi verilecektir.

B. Genel Müdürlükler:

24/Şubat/1960 tarihli Kararname hükümlerine göre İçişleri Bakanlığında başlıca    Genel Müdürlük bulunmaktadır.

a) Siyasi işler ve Mülki İdare Genel Müdürlüğü. (Direction Generale des Affaires Politiques et de l'Administration Territoire)

b) Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü. (Direction Generale des Collectivites Locales).

c) Milli Emniyet Genel Müdürlüğü. (Direction Generale de la Surete Nationale).

C. Merkez Müdürlüğü:

Bahis konusu Kararnamenin 2. maddesinde belirtildiğı üzere İdari ve Mali İşler ve M şt rek Hizmetler Merkez Müdürlüğü (Direction Centrale des Affaires Administratives et Financieres et des Services Communs) Bakanlık b t cesinin tanzimi, hukuk ihtilafların halli ve bazı sosyal ve kültürel faaliyetlerin yürütülmesi, ile iştiğal eden önemli bir servistir,

2) Taşra Kuruluşları:

Bakanlığın Merkez ve Taşra Teşkilatlan ile Mahalli İdareler arasındaki hizmet dağılışıını yeniden tanzim etmek, Vilayetlerdeki

Amme Müesseselerini yeni baştan düzene koymak maksadıyla 1962 yılı Nisan ayında bütün Fransa'yı temsilen 5 Vilayette başlayan tecrübeler iki yıllık müddet zarfında müspet netice verince 1964 yılında birbirini müteakip çıkarılan muhtelif Kararnamelerle Bölge İdarecilerinin, Valilerin ve Kaymakamların durumları, vazife ve salahiyetleri, Mahalli idarelerle olan münasebetleri modern idarecilik anlayışına göre yeniden düzenlenmiştir.

İçişleri Bakanlığının Taşra Kuruluşları arasında, hiyerarşik bakımdan bir idari teşkilat kademesi olmamakla beraber Bölge Valilikleri, Vilayetler, Kazalar ve Belediye İdareleri bulunmaktadır.

A. Bölgeler ve Bölge Müfettişleri. (Regions et İGAME's):

Bilhassa İkinci Cihan Harbinden sonra bazı bölgelerde iç ve dış tehlikelere karşı kamu güven ve esenliğini korumak, bölgenin iktisaden gelişmesi ile ilgili Plan, Program ve Kararlar tatbik etmek ve bölgeye dâhil Vilayetler arasında işbirliğini, sağlamak maksadıyla bir takım (Bölge İdareleri) kurulmuştur.

Muhtelif tarihlerde çıkarılan Kararnamelerle (*) Fransa toprakları hiyerarşik bakımdan bir idari kademe olmamakla beraber:

a) Emniyet, asayiş ve savulma tedbirleri yönünden Merkezleri (Paris - Lyon - Metz - Lille - Rennes - Bordeaux) şehirlerinde bulunmak ve 6 adedi Müdafaa Mıntıkası (Zone de Defense) ve 4 adedi de Askeri Bölge (Region Militaire) olmak üzere (10) Bölgeye,

b) Milli Plânların tatbikatı ve ekonomik kalkınmanın sağlanması bakımından (21) Program bölgesine (Chef - Lieu de Prog- ramme), ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca:

c) Haiz olduğu tarihi, coğrafi, sosyal ve kültürel özellikler dolayısıyla Paris şehri ile civarında bulunan 7 küçük Vilayet 10/Temmuz/1964 gün ve 64-707 sayılı Kanun ile Özel bir statüye tabi tutulmuş ve (Paris Bölgesi) - (Region Parisienne) olarak yeniden organize edilmiştir. Birbirine bitişik 20 ilçeden müteşekkil Pa-

(*) — İçişleri Bakanlığında Olağanüstü Vazifeli Genel Müfettişler ihdasına

ve salahiyetlerine ilişkin 4/Mart/1948 ve 24/Mayıs/1951 tarih ve 51-611 sayılı Kararname.

- Altı Müdafaa Mıntıkası kurulmasına dair 24/2/1962 T. Kararname.
- Bölgesel iş Mıntıklarında Devlet Dairelerinin Kurulmasına Mütedair 2/6/1960 ve 14/3/1964 tarihli Kararnameler.

ris şehrinde amme hizmetleri (Seine Valisi) ve (Polis Vali) olmak üzere iki Vali tarafından ifa olunmaktadır.

Bölge Valileri, Başbakan ile kendi salahiyetlerine dâhil bulunan işlerde ilgili Bakanlardan emir ve talimat alabilecekleri gibi olağanüstü Vazifeli Genel Müfettişlere 24/Mayıs/1951 gün ve 51-611 sayılı kararname ile tanınmış olan salahiyetleri de kullanmağa mezun kılınmıştır.

B. Vilayetler ve Valiler. (Departements et Prefets).

b — Paris bölgesi ile Deniz-Aşın Ülkeler (**) hariç Fransa mülki taksimat bakımından (90) Vilayete ayrılmıştır. Bizde olduğu gibi Vilayet aynı zamanda hem idari taksimatın bir cüzüdür, hem de serbestçe kendi kendini idare etmek hakkına sahip bir âdemi merkeziyet teşekkülüdür. Hükmi şahsiyeti haiz olan Vilayetin karar uzvu, seçimle iş başına gelen Genel Meclistir. Her iki sıfatıyla de Vilayeti Vali temsil ve idare eder. Muhtelif Kanun ve Kararnamelerle (*) Vilayet dâhilinde kendisine Devlet otoritesi tevdi olunan Vali Kanun, Nizam ve Hükümet Kararlarının tatbikine nezaret eder* 29/7/1964 gün ve 64-805 sayılı Kararnamenin 1. maddesine göre Valiler, Başbakan ve İçişleri Bakanının müşterek teklifleri üzerine Bakanlar Kurulundan sadır Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile tayin olunmaktadır.

C. Kazalar ve Kaymakamlar. (Arrondissements et Sous - Pre-fets):

Fransız İdare teşkilâtının ikinci kademesini Kazalar Teşkil etmektedir. Mevcudu (350) kadar olan İlçelerin genel idaresi. Kaymakamlara tevdi edilmiş olup emirleri altındaki teşkilât vasıtasıyla Kanun, Nizam ve Hükümet emirlerinin tatbikini sağlamakla mükelleftirler. Kaymakamlar Başbakan ile İçişleri Bakanının müşterek teklifleri üzerine Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile tayin olunurlar.

(**) — D.D.M. rumuzu ile ifade edilen (Martinique - Guade'oupe _ RÇunion -

Guyan) gibi Deniz _ Aşın Ülkelerin her biri birer Valinin idaresinde Vilayet gibi yönetilmektedir.

(*) — 17/Şubat/IgOO tarihli Kanım. (Md: 2)

— Valilerin' Salahiyetlerine ve Vilayetlerde Devlet Teşkilatının kuruluşuna müteallik 14/Mart/1934 tarih ve 64-250 say lı Kararname. (Md: 1_2)

14/3/1964 tarih ve 64 - 260 sayılı Kararname ile Kaymakamlık üç sınıfa ayrılmıştır. Sınıf üstüne vasıl olan Kaymakamlar Vali tayin olunabil inektedir.

D. Belediyeler ve Uzuvarları. (Communes - Maires - Conseils Munioipaux).

Fransa idare teşkilâtında (Nahiye) ve (Köy) teşkilâtları bulunmamaktadır. Buna mukabil, teşekkülleri çok eski devirlere kadar uzanan coğrafik, ekonomik, kültürel ve dini bağlarla birbirine kaynamış olan merkezler (Komün) ismi altında geniş yetkili âdemi merkezîyet idareleri olarak organize edilmişlerdir. Hâlihazırda mevcudu (38.000) civarında bulunan bu Belediye İdarelerinden her birinin karar verme yetkisini haiz bir (Belediye Meclisi) (Conseil Municipal) ile icrai salâhiyetleri bulunan bir (Belediye Başkanı) - (Le Maire) vardır. Belediye Başkanı aynı zamanda, idari teşkilatın nüvesini teşkil edene Komün dâhilinde Merkezi idarenin de temsilcisidir. Komünlerin her iki uzvu da seçimle iş başına gelmektedirler.

IV _ İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TEFTİŞ KURULU.

Paris'te bulunduğum sırada yapmış olduğum stajın esas konusunu teşkil eden (Fransa içişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu) nun bu günkü kuruluş ve çalışmalarına geçmeden evvel mazideki durumuna ve tarihi tekâmülüne bir göz atmakta fayda umulmuştur.

1) Tarihçe:

Bu günkü Teftiş Kurulunun nüvesini, 1781 yılında Maliye Genel Müdürü Necker'in teklifi üzerine kurulan 3 müfettişten ibaret, (Sivil Hastahaneler ve Ceza Evleri Müfettişliği) teşkil etmektedir. Ancak 1780 ihtilali sırasında ve Birinci imparatorluk devresinde içişleri Bakanlığı arşivlerinde Teftiş Heyetinin izlerine rastlanamamış olduğu, 1927 tarihinde yayınlanan (içişleri Bakanlığı Teftiş Heyeti Hakkında Tarihi Notlar) adlı resmi broşürün tetkikinden anlaşılmaktadır. Bununla beraber, mezkûr devrede Hapishaneler idaresinin ve Hayır Cemiyetlerinin meseleleri ile ilgilenen (Misyoner) ve (Kontrolör) lerin fiilen mevcut olduğu, bu arada (Cales) isimindeki yüksek dereceli bir memurun (Hastahaneler Genel Müfettişi) sıfatıyla faaliyette bulunduğu, Sainte - Helene adasında Napoleon'un sürgün arkadaşı olan Tarihçi (Las Cares) in de böyle bir vazife ifa eylediği aynı broşürde **belirtilmektedir.**

Bir ara, 9/Nisan/1819 tarihli Nizamnamenin 10. maddesiyle Hapishaneler Genel Meclisi Üyelerine, lüzumu halinde İçişleri Bakanının emir ve direktifleri altında, Kraliyet Hapishanelerini teftiş etmek vazife ve salahiyeti takınımıştır.

Teftiş Kurulu Başkanlığı arşivlerinde mevcut zabıt ve karar sicillerinin tetkikinden bu üyelerin vazifelerinin (Genel Müfettiş) sıfatıyla seneler boyunca devam ettiği, bundan başka, Kraliyet Almanaklarında da 1830 tarihinden itibaren (Lucas, Dugat, Tourin, Martin, Deslandes, Moreau, Christophe) adlı şahsiyetlerden (Genel Müfettiş) olarak bahsedildiği aynı broşürde kaydedilmekte ise de bu müfettişlerin nasıl çalıştıklarına dair her hangi bir bilgi verilmemektedir. Bununla beraber, bahis konusu Müfettişlerin bir heyet halinde değil, münferiden ve müstakillen vazife ifa etmiş oldukları belirtilmektedir.

İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulunun bir (Heyet) olarak teşkili, 28/Kasım/1848 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla mümkün olabilmiştir. Mezkûr kararla, öteden beri var olan fiili duruma kanuni bir vechе verilme ve dağınık bir halde bulunan müesseseleri nizam altına alarak ıslah eylemek gayesi güdülmüş ve o tarihte İçişleri Bakanlığına bağlı bulunan (Hapishaneler, Hayır Müesseseleri ve Tımarhaneler) gibi üç esaslı idari hizmetin teftiş ve kontrolü ile mükellef tutulmak üzere bir (Teftiş Heyeti) kurulmuştur. Broşürde verilen izahattan anlaşıldığına göre, ya her kısmın Genel Müfettişleri ayrı ayrı (Üç Meclis) halinde toplantı yapıyorlar veya hep bir araya gelerek (Bir tek Meclis) halinde toplanıyorlardı. Bazı Genel Müfettişlere ayrıca Hapishanelerin Sağlık İşlerini Kontrol etmek vazifesi de verilmişti.

Bahis konusu Bakanlar Kurulu kararma göre:

— Hapishaneler için: 5 Genel Müfettiş, 2 Müfettiş Yardımcısı ve bir Bayan Müfettiş,

— Hayır işleri için: 6 Genel Müfettiş, 2 Müfettiş Yardımcısı,

— Deliler Yurdu için: 2 Genel Müfettiş, 1 Müfettiş yardımcısı tayin olunmak suretiyle ilk defa bir (Heyet) teşkil olunmuştur.

Keza aynı karar ile Teftiş Heyeti mensuplarının, Kaymakamlar, Büro Şefleri, Merkez Daire Müdürleri, Sosyal Yardım Kurumlarının Vilayet Müfettişleri ile Tımarhane Müdürleri arasından tayin edileceği ve Müfettiş olanlara (4 - 6000) Frank arasında (aylık ma-

aş) ile turne masrafları için günde (10) Frank ve kat edilen her 10.000 metre için 3 Frank miktarında (Yevmiye) ve (Yol masrafı) verileceği kabul olunmuştur.

Aynı broşürde, Hapishane Müfettişlerinin Hayır Müesseseleri Müfettişlerinden, bunların da Tımarhaneler Müfettişlerinden daha kıdemli ve daha imtiyazlı oldukları kaydedilmektedir. Bu farklı muamele ve durumu aşağıdaki misal pek güzel tebarüz ettirmektedir. 28/Kasım/1848 tarihli kararla her üç kısma dâhil Müfettişlerin bir araya gelmesiyle kurulan (Birleşik Meclis) in başkanı olarak İçişleri Bakanı ve ikinci Başkanı olarak da Hapishaneler Genel Müfettişlerinden birisi tayin ve tespit olunmuş ve böylece 1830 dan 1865 tarihine kadar bu sıfatla vazife ifa eden Hapishaneler Genel Müfettişi (Lucas) bir devir boyunca Teftiş Heyetine hâkim olmuştur.

1848 tarihinden sonra, Teftiş Heyetinin vazife ve salahiyet alanı, mevzuatta yapılan değişikliklerle genişletilmiş ve daraltılmıştır:

- Hapishaneler İdaresi Teftiş Heyetinde dördüncü bir kısım ihdasına dair 1853 tarihli kararname,
- Hapishanelerle birlikte mütalaa edilecek müesseseleri tespit eden Kararname. (1856)
- Teftiş Heyetinde, arşiv işlerinin teftişi ile vazifeli olmak üzere yeni bir kısım ihdas edilmesine dair 14/2/1873 tarihli Kararname.
- Hapishaneler, Arşivler, Hayır Kurumları olmak üzere miktarı üçe indiren 5/12/1879 tarihli kararname.

Bilâhare 1887 de çıkarılan bir Kararname ile Arşivler Maarife bağlanınca Heyet bünyesinde sadece Hapishanelerle Hayır Müesseselerinin Genel Müfettişleri kalmıştır.

15/6/1891 tarihli Kararname Müfettişliğin gelişmesinde önemli bir tarihe işaret etmektedir. Zira mezkûr tarihten sonra, Bakanlığa bağlı diğer servisler üzerinde de üstün bir kontrol ifa eylemekle görevli kılınmak suretiyle Genel Müfettişlerin salahiyetleri bütün teşkilata teşmil olunmuştur. Bu devrede Genel Müfettişler doğrudan doğruya Bakanlık Kabinesine bağlı idiler. Ve Başkanlar kendi meslektaşları tarafından, daha ziyade en yaşlı üyeler arasından seçiliyordu.

Zamanla, Limanlarda, Sağlık İşleri Müfettişliği ve ayrıca Sıhhi Hizmetler Müfettişliği gibi birbirine benzer Müfettişlikler ihdas edil"

mişse de 1907 yılında her ikisi birden İçişleri Bakanlığı Teftiş Heyetinde tevhit olunmuşlardır. Bin netice, Heyetin de kadrosu genişletilmiş, bilhassa Sosyal Yardım kısmında Bayan Müfettişler miktarında önemli bir artış olmuştur.

20/12/1907 tarihli Kararnamenin getirdiği yeniliklerden birisi de müsabaka ile vazifeye alma usulünün ihdası olmuştur. Aynı Kararname ile birlikte İçişleri Bakanlığı bünyesinde (İdari Teşkilâtın Genel Teftişi), (Yapılmış Masrafların Kontrolü), (Bütçe), (Muhasebe) işlerini içine alan bir (Muhasebe ve Kontrol Müdürlüğü) ihdas olunmuş ve Teftiş Heyetinin Başkanı, Kontrol Müdürünün maiyetine verilmiştir. Bu devrede Heyetin kadrosu 8 Genel Müfettiş, 8 Genel Müfettiş Yardımcısı ve 3 Bayan Genel Müfettişten ibaretti

1911 yılında Hapishane İdareleri Adalet Bakanlığına bağlanmakla beraber dış muhafaza işlerinin teftiş ve kontrolü, Müfettişlerin yetkisi dâhilinde bırakılmıştır.

Aynı sene zarfında çıkarılan mali Kanunlarla Teftiş Heyetinin esaslı bir vazifesi olan Bütçe Tatbikatının kontrolü işi yeni bir teşkilâta devredilmiştir.

1918 tarihinde Teftiş Heyeti, Kontrol Müdürlüğünden ayrılarak doğrudan doğruya Bakana bağlı olan Merkez Teşkilâtının Şefi vasıtasıyla kendi kendini idareye başlamıştır.

1920 de Halk Sağlığını Koruma ve Sosyal Yardım Müesseseleri yeni, bir Bakanlık halinde teşkil ve tesis edildikleri halde teşkilatın kontrolü yine içişleri Bakanlığının yetkisi dahilinde bırakılmıştır.

19/1/1923 tarihli Genel İdare Nizamnamesi, Teftiş Heyeti mensupları arasında bulunan (Bayan Müfettiş) lerin kadrolarını lağvetmek suretiyle de bu tatbikata son vermiştir.

19/4/1935 ve 24/3/1938 tarihli Kararnamelerle Cezayir’de müstakil bir Teftiş Heyeti ihdas edilmiş ve 4/3/1948 ve 1/9/1948 tarihli kararnamelerle de İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu yeniden organize edilmiştir. Ancak, çok geçmeden, 24/Mayıs/1951 tarihinde çıkarılan 51 - 610 numaralı Kararname ile her iki Teftiş Heyeti birleştirilerek bir (Bütün) haline getirilmişlerse de bilahare Cezayir’in müstakil bir devlet oluşundan sonra bu (ikili Kuruluş) fiilen birbirlerinden ayrılmıştır. Buna rağmen ilgili mevzuatta henüz bir değişiklik yapılmamış olduğundan (nazari olarak) Fransa içişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu aynı (ikili) karakterini, muhafaza etmektedir.

İ2 — Teftiş Kurulunun Hâlihazır Durumu:

Büyük Fransız İhtilâlinde kısa bir müddet önce 1781 yılında (Sivil Hastahaneler ve Ceza Evleri Genel Müfettişleri) olarak bazı yüksek dereceli memurların vazifelendirilmeleriyle ilk nüvesi teşekkül etmiş olan İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulunun bu günkü durumuna vasil oluncaya kadar geçirmiş olduğu tarihi tekamül Tarihçe kısmında etraflıca belirtilmiştir.

İdare Genel Müfettişliği (inspection Generale de radministration) diye tercüme edebileceğimiz Teftiş Kurulu'nun bu günkü statüsü 24/Mayıs/1951 tarih ve 51-610 sayılı Kararname ile tespit ve tanzim olunmuştur.

Bahis konusu Kararnamenin 1. Maddesinde, (İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu ile Cezayir'deki Teftiş Kurulu bir bütün teşkil ederler) denilmektedir. Tarihçe kısmının sonlarında da belirtildiği üzere son yıllar zarfında Cezayir, Fransa Cumhuriyetinden ayrılıp müstakil ve yeni bir devlet olarak kurulduğu halde bu durumla ilgili olarak alâkalı mevzuata lüzumlu tadilat henüz yapılamamıştır. Buna rağmen bahis konusu madde hükmü (resmen) olmasa bile (fiilen) ilga edilmiş addedilmektedir.

Bu esas Kararname. (Mesleğin Genel Kuruluşu) (Mesleğe Giriş) (İlerleme ve Terfi) (Çeşitli Durumlar) (Geçici Hükümler) kısımlarını ihtiva etmek üzere (25) maddeden ibaret bulunmaktadır. Bahis konusu Kararnamenin (5-11-14-17) nci maddelerindeki hükümler 1957 ve 1964 yıllarında çıkarılan (57-412) ve (64-721) sayılı iki kararname ile tadil olunmuştur.

İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu gibi Fransız Devlet idaresinde pek önemli bir mevkii ve rolü bulunan teşkilatın (Kuruluş ve çalışmaları) nın (25) maddelik kısa bir kararname ile tespit ve tanzim edilmiş olması, bunun dışında başkaca bir (Nizamname) veya (Taliimatname) ye rastlanamayışı karşısında, Stajımın konusu ile ilgili olarak devamlı bir surette kendisiyle temasta bulunduğum Genel Müfettiş Yardımcısı M. Andre Merquiol'dan durumun tavihini talep eylediğimde adı geçen Müfettişin cevabı şu mealde olmuştur: (Evet, Teftiş Kurulumuzla ilgili Kararname kısadır, fakat vazihdir, Bununla beraber, teftiş, tetkik ve tahkik ile alâkalı birçok hususlar 200 seneye yakın bir mazisi bulunan Teftiş Heyetinde teessüs etmiş teamüle, örf ve adete göre yürütülmektedir. Birçok ahvalde de Müfettişlerin inisiyatifleri bu hususta önemli rol oynamaktadır.)

İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu, bir (Başkan) m idaresinde (Genel Müfettiş) (Genel Müfettiş Yardımcısı) (Müfettiş) (Teftiş Yardımcısı) olarak isimlendirilen (32) Müfettişten ibarettir. Kararnamenin 2. maddesiyle doğrudan doğruya İçişleri Bakanının emri altına konmuş olan Kurul, mezkûr Bakanlığa bağlı bilumum Memurlarla, Daireler, Müesseseler veya Kuruluşlar üzerinde Bakan adına ve onun doğrudan doğruya vekili sıfatıyla üstün bir murakabe ifa etmektedir.

Teftiş Kurulu Başkanı ile Kurul mensuplarının Kadro, sınıf, ve derecelerini., Mesleğe almış ve terfilerini, kıdemliliklerine ve haiz oldukları resmi sıfatlarına göre Müfettişleri gruplara ayırarak belirtmekte fayda mülâhaza olunmuştur.

A. Teftiş Kurulu Başkanı. (Le Chef de l'Inspection Generale)

24/Mayıs/1951 tarihli Kararnamenin 4. maddesi Teftiş Kurulunun bir (Başkan) ile belirli miktarda (Müfettiş) ten ibaret bulunduğunu belirtmiş, 8. maddesi de Başkanın, İçişleri Bakanının teklifi üzerine Bakanlar Kurulundan sadır Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile tayin olunacağını tespit eylemiştir.

Kararname, tayine yetkili makama, Başkanlığa, heyet mensupları haricinden de tayin yapmak salahiyetini tanımıştır.

Bu Makama asaleten getirilen şahıs Teftiş Kurulu mensupları arasından seçildiği takdirde, bu durumun (ilgilinin maaş ve derecesinde her hangi bir değişiklik yapmayı gerektirmeyeceği) madde metninde bilhassa tasrih olunmuştur. Buna mukabil, Başkanlığa Teftiş Kurulu üyeleri dışından asaleten tayin yapıldığı takdirde (vazifesinin devamı müddetince bu şahsın Genel Müfettişlik sıfat ve salahiyetlerine malik olacağı) belirtilmiş ve (kadrosunun da Genel Müfettişlik sınıfının ilk derecesine tekabül edeceği kaydedilmiştir. Bununla beraber, şayet Başkanlığa getirilen kimse kendi esas dairesinde iken, Genel Müfettişlik sınıfının başlangıç derecesine nazaran ilahla üstün bir dereceden istifade ediyor idiyse, bu takdirde 9. Maddenin son fıkrasına göre (Başkanın Teftiş Kurulundaki yeni vazifesinde evvelce müstefit olduğu dereceye tekabül eden veya ondan üstün olan bir dereceye tayin olunması) derpiş olunmuştur.

1944 tarihli Mülkiye Teftiş Heyeti Nizamnamemizin 1. maddesinde bizim Teftiş Kurulu Başkanımızın(Müfettiş sıfat ve salahiyetini haiz) bulunması ön görülmüş olduğu halde Fransız İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tayininde böyle bir mecburiyet şart koşulmamıştır.

Teftiş Kurulu Başkanının vazife ve salahiyetlerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

1) Kararnamenin 10. maddesine göre Heyete intisap eden Teftiş Yardımcılarının asaletlerinin tayini hususunda Bakana teklifte bulunmak,

2) Memurların Gene], Statüsü ile ilgili 4/Şubat/1959 tarih ve 59/244 sayılı Kararnamenin 24. maddesine tevfikan Müfettişlere terfilerin e esas teşkil edecek olan yıllık (Not-sicil) leri vermek,

3) 19/Ocak/1923 tarihli Genel İdare Nizamnamesinin 15. maddesi gereğince konusu tespit olunan ve yıllık mutat turnelere mesnet teşkil eden tetkikat veya tahkikatın yürütülmesinde vazife alacak Müfettişleri tefrik, görecekları işleri tayin ve çalışmalarını takip edip neticede düzenlenen (Müşterek Rapor) u gereği yapılmak üzere Bakana sunmak,

4) Başbakan, diğer Bakanlar veya İçişleri Bakanı tarafından vaki olacak talepler üzerine lüzumlu teftiş, tetkikat ve tahkikatı emri altındaki Müfettişler marifeti ile yürüterek tanzim olunan (Raporlar) ı Bakana veya Bakanlık kanalı ile Hükümete veya ilgili Bakanlara iletmek,

5) Kurula mensup Müfettişlerin talep ve arzularını Bakana ulaştırmak ve Bakandan gelecek bu konudaki emir ve kararları ilgili Müfettişlere duyurmak.

B. Teftiş Yardımcıları. (Les Adjoints â l'Inspection).

Müfettişlik mesleğinin ilk kademesinde mevcut (5) adet kadro Teftiş Yardımcısı olarak tercüme edebileceğimiz Müfettiş adaylarına ayrılmıştır. Bu husustaki Kararnamenin 7. maddesine göre Teftiş Yardımcıları, Milli İdarecilik Okulundan (L'Ecole Nationale d'Administration) içişleri Bakanlığı ihtiyaçlarını karşılamak üzere (İdare Amiri) sıfatı ile mezun olan talebeler arasından seçilmektedir. Mezkûr madde, adaylık müddetleri dolup ta asil Müfettişliğe atanan Teftiş Yardımcılarından veya başarısızlığı sebebiyle kendi esas memuriyetlerine iade edilen adaylardan boşalan kadroların, içişleri Bakanlığına Mülkiye Amiri olarak tayin edilen (ENA) mezunlarına, mezuniyet imtihanlarında elde ettikleri başarı derecesine göre sunulacağını amir bulunmaktadır. Bu suretle idare Amirleri Heyetinden Tefrik olunanlar, Teftiş Kurulu bünyesinde Teftiş Yardımcısı sıfatı ile ve

iki yıl müddetle çalıştırılmak üzere İçişleri Bakanının karan ile tayin olunmaktadırlar.

Bütün üyelerinin iştiraki ile toplanan İdari Hakem Heyetinin (*) Muvafık mütalâası alındıktan sonra ve Teftiş Kurulu Başkanın teklifi üzerine en aşağı iki senelik kıdemi bulunan Teftiş Yardımcıları Teftiş Kurulu bünyesine, asaleten alınmaktadırlar.

Kararnamenin 10. maddesine göre bu şekilde asil olarak heyete katılanlara Müfettiş Muavini (L'Inspecteur Adjoint) unvanı verilmektedir.

Heyette iki senelik adaylık devresi sonunda asaletleri tasdik edilmeyen Teftiş Yardımcıları, bütün üyelerinin iştiraki ile toplanan İdari Hakem Heyetinin mütalâası alındıktan sonra İçişleri Bakanının karan ile kendi esas memuriyet mahallerine iade olunmaktadırlar. Kararnamenin 5 ve 14. maddelerine tevfikan Teftiş yardımcılığı sınıfı 8 dereceye ayrılmış ve her derecede geçecek müddetler şöylece tespit olunmuştur.

- İlk üç derecenin her biri için birer sene,
- Dört ve beşinci dereceler için 18 er ay,
- Altı ve yedinci dereceler için ikişer sene.

Derecelerdeki bekleme müddetleri kat'i olmakla beraber bazı hallerde muayyen mabetler dâhilinde indirmeler yapılabilmektedir.

Kararnamenin 15. maddesi, Teftiş Yardımcılarının, Teftiş Kurulunda en aşağı 3 sene hizmet ifa etmedikçe Vekâleten başka bir vazifeye atanamayacaklarını amir bulunmaktadır. Aynı şekilde, 3 senelik müddet zarfında Teftiş Yardımcılarının da kendi kontrol vazifelerinin dışında hiç bir devamlı idari vazife kabul edemeyecekleri hususu kayıt altına alınmış ve böylece Müfettiş Adayları Teftiş Kurulu Başkanının emri altında kalmağa mecbur tutulmuşlardır.

C. Müfettişler, (kes Inspecteurs)

24/Mayıs/1951 tarihli Kararnamenin 4. maddesi ile tespit olunan (15) Müfettişlik kadrolarına, 11. maddeye göre 4 senelik fiili

(*)— 4/Şubat/1959 tarih ve 59-244 sayılı Memurların Genel Statüsü ile ilgi li Nizamnamenin 15. maddesi, her idare ve teşkilata bir veya bir kaç tane İdari Hakem Heyeti kurulacağını amirdir.

hizmeti bulunan ve kendi sınıfının 8 nci derecesine vasil olan Teftiş Yardımcıları arasından terfi tablosundaki sıraya uyularak seçme suretiyle ve Bakanın kararı ile tayinler yapılmaktadır.

Bununla beraber, matlup olan kıdem şartlarını tamamlayanlar müstesna olmak üzere Müfettişlik sınıfına yükseltilmeden evvel Teftiş yardımcılarının bir Kaymakamlık hizmetinde fiilen iki sene çalışmalarını İçişleri Bakam lüzumlu görebilir. Bu hususta kararname hükümleri bir Teftiş Yardımcısının bir Kaymakamlığa vekâleten gönderilmesi muamelesinin aynı müddet için muadil sınıfta bulunan bir Kaymakamın da Teftiş Yardımcılığı hizmetine getirilmesini gerekli kılmaktadır.

Müfettişlik sınıfı 4 dereceye ayrılmıştır. İlk üç derecenin her birinde normal olarak geçecek müddet iki sene olarak tespit olunmuştur. Kararname hükümlerine göre kendi sınıflarının 4 ncü derecesine ulaşmış olan Müfettişler, Genel Müfettiş Muavini (L/ins- pecteur General Adjoint) unvanını almaktadırlar.

D. Genel Müfettişler. (Les Inspecteurs Generaux)

i Teftiş Kurulunun üst kademelerini işgal eden Müfettişlere bu unvan verilmektedir. İsim olarak evvelce memleketimizde mevcut olan Umumi Müfettişleri hatırlatmakta ise de esasında bunlar bizim Teftiş Heyetimizdeki Müşavir Müfettiş ve Baş Müfettişlere tekabül etmektedir.

Kararnameye göre 11 olarak tespit edilen Genel Müfettişlik kadrolarında vuku bulacak münhalata azami 1/4 nispetinde olmak üzere aşağıdaki gruplardan birisine mensup olan ve en aşağı 40 yaşında bulunan veya 15 sene Devlet hizmeti yapmış olan yüksek dereceli memurlar arasından (İçişleri Bakanının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Genel Müfettiş tayin olunmaktadır.

Bu madde hükmüne istinaden Genel Müfettişliğe getirilecek şahısların şu memuriyet gruplarından birisine mensup olmaları gerekmektedir:

- En aşağı 3 sene Danıştay Dilekçe Dairesi Baş Muavinliğinde bulunmuş olanlar,
- Birinci sınıf Sayıştay Mümeyyizi olanlar,
- Birinci sınıf Maliye Müfettişleri,

- En aşağı iki senelik fiili hizmeti bulunan valiler
- En aşağı iki senelik fiili hizmeti olan Deniz-Aşırı Ülkelerin İdare Amirleri,
- içişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatı Müdürlerinden olup en aşağı bir sene bu sıfatla vazife görmüş olanlar,
- içişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatı Müdür Yardımcıları ile ikinci Müdürlüklerden olup en aşağı iki sene bu sıfatla vazife ifa etmiş olanlar,
- En aşağı bir sene Müdürlük, Müdür Muavinliği veya ikinci Müdürlük olmak üzere Hükümetin Genel Sekreterlik Kadrolarında iki sene müddetle fiilen çalışmış bulunan İdare Amirleri.

Kararnamenin 8. maddesinin son fıkralarına göre, Heyet dışından seçilen Genel Müfettişler, ya kendilerinin evvelki idarede müs-

tefit oldukları maaş derecelerine tekabül eden bir dereceye veya doğrudan doğruya daha üst bir dereceye getirilmektedirler.

Hariçten mesleğe alman Genel Müfettişlerin, Teftiş Kurulu bünyesinde en aşağı bir sene hizmet ifa etmedikçe başka bir vazifede vekâleten istihdam edilmeleri Kararnamenin 16. maddesi ile men olunmuştur. Bu bir senelik müddet zarfında bu yoldan mesleğe giren Genel Müfettişler, kendi murakabe vazifelerinin dışında, devamlı olarak bir idari vazife kabul edemeyecekleri gibi Teftiş Kurulu Başkanının emri altında kalmağa mecbur tutulmuşlardır.

Kararnamenin 13. maddesi, vuku bulacak münhalata en aşağı 3/4 nispetinde olmak üzere Müfettişler arasından yapılacak tayinlerin şekil ve şartlarını tespit etmektedir. 4/Şubat/1959 tarihli Nizamname hükümlerine tevfikan bu kadrolara 4 ncü derecelerine yükseliş için 14. maddede ön görülen kıdem şartlarını haiz olanlar arasından terfi tablosundaki sıraya göre, seçme suretiyle tayinler yapılmaktadır.

Genel Müfettişlik sınıfı 3 dereceye ayrılmış olup Birinci derecesinde normal olarak geçecek müddet iki senedir, ikinci derece için bu müddet dört sene olarak tespit edilmiştir.

E. Büro İşleri. (Les Affaires de Bureau)

Teftiş Kurulunun yazı ve hesap işleri bir Şef'in idaresinde yeteri kadar memurdan müteşekkil bir büro tarafından yürütülmektedir. Aralarında yapılan iş taksimine nazaran Büro Şefi aynı zamanda Arşiv işlerinden de sorumlu bulunmaktadır. Sekreterlik yapan Memur Teftiş Kurulunun Kütüphane işleriyle de meşgul olmaktadır. Yazı işleri beş daktilo tarafından yürütülmektedir. Heyetin kadroları içinde bir şoför ile bir kapıcı-karşılayıcı vazife ifa etmektedir.

3) Müfettişlerin Vazife ve Salahiyetleri.

Fransız içişleri Bakanlığı Müfettişlerinin Vazife ve Salahiyetlerinin nelerden ibaret bulunduğu hususunda 24/Mayıs/1951 tarihli Kararnamede sarıh bir hükme rastlanamamıştır. Ancak adı geçen Kararnamenin 2. maddesinde: (Teftiş Kurulu, İçişleri Bakanlığına bağlı bilumum Memurlar ve Daireler, Müesseseler veya Kuruluşlar üzerinde Bakan adına ve onun doğrudan doğruya vekili sıfatıyla üstün bir Teftiş ve Mürakabe ifa eder. Bu Mürakabe Valilerin kontrolü altında bulunan bütün Memurlar ile Daire, Müessese veya kuruluşlara ve hatta başka bir Teftiş Heyetinin veya Özel bir kontrol sisteminin tetkik ve tahkikine tabi kılınmış olsalar bile ilgili Bakanın Zimni veya Özel müsaadesi istihsal edilmek suretiyle bunlara da şamildir) şeklinde çok geniş tabirler kullanılmak suretiyle Müfettişlerin yetkileri belirtilmek istenmiştir.

Keza aynı maddenin son fıkrasında da (Müfettişlere, salahiyetleri İçişleri'nden gayri diğer Bakanlıklara bağlı memurlar ile Daire ve Müesseselere kadar uzanan Başbakan, ilgili bakan veya içişleri Bakam tarafından imzalanmış özel emirlerle vazifeler verilebileceği) hususu hükme bağlanmış bulunmaktadır. Bahis konusu ikinci madde metninden de anlaşılacağı üzere Müfettişlerin salahiyetlerinin şümulü dâhiline:

- içişleri Bakanlığına bağlı olan,
- Valilerin kontrolü altında bulunan,
- Başka bir Teftiş Heyetinin veya özel bir kontrol sisteminin tetkik ve tahkikine tabi kılınmış olan, (Memurlar ile Daireler, Müesseseler veya Kuruluşlar) girmektedir.

Gerek İçişleri Bakanlığına ve gerekse diğer Bakanlıklara ait kuruluş Kanun ve kararnamelerinin tetkiki suretiyle müfettişlere verilen salahiyetlerin şümulü içine hangi daire Ve Müesseselerin girmekte olduğunu tespit etmek mümkündür.

Diğer taraftan, 14/Mart/1964 gün ve 64-250 sayılı Kararnamenin 4. maddesinde Valilerin kontrol ve murakabelerinin dışında bırakılan (Eğitim, Maliye ve iş) mevzuatı ile ilgili Daire ve Müesseseler te muameleler tadat edilmiş olduğundan Valilerin kontrolü altında bulunanları tespit etmekte de bir müşkülâtla karşılaşılmayacağı aşikârdır.

Mezkûr maddenin şümulü o derece geniş tutulmuştur ki İçişleri Bakanlığı Müfettişlerinin yetkileri dışında kalabilecek Devlet Daire ve Müesseseleri tasavvur etmek mümkün olamamaktadır. Ancak bu takdirde Kararname, ilgili Bakanın (Zımnî muvafakatının) veya (Özel Müsaadesinin) istihsal edilmesini şart koşmaktadır. Kendisi ile mesleki mevzularda temasta bulunduğum Genel Müfettiş Muavini M. Andre Merquiol, bu maddenin tetkikat konulan hariç Teftiş ve Tahkikat ile ilgili kısımlarının çok ender tatbik edildiğini ve ortalama olarak iki senede ancak bir defa bu kabil tatbikatın vuku bulunduğunu ifade ve beyan eylemiştir.

İçişleri Bakanlığı Müfettişlerine Kararname ile tanınan (Üstün Murakabe) (Controle Supérieur) yetkisi tatbikatta (Teftiş yapmak, tetkik ve tahkik etmek) şeklinde tezahür etmektedir, içişleri Bakanlığına bağlı (Emniyet Genel Müdürlüğü) ile Bakanlık Kabinesine bağlı (Sivil Savunma İdaresinin) ve (Seine) ve (Polis) Valiliklerinin kendi bünyeleri dâhilinde faaliyette bulunmak üzere birer özel Teftiş Heyetleri mevcut olduğu içindir ki 24/Mayıs/1951 tarihli Kararnamenin 2. maddesinde Bakanlık Müfettişlerinin salahiyetlerine temas edilirken bunların, Bakanlık bünyesinde yer alan diğer Teftiş Kurullarının da üstünde bulunduğunu tebarüz ettirmek maksadıyla (Üstün Murakabe) tabiri kullanılmıştır.

Salahiyet hudutları ve vazife sahaları çok geniş olan içişleri Bakanlığı Müfettişlerine ne gibi vazifelerin verileceği hususu da açıkça ve tadadi olarak belirtilmemiştir. Kararnamenin ilgili maddesinde sadece içişleri Bakanlığı Müfettişlerine (Başbakan ile ilgili Bakan veya Bakanlar veya İçişleri Bakanı) taraflarından imzalanmış özel emirlerle vazifeler verilebileceği kaydedilmiştir. Bu da gösteriyor ki Müfettişler hemen bütün Bakanlıkları ilgilendi-

ren çok çeşitli konularda vazife ifa eylemek durumlarıyla karşı karşıya bulunmaktadırlar. Bizde olduğu gibi bu vazifeleri, mahiyetleri itibariyle (Teftiş, Tahkik ve Tetkik) olmak üzere üç grup halinde toplamak mümkündür.

A. Teftiş İşleri:

Fransa'da prensip itibariyle İçişleri Bakanlığına bağlı Daireler ile Müesseselerin ve Mahalli İdarelerin hesap ve muamelatı devri bir surette teftişe tabi tutulmamaktadır. İkinci grup idareler üzerinde Vali ve Kaymakamların devamlı olarak idari vesayette bulunmaları sebebiyle Teftiş ve Murakabelerinin de bu Makamlar tarafından yapılması gerekeceği kanaati tatbikata hâkim olmuştur. Ancak fevkalâde bir durum dolayısıyla Vali ve Kaymakamların talebi veya ihbar ve şikâyet üzerine bahis konusu her iki gruba dâhil daire, müessese ve Kuruluşlar arızı olarak Teftişe tabi tutulabilirler. Bu sebeptendir ki bizde olduğu gibi her sene Teftişlerle ilgili olarak bir çalışma programı yapılmamakta, ancak yetkili makamlardan vaki olacak Teftiş taleplerine muvazi olarak Heyete mensup Müfettişler vazifeye sevk edilmektedirler.

Burada şu hususu da belirtmekte fayda umulmuştur. Gerek içişleri Bakanlığına bağlı Daire ve Müesseseler ve gerekse mahalli idareler üzerinde Vali ve Kaymakamların Teftiş, Murakabe ve idari vesayet yoluyla haiz oldukları kontrol yetkilerinden başka 5/Ocak/1959 tarih ve 59-36 sayılı Kararnamenin 6. maddesiyle Maliye Bakanlığı Müfettişlerine, Defterdarlıkların hesabâtını tetkik ve teftiş ettikleri sırada Vilayetlerin her kademesindeki Muhasebe Dairelerini de Teftiş etmek yetkisi tanınmıştır.

Keza 5/Ocak/1959 gün ve 59-32 sayılı Nizamnamenin 5. maddesiyle Vilayet Genel Meclislerine bilhassa mali noktayı nazardan Komünler (Belediye idareleri) üzerinde bir nevi İdari Vesayet salâhiyeti verilmiştir.

B. Tahkik İşleri:

Fransa'da Memurlar tarafından işlenen suçlar mahiyetleri itibariyle ister vazifeleriyle ilgili olsun, ister olmasın, bizdeki gibi ayrı bir muhakeme usulüne tabi tutulmamıştır. Bu bakımdan Tahkikat işleri, içişleri Bakanlığı Müfettişlerinin çalışmalarında önem ifade etmemektedir. Bununla beraber 4/Şubat/1959 tarih ve 59-244 sa

yılı Nizamnamenin 31. maddesi İnzibati ceza verme yetkisini (İdari Hakem Heyetinin mütalâası alınmak şartıyla) tayine salâhiyetli Makama tevdi eylemiş bulunmaktadır. Ayrıca bu makamlara (doğrudan doğruya) İhtar ve Tevbiğ verme salâhiyeti tanınmıştır. Bu bakımdan İçişleri Bakanının İnzibati ceza verme yetkisinin kullanılması bahis konusu olduğu ahvalde bu cezalara esas olmak üzere yapılacak tahkikatlar için Bakanlık Müfettişleri istihdam olunmaktadır. Bu kabil tahkikatların miktarı yıllık olarak önemli bir yekûn tutmamaktadır.

C. Tetkik İşleri:

Fransız İçişleri Bakanlığının bünyesinde ayrı bir Tetkik Kurulu bulunmadığı için en önemli ve ciddi memleket konularının tetkiki işleriyle Teftiş Kumlu meşgul olmaktadır.

Normal ve mutad tetkiklerle ilgili olarak 19/Ocak/1923 tarihli Genel İdare Nizamnamesinin 15. maddesi (Yıllık Teftiş turnelerine mevzu teşkil etmiş olan Daire ve Müesseselerden her biri için Teftiş Kurulu tarafından müşterek bir rapor düzenleneceğini) amir bulunduğundan her sene önemli bir mevzu ele alınarak tetkik edilmekte ve böyle bir rapor hazırlayıp yayınlanmaktadır. Ezcümle:

1910 - 1921 - 1924 yıllarındaki turnelerin mevzuunu 8/Nisan/ 1910 tarihli Maliye Kanunu ile Valilik Bürolarının teşkiline mütedair 20/Nisan/1920 tarihli Kanunun tatbikat neticelerini kontrol ve tespit etmek hususu teşkil eylemiştir.

Vilâyet Memur ve Müstahdemleri için Milli Kadrolar ihdas edildikten sonra tertiplenen 1941 - 1942 turnesi, 2/Kasım/1940 tarihli Kanunun tatbikat şartlarının mahallen tespitine imkân verilmiştir.

İkinci Cihan Harbini müteakip Fransa'nın kurtuluşundan ve Cumhuriyet idaresinin yeniden meşruiyet kazanmasından sonra ele alınan idari reformlar, Valilerin vazifelerindeki tekâmül, Valiliklerin yeniden organize edilmeleri ve maddi imkânları ile ilgili hususlar 1945 - 1946 ve 1950 - 1951 yılları turnelerinin mevzularını teşkil etmişlerdir.

Son seneler zarfında Teftiş Heyetinin bu alandaki çalışmaları, bazı Vilayetlerdeki servislerin kuruluş ve işlemelerine taalluk eden

problemlerin tetkikine hasredilmiştir. Aşağıdaki müşterek raporlar bu gaye ile kaleme alınmışlardır:

- 1955 - 1956 yılında, Sivil Savunma İdaresinin Merkez ve taşra teşkilatı hakkında rapor,
- 1957 - 1958 yılında, İktisadi bakımdan Valiliklerin rolü ve teşkilatları hakkında rapor,
- 1959 yılında, Valiliklerde Sosyal Yardım Hizmetlerinin teşkilatı hakkında dedeme.

Bunlardan başka 15/Kasım/1955 tarihinde İçişleri Bakanı Teftiş Kuruluna gönderdiği özel bir emirle: (Valilere tevdi olunan amme hizmetlerinin ifasında karşılaşılan zorlukları¹¹, bazı hizmet gruplarının imkânlarını artırmak suretiyle mi, yoksa bu imkânların bir araya getirilip yeniden dağıtılmasıyla mi giderilebileceği hususunda bir kanaati varabilmek için genel bir tetkikat yapılmasını) talep etmesi üzerine 9 Müfettişten müteşekkil bir Heyet 1956 - 1960 yılları boyunca bu vazifeyi yürütmekle meşgul olmuş ve dolayısıyla bu iş bilimum Ana Vatan Valiliklerinin tara bir teftişime müncer olmuştur.

1961 - 1962 turnesinde Müfettiş Yardımcısı M. Pierre Wiehn, (Yol yatırımları Özel Fonunun Mahalli Dilimleri) ve (Mahalli İdarelerin inşaata yardımı) mevzularını etüt ettikten sonra hazırladığı raporu Teftiş Kurulu Başkanlığına sunmuştur. Bahis konusu rapor, Heyet halinde, Başkan, 12 Genel Müfettiş, 12 Genel Müfettiş yardımcısı, 3 Müfettiş ve 3 Teftiş Yardımcısı tarafından da tetkik edilip benimsendikten sonra yıllık (Müşterek Rapor) olarak Şubat - 1963 de 210 sahifelik bir eser halinde yayımlanmış ve ilgili Daire, Müessese ve Makamlara sunulmuştur.

İçişleri Bakanlığı Müfettişlerine yukarıda belirtilen ve bir program tahtında turnelerde ele alınan yıllık tetkikat konularından başka sene içerisinde Başbakan, ilgili Bakan veya Bakanlar veya İçişleri Bakanı tarafından verilen özel emirlerle tetkikine lüzum görülen diğer önemli vazifelerden de bahsetmek faydalı olacaktır.

Son senelerde Teftiş Heyeti, her altı ayın sonunda, Müfettişler tarafından ifa edilmiş olan hizmetleri cins ve mahiyetlerine göre tespit ve tasnif ederek (altı aylık çalışma sonuçları) şeklinde bir cetvel halinde neşretmeyi usul haline getirmiştir.

Stajım sırasında en son olarak tanzim edilmiş olan 1964 yılının ikinci altı ayma ait (1 Temmuz - 31 Aralık) tarihleri arasında⁶ ki çalışmaları gösterir cetvelin tetkikinden:

a) Miktar itibariyle, çeşitli mevzuları ihtiva etmek üzere cem'an (63) tetkikat ve tahkikat yapılmış olduğu,

b) Bu çalışmalardan (12) sinin etüt ve soruşturma ile (5) inin Belediye İşleri ile, (17) sinin çeşitli vazifelerle, ilgili olduğu ve (6) sinin diğer Bakanlıkların gruplarına katılmak suretiyle, (2) sinin diğer Bakanlıklar nam ve hesabına, (2) sinin diğer Bakanlık Müfettişlikleri ile müştereken, (5) inin Plân ve Program çalışmalarına katılmak suretiyle, (3) ünün merkez tahkikat komitesiyle müşterekçi1, (3) ünün teknik işbirliği dâhilinde, (2) sinin İdari Mahkemeleri kontrol etmek suretiyle ve (6) sinin da Devlet Emvali ile ilgili olarak ifa edildiği

c) Altı ay içerisinde ifa olunan hizmetlerden (52) sinin münferiden ve (11) inin grup halinde müştereken yürütölmüş olduğu,

d) Teftiş Kurulunda Başkan hariç (32) Müfettiş vazifeli bulunduğuna göre ortalama olarak bir Müfettişe altı ay zarfında (2) vazife isabet eylediği,

e) Bazı zaruretler sebebiyle bir kısım Müfettişlere en fazla (7) konu verilmiş olduğu, buna mukabil 4 Müfettişe de hiç bir vazife verilmemiş olduğu, anlaşılmış bulunmaktadır.

D Müfettişlere Tanınan Haklar, İmkânlar, Sair Hususlar.

A. Fransız Devlet Memurları, işgal eyledikleri mevkinin ve ifa ettikleri vazifenin önemiyle mütenasip olarak (Aylık Maaş) ve bir takım (Ek Paralar) almaktadırlar.

Teftiş Kurulu mensuplarının maaşları, muhtelif Kararnamelerle en son şöylece tespit olunmuştur:

— Genel Müfettişler için net olarak (700-780) NF.				
— Müfettişler	»	»	»	(650-700) »
— Teftiş Yardımcıları »	»	»	»	(315-525) »

Ancak, Gösterge (İndice) olarak isimlendirilen bu rakamlar sembolik mahiyette olup hakiki maaş tutarlarını bulmak için bunla-

n, her yıl Bütçe Kanunu ile yeniden tespit olunan bir Emsal Sayı ile çarpmak gerekmektedir.

1965 yılı Bütçe Kanunu ile kabul edilen emsal sayı nazara alındığı takdirde: Evli - Çocuksuz olup 1/6/1965 günü Paris'te ikamet eden, mesleğe yeni intisap etmiş (315) gösterge rakamlı bir Müfettişin eline, (Esas maaşı) olan (994,64) Franklık meblağa (Mesken Tazminatı) olarak (217,05) Frank ve (Randıman Primi) olarak da (300,00) Frank ilave edilmek suretiyle net olarak (1511,69) Frank geçmektedir.

Keza Barem Kanunları ile kabul edilen en yüksek sınıfın son kademesinde 3 defa daha terfi eylemiş olan Teftiş Kurulu Başkanının aylık maaşı ise, (916,46) Frank'ı (Mesken Tazminatı) ve (300,00) Frangı (Randıman Primi) olmak üzere (5498,35) Franga balığ olmaktadır.

B. Kararnamelerle tespit olunan ahvalde ve belirli şartlar dahilinde Müfettişler de diğer memurlar gibi (Aylık Maaş) larından başka (Çocuk Zammı), (Mesken Tazminatı), (Anavatani Terk etme Primi), (Maluliyet Tazminatı) ve (Randıman Primi) gibi muhtelif isimler altında Ek Ödenekler almaktadırlar.

C. Paris dışına muvakkat bir vazife ile gönderilen Müfettişler, gidiş ve dönüşlerinde Demiryollarının 1. mevkiinden istifade etmektedirler. Hakiki olarak yaptıkları (Yol Masrafları) n geri aldıkları gibi vazifelerinin devamı müddetince de günde (34.80) Frank (Yevmiye) almaktadırlar. Ancak, Fransa gibi hayat seviyesi yüksek ve yaşama şartları ağır olan bir memleket için bu meblağ, zaruri masrafları dahi karşılayamayacak derecede düşük olduğundan son zamanlarda bunun arttırılması hususunda Müfettişler ve onları temsilen Mesleki Teşekküller tarafından geniş bir kampanya açılmış olduğu öğrenilmiştir.

D. 4/Şubat/1959 tarih ve 59-244 sayılı Nizamnamenin 23. maddesine göre Müfettişler de diğer Devlet Memurları gibi özel bir Emeklilik rejimine tabi tutulmuşlardır.

E. Kendilerinin ve bakmakla mükellef oldukları yakınlarının hastalıkları halinde Müfettişler, Özel bir Sosyal Sigorta sisteminden istifade etmektedirler.

F. 14/Şubat/1959 tarih ve 59-310 sayılı Kararnamenin 1. maddesi, fiilen vazife ifa eden Müfettişlerin senede (30) günlük bir iz

ne hak kazanacaklarını belirtmektedir. Hastalık ve Mazeret izinlerinin azami miktarları ile izin sırasında ilgili memurlara tatbik edilecek rejimin esasları da keza aynı Kararname ile tespit olunmuştur.

G. Müfettişlerin çalışmalarıyla ilgili bir Yönetmelik mevcut olmamakla beraber Tetkik, Teftiş ve Tahkikat ile ilgili birçok usulü muameleler teamüle göre yürütülmektedir. Bazı ahvalde ise bu hususta vazifeli Müfettişlerin inisiyatifleri de rol oynamaktadır.

H. İlgili mevzuata, turnelerin müddetini tehdit eden bir hükme rastlanamamıştır. Yapılan inceleme ve soruşturma neticesinde bir Müfettişin senede en az (bir ay) ve azami (dört ay) Merkez haricinde vazife ifa eylemekte olduğu tespit olunmuştur.

İ. Müfettişler, ancak kendilerine Yetkili Makamlar tarafından verilmiş yazılı emirlere istinaden işe başlamak mecburiyetinde olduklarından her hangi bir işe resen el koyamamaktadırlar.

J. Fransız Müfettişlerinin Tahkikatla ilgili vazife ve yetkileri çok kısıtlanmış olduğundan Teftiş Kurulunda (Şifreli Muhaberat) a yer verilmemiştir. Merkezleri dışında vazife ifa eden Müfettişler Başkanlık ile işin müstaceliyetine göre (Yazı), (Telefon) ve (Telgraf vasıtasıyla) muhabere etmektedirler.

K — Vazifelerini ifa eyledikleri sırada kullanmaları için Müfettişlere (Resmi Mühür) de verilmemektedir.

L. Müfettişler tarafından düzenlenecek Raporlar için bir model kabul edilmemiş olmakla beraber, Kurulda mevcut rapor suretlerinin tetkikinden, bunların, bizde olduğu gibi (Giriş), (Tetkik ve Tahkik), (Tahlil), (Netice ve Kanaat) kısımlarını ihtiva eyledikleri görülmüştür.

M. Tetkikatlar, bir Müfettiş tarafından (Münferiden), birkaç Müfettişin iştirakiyle (Müştereken) veya diğer Bakanlıkların ilgililerinin de katılmasıyla (Gurup Halinde) yapılmaktadır.

N. Bütün Müfettişler için bir tek Merkez kabul edilmiş olduğundan hepsinin ikametgâhları Paris'te bulunmaktadır. Ancak vazifeyle Paris Şehri dışına çıktıklarında yol ve ikamet masraflarına hak kazanmaktadırlar.

O. Fransız İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulunda bizde olduğu gibi 5439 sayılı Kanunun tatbikatına benzer şekilde bir Müfettiş istihdamı usulü mevcut değildir.

P. Keza Fransız Müfettişleri için Bilgi, Görgü ve İhtisaslarını arttırmak gayesiyle Dış Memleketlere seyahatler bahis konusu olmamaktadır. Ancak, Fransa Cumhuriyetinin birer  yesi bulunan Deniz aşırı ülkelere, tespit edilmiş esaslar dahilinde vazife ile gitmekte oldukları ve bu taktirde kendilerine (Anavatanı Terk etme Tazminatı)  dendiği  ğrenilmi tir.

BİBLİYOGRAFYA

- 1) France: La Documentation Française Secretariat General du Gouvernement, Direction de la Documentation./10Mart/1960.
- 2) Administration En France: Herve Detton, Conseiller d.Etat. 1960.
- 3) Organisation Administrative, Textes Generaux. Janvier - 1965.
- 4) Notice Historique Sur L'Inspection Generale des Services Administratifs du Ministere de L'Interieur. 1927.
- 5) Inspection Generale de L'Administration. Juillet - 1964.
- 6) Rapport Sur La Situation De L'Inspection Generale De L'Ad- minastration. M. Jean Ginolhac. (Administration No: 45 15/Mars/1962).
- 7) L'Organisation Du Controle Administratif Dans Les Etat Nou- veaux. Andre - Pierre Marquiol, inspecteur General Adjoint.
- 8) Les Note s: Par M. Andre - Pierre Merquiol. (Insp. Gen. Adj.)
- 9) Releve Semestriel Des Missions Confiees   L'Inspection Generale De L'Administration. 13/Janvier/1965.
- 10) La Fonction Prefectorale. M. Pierre Aubert, Prefet Du Jura. (Administration No: 51 15/Novembre/1964.)
- 11) Rapport Sur L'Organisation, Les Personnels et Les Effectifs De Prefectures. M. Ginolhac, Inspection General. 1960 - 1961.
- 12) Rapports D'Ensemble. Le Chef De L'Inspection General. Fev- rier 1963.
- 13) Loi du 28. Pluviose. VIII (17/Fevrier/1800) (Md: 2-3)
- 14) Decret: No: 51-610 u 24/Mai/1951 Portant Reglement D' Administration Publique, Modifiant Le Statut De L'Inspection Generale de L'Administration Au Ministere De L'Interieur.Md: 1-25)

- 15) Decret: No. 51-611 Du 24/Mai/1951 Portant Reglement D'Ad- ministration Publique Relatif âLInstitution et Aux Attribution des Inspecteurs Generaux De L'Administration Au Ministere De L'interieur, En Mission Extraordinaire. (Md: 1-8)
- 16) Decret:No. 57-412 Du 28/Mars/1957 Portant Reglement D'Ad- ministration Publique Au Statut De'L'Inspection Generale De L'Administration Au Ministere de L'Interieur. (Md: 1-2)
- 17) Ordonnance: No. 59-32 Du 5/Janvier/1959 Portant Allegement Du controle Administratif Sur Les Departements et Simplifika- tion de L'Administration Departementale. (Md: 5)
- 18) Decret: No. 59-36 Du 5/Janvier/1959 Portant Allegement Du Controle Administratif Sur Les Departements et Simplification De L'Administration Departementale. (Md: 6)
- 19) Decret: No. 59-442 Du 21/Mars/1959 Portant Reglement D'Ad- ministration Publique et Fixant Les Emplois Superieurs Pour Les quels Les Nomination Sont Laissees â Decision Du Gouvernement. (Md: 1)
- 20) Decret: No. 60-173 Du 24/Ferier/1960 Relatif â L'Organisation De L'Administration Centrale Du Ministere De L'interieur. (Md: 1-6)
- 21) Decret: No. 63-1336 Du 30/Decembre/1963 Portant Statut Particulier Des Membres De Tribunaux Administratif (Md: 5)
- 22) Decret: No. 64-250 Du 14/Mars/1964 Relatif Aux Pouvoirs Des Prefets, â L'Organisation Des Services De L'Etat dans Les Departements et â La Deconcentration Administrative. (1-7)
- 23) Decret: No. 64-250 Du 14/Mars/1964 Relatif â L'Organisation Des Services De L'Etat Dans Les Circonscriptions D'Action Regionale. (Md: 1-2-3-4-20-21)
- 24) Decret: No. 64-260 Du 14/Mars/1964 Portant Status Des So- us - Prefets (Md: 1-2-3)
- 25) Decret: No. 64-721 Du 7/Juillet/1964 Relatif Au Statut De L'Administration Au Ministere D L'interieur. (Md: 1-4)
- 26) Decret: No. 64-805 Du 29/Juillet/1964 Fixant Les Dispositions Reglementaires Applicables Aux Prefets. (Md: 1-2-8)

**KALKINMA PLANI UYGULAMASI
VE İDAREYİ YENİDEN DÜZENLEME KONULARINDA
1966 YILINDA YAPILAN VALİLER TOPLANTILARI**

Derleyen

Ragıp GERÇEKER

(305 inci sayıdan devam)

Türk İdare Dergisinin 304 ve 305 sayılı nüshalarında: 1966 yılında İzmir, Adana ve Erzurum İllerinde Kalkınma Planı uygulaması ve İdareyi yeniden düzenleme konularında yapılan Valiler toplantılarında:

Sayın Prof. Mıhçıoğlu'nun (İdareyi Yeniden Düzenleme)

Sayın Kenan Sürgit'in (Merkezi Hükümet Teşkilâtı araştırması)

Sayın Faruk Erdem'in (İdareyi ve İdari metotları yeniden düzenleme Komisyonunun çalışmaları)

Sayın Doç. Payashoğlu'nun (Türkiye'de Taşra teşkilâtı)

Sayın Prof. Fehmi Yavuz'un (Mahalli idareler ve reorganizasyonu)

konularında yapmış oldukları konuşmaları teyple tespit edilen tutanaklara sadık kalınarak, maksada yeter ve uygun olarak özetlenerek neşredilmiştir.

Bu toplantılara katılan Valilerin ve altyapılardan sorumlu kuruluşların Genel Müdür veya yetkililerinin bu genel konuşmalar üzerine yaptıkları konuşmaları, tenkit temenni ve açıklamaları, toplantı sırasına göre ve aynı esaslara sadık kalarak özetlemeğe devam ediyoruz.

İzmir Toplantısı: (12-15) Nisan 1966

Sayın Ertuğrul Ünlüer. (Sakarya Valisi)

Kısaca toplantının gayesini belirterek, bilhassa teorikilerle tatbikatçıları karşı karşıya getirmesi ve Orta Doğu Amme Enstitüsü elemanlarının da iştirak etmesiyle bugüne kadar yapılan bu kabil toplantıların en verimli olduğunu belirtmiş ve ele alman konular arasında en aktüel olarak tanımladığı (Taşra teşkilâtının yeniden düzenlenmesi) üzerinde durmuştur.

İl kuruluşu bir Anayasa müessesesidir. Bu esas alındıktan, mesele kendiliğinden çözülmektedir. Bugünkü huzursuzlukların menşei, bu Anayasa nizamına, bu tabii ve geleneksel duruma karşı sun'î bir takım direnişlerin mevcudiyetidir. Bu konuyu değerli arkadaşımız Sayın Payaşıoğlu, sabahleyin bütün nedenleriyle gayet veciz olarak belirttiler. Kendileriyle tamamen aynı fikirdeyim. Bizim, hiç bir bölge teşkilâtı kurulmasını diye bir iddiamız yoktur. Teknik zaruretlar varsa, şüphesiz bölge teşkilâtı kurulacaktır. Bir heves, bir özentî veya mevki ve unvan için kurulan ve İllerin gözetim ve denetiminden kurtulmayı amaç edinen bölge kuruluşlarına karşıyız. Bu hal, bugün mücadelesini yaptığımız kırtasiyeciliği ve cari masrafları daha da arttıracaktır.

Yetki meselesinde elbette idare dar boğazlar yaratmayacaktır. Yabancı diyarlardan örnek alırken titiz davranmalıyız. Her memleketin tarihi coğrafi ve içtimai bir takım gerçekleri vardır, o gerçekleri bir tarafa itip te, hazır elbise alır gibi giyinmeye heveskâr olmamalıyız. Örnekler alınmalı, ama kendi bünyemiz de, iyice tetkik edilmeli ve hiç olmazsa, elbise bir kaç provadan sonra oturtulmalıdır.

Kurulmasında ve muhafazasında hiç bir lüzum olmayan bölge teşkilâtları sür'atle lağvedilmelidir. Hele Köy İşleri Bakanlığının kurduğunu bildirdiği bölge teşkilâtları en kısa zamanda ortadan kaldırılmalıdır.

Bu arada yıllardan beri yatan, çok kuvvetli yapıcı entelektüel bir potansiyele değinmek isterim: Kaymakamlar. Bucak Müdürlüklerinin kaldırılması münakaşasını yaptık. Bunun yanı sıra genç arkadaşlarımız aralarında bugünkü hali ile Kaymakamlık müessesesinin lüzumunu tartışıyorlar. Mevzuatımız bir takım yetkileri taşrada Valinin şahsına vermiştir. Vali bunu kolay kolay devredemekte-

dir. Bu konu Kaymakamlık müessesesine daha verimli çalışma imkânı verecek şekilde çözümlenmelidir.

Sabahki konulardan bir tanesi koordinatör Valilik müessesesi idi. Bu konuda da Türkiye'nin gerçeklerini göz önünde tutmak lâzımdır. Bir takım bölge kuruluşları şayet, mutlaka teknik ve planlama dışında İdari yetki ile de teçhiz edilme zorunluğunda ise, o zaman bir koordinatör Valilik belki faydalı olur ve bugünkü aksaklıkların büyük bir kısmı ortadan kalkar.

Sayın Mehmet Tarcan: (Bilecik Valisi)

Tanzimat'tan beri memleketimizde İdari reformdan bol bol bahsedildiğini fakat maalesef beklenen sonucun alınmadığını belirterek sözlerine başlamış, Büyük Reşit Paşa'nın çalışmalarını belirtmiş ve Fransa'da bu konuda yapılan reformlar hakkında geniş bilgi vermiştir. Ve Fransa'daki yetki devri müessesesini şöyle izah etmişlerdir: Fransa'da hâlihazır idare hukukunda iki türlü yetki devri vardır. Bunlardan biri bizatihi yetki devri, diğeri ise imza yetkisidir. Binaenaleyh biz bu mevzuu, gerek imza, gerek yetki devri ve gerekse bölge Valisinin salahiyetli bölge statüsü durumu bakımından ele almak zorundayız. Fransa'daki bölge kuruluşları bizimkilerle kabili mukayese değildir. Fransa'da tamamiyle rasyonel esaslara göre kurulmuştur. Artık Çorum Vilayetine orman bakımından Samsuna, başka bakımlardan Sivas'a bağlı olmaktan çıkmıştır. Bizde Bölge mahkemeleri ve Bölge teşkilâtı kurulurken, her şeyden evvel muayyen bir ünite ele alınmalı burada bütün işler tetkik ve tatbik edilip iyi netice alındıktan sonra bunu yurt çapına teşmil etme çareleri araştırılmalıdır.

Sayın Ertuğrul Siier: (Amasya Valisi)

Taşra teşkilâtının insanı şaşırtacak bir perişanlık içerisinde olduğunu belirterek konuşmasına başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: Her şey merkezileştirilmiştir. Bundan Mahalli İdareler bile kendi varlıklarını kurtaramamışlardır. Hangi kanuni sebeplere dayanılarak, hangi mevzuata göre bu yapılmıştır. Buna cevap bulmak mümkün değildir.

Elbette İl ve İlçe teşkilâtına zaruret vardır. Ve Bucaklarında, tam teşkilâtı olmaları şartıyla vatandaş hizmetinde büyük fayda

lar sağlayacağına, tecrübeli çalışan ve iyi yetişmiş Bucak Müdürlerinin, Kaymakam ve Valilere büyük yardımları dokunacağına inanıyorum.

Denir ki, Bölge Teşkilâtları büyük nafia hizmetleri ile uğraşır. Amma bunların çalışma tarzları bir proje müdürünün çalışması gibi değildir. Bir şantiye amirine idareden asla bir güçlük varit olmaz. Bu konu sıkı bir şekilde ele alınır, Bölge kuruluşlarının lüzumsuzları ayıklanır ve bunlar tavsiye edilebilir. Tabir caizse, bugünkü bölge teşkilâtları idarenin kanseridirler.

Şahsi kanaatime göre, bu gibi âdemi merkezi salahiyetlerle çalışan müesseseler, teşekküller bu ölçü içinde kalırsa, idareler ve Vilâyetler ve Plân bölgeleri tevhit edilirse, her Vilâyet bünyesinde küçük bir planlama ünitesi bulunursa ve Devlet Planlama Teşkilatına bağlı bir bölge plancılığı da bunun içine girerse sanırım ki muvazenevi temin etmiş oluruz.

Sayın Şerif Tüten: (Antalya Valisi)

İdarede reformun önemli bir konu olduğunu ve Osmanlı İmparatorluğu devrinde de, zaman zaman bu konuya değinilerek birçok reform teşebbüslerine gidildiğini belirterek konuşmasına başlamış ve şöyle devam etmişlerdir. Görev ayrılığı ve yetki genişliği bir nevi âdemi merkeziyet sistemine doğru bir kayıştır. Bugün Birleşik Amerika, Kanada ve İsviçre gibi birçok grap memleketlerinde, görev ayrılığı ve yetki genişliği sistemi çok gerilerde bırakılarak, bir nevi otnom Vilayet İdareleri kurmuşlardır. Bu otnom Vilayetlerin teşrii ve icrai yetki ve görevleri vardır. Gönül isterdi ki bizde de hiç değilse, İl İdaresi Kanununun kabul ettiği bu prensiplerden ayrılmayarak, idarenin tabii inkişaflarına imkân verilsin ve merkezin müdahaleci sistemleri ve bölge kuruluşları ile bu kösteklenmesin. 1960 dan sonra bir planlama devresine girdik, bu lâzım ve zaruri idi. Bunun neticesi olarak elbette merkezde bir yüksek planlama teşkilâtı olacaktır. Fakat bunun tatbikatını bir takım Vilâyetlerde bölge teşkilâtları meydana getirilmesi suretiyle yürütmek istersek, idarede ikilik meydana gelir. İdare tek baş ve tek organ olarak çalıştığı müddetçe faydalı olur. Devlet ve Hükümetin temsilcisi olan Valiyi ne kadar çok itimat edilir ve ne kadar çok yetki verilirse, Vilayetlerin işleri ve dolayısıyla Bakanlıkların işleri çok daha iyi yürür ve çok daha iyi bir düzen sağlanır.

Sayın Ziya Çelikel: (Köy İşleri Bakanlığı Müsteşar Muavini.)

Hangi hizmetler yapılmaya değer? Ne şekilde yapılmalıdır? Ve kontrol nasıl olmalıdır. Bu konuların halledilmesiyle neticeye çok çabuk varılacağını belirterek sözlerine başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: Sayın Vali arkadaşlarımızın Köy İşleri Bakanlığının bölge kuruluşları ile ilgili temennileri tetkik mevzuu olacaktır. Bunlardaki aksaklıklar düzeltilecektir.

Şüphe yok ki kaynakların bir kısmı merkezi ve bir kısmı da mahallidir. Bu iki imkân ve kaynaklar bir arada yürütülerek arzulanan neticeye varılacaktır. Bunu, uygulama tarzı, yol su elektrik işleri teknik idaresinin plânlayıcı, yardım edici ve mahalli idarenin de halk yardımına mahalli idare yardımını katması suretiyle olacaktır.

Sayın Nezih Orkuş: (Denizli Valisi)

Yapılan konuşmaların ışığı altında bir kaç mevzu dokunmak istediğini belirterek konuşmaya başlamış ve Bucakların tam teşkilatlı olmadıkça faydalı olmadıklarını fakat toplum kalkınması konusunda da bu İdari kademenin önemli rol oynamasının mümkün olduğuna işaret etmişlerdir.

Bir konu da kırtasiyeciliktir. Ben şöyle düşünüyorum: Kırtasiyecilik bir işin görülmesinde fazla kâğıt kullanılmaması manasına alınmaması iktiza eder. Maksat fazla kâğıt kullanılmaması değil, fazla zaman kullanılmamalıdır. O halde, kırtasiyeciliği kurtaracak yine kırtasiyecilik olabilir. Şöyle ki, işi çabuklaştıracak bir takım formlar temin etmek suretiyle sadece bir kaç işaret koymakla neticeye varmak mümkün olursa, kırtasiyeciliğin kaldırılabilceği kanısındayım.

Bir de tatbik edilmeyen veya edilemeyen kanunlar mevzuu vardır. Bunlar tespit edilip kaldırılmalı veya günün şartlarına göre tatbik edilebilir hale getirilmelidir.

Sayın Ekrem Ceyhun (Köy İşleri Bakanlığı Y.S.E. Genel Müdürü)

İdareyi Yeniden düzenlerken, memurların rahat çalışabilmeleri için ne gibi hususların yerine getirilmesi gerektiğinin araştırılması lüzumunu belirterek konuşmalarına başlamışlar ve Osmanlı imparatorluğundan devren gelen idare sistemimizin artık günün şartlarına

göre değişmesi gerektiğini belirterek şöyle devam etmişlerdir: İdari reform çalışmaları, mevcut statüler içerisindeki darboğazlar nelerdir? Bunlar tespit edilip derhal izale edilmeli ve eğer Türk İdare sisteminde bir buhran varsa bunun nedenlerinin etraflıca araştırılması şeklinde olmalıdır. Yoksa eğer memleketimizde hiç bir İdari düzen yokmuş, hiç bir İdari metot kullanılmıyormuş gibi bir çalışma yapılırsa, bu bizi bugünkü durumdan çok daha kötüye götürebilir. Bilhassa mesleki eğitime önem verilmelidir.

Çok Sayın Valilerin (Y. S. E.) çalışmaları hakkındaki kıymetli tarizlerini de cevaplandırmak isterim. Bu husustaki kanun hazırlanmış ve Bakanlıkların mtalaları alınmıştır. Ana prensip şudur: Genel müdürlük hizmet itibariyle köye hitap etmektedir. Ve bu sebeple Köye en yakın idare amiriyle işbirliği öngörüldüğünden şimdiye kadar ilk defa, ilce seviyesinde teknik eleman kullanılması, bu hususta Kaymakamlara yardımcı eleman verilmesi esası kabul edilmiştir. Hal böyle olunca hiç bir zaman YSE Genel Müdürlüğü merkezi bir otoritenin altında taşraya doğrudan doğruya kumanda eden ve taşrada doğrudan doğruya kendisine bağlı kuruluşlarla çalışmayacaktır. Bunun aksine taşrada idarecilerin kumandasında olan kuruluşlarla merkezi otoritenin bağını kurmak suretiyle çalışacaktır. Buna da ihtiyaç vardır.

Bölgesel kuruluşlara gelince: Genel Müdürlüğün bir takım hizmetleri vardır, bunları Vilâyetlere mal etmek İktisadi olmamaktadır. Bunları Bölgedeki daha az sayıdaki elemanlarla yapmak mümkündür. Ve bu görevlerin hiç biri de icrai değildir. Bu görevlerin hepsi ett ve planlamaya tekabül eden görevlerdir. Bunların icrası yine il ve ilçedeki kuruluşlar eliyle yapılacaktır. Köy İşleri Bakanlığının kuruluşunda birçok itirazlar olmuştur. Bunun üzerinde ve görevlerinin teknik icaplara göre yapılması üzerinde münakaşa beyhudedir. Türkiye’de Köylüyü Valisinden Kaymakamından ayırmak mümkün değildir. Köylü vatandaş (Y.S.E. ye gelmeyecektir. Kaymakam ve Valisine gidecek Yolunu suyunu ondan isteyecektir. Bunu bildiğimiz için diyoruz ki: (Devlet + zel İdare + Halk) bu üç kaynak ve imkân bir araya gelecektir. Halk isteyecek, planlanacak, Vali karar verecek, zel İdareden yapılabileceği yardımı yapacak, Devlette geri kalanını tamamlayarak, hizmetin ikmaline çalışılacaktır.

Bir Umum Müdürün imzasıyla muayyen konular sonuçlandırılabilir. Gaye hizmette sürat ise, o takdirde imza edecek şahıs Bakan yerine değil kendi unvanı ile imza edebilir.

Sayın Fahri Cantel: (Balıkesir Valisi)

Başımız sıkıştıkça, idareyi yeniden düzenlemeye kalkmış, mütehassıslar getirtmiş, raporlar hazırlanmış, kongreler toplamış kanunlar çıkarmış, fakat bu yapılan çalışmaların devamını gerektiği gibi sürdüremediğimizden işin sonunu alamıyoruz diyerek sözlerine başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: Bir idarede üç husus vardır: Yönetim, Gözetim, Mevcut mevzuatımıza göre, yönetim, gözetim ve denetimi Valiler uhdesine verilen hizmetlerin ayrıca bölge teşkilâtı içerisinde bağdaştırılması, organize edilmesi mümkün değildir. Ve biz bu ana kaideye riayet edilmemesinin sıkıntısını çekiyoruz. Misal vereyim: Devlet Karayolları, Devlet Su işleri, bunların yönetiminden Vali hiç bir surette sorumlu değildir. Binaenaleyh bir problem yoktur. Amma bunun dışında Toprak Su işleri, Zirai Mücadele bu işlerin yürütülmesinden sorumluluk Valilerin uhdesinde olduğuna göre, bunları bölge teşkilâtı olarak nasıl mütalâa edebilirsiniz. Müşkülât buradadır. (Y.S.F.) teşkilatlıda Valinin şevki idaresine bırakıldığına göre, ayrıca bir bölge müdürlüğünün kurulması bu bakımdan uygun değildir. Bugün özel idareler bir zorlama içerisinde. Köy yolu yapmak Özel İdarenin vazifelerinden midir? Bugün biz bunu kabulleniyor ve işveren olarak toplu iş sözleşmesi imza ediyoruz. Bizim arzumuz süratle mevzuatın vuzuha kavuşturulmasıdır. Bir an evvel gerekli kanunlar çıkarılmalı ve bugünkü emirlere, zati takdirlere dayanan durum önlenmelidir.

Sayın Abdullah İğneciler: (Manisa Valisi)

Cari Harcamaların kısılması gerektiğini belirterek sözlerine başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: Kendi bütçemin tanziminde, planladığım işlerin yapılabilmesi için bütün tasarrufu yaptım. Ve zaten kısır olan gelirlerimi bir tek konu üzerinde teksif ettim. Bütün işlerimizin bu yolda yapılması ve cari harcamalarda çok titiz davranılması gerektiğine kaniyim.

Sayın Celalettin Coşkun: (Ankara Valisi)

Yaptıkları konuşmada: Köy konusunda, Vali Muavinlerine, İlçeleri taksim ederek bu bölgelerdeki köy çalışmalarına ait bütün yetkileri onlara devrettiğini ve böylece plana uygun ve süratli çalışmayı sağladığını, bilhassa okul inşaatlarının gelecek seneye sarı İha-

lelerinin, Herki senelerin plan uygulamasını aksattığını belirtmiş ve arttırma ve eksiltme kanununun günün şartlarına uydurulmasına değinmişlerdir.

Sayın Nazım Başlamışlı: (Çorum Valisi)

Yatırımların evvelâ gelir sağlayan sahalara yapılması gerektiğini belirterek sözlerine başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: Bu gelir getiren hususları iki esasta topluyorum: A Tarımsal ürünlerin arttırılması. Ve tarıma bağlı sanayiinin geliştirilmesi. Memleketimizde bölgeyi tarımsal usule gitmek büyük faydalar sağlayacaktır. Bu Sanayiin ham maddesini teşkil eden ziraata önem verilmelidir. Ham maddesi bizde yetişen mensucat sanayii ve tiftik sanayii gibi kollar öncelikle ele alınarak milli gücümüzün arttırılması lâzımdır.

Sayın Muammer Ülgen: (Aydın Valisi)

Konuşmasına: İdarede reform meseleleri, evvelâ mevzuatta değil, kafalarda olmalıdır. Reform neticelerini tatbik edecek idareciler kafalarını değiştirmezlerse, mesele halledilmez, diyerek başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: İdarede ana temel disiplindir. İdareci bütün mevzuata hâkim olmalıdır. Kırtasiyeciliğin sebebi mevzuata hâkim, olamayışımızdır. Mevzuata hâkim, olunamazsa, tereddüt doğar, tereddüt aciz doğurur, aciz devlet kapısından girerse, işler güçleşir. Vali iyi olursa memleket kısa zamanda kalkınır. Reorganizasyonda ekonomiye dikkat etmek şarttır. Ekonomik olmayan teşekküller meydana getirilmemelidir. Bölge teşkilâtına taraftar değilim. Memurlar kurs görmek suretiyle meslek içeresinde yetiştirilmeli ve makamının, masasının tam sahibi olmalıdırlar.

Sayın Turgut Eğilmez. (Tokat Valisi)

Konuşmalarında Mahalli İdarelerin yetersizliği üzerinde durmuşlardır. Ve bunun sebebinin merkeziyetçi zihniyetle, mahalli idarelere yeni gelir kaynakları aranmasında olduğunu belirtmişlerdir.

Sayın Adil Aktan: (Yozgat Valisi)

Konuşmalarında Köy Okul ve öğretmen durumu üzerinde durmuşlar ve yeteri kadar öğretmen yetiştirilemediği ve vekil öğretmen sistemi devam ettiği müddetçe Millî Eğitim davasının halledilemeyeceğini belirtmişlerdir.

Üç gün devam eden çalışmalar sonunda İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Sayın Fethi Tansuk bir konuşma ile (Ortaya konan görüşlerin dikkate alınacağım ve bunların ileride yapılacak çalışmalara ışık tutacağını toplantıdan büyük faydalar ümit ettiği belirterek) toplantıyı kapamışlardır.

Adana Toplantısı: (26-29) Nisan 1966

Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Genel Müdürü Sayın Prof. Cemal Mihçioğlu'nun Kırtasiyecilikle Savaş ve Yetki Devri konularındaki yapılmakta olan çalışmalar hakkında ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyalleştirme Özel Daire Başkam Dr. Abdurrahman Soyarslan Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi çalışmaları üzerinde yaptıkları kısa konuşma ve açıklamalardan sonra, toplantılara katılan Valiler ve diğer ilgililer görüşlerini açıklamaya başlamışlardır.

Sayın Ethem Boysan: (İçel Valisi)

Aynı konuda birçok toplantılara katılmış olduğunu belirterek sözlerine başlamış ve devam etmişlerdir. Fakat bu toplantılarda varılan prensip kararlarına rağmen aradan seneler geçtiği halde hiç bir karar alınıp tatbikata intikal ettirilememiştir. Teori olarak prensiplerin ileri sürülmesi ve yabancı memleketlerden misaller verilmesi bir fayda sağlamaz, bunların memleketimiz realitelerine göre tespiti ve uygulamasını sağlamak gayemiz olmalıdır.

Bölge kuruluşlarının mahzurlarını uzun misallerle izah ettikten sonra şöyle devam etmişlerdir: Bugünkü şekli ile mevcut olan ve iyi işleyebilen halkın itimadını kazanmış geleneksel ve alışılmış olan Valilik müessesesini küçülte küçülte Jandarmayla. Nüfus Müdürlüğünden ileri geçemeyen bir makam haline getirmiş bulunuyoruz. Bakanlıkların ve merkezi teşkilâtın her şeyden evvel Valilik Müessesesinin kendilerini taşrada temsil ettiğini, onlara izafeten iş gördüğünü bilmeleri ve kabullenmeleri gerekir.

Kırtasiyecilik de idaredeki bu tecezziden doğmaktadır. İdare tek elden olduğu takdirde hizmetin etkenliği ve verimliliği artmaktadır.

Sayın Kemal Gazezoğlu: (Urfa Valisi)

Bölge kuruluşları hakkında İçel Valisinin görüş ve mütalâalarına katıldığını belirterek konuşmasına başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi konusuna dokunmak isterim, Kaymakamların bu konuda hiç bir yetkisi olmamasının sıkıntısını çekiyor ve halkın şikâyetleri ile her gün karşılaşıyoruz. İlçe bölgesinde kaymakamın murakabe yetkisi mutlaka kabul olunmalıdır. 5917 sayılı kanunun ve tatbikatının idareden alınması ve sulh hâkimliklerine verilmesi tavsiyesine ben de katılıyorum. Bu kanuna göre idarenin verdiği karar hiç bir zaman vatandaşı ve tarafları tatmin etmemekte iş netice itibarıyla mahkemeye aksetmektedir.

Sayın Nuri Teoman: (Hatay Valisi)

Konuşmalarına Bölge Teşkilâtlarının gereksizliği ile başlamış ve bu konuda birçok misaller vererek devamla, bu kuruluşlar Vilâyetlerin denetiminde olmaması yüzünden şimdiye kadar memleketin kayıpları milyonları bulmuştur, buna bir çare bulunmalıdır.

Burada Devlet Su işleri Genel Müdürü Yardımcısı Sayın Sabahattin Sayın söz alarak:

Efendim, Bölge meselesi oldukça geniş müzakere edildi. Bu arada DSİ Genel Müdürlüğü de Bölge teşkilatı olan bir organizasyondur. Müsaade ederseniz kısaca neden DSİ Bölge teşkilatı kurmuştur diyerek sözlerine başlamış ve şöylece devam etmişlerdir: Bizim faaliyetlerimiz DSI olarak 6200 sayılı kanunla tarif edilmiştir. Vazifemiz su kaynaklarının inkişafıyla ilgili bulunmaktadır, inkişaf deyince, suların zararlarını önlemek ve onlardan çeşitli şekilde faydalanmak anlaşılmaktadır. Yani, taşkın kontrolü, kurutma, içme suyu, sulama gibi. Bütün bu faaliyetleri ifa etmenin üç safhası vardır. Planlama, inşaat ve işletme. Planlama safhasında teknisyen konuyu havzası çapında incelemek zorundadır. Su membadan mansaba kadar etüt edilmek zorundadır. Kaynak bakımından böyle olduğu gibi ihtiyaçlar bakımından da meseleyi sadece izole edip Vilâyet hududu içinde mütalâa etmeğe imkân yoktur. Bunun dışında planlamanın da kendine göre bir tekniği vardır. Bu çeşitli ihtisas elemanlarının bir çatı altında çalışmasıyla mümkündür. Bu işin kuruluşu DSI de de yenidir. 1955 den sonra olmuştur ve ilk kuruluşta 400 den

fazla, çeşitli ihtisas elemanı, ekonomist, hukukçu, ziraatçı erozyonu, su mühendisi, makine mühendisi, elektrik mühendisi bir çatı altında ve kolektif bir çalışma ile plânı meydana getirmektedir. Bunların Vilâyetlerde yapılmasına şüphesiz imkân yoktur. Böylece meydana gelen planlar tabiidir ki, parça parça senelere bölünerek ikmal edilecektir. Biz Vilâyetlerle yaptığımız işbirliğinden çok memnunuz. Bölge Müdürü Arkadaşlarımız Valilerin kendilerine her bakımdan müzahir olduklarını yapılan Bölge Müdürleri toplantılarında her zaman belirtmektedirler. Büyük işlerin Bölge kuruluşları yolu ile yapılmasını bir zaruret olarak görmekteyiz.

Sayın Nuri Teoman: (Hatay Valisi)

Benim söylediklerimle Sayın Genel Müdür Muavinini söyledikleri arasında ufak bir fark var diyerek sözlerine başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: Verdiğim misaller gerçektir, ben hiç bir zaman tekniğin ve planın dışına çıkılsın bunlarsız iş yapılsın demedim. Fakat bazen elimizde planı olmayan projesi olmayan işlerimizi ve Vatandaşlarımızı geçici bir zaman için felaketten kurtarmak için önleyici bazı tedbirler almak zaruretindeyiz, sırf bu yönden bu meseleye deyindim.

Sayın Nihat Oğuz Bora: (Mardin Valisi)

İlk beş yıllık kalkınma planında yer alan İdareyi Yeniden düzenleme konusunun, 1982 yılından itibaren ele alındığı halde her seneki planda hep aynı hususların tekrarlandığını belirterek sözlerine başlamışlar ve devamla, fakat hâlâ tatbikat safhasına intikal etmiş bir gelişme ortada yoktur. Planda belirtilen ilkeler arasında yetki ve sorumlulukların tespiti vardır. Henüz bu bile yapılmamıştır.

Sağlık Hizmetlerinin sosyalleştirilmesi konusunda Kaymakamların bu örgütlenmede ortadan kaldırılmasını yermişler, İlçedeki işlerden sorumlu olan Kaymakamın bu konuda ihmalinin yersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Bölge kuruluşlarına değinerek, bunların Vilâyetlere; yapılacak işler konusunda çok geç bilgi verdiklerini ve mntıkalarındaki işler için Kaymakam ve Valilerle temas etmeden doğruca yapmak temayüllerinin sonucu olarak birçok işler çıkmaza girmekte ve sonunda idare amirinden yardım ve müzaheret talep etmek zorunda kaldık

lerini ve böylece iş mevsiminin geçtiğini ve dolayısıyla vatandaşın işlerinin süruncemede kaldığını misalleri ile anlatarak, biz kendilerine emir vermek değil yardımcı olmak istiyoruz demişlerdir.

Sayın Necmettin Kar ad ıman: (Maraş Valisi)

İdareyi Yeniden düzenleme konusuna değineceğini belirterek sözlerine başlamış ve şöyle devam etmişlerdir. Bu konudaki çalışmalar belki yavaş gidiyor amma, gerek Amme Enstitüsünün ve gerek Plânlama teşkilâtının çok değerli elemanları iyi çalışmalar yapıyorlar. Ben de o kanaatтейim ki bu konuda idareci (Vali ve Kaymakam) onlara yardımcı olamıyor, çünkü günlük işlerinden zaman ayırmasına imkân yoktur. İçişleri Bakanlığının bu konudaki çabalarını da bilmiyoruz.

Sağlık Hizmetlerinin sosyalleştirilmesi il çapında bir teşkilattır, bölge teşkilatı değildir. Şu halde İl İdareesi Kanunu ile il çevresindeki hizmetlerde Kaymakamlara bir takım yetki ve görevler verilmiştir. Özel teşkilât kanunu ile Kaymakamların bu görevleri kaldırılmaktadır. Kaymakamları bu konuda fonksiyonsuz bırakmamak lâzımdır.

Bu arada Sayın Cemal Mihçioğlu ve Sayın Arif Payaslıoğlu söz alarak:

İdarenin Yeniden düzenlenmesi konusunda yapılmakta olan çalışmalar hakkında tamamlayıcı ve açıklayıcı bilgiler vermişlerdir.

Toplantının ikinci günü Türkiye ve Orta Doğu Amme İdareesi Enstitüsü Araştırma Şubesi Müdürü Sayın Kenan Sürgit'in Organizasyon - Metot hizmeti çalışmaları hakkındaki açıklayıcı ve tamamlayıcı konuşmalarından sonra ilk sözü:

Sayın Nüzhet Erman: (Nevşehir Valisi)

Almışlar ve Organizasyon ve Metot mevzuundaki belirtilen hususlara katıldığını belirterek şöyle devam etmişlerdir. Benim arz edeceğim iki ufak nokta var. Bunlardan biri, Vatandaşın dilekçesini en üst makama verme arzusudur. Bu psikolojik bir arzudur. Dilekçenin Valiye ve Kaymakama verilmesini ister vatandaş. Ondan adeta bir keramet bekler. Bu bakımdan bu konuda nazari değil, ameli ve tatbiki olmak zorundayız.

İkinci husus, evrakın doğruca ilgili daireye gitmesi. İlk nazarda pratik ve sürat sağlar gibi görülmekte ise de tatbikatta böyle değildir. İtiraf etmek zorundayız ki, bizim devlet dairelerimiz henüz bir konunun zaman ve zemin bakımından Bir Vilâyet içindeki önemini hemencecik değerlendirecek durumda değildir. Bu iş belki şöyle olabilir. Evraklar Vali veya Vali Muavini tarafından havale edilmeden görülür, içerlerinde önemli olanlar, üzerinde durulması gerekenler havale edilirler, bu konuda not edilirler, belki bu olabilir.

Sayın E tirem Boysan: (İçel Valisi)

Organizasyon ve metot konusunda üzerinde yaptıkları konuşmada, vatandaşın her şeyi, bilhassa şarkta daha bariz olarak, Kaymakam ve Validen beklediğini belirterek sözlerine başlamışlar ve şöyle devam etmişlerdir. Kayıtların defterler üzerinde yapılması bize Osmanlı İmparatorluğu idare sisteminden kalmadır. Belki o devirlerde bu mümkündü fakat bugün için geçersiz ve tatbikatta zorluklar çıkmaktadır. Bakanlıklar taşraya tamim gönderirler, bunlar orada bir daha teksir edilmek zorundadır. Hâlbuki bunlar merkezden dağıtılacak yerlerin adedince gönderilse, Vilâyetlerde ikinci bir iş olmayacaktır. Bu Bakımdan, Organizasyon ve metot çalışmalarının Merkezi kuruluşlardan başlaması çok yerinde olur. Devlet hizmetinde artık standartlaşmak zorundayız. Bürolar, müdüriyetler, kısacada daireler, herkesin kendi gönlüne göre değil tespit edilecek esaslar* ve prensiplere göre düzenlenmeli, memur adedi masa vesaire eşyalar belirli standartlara göre olmalıdır. Bu verimi ve suratı sağlayacaktır.

Sayın Ali Rıza Yaradanakul: (Diyarbakır Valisi)

Bu konuda üç ana konuya değineceğini belirterek sözlerine başlamış Ve şöyle devam etmişlerdir. Personelin bugünkü durumu Islah edilmedikçe arzulanan bir çalışma sistemi sağlanamaz. Bunun yanı sıra teşkilatın düzenlenmesi geliyor. Kendi imkânlarımıza göre teşkilât kurmuyoruz. Sosyalizasyon kanununa göre Sağlık Müdürü, sağlık ocakları ile doğruca muhabere eder, yazı yazar ve bunları posta ile gönderir. Amma o köylere acaba posta gider mi? Atlı dağıtıcı kaç günde gider. Burada gene kademe olarak kabul edilmeyen Kaymakam ve Bucak Müdürlерinin yardımı talep edilir. Bir de tatbik edilmeyen veya edilemeyen kanunlarımız vardır. Bunlar elenmeli ve ayıklanmalıdır.

Sayın Nuri Teoman: (Hatay Valisi)

Yaptıkları konuşmada, evrak ve kayıt işlerinin askeri kuruluşlarla sivil idaredeki benzerlik ve aykırılıkları belirtmişler, alınması lüzumlu gördükleri tedbirleri anlatmışlardır.

Sayın Mehmet Gölhan (: Köy İşleri Bakanlığı YSE Genel Müdür Yardımcısı)

Konuşmasına; gerek İdarenin reorganizasyonu gerekse yetki devri, kırtasiyecilikle savaş, organizasyon ve metot çalışmaları; amaçları aynı olan konulardır. Bu amaç, hizmetlerin süratle görülmesi basit ve ekonomik olarak yapılmasıdır. Diyerek başlamışlar ve şöyle devam etmişlerdir. Demokratik zihniyetin gelişmesine paralel olarak bizde Devlet İdaresi zihniyeti de değişmiştir. Bu fark vatandaşın refahı ve ekonomik kalkınması yönünde gelişmiştir. Devlet artık ekonomik ve kalkınma hamlesi yapan devlettir. Bu yönden eskiden mahalli idarelerin sorumlulukları altında bulunan birçok konular merkezi idarece ele alınmışlardır. Bayındırlık, milli eğitim ve sağlık hizmetleri gibi. Ve böylece bölge kuruluşlarının ilk adımları atılmıştır. Ana gaye vatandaşa hizmettir, bu bakımdan benim inancım şudur ki, bugünkü mevzuatla, bugünkü kuruluşlarla birçok işleri süratle yapmak mümkündür. Şu yetkiler verilsin, bu yetkiler verilsin demeye hiç ihtiyaç yoktur, el ele ve gönül gönülle bulduğumuz müddetçe hizmetlerde ekonomiyi ve suratı sağlamak her zaman mümkündür. Ve bu gibi ahenkli çalışmalara birçok örnekler göstermek mümkündür. Bence mühim olan birbirimizin kusurlarını bulmak değil, kanunları ve nizamları olumlu yönde mütalâa ederek ahenkli çalışabilmemizdir.

Sayın Namık Kemal Şentürk: (İzmir Valisi)

Bir kaç konuya kısaca dokunacaklarını belirterek sözlerine başlamıştır. Teşkilâtlarda kusur arama diye bir mesele bahis konusu değildir, tatbikatçı olarak karşılaşılacak güçlükler dile getirerek beraberce bir çözüm yolu aramaktır. Bütün mesele bir sistem ve zihniyet meselesidir. Organizasyon ve metot konuları ile idareyi yeniden düzenleme ile ilgili çalışmalarda, hükümet seviyesinde bu işleri yüklenecek bir sorumlu makamın bulunması, bunların tahakkuku için şarttır.

Bugün bilhassa taşrada tali memurların seviye ve kapasiteleri malumdur. Bunları alıştıkları çalışma tarzından vazgeçirmek güçtür, yıllardan beri öğrendiğini yapar. Bu bakımdan meslek içerisinde eğitime önem vermek şarttır. Yetki devri hakikaten önemlidir, bugün imza devrini artık hepimiz tatbik etmekteyiz, yalnız bu derhal yetki devri ile karışarak, birçok tatsız hadiseler doğmaktadır. Bu da bir zihniyet ve sistem meselesidir. Yetkiyi devrettiğiniz kişinin, hiç değilse muayyen konularda Vilayetin genel durumunu oranın Valisi kadar yakından bilmesi lâzımdır.

Jandarma ve emniyet kuvvetlerinin tebligat işlerinde kullanılma temayülü artık kaldırılması şart bir hale gelmiştir. Dilekçelerin daha uzunca bir müddet Kaymakam ve Valilerce havalesinin bir gelenek olarak devamı halk psikolojisi bakımından maalesef zaruridir.

Sayın Ali Kıza Aydos: (Malatya Valisi)

Organizasyon ve Metot çalışmalarına değineceğini belirterek konuşmalarına başlamışlardır. Bu çalışmalara evvelâ Bakanlıklarda başlaması gerektiği fikrine bende katılıyorum. Bizde Bakanlık kuruluşları umumiyetle muhafazakâr, ananelerine çok bağlıdır. Yeni fikirlere mukavemet ederler. Buna birçok misaller vermek mümkündür. Bu bakımdan Metot ve organizasyon çalışmalarına evvelâ Bakanlıklar merkezlerinden başlamak ve bilhassa merkezde çalışan personeli bu konuda eğitmek lâzımdır, çünkü bunlarca her yeni fikir hele bu fikir bir az aşağıdan gelmişse, küçümsenir ve kıymet verilmez. Gerçek budur maalesef.

Sayın Lütü Hancıoğlu: (Adana Valisi)

Organizasyon -metot konularında meslektaşlarının fikirlerine katıldığını belirterek konuşmasına başlamış ve şöylece devam etmişlerdir. Vatandaş işlerinin görülmesinde Vali ve Kaymakama almıştır, ondan kolay kolay vazgeçemezsiniz. Bunda mutabıkım. Yalnız evrak ve yazışma düzeninin bozukluğu meydandadır. Bu hususta askeri kuruluşların daha düzenli olduğunu bu konuda misaller ve talimatnamelerden bahsederek Hatay Valisi Sayın Teoman'ın fikirlerine katıldıklarını ifade etmişlerdir. İmza meselesi de sivil idarede suiistimale uğramıştır. Eğer Vali her evrakı ben imzalayacağım derse buna günlük mesaisi yetmez.

Vilâyetler arasında vasıta ve teknik eleman imkânları bakımından da birçok müsavatsızlıklar var. Bazı illerde sıkıntı çekilirken, bazılarında lüzumundan fazlası bulunuyor. Vasıtaların bakımı ve yedek parça ikmali de çok düzensiz. Bazı kuramların vasıtaları yedek parça sıkıntısı çekerken bazı kuruluşlarda stoklar oluyor. Bunların tek elden idaresi bu gibi aksaklıkları giderecektir. Bu konunun ele alınması gerekir kanısındayım.

Sayın Dr. Abdurrahman Soyarslan: (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyalleştirme Özel Dairesi Başkanı)

Sözlerine, sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesindeki aksaklıkları belirten kıymetli Valilere teşekkürle başlamışlar ve şöyle devam etmişlerdir. Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesinin amacı, halkın sağlık seviyesini, yükseltmek, halkın sağlığını muhafaza etmektir. Bu iş halk sağlığı bilim ve sanatının ışığı altında yürütülebilir. 224 sayılı kanunla Sağlık Bakanlığı cesur bir adım atarak, zor bir projenin taahhüdü altına girmiştir. Diyebilirim ki, memleketimizde reorganizasyonla ilgili ilk cesur proje sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi projesidir. Şüphesiz bu büyük projenin tatbikatında birçok aksaklıklar (yatırımlarda, eleman temininde çalışma tarzında, murakabe ve işleyişte) olması bir az da tabiidir. Alışılmış, bir takım geleneklere, idare amirlerinin yetki ve görevlerine bazı aykırılıklar öyle zannediyorum ki zamanla, düzelecek veya nispeten bunlara intibak edilecektir. Bütün bunlara rağmen bu çok cesur projenin memleket sağlığı için, ilmin ışığı altında memleket gerçeklerine uymak suretiyle işlenmesi ve gelişmesinin memleketimiz yararına olduğuna inanıyorum.

Sayın Kenan Sürgit'in, İdareyi yeniden düzenleme ve organizasyon - Metot, konularında yapılan konuşmalara ve Ömer Faruk Erdendin cari harcamalar hususundaki konuşmalarla verdikleri açıklayıcı ve tamamlayıcı cevaplardan sonra: Devlet Plânlama Teşkilâtı elemanlarından Sayın Nejat Ölçen söz alarak: Plan ve program uygulaması hakkında izahat vereceklerini belirterek konuşmalarına başlamışlardır:

a) Plan ve programların uygulanmasında tatbik edilen metot, b) 1965 programının uygulamada getirmiş olduğu sonuçlar, c) Bunların dışında kritik olarak karşılaşılan meseleler ve bu meseleler karşısında Devlet Plânlama Teşkilâtının davranışları, ana ko-

nularını ihtiva eden geniş ve tatminkâr konuşmalarından sonra, toplantıya katılanların iştirakiyle çalışma bir panel şeklinde devam etmiştir.

Sayın Faruk Erdem: (Devlet Planlama Teşkilatı Mali ve Hukuki Tedbirler Şubesi Müdürü):

Söz alarak: Üç günlük seminer çalışmalarımızın kısa bir özetini yapmak istiyorum, diyerek konuşmalarına başlamışlar ve çalışmaları şöylece özetlemişlerdir: Adana seminerinin ortaya çıkardığı meseleler ve üzerinde durulması gereken sorunları şöylece tespit etmek mümkündür:

1 — İdare ve idareci kavramlarının günün şartlarına uygun bir anlamda değerlendirilmesi lâzım geldiği hususu, gerek yöneticiler, gerek plancılar ve gerekse yardımcı kuruluşların yöneticilerinin ortaya attıkları meselelerle belirmiş olduğu kanısındayım.

2 —Yöneticiler bir yandan İktisadi ve sosyal kalkınmada kendilerine düşen sorumluluğu yerine getirmek için karşılaştıkları zorlukları dile getirdiler ve bir yandan da İdari reform çalışmalarının istenilen süratle gerçekleşmemesinden şikâyet ettiler, ikisi arasında paralellik var. Demek şimdiki çalışma şekil ve temposu tatminkâr değil.

3 — İdareyi yeniden düzenleme çalışmalarında kendi şartlarımızın ve imkânlarımızın, tarihi, sosyal ekonomik ve siyasi unsurları göz önünde bulundurulması şarttır.

4 — Bölge kuruluşlarında sadece o kuruluşun karan ile değil tüm Bakanlıkların görüşleri alınmalıdır.

5 — İl ve bölge sistemlerinin kesin ve değişmez bir tercihinin yapılmasının mümkün olmadığı, bazı konularda bölge siteminde, il sistemi yanında ahenkli ve verimli bir çalışmanın lüzumu kabul edildi.

6 — Kırtasiyelikle savaş ve organizasyon - Metot konularında, alınması ileri sürülen tedbir ve prensiplerde tam bir anlaşma müşahade edilmiştir.

7 — İdarecilerle teknik kademeler arasında yalnızca yatırımların yürütülmesinde değil, yatırım projelerinin tespit ve tercihlerinde de işbirliğinin faydalı olduğu tespit edildi.

8 — Meslek içerisinde eğitimin zarureti kabul edilmiştir.

9 — Cari harcamalarda tasarruf sağlanması (Taşıtlar, Mefruşat, fazla veya yanlış personel istihdamı gibi) zarureti belirmiştir.

10 — İller seviyesinde yatırımların izlenmesi yetersizdir, bu konuda tedbir alınmasına çalışılmalıdır.

11 — Yatırımların dağıtımında Bölgeler arasında bir denge temini arzudur.

12 — Önce İdari reformların yapılması ve böylece hazırlanacak vasattan sonra planlı devreye geçme konusu, bu hemen her zaman ve her yerde bize karşı ileri sürülen bir tenkittir ve aslında haklıdır. Fakat az gelişmiş bir ülke olmanın bir sonucu olarak bu iki hususu bir arada yürüterek zaman kazanmak zarureti, memleketimizi bu yola sevk etmiştir.

Üç gün süren Adana toplantısı, Sayın Müsteşar Fethi Tansuk'un bir konuşmasıyla sona ermiştir.

Erzurum Toplantısı: (4-7 Mayıs 1966)

Sayın Hamili Ergim (Rize Valisi)

İlk sözü alarak, toplantının tertiplenmesinden dolayı duydukları memnunluğu belirtmişler ve çok faydalı olan bu kabil toplantıların sık sık yapılmasını temenni ederek şöyle devam etmişlerdir: Daire ve bürolarımızda kanun ve tüzüklerimiz eksiktir. Maalesef bunların sayıları her gün biraz daha artmakta, hemen hemen takip etme imkânı kaybolmaktadır. Kanım ve tüzüklerimizin tek metinler halinde toplanıp dağıtılması sağlanmalıdır yoksa halk arasında idareciye kitapsız denmesine hak vermek zorundayız. Dokunmak istediğim bir konuda, mahalli memurlardır. Bilhassa bunlar şarka küçük yerlerde ve hele amir mevkiinde ise büyük mahzurlar tevhit eder. Dâhiliye memurları hakkında bazı takyitler varsa da bunun bütün memurlara ve daha belirli şartlarla teşmili faydalı olacaktır. Dert ve ihtiyaçlarımızın her yerde ve her zaman ve herkesle beraber konur" anın büyük faydalar sağlayacağına kaniyim.

Sayın Vefik Kitapçgil: (Sivas Valisi)

Konuşmalarına, böyle bir toplantının yapılmasına çalışanlara teşekkür ederek sözlerine başlamışlar ve şöyle devam etmişlerdir.

Toplantıya gelirken bazı notlar almıştım, fakat yapılan konuşmalarda hemen hepsine temas edilmiş bulunmaktadır, ben yalnızca bir iki konuya değineceğim: Merkezi kuruluşların, Bakanlıkların yeniden düzenlenmesi konusunda şu hususların göz önüne alınması faydalı olacaktır. Halen hizmet ve konular birbirinin içine girmiş durumdadır. Su hizmeti ile yol ve elektrik hizmetleri ile birçok bakanlıklar ilgilidir. Hizmet; köy, kent şehir, belediye diye bir ayırıma tabi tutulmamalıdır. Su işi ise, bütün memleketin su işi ile aynı ünite ilgilenmelidir. Başbakanlığın yeniden teşkilatlanması sırasında Valilik müessesesinin buraya bağlanması sağlanmalıdır. Vali, Vilayetinde İçişleri Bakanlığının bir memuru değil, Devlet ve Hükümetin temsilcisidir.

İller, vatandaşın ayağına hizmeti en rahat bir şekilde götürebilecek büyüklükte olmalıdır. Merkez Kaymakamlıkları mutlaka ve kısa zamanda kurulmalı ve Kaymakamlıklara, ilçenin kalkınmasını sağlayabilecek, imkân ve yetkiler verilmelidir. Bucaklar artık idare hayatında iş göremez bir hale geldiklerini ve Jandarma karakoluna sığınmakta olduklarını üzüntü ile belirtirim. Memleketin kalkınmasında en önemli olan Köy kalkınması bir şekil, bir yol bulmak zorundayız. Köy muhtarı ve ihtiyar heyetleri görevlerini bilmezler, yapamazlar, Köyde bir okul yoksa doğru dürüst bir Türk Bayrağını bile henüz köye sokamamışsızdır. Her idareci arkadaş kendi görüşüne göre, ehemmiyetli gördüğü bir köy konusunu zamanı idaresinde ele almıştır. Fakat bunu ikmale memuriyet verdiği devre değil ömrü bile yetmez, o gidince de yeni gelen başka, bir konuyu ele alır, maalesef bu böyle devam eder. Bu bakımdan bir plan ve program devresine köy içine g:rmemiz şarttır. Ben şahsen, Özel İdarelerin fonksiyonunu tükettiğine kani, değilim. Çünkü taşra teşkilâtının muhtariyeti, kendini ancak Özel İdarelerde gösterir, Bugün mevcut olan eski kanunu değiştirerek, gelir sağlamak ve mahalli hizmetler vermek şartıyla Özel İdareleri çalışır bir hale getirmede büyük faydalar vardır.

Sayın Enver Saatçgil: (Samsun Valisi)

Konuşmalarına, bu toplantının Erzurum gibi şerefli bir mazisi olan serhat şehrinde toplanmış olduğundan duydukları memnunluğu belirterek, başlamış ve şöyle devam etmişlerdir: Çözüm bekleyen birçok problemlerimizin ortaya döküp tartıştığımız bu her bakımdan güzel tertiplenmiş toplantının daha verimli ve katılanların daha hazırlıklı gelebilmelerini teminen, gündeme dâhil konularda hazırlan

miş bulunan rapor, broşür veya kitap gibi şeylerin daha evvelden bizlere gönderilmesi mümkün olsa idi çok daha iyi olurdu, bu bir sitem değil, bundan sonraki toplantılar için temennidir.

Özel İdarelerin fonksiyonlarını tamamlamış oldukları fikrine iştirak edemiyorum. Bugün birçok köy davalarımız, bu mahalli örgüt vasıtasıyla halletmeğe çalışıyoruz. Özel İdareler yeni bir örgütlenmeğe muhtaçtır, bunda hemfikirim. Mahalli idarelerin süratli bir inkişafa götürülmesini teminen hazırlanmış olan Köy, Belediye ve Özel İdareler Kanun taslaklarının bir an evvel kanunlaşması gerekmektedir. Eğer bunlara gelir sağlanırsa, geçmişte olduğu gibi, bundan sonrada kendilerinden beklenen birçok faydalı hizmetleri ifa edeceklerine kaniyim. Bugünkü idare sisteminin üstünde veya altında yeni kuruluşların kurulmasından ziyade, bugünkü mevcut teşkilâtın maddi yönden ele alınıp cihazlandırılmasına ihtiyacımız olduğuna inanıyorum.

Sayın Fahrettin Akılmıtlı: (Trabzon Valisi)

Konuşmalarına, daha evvelce Valilik yapmış oldukları ve serhat şehrinde böyle bir toplantıya katılmanın kendileri için bir bahtiyarlık olduğunu belirterek başlamışlar ve şöyle devam etmişlerdir: Sadece bir kaç noktaya dokunmak istiyorum. Vilayetlerdeki mevcut örgütleri tam ve kâmil halde ve hizmetleri parçalamadan halka götürmeliyiz. İlimizde Teknik Ziraat Müdürlüğü, Zirai Mücadele Reisliği ve Toprak Su Bölge Müdürlüğü vardır. Geniş anlamı ile aynı ana konu etrafında, görev yapan bu örgütlerin bina kirası, vasıta masrafı ve bakımı, eleman istihdamı gibi, cari harcamalarda füzuli masraflar yapıldığı meydandadır. Bunların ihtisas kolları bulunan bir örgüt halinde toplanması hizmetin hem daha az masraflı ve hem de daha süratli görülmesini sağlayacağına kaniyim. Bu misalleri çoğaltmak kabildir. Köy İşleri Bakanlığı Orman için kalkındırma teşkilâtı kurdu. Aynı konuda eskiden beri çalışan Orman Teşkilâtı vardır. Bu yeni teşkilâtın o örgüt içerisinde yerini alması daha verimli olmaz mı? Halk Eğitim Merkezleri, köy kursları ile birlikte Köy İşleri Bakanlığına bağlandı. Elemanlarını Milli Eğitim sağlıyor. Bu gibi yeni kuruluşlar, hizmetlerin parçalanmasına ve böylece daha masraflı ve kontrolü güç bir hale gelmesine sebep olmuyor mu? Özel İdare teşkilâtlarının, kendilerine gelir sağlamak suretiyle, bundan sonrada faydalı ve verimli hizmetler ifa edeceklerine kaniyim. Aynı bir gelir kaymağı aramağa lüzum görmüyorum, bina ve arazi vergileri için yeni bir tahrir yapmak kâfidir.

Sayın Orhan Erbuğ: (Bingöl Valisi)

Sözlerine, memleketimizdeki ilim adamlarının, yüksek mevkiler işgal edenlerin, memleket dertlerini masa başında ve yabancı kitaplardan inceleyip çare aradıklarını, hâlbuki bunun memleketi karış karış dolaşarak, ihtiyaç ve zaruretleri yerlerinde görerek yapılması gerektiğini belirterek başlamışlar ve şöylece devam etmişlerdir: Bilhassa ilim adamlarımızın durumu budur, belki acı fakat gerçek budur. Biz idareci ve tatbikatçı olarak, memleketin dertlerini ve ihtiyaçlarını çok daha yakından bilmekteyiz, bu bakımdan bence yapılacak idari reform çalışmalarında ana sistemin bulunması ve bundan sonra detayları inip, bunların tartışılmasına sıra gelmelidir. Bu reformu bir an evvel yapmak zorundayız, her gün karşılaştığımız meseleler bunun bir an evvel yapılmasına bizi zorlamaktadır. Memleketimizde maalesef idarenin bir tarihi esaslı bir incelemeye tabi tutulmamıştır. Osmanlı İmparatorluğunun yaşaması ve ulaştığı medeniyet seviyesine yükselmesinin mümkün olup olmadığını takdirlerinize bırakıyorum. Bugün modern amme idaresi prensiplerinde hiyerarşik kademelerin azaltılmasından bahsedilirken biz yeni yeni kademeler meydana getirmek gibi bir garip tutum içerisindeyiz. Bölge kuruluşlarıyla illerin koordinasyon sağlaması, münasebetlerin tanzimi her geçen gün biraz daha güçleşmektedir. Mesele, yetkilerin artırılması, Valilerin kuvvetlendirilmesi değil, hiyerarşik kademelerin azaltılması ve yetki ve sorumluluğun belirli ellerde toplanmasıdır.

Belediyelerin, büyük orta küçük gibi bir takım tasniflere tabi tutulmasına taraftar değilim, garpte bir tek komün idaresi şeklinde temsil edilen bu müesseseler, nasıl bir tek mevzuatla yürütülebiliyorsa, bu bizde de mümkündür kanışındayım. Özel İdarelerin bugünkü halleri Islah edilerek devamının faydalı olacağına inanıyorum.

Sayın Mehmet Altan: (Siirt Valisi)

Bütün Bakanlıkların ve Genel Müdürlüklerin yarışa çıkmış gibi Bölge Teşkilâtları kurma hususunda Planlama Teşkilâtının ne düşündüğünü sormakla konuşmalarına başlamışlar ve şöyle devam etmişlerdir. İllerde yapılan yatırımların bir ahenk içinde yürütülmesini sağlamak amacıyla kurulan koordinasyon Ve denetleme kurulları, bir kanuna dayanmamaktadır. Bunun kanunlaşması hususundaki çalışmalar ne durumdadır.

Memleketimizin içinde bulunduğu İdari buhranın, Tanzimat'tan bu yana, hep teşkilât aksaklıklarından ileri geldiği söylene gelmektedir. Takdir buyuracağımız üzere, organizasyon bir metoda bağlıdır. O bakımdan teşkilat değil usuller bizi başarıya ulaştıracaktır. Merkezi kuruluşlar üzerinde yapılan araştırmalara benzer bir araştırmanın da Vilayet üzerinde yapılması bizce çok faydalı olacaktır. Böylece tespit edilecek olan taşra teşkilâtının çalışma usulleri üzerindeki bir araştırma ve rapordan bizlerde istifade ederiz. Bölge kuruluşları birçok hallerde, kumanda birliğini aksatmak ve halk münasebetlerini amme idaresi prensiplerinin dışına çıkarmak suretiyle memleket hizmetlerine sadece zarar vermektedir.

Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Araştırma Şubesi Müdürü Sayın Kenan Siirgit'in Organizasyon Metot konusunda yaptıkları etraflı ve tamamlayıcı konuşmadan sonra, Enstitü Genel Müdürü Sayın Prof. Mıhçıoğlu, konuşmacıların temenni ve tenkitlere ayrı ayrı cevaplar vermiş ve toplantının bu şekliyle çok faydalı geçtiğini belirtmişlerdir. Ve Erzurum Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Osman Okyar, söz alarak, misafir olarak bulundukları böyle güzide bir toplantıda kendisine konuşma imkân verildiği için teşekkürlerini bildirerek, İdari reformlar ve bölge Üniversiteleri hakkındaki görüşlerini açıklamışlardır. Planlama Teşkilâtından Faruk Erdem'in: Kamu cari harcamalarında tasarruf tedbirleri konusunda yapmış oldukları konuşmadan sonra, Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi hakkındaki 224 sayılı Kanunun tatbikatı konusunda Sayın Dr. Abdurrahman Soyarslan tarafından geniş bilgi verilmiştir. Ve bu konular üzerinde tartışmalar yapılmıştır.

6/Mayıs/1916 günkü oturumda Planlama Teşkilâtından Sayın Nejat Ölçen plan ve programda hedef olarak kabul edilen yatırımların uygulama sonuçları hakkında yaptıkları geniş konuşmanın sonunda sorulan suallere cevap vermişlerdir.

Yıllık yatırım programlarının gerçekleştirilmesinde karşılaşılan güçlükler üzerinde yapılan panel çalışması sonunda, Sayın İçişleri Müsteşarının; Valiler toplantısıyla sağlanan faydalan belirtir kapanış konuşmalarıyla, Erzurum toplantısı sona ermiştir.

TERCÜMELER

HÜKÜMET TASARRUFLARI T E O R İ S İ (1)

Yazan
H. BERTHELEMY
Enstitü Azası
Paris Hukuk Fakültesi
Dekanı (*)

Çeviren:
M. NURİ ERDEM
Savaştepe Kaymakamı

—HÜLÂSA—

I — Paris Hukuk Fakültesi Dekanı tarafından yazılmış olan (DAÏRE HUKUKU) isimli kitaptan tercüme edilmiş olan bu yazının giriş kısmında, Devlet Reisinin tasarruflarının neveleri sayılmakta ve tarifleri verilmektedir.

II — Bir başlık altında:

Hükümet tasarruflarını, gayesine göre, karakterize eden teorinin izahı ve tenkidi yapılmış ve izah notlarla ve Fransa Devlet Şûrası kararları ile genişletilmiştir.

III — Diğer bir başlık altında:

Hükümet tasarruflarını, mahiyetine göre karakterize eden teorinin izahı yapılmıştır.

Burada Hükümet tasarrufları «İdare etmek» ve «Hükümet etmek» mefhumların mukayesesi ile izah edilmiştir.

¹ Meslektaşların mükemmel makalelerine bakınız: BREMOND, Tenkit Mecmuası, 1888, sahife. 561 ve Amme Hukuku Mecmuası, 1896, C. II ve MÎCHOUD, Grenbol Yüksek Öğretim Yıllığı, C. I. No: 2. — Bakınız: DUGUIT, Anayasa Hukuk Kitabı, 2. nci bası, C. II Sf. 245 ve 304; C. III, Sf. 685.

(*) Bu yazı; Enstitü Azası ve Paris Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. H. B'ERTHELEMY'in İDARE HUKUKU kitabından tercüme edilmiştir. On birinci baskı, sahife 125 ve dev.

IV — Ve son bir başlık altında:

Hükümet tasarruflarının menfi teorisinde;

a) Hükümet tasarrufları hakkında umumi bir tarif verilmemekte sadece onlar sayılmakta,

b) Ferdi hakların ve mülkiyetin muhafızlığını yalnız Adli mahkemelerin yapamayacağı,

c) Harp esnasında yabancılar hakkında alınacak tedbirlerin hukuki mahiyeti,

Literatüre ve içtihatlarla dayanılarak izah edilmektedir.

— Devlet Şefinin tasarruflarından iki nev'ini tefrik ettim: Kaydetmenin kâfi geldiği, anayasa nizamı tasarrufları, şekillerini, karakterini ve ehemmiyetini izah ettiğim, İdari tasarruflar. Tasarrufların bu iki kategorisine, bir üçüncü tasarruf kategorisini ilâve etmek uygun ve münasip olur mu? Bazı müelliflerin, hükümet tasarrufları diye ayrı bir grup teşkil ederken, yaptıkları şey budur. İdari otoritenin, kazai otoriteye muhalif olması gibi hükümete ait otorite de, böylece, İdari otoritenin muhalifi olacaktı. Bu anlamının ne değeri vardır ve onu kabul etmenin veya reddetmenin hangi pratik ehemmiyeti vardır?

İdarenin tasarrufları; adli kaza önünde olsun, İdari kaza önünde olsun, çeşitli davalara tabidir. Bununla beraber, ister hususi metinler ile kurtarılmış olsun, ister mevzu bahis olan davaların tatbikinden - mahiyetleri icabı - gizlenmiş olsunlar, müracaat imkânı bazı tasarruflara bağlı olarak gözden kaybolmaktadır. Bunlar, mutadan farklı bir grubu, hükümet tasarrufları grubunu, teşkil ettiği iddia olunan tasarruflardır.

Bundan hangi fayda beklenebilir? Şu ki; müstesna olarak bir ailede sıralanmalarına hak veren bazı müşterek karakterleri, her defa ki rastlanacak bu ayrı karakterleri, eğer bu tasarruflara tahsis etmeye varılırsa; ondan, tasarrufun münazaralı müracaatlardan (davalardan) kurtulduğu neticesi çıkacak. İcrai kuvvet, ondan, ancak Meclisler önünde mesul olacak.

Gayesine göre hükümet tasarrufunu karakterize eden teori:

— Evvelce, iddia edilirdi ki, bir tasarrufun hükümete ait karakteri failleri tarafından istihfaf edilmiş gayesinden hâsıl olur. ⁽²⁾

Bu, hukuk teorisinde, hikmeti hükümeti kurmaktır. Kudret su- istimali yoktur ki, bu yoldan kendisini müdafaa edemesin. Devlet Şûrası, ne yazık ki, öyle garip bir doktrini, evvelce, himayesi altına almaktan korkmamıştı; 1882, 1838, 1944, 1852 nin kararlarının, hakkın gerçek inkârının esbabı mucibesi olarak gösterilmesi vakıası; tefsiri icap eden tedbirlerin, mahkemelerden kaldırılmayan, siyasi tasarruflardan. ⁽³⁾ oluşundadır.

² Bu, DUFOUR tarafından kabul edilmiş tez'dir. (Tatbiki idare Hukukunun Genel Kitabı, 3. ncü bası, C. V, Sf. 128) Bu, VIVIEN'in fikrinin muadilidir.

³ Bak. Devlet Şûrası, 18/Haziran/1852, Prices d'Orleans, D. 52,3, 17; S. 52,2, 307. — 22/Ağustos/1844, Prince LOUIS - NAPOLEON, D. 45, 2, 60 - 5/Aralık/1838, Duchesse de Saint - Leu, S. 39, 2, 552, V.s. Bu davalar LAFER- RIERE tarafından hulasa edilmiştir. İdari Kaza, 2. nci bası, C. H. Sf. 38 ve devam.

İkinci imparatorluğun sonunda, bu teori; esasen hafiflemiş, büyük gürültü koparan bir işte, son bir yankı buldu. 1861 de, Senato'da söylenmiş bir nutukta, Prens Napolyon, Bourbon'lara karşı şiddetli hücumlar yönelmişti. Duc d'Aumale, «Fransa'nın Tarihi Üzerine Mektuplar» başlıklı bir broşür ile ona cevap verdi. Broşür toplatıldı ve ülkenin sürgün şahısları tarafından neşredilmiş bütün yazıların aynen toplatılması için valilere emir verildi. Bu emri müteakip haciz; 1862 de, editör MICHEL LEVY nezdinde, Le duc d'Aumale tarafından yazılmış, Condex Prenslerinin tarihi nüshalarına, tatbik edildi. Editör ve duc d'Aumale bu gayri kanuni tasarrufa karşı, Devlet Şûrası önünde temyiz talebinde bulunurken, Şûra, onu tanımak için salahiyyetsiz olduğunu beyan etti. Ve onun müracaat ettiği esbabı mucibeler den biri, siyasi bir tasarruf huzurunda bulunulduğu vakasını beyan etmek oldu. (Devlet Şûrası, 9/Mayıs/1867, D. 67, 3, 49; S. 67, 2, 124.)

Bununla beraber, M. Aucoc'un sonuçlarına uygun, bu kararın önceki içtihatlar üzerine bir terakkiyi teyit ettiğini müşahade etmek, yerinde olur. Filhakika, o, bu içtihadı, aşağı yukarı, onu zararsız kılan bir tashih getirdi: 1867 kararının başlıca sebebi, bir haczin meşru olduğunu bilmek gerektiği oldu. M. Aucoc dikkati çekti ki, eğer böyle bir tasarruf; medeni hale mülkiyete veya vatandaşın hürriyetine getirilmiş bir darbe kararı, İdari kazanın malûmatında kaçarsa, o, adli kazanın kontrolüne tabii kalacaktır. (Bak Sirey'de, M. Aucoc'un neticeleri, zikredilen eser) Vaki a, sivil mahkeme huzurunda temyiz (itiraz) edilmiş olan kısımları, hükümet, müdahale edecek karan beklemeksizin, haczedilmiş ciltleri iade ettirdi. (Bak. Aucoc, Konferanslar, 3. ncü bası, C. I, S 495 497 ve Sf. 546)

Hükümet tasarrufunu siyasi Saik'ine göre tarif eden teori, Devlet Şûrası veya 1872 de kurulmuş olan Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından alınmış kararların hiç birinde bulunmuyor.

Birincilerden biri, 1875 de dir. 1873 de, bu tarihe kadar, Erkânı Harbi yenin başında listeye dâhil olan, Prens Napolyon askeri salnameden çizilmişti. Prens, nazıra, usulüne uygun bir talepte bulundu ve ona itiraz edilmiş olan hakkı yerine getirmenin reddi üzerine, o, Devlet Şûrası önünde temyiz etti. Prensın cetvelden silinmesinin bir hükümet tasarrufu teşkil ettiğini belirterek, nazır muhalefet etti. Devlet Şûrası, bu kabul etmeyişi reddetti ve salahiyet meydana çıktı. ⁽⁴⁾

Sonra olan işlerde, yeni bir iddia çıkarıldı, Devlet Şûrasının taramasından kurtulmak iddiası: Siyasi bir maksat içinde ifa edilmiş tasarruflar değil fakat sadece (onları) Meclislerin bir reyî ile tasdik edilmiş olan tasarrufların Devlet Şûrasının malumatından kurtulacağı iddiası. ⁽⁵⁾

Bu sistem, 29/Mart/1880 tarihinde, müsaadesiz (salahiyetsiz) aynı tarikata mensup papazlar heyetinin fesih (dağıtma) karan hakkında müdafaa edildi. Mademki, Meclislerin bir reyî tedbiri tasdik etti, deniliyordu, bundan böyle, o, Devlet Şûrası tarafından iptal edilmeyecekti: Şûra, ondan, bilmeye mecbur değildir. Uyuşmazlık Mahkemesinin çeşitli fikirleri oldu: O, fesih kararlarının, hükümet tasarruflarından değil, İdari tasarruflardan olduğuna ve Meclislerin tasvibi onun karakterini değiştirmedigine hüküm verdi. Meclisler tarafından tasvip edilmiş İdari bir tasarruf, bundan dolayı, bir kanun karakterine malız olmaz; Ö, hükümete ait tasarrufun üstün karakterini almaz. ⁽⁶⁾

(4)

(5)

(6)

⁴ Devlet Şûrası, 19/Şubat/1875, D. 75, 3, 18; S. 75, 2, 95. Şûra, zaten, Prensın iddialarını reddetti, fakat hukukun temelinden çıkarılan sebeplerden dolayı. Karar; bilhassa, 1852 Anayasası tarafından müsaade edilmiş istisnai tedbirlerden Prensın elde ettiği payesi üzerine tesis edilmişti, fakat ki onun neticesi bu Anayasanın ardından yaşayamazdı.

⁵ Bak, Delege, M. G. GRAUX'un broşürü, Kanun önünde aynı Tarikata Mensup Rahipler Heyeti ve aynı milellifin, Liberal Mecmuadaki, bir makalesi, Şubat 1883.

⁶ Uyuşmazlık Mahkemesi, 5/Kasım/1880, Marguigny, D. 80, 3, 12T Aynı Tarikata Mensup Rahipler Heyeti, zaten, Devlet Şûrası önünde, temyiz etmedi.

Onları, ordu kadrolarından, çıkaran kararlara karşı Prens Murat ve Orlean Prensleri tarafından yapılmış dava temyizleri hakkında aynı tasdik ⁽⁷⁾

Nihayet, Paris Kontu'nun bir beyannamesinin haczi hakkında, 1889 da, Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından aynı fikirlerden yapılmış sonuncu bir tatbikatı zikrediyorum. Yalnız mahkemelerin belirleyeceği basit bir adli polis tasarrufunu, bunda, görmek üzere Uyuşmazlık Mahkemesi; bu hacze, hükümet tasarrufu karakterini reddetti. ⁽⁸⁾

Bütün müellifler mahkeme içtihadının bu sebatını takdir ediyorlar. Böylece bütün hukuk âlimleri tarafından kabul edilmiştir ki, icrai kuvvetin bir tasarrufunun siyasi gayesi, (bu tasarruf Mebussan Meclisleri tarafından tasdik edilmiş olacaktı) ondan bir hükümet tasarrufu yapmıyor. ⁽⁹⁾

⁷ Hak talep edenleri ve onların doğrudan mirasçılarını Fransa'dan çıkarırken; bu kararlar 22/Haziran/1886 kanununun temeli gibi olunuyorlardı: Onlar, iki itimat ruznamesi ile biri Senatoda, diğeri Mecliste, tasvip edilmişti. Bununla beraber Devlet Şûrası onu tanımak için salahiyetini beyan etti; hatta O; 1887 Kanununun bu sonuncu kusurlu tatbikatının, orada var olduğuna hükmederek, Prens Murat'a dair olarak ona tevdi edilmiş olan karar (Devlet Şûrası) iptal etti. Devlet Şûrası, 20/Mayıs 1887, Duc d'Aumale ve diğeri, D. 88, 3, 105; S. 89, 3, 19.

⁸ Uyuşmazlık Mahkemesi, 25/Mart/1889, Dufeuille, Usannaz - Joria ve Michau, D. 90, 3, 65; 91, 3, 32.

⁹ Anayasadan elde ettiği yetkilerin neticesi olarak Devlet Şefi tarafından ifa edilmiş, diplomatik nizam tasarruflarının Devlet Şûrası'nın kontrolünden kaçtığı, daha yukarıda söylemişim. Bir muahedeye karşı bir müracaat icra edilemez. (Bu nokta üzerine, bak. DALLOZ, Repertuarı pratik (— pratik fihrist, tatbiki bibliyografi.) cilt. İÜ, V Devlet Şûrası.) Orada, yabancı milletler ile münasebetler mevzuunda Fransa'nın temsilcileri tarafından yapılmış tasarrufların Devlet Şûrasının kontrolünden kaçtığı fikrinin tatbikatını yapan içtihadın sayılmış ve izah edilmiş sayısız temayülleri bulunacak. Bakınız, meselâ: Devlet Şûrası, 5/Aralık/1884, D. 1886, I, 83; 18/Aralık/1891, D. 92, 3, 41; 12/Şubat/1904, D. 1905, 3, 56, Fakat Uyuşmazlık, Mahkemesi, diplomatik nizam mülâhazası ile ilham edilmiş idari bir tasarrufa, hükümet tasarrufu karakterini, tamamen reddetti. O; Fransız tabiye tindeki şahıslar arasında bir evlenme akdinin, (merasiminin,) bir Fransız Konsolosu tarafından reddi sebebiyle mevzuubahis oldu. Bu reddin mağdurları, adli merciler önünde, konsülün sorumluluğu hususunda dava ettiler. Hâkimleri, yetkilerinden mahrum etmeğe teşebbüs edildiği ihtilâf konusu olan karar; M. CHARDENET'nin suçlarına uygun olarak iptal edildi. (25/Mart/1911) Amme Hukuku Mecmuası. Cilt, XXVIII, sahife, 663.

Mahiyetine göre hükümet tasarruflarını karakterize eden teori:

— M. Ducrocq, Aucoc, Dareste, Laferiere, hükümet tasarruflarını; onu ilham eden sebebe göre değil fakat mahiyetine göre tarif ediyorlar.

Hükümete ait tasarrufun mahiyetini belli etmek için, «idare etmek» ve «hükümet etmek» kelimeleri mukayese ile izah edilir. M. Ducrocq yazıyor ki «H ü k ü m e t, harici münasebetlerinin ve dâhili gelişmenin yollarında memleketi idare etmek vazifesine sahip olan icrai kuvvetin bir kısmıdır, hâlbuki idare onun içinde tamamlayıcı ve hayati hareketidir.»

«İdare etmek; diyor M. Laferiere, bu; kanunların gündemlik tatbikatını temin etmektir... Hükümet etmek; bu, harici ve dâhili emniyete, büyük amme kuvvetlerinin fonksiyonuna, anayasasına riayete bekçilik etmek, bütün siyasi cemiyetin ihtiyaçlarına cevap vermeye muktedir olmaktadır.»⁽¹⁰⁾

— M. Dareste, hükümet tasarruflarından, efkârı umumiyenin ve büyük siyasi cemiyetin kontrolünden gayri kontrol olmaksızın, anayasanın ve kanunların hükümran kudrete tahsis ettiği tasarrufları anlar. «— M. Aucoc, hükümete ait işleri tarif etmekten ziyade onların mevcudiyetini gösterir: «Hükümet, idareden ayırt edildiği zaman, politik ismi verilen işlerin idaresini hususi bir kategori içine koymak anlaşılır.»⁽¹¹⁾ Bu izahlardan hiç birisi tatmin edici değildir; müellifleri, onları, Saymak suretiyle tamamlamayı mecburi zannediyorlar.

M. Laferriere'nin verdiği tarif; anayasa nizamı gibi tasavvur ettiğim, bu iki vazife kategorisini, diplomatik nizam tasarrufları, meclis ile hükümet arasındaki münasebetleri, ihtiva ediyor; bundan başka, o, (yani M. Laferriere'nin tarifi) harp vakalarını ve (Devletin bazı iç emniyet tedbirlerini) de ihtiva ediyor.⁽¹²⁾

¹⁰ LAFERRIERE, İdari Kaza, 2. nci baskı, C. II, S. 33.

¹¹ DARESTE, İdari Kaza (hak) 2. nci bası, Sf. 218—AUCOC, idareye ait konferanslar, 3. ncü bası, C. I, Sf. 92.

¹² Bak. LAFFERIERE, İdari Kaza, 2. nci bası, C. n, Sf. 34 ve devam.

Hükümet Tasarruflarının Menfi Teorisi

Anayasa nizamının tasarrufların (= tedbirlerine) gelince, Anayasa tatbikatının şartlarını belirtirken, onları İdari tasarrufların kaidelerine itaatten kurtarmak için, onları hükümet tasarrufları diye isimlendirmek faydasızdır.

Bu başlık (unvan) altındaki tasarruflar için iptal hususunda hiç bir müracaat kabul etmeyen fakat sadece yeni kanunlar tarafından öngörülmüş tazminat hususundaki müracaatları kabul eden mücbir sebep vakaları, harp vakaları, hakeza, böyledir. (1919)

O halde geriye «Devletin iç emniyetinin bazı tedbirleri» kalıyor. İfade o derece elastikidir ki ondan memnun olmak imkânsızdır. Bu tedbirler neler olacak? M. Laferriere; örfi idare ilânını, düşmüş kabine azalarına karşı tasarrufları, sıhhi polis tedbirlerini, kıtlığı bertaraf etmek için alınmış istisnai tedbirleri, sayıyor. ⁽¹³⁾

İki şeyden biri: Ya bu tedbirler kanununa uygundurlar. Ve o zaman biz, kanunların ifasının temin edildiği İdari tasarruflar ile bu tedbirler arasında yapacak bir fark olduğunu görmüyoruz. Veya onlar kanunlara uygun değildirler. O zaman biz, onları yapmağa Devlet Şefini salahiyetli kılan bir hukuk prensibi ile hiç bir ilgi görmüyoruz. Ve eğer onlar yapılmışlarsa biz hiç bir kaide görmüyoruz ki onları iptal davasına konu olmaktan kurtarabilsin.

Davalardan sıyrılmak için, tasarrufların hükümete ait karakterinin delil olarak gösterildiği nevilerin tetkiki ve idarecilerin tasarruflarının bu taksimini kabul etmek için (ki onların) üzerlerine isti-

¹³ TEİSSIER, Amme kudretinin mesuliyeti Sayfa 135 de yazıyor ki; parlamenter kudretin doğrudan doğruya kontrolü altında ifa edilmiş, örfi idare mevzuunda, hükümetin istisnai kudreti, bütün kazai kontrolden, aynı şekilde, azat edilmiştir. Hangi metin veya hangi prensibin bu tasdiğe esas teşkil ettiğini boşuna arıyorum. Bu, Anayasa kanunlarından değil, fakat meclislerin tatili halinde, reisın örfi idareyi ilân etmek salahiyetini aldığı, 3/Nisan/1878 sayılı kanunun 2. nci maddesi tarafındandır. «Eğer orada hâlel (zarar) varsa, imtiyazlarını (salahiyetlerini) korumak, Parlamentoya aittir, dedi M. Tesisler.» Bilinir ki, teşebbüs edilecek bir işin amme faydalılığının ilânı, her istimlakın ön tasarrufu, bazen kanun ile bazen kararname ile yapılır: Bir kanunun zaruri olmuş olacağı bir halde bir kararnamenin alınmış olduğunu farz edelim. Denilecek mi ki bu kararnameye itiraz olunamaz: Çünkü «imtiyazlarını muhafaza etmek, ancak, Parlamentoya aittir » Hal, böyledir. M. Tesisler, Devlet Şurasının içtihadını, tezinin desteğine, yardımı çağırıyor.

nad edildiği metinlerin bilinmesi, beni orada, keyfi tedbirleri mazur göstermeğe tahsis edilmiş hususi bir tefrikin (bölmenin) var olduğunu düşünmeye şevketti.

Zannetmiyorum ki, adli mahkemelere müracaatın; şahısların veya mallarına mümkün (vaki) zararlar karşı, vatandaşları, her faraziyyede, garanti etmeğe kâfi geldiği, M. AUCOC ile birlikte, söylenebilsin. Bu, bir ıslah (tashih) dir, ama ondan memnun olunamayacaktır. Eğer, FİİLİ (kanuni) BİR YOL'dan bahsetmiyorsa, (mevzubahis ise) zecri mahkemeler, elbette, rüyet edebilecek; fakat hükümetin ajanları tarafından alınmış bir tedbirin FİİLİ YOL teşkil ettiği, hiç vaki değildir. Böyle bir tedbir münhasıran İdari bir emirden olursa ve adli mahkemeler onu tanımak (rüyet) için salahiyyetsiz olacaklar, işte o zaman, o; ferdi haklara ve mülkiyete zarar (halel) getirecek t i r' Hükümete ait nizamin tedbirlerini tanımak (rüyet) için onların salahiyyetli olduğu nasıl söylenebilecek? (14)

Bununla beraber örfi idareyi ilân eden bir karara, bir itirazı kabul edilemez ilân (beyan) eden hiç bir karara zikretmiyor. Eğer o mevcut idiye böyle bir müracaatın almış olacağı telâkki tarzının peşin hükmü için M. Laferrière'in tasdikinden memnun olunamayacaktı. Örfi idare meselesi üzerine bak: Aynı eser, II. ndi kitap, I. nci başlık. M. JEZE'in; Genel Prensiplerinde (S. ncii bası, sf. 400) delillerin yardımı olmaksızın, tasdik ettiği bu mevzuda aynı ihtarı yaptım. « Bu, 2/Ağustos/1914 karan gibidir ki onunla hü

kümet, 86 Fransız vilâyetinde örfi idare ilân etti. Salahiyyetin (kuvvetin) ifratına (suiistimali) karşı müracaat ile tetkik edilemezdi... Bunu, hangi kaza dairesi söyledi? »Fakat Devlet Şûrası; örfi idare kuvvetlerinin (salahiyyetlerinin) neticesi olarak İdari otoriteler tarafından alınmış tasarruflara karşı iptal müracaatını temellinden (esasından) tetkik etti, diyor M. JEZE. O müracaatı, hükümet tasarruflarının karakterinden alınmış (hasmın davasının dinlenmeyeceğine dair itiraz serdi) ile davayı bertaraf etmedi.» Güzel, Fakat ondan M. JEZE'nin istihraç ettiği neticesinin askı (zıddı) bir neticesinin istihraç edilmesi gerekirdi. Bundan şu çıkar ki, içtihat. Örfi idareyi ilân eden kararlar hükümet tasarruflar gibi telakki etmiyor.

(14) Bak. MÎCHOUD, Hükümet tasarrufları, Sf. 16 ve 17 ve notlar. Biz diyoruz: İdarenin hâkimiyet tasarruflarından hareket edildiği için adli mahkemeler selâhiyyetsizliklerini beyan edecekler. Hükümet tasarrufları huzurunda bulunulduğundan dolayı, eğer İdari mahkemeler de ona rüyet etmeyi ret ederlerse, tabii halk bütün müracaatlardan mahrum edilmiş bulunacak.

— Meslektaşımız, hadiselerin bu suretle cereyan ettiği o yere ait çeşitli işleri sayıyor: Devlet Şûrası, 14/Mart/1873, GOULET, D. 73, 3, 10 ve 76 Bak. Montmorency dükünün unvanım, Talleyrand - Perigord kontuna veren impa-

Hakikat şudur ki; hükümet tasarrufları yoktur.

Adli ve idari otoritelerin (salahiyetlerin) ayrımı prensibini kuvvetler ayrımı prensibini yerleştiren kanunlar, hükümete ait bir otoriteden, asla bahsetmediler. Hükümet tasarrufları teorisini teyit ve ispat için yardıma çağırabilen tek metin, 3/Mart/1849 kanunundan iktibas edilmiş metin, Devlet Şûrası hakkında 24/5/1872 kanununun 26. maddesidir. Bu madde, nazırların. «İdari münazaaya ait olmayan» ve hukuk işleri şubesi önüne getirilmiş işleri, Uyuşmazlık Mahkemesi önünde üzerine almaya hakkı olduğunu, söyler. Bu cümlemin manasını, 1849 kanununun hazırlayıcı çalışmalarında aramak lâzımdır, mademki, o bu sonuncu kanuna iktibas edilmiştir ki o vakit, raportörün, M. VIVIEN, onu izah için, bugün bütün dünyanın attığı hükümet tasarrufunun bu eski ve kusurlu teorisini yardıma çağırduğu, görülür ve oradan aşağıdaki gibi deliller ileri sürülür: Bu kazai nizamın işleri değildir ki, idari kaza onu tanımaya hazırlandığı vakit, nazırın üzerine almaya hakkı olsun. Binaenaleyh bu, İdari işlerin yanında bir üçüncü kategori işler grubunun, böylece, pekâlâ var olduğunu gösteriyor; hükümete ait işler.

İmparatorluk kararına karşı MONTMORENCY ailesinin iddiası, 1865 de, Paris Mahkemesi, onu tanımak için selâhiyetsizliğini beyan etti. (D. 65, 2, 122). 1866 da, hükümet tasarruflarından bahsedildiği için, Devlet Şûrası, sırasında, yetkisizlik beyan ediyor. (28/Mart/1866, D. 66, 3, 49.).

Biz aksiyon şeklinde memnuniyetle beyan edildiği bir tasdike, yerinde Söylenen bu söze, karşı itirazda bulunuyoruz: Bu, mülkiyetin ve ferdi hakların MÜNHASIR muhafızlarını adli mahkemelerden yapan, sözde prensiptir. Hiç bir kanun metni, onları, böyle bir hususi imtiyazdan donatmış değildir. İdari mahkemeler aynı fonksiyona sahiptirler ve ekseri zamanda, eğer onlar İdari hâkimiyet tasarruflarını iptal ediyorlarsa, bu bedihidir. Çünkü doğrudan doğruya veya dolayısıyla, bu tasarruf herhangi bir kimsenin mülkiyetine veya ferdi haklarına açıktan açığa zarar veriyor. Esasen, haklarında birine zarar vermeye veya hürriyetinde onu rahatsız etmeğe kabiliyetli (müstait) olmayan İdari emir (nizam) yoktur. Şu halde, bu emri; tabii hâkimlerin bilgisinden kaçırarak için zarar görmüş gibi iddiada bulunmak ve onun tahkikini adli mahkemelere bırakmak kâfi gelecek mi? Bu sonuncuların, hiç bir halde, tasarrufu iptal edemeyeceklerinin ve bunların rolünün vatandaşa (ki onların) müracaat ettiği zararları tanzim etmekten ibaret olduğunun ilâve edildiğini çok iyi biliyorum. Hatta kısaltılmış bu ölçüde (tedbirde) idarenin hâkimiyet tasarruflarının tanınmanın mahkemelere ait olmadığım takdir ediyoruz, onlar hükümet tasarrufu diye çağrılır.

Bu mahkeme bizi güçlükle razı edebilir. Kanun yazıcının; 1849 da ve 1872 de, Vivien'in fikirlerini tasdik etmek istediği, filvaki, kabul edilirse, bugün bütün dünyanın mahkûm ettiği antiliberal tezi, kabul etmeye gidilir.

Ve eğer, aksine, Vivien'in fikrinin buna hesap etmediği iddia edilirse, o zaman, metnin izahı için sözlerinin hiç bir değeri kalmaz. Bundan başka, 1849 kanununun aynı hazırlık çalışmalarında, adalet bakanının Odilon Barrot'un, ağzından, mevzubahis maddenin başka bir izahı bulunur. 26. ncı madde tatbikatız olduğu için, hakikatte, lâzımdır ki, ihtilâf ve şikâyet yolu ile müracaattan kaçmış İdari tasarruflar olmasın. Şimdi böyle tasarrufların mevcut olmadığı, hiç iddia edilmiyor. Sadece denildi ki, müracaatın reddi; tarize uğramış (hücum edilmiş) tasarrufun. Hükümet tasarruflarının sözde (farazi) kategorisine ait olduğu basit müşahedesi gibi değil de daima hususi bir (şekli) sebebi haklı görme gibi tasavvur etmelidir. Bu, hükümeti tasarrufları mevcut değildir, demeyi (sözünü) ilga etti.

(15)

(15) Bununla beraber, Devlet Şûrasının içtihadının zahiri bir geri gidişine işaret etmek uygun ve münasip olur. Harp esnasında, İşleri Bakan; Fransa'da pek çok mahkumiyetlere duçar olmuş olan bir Belçikalının hususi bir depoda tevkifini emretti ve vakıaların icrasını imkânsız kıldığı tahliye karan mevzuubahis olmuştu. Onu tutuklayan karara karşı Sir Gratry'nin itirazı, yalnız bu sebepten kabul edilemez ilân edildi: Bakanın kararı; Fransa ülkesinin emniyetine bekçilik etmekten ve milli müdafaayı temin etmekten, harp zamanında yabancılar hakkında bu maksada uygun gelen polis tedbirleri almaktan yükümlü, hükümete ait olan salahiyetin (kudretin) tatbikine aittir ki o salahiyetin (kudretin) su'istimali tasarrufların tabiatından (nevinden) değildir...

(Devlet Şûrası, 4/Ocak/1918 Gratry).

Bununla beraber, biz; bu karan, yüksek kaza dairesinin (hâkimler heyetinin) iştikakını ihtiva eden, otoritenin emrinde ve kazai haltından kontrolsüz bırakılmış, mahkûm edilmiş hükümet tasarrufla teorisine dönüş gibi tasavvur edemeyiz. Velhasıl, Devlet Şûrası, onu yalnız bu neviden takdir ediyor* salahiyetin (kudretin) sun'î istimali yoktur. Bak, Amme Hukuku Mecmuası, sene 1918, sayfa, 212. Bak. DUGUÏT, Anayasa Hukuku. 2. nci bası, cilt IH, sayfa 694

V. PLANIN BÖLGELEŞTİRİLMESİNE

AİT MALUMAT

(Instructions à la Regionalisation du Plan)

Tercüme Eden:

Sabri YAŞAYAN

Mahalli İdareler Şube Müdürü

V. Planın (1966 - 1970) hazırlanmasına ait ilk çalışmalar modernleştirme komisyonları kadrosu dâhilinde yakında başlayacağına göre, bu planın bilgeleştirilmesi için iştirakinizin icap edeceği şartlar hakkında size bilgi vermek anının geldiğini tahmin ediyorum.

IV. Planın bilgeleştirilmesine planın ancak Parlâmento tarafından tasvibinden sonra girişildiği halde, V. Plan için bilâkis daha erken başlanacaktır. Bölgesel otoriteler, milli planlama usulüne uygun sahalardaki hazırlık çalışmalarına iştirak edeceklerdir.

Bununla beraber, sektörlere göre ve bölgesel plan faaliyetleri olarak yapılan tefrikin güçlükleri üzerinde dikkatinizi çekerim. Çünkü bundan hâsıl olan neticeler henüz kolayca halledilememektedir; arzu ediyorum ki, coğrafi olduğu kadar sektörler itibariyle işbirliğinden mesul Plan Umumi Komiserliği (Commissariat General du Plan), bölgesel görünüşleri dâhilinde İktisadi inkişaf anlayışına iştirak eden Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Murahhaslığı (Delegation à l'Aménagement du Territoire et à l'Action Regionale), veya muhtelif bakanlıklar bahis mevzuu olduğu zaman, V. Planın hazırlık çalışmaları esnasında bölgesel ve milli otoriteler arasında çok sıkı bir işbirliği yapılabilsin. Bu daimi bağlar ancak iki safhadan geçirilen etütler arasında görünen aşılması güç tenakuzları önlemeyi temin edeceklerdir.

Plan Pmumi Komiserliği tahakkuk seyrinden size zaman zaman bilgi verdiği takdirde, V. Plana ait bölgesel çalışmalarda ilerlemenin milli takvimle ahenkli olarak yürütmesi nispetinde, bölgesel

faaliyet sahanızda emniyette olmanız mümkün olacaktır. Bilgeleştirme çalışmalarının umumi istikameti, tabiatı ve organizasyonu hakkında Plan Umumi Komiserliğinin ilk notuyla bu malûmat arasında bir irtibat bulacaksınız.

I - V. Planın Bilgeleştirilmesinin Üç Safhası:

V. Planın hazırlanması usulü bir yeniliği ihtiva edecektir: 4 Ağustos 1962 kanununun 2. maddesi mucibince hükümet Parlâmentoya «ülkenin tanzimi kadrosu dahilinde planın hazırlanmasını telkin eden en mühim noktalar hakkında bir raporun tasvibini ihtiva eden bir kanun projesi» getirecektir.

Bu metnin tatbiki, planın hazırlanması ve bölgeleştirilmesi esnasında, Parlâmento kararlarıyla birbirinden ayrılmış üç safhanın tefrik edilmesini icap ettirir:

— Birinci safha imkânların keşfedilmesine ve istikbalin icaplarına, muhtemelen 1964 sonbaharı esnasında ilk Parlâmento müzakerelerine mevzu olacak en mühim noktaların tayinine tahsis edilecektir. Bu en mühim noktaların bölgesel görüşüşleri, ülkenin tanzimi hakkında bugün yürütülmekte olan uzun vadeli etütlerden sonra tespit edilecektir;

— En mühim noktaların seçiminden sonra, planın hazırlanması çalışmaları, muhtemelen 1965 senesi nihayetinde Parlâmentonun tasvibine sunulacak olan bir plan projesinin yapılmasını sağlayacaktır. Planın bölgesel tanzimi sektörlere ait tahmin ve hedeflerle aynı zamanda tespit edilmiş olacaktır, fakat bu sahadaki amme yatırımlarının Malilileştirilmesi ancak istisnai olarak tasrih edilen çektir;

— Planın tasvibini takip edecek sömestr esnasında, her bölgenin İktisadi inkişaf görüşüşlerini ve amme yatırım programlarını ihtiva edecek olan planın bölgesel dilimleri teşkil edilecektir.

Mahalli otoritelere tevdi edilen rol usulün her safhasında farklı tabiatla olacaktır:

a) Birinci safha esnasında V. Planın esas hedeflerine ait çalışmalar milli seviyede tahakkuk ettirilecek ve Parlâmentonun tetkikine tabi tutulacaktır. Filhakika bundan maksat, İktisadi inkişaf m (inkişaf hacmi, çalışma süresi, yatırımların ehemmiyeti, kolektif

teçhizatlar hissesi, v.s.) umumi şartlarıyla ilgili olarak muhtelit bir seçim sistemini tesis etmektir. Bu en mühim noktaların bölgesel görünüşleri, ancak bölgesel faaliyet daireleri kadar geniş coğrafi bir kadro içerisinde tetkik edilebilir. Bu şartlar dâhilinde, usulün bu safhasında, bölgelerle resmi bir istişare olmayacaktır.

Fakat mahalli endişeler bu ilk safhada daima mevcut olacak ve İktisadi inkişafın daha büyük meseleleri ülkenin tanzimi görünüşü altında tetkik olunacaktır; gerçekten milli çalışmalar bir taraftan bölgesel planların ve V. Planın icra dilimlerinin hazırlanması için bölgelerde yapılan tetkiklerden geniş bir surette faydalanacaklardır; diğer taraftan bu çalışmalar bölgeleri temsil eden şahsiyetlerin iştirakiyle teşkil olunacak ve mahalli otoritelere tevzi edilecek ülkenin tanzimi milli komisyonu tetkiklerinin neticeleri üzerine istinat edeceklerdir.

b) İkinci safha esnasında, mahalli otoriteler V. Planın hazırlanmasına iştirak edecekler, kendilerini alâkadar eden kararlar üzerinde istişarede bulunacaklar ve Parlâmento tarafından tutulacak yola göre hareket edeceklerdir.

Bilgeleştirme çalışmaları iki safhada yürütülecektir:

— Bilgeleştirme mevzuunda salâhiyet sahaları halinde bilgi verecek olan modernleştirme komisyonları;

— Koordinatör valinin otoritesi altında İktisadi ve İçtimai idare ve çevrelerin ihzari çatışmalara iştirak ettirilecekleri bölgeler;

c) Üçüncü safhada, koordinatör vali, iller arası konferansın tetkikine ve mahalli danışma teşkilâtının mütaleasna tabi tutulacak olan bölgesel dilimi tesis edecektir.

Baha sonraki malûmat ikinci ve üçüncü safhalar esnasındaki çalışmaların mahiyetini tavzih edecektir; bundan sonra, birinci safha boyunca, sadece mahalli otoritelerin rolü müzakere edilecektir.

II - V. PLANIN HAZIRLANMASININ BİRİNCİ SAFHASINA AİT MALUMAT:

A — Umumi Malûmat:

V. Planın esas hedefleriyle ilgili Parlâmento kararından sonra, siz, hükümetin tayin edeceği ve sektörlere ait hedefler kadar

Bölgeleştirmeyi ihtiva edecek istikametlerde çalışmalara girişilmemesine ve önceki kararların yürütülmemesine nezaret edeceksiniz.

Bilâkis, şayanı arzudur ki, V. Planın hedefleri hakkında peşin hüküm verilmeksizin, daha şimdiden ikinci safha çalışmalarının hazırlanmasını temin edecek olan etütlerin neşri geciktirilmesin. Mahiyetlerine göre tasnif edilmiş olan bu etütlerin isimlerini daha ileride bulacaksınız.

Bu çalışmalardan bazıları merkezi idareler veya modernleştirme komisyonları tarafından sorulmuş bazı suallere cevap verebilecektir; diğerleri mahalli teşebbüslerden neşet edecektir. Her ne olursa olsun, hepsi de, Plan Umumi Komiserliğiyle Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Murahhaslığına intikal ettirilmezden önce, ikinci safha esnasında salâhiyetli mahalli teşekküle takdim edeceğiniz müşterek raporu hazırlamanızı temin edecek sentez çalışmalarınıza yarayacaktır.

İdarelerin mahalli mesullerinden her birinin, kendi salâhiyet sahalarında iller arası konferans çalışmalarına ciddi bir şekilde iştirak etmelerindeki ehemmiyetin büyüklüğüne işaret etmek isterim; onların tavassutları, milli ve bölgesel planlama arasındaki zaruri bağlan sebatla idame ettirmeyi temin edecektir.

Bu ilk safhadan itibaren başlangıçtaki çalışmalarınızı koordine ve takip etmeniz size yardımcı olmak için, IV. Plan devresinde teşkil edilmiş «sentez gruplarından faydalanarak, planlama bakımından salâhiyetli küçük bir memur ekibinden istifade etmeniz bana keza zaruri görünüyor.

Ayrıca, bölgesel inkişafıla ilgili tahmin çalışmalarının yapılmasından önce, bölgenin bugünkü İktisadi meselelerinin mesleki muhitlerde çok geniş bir surette öğretilmesindeki ve ana dallardaki yeni inkişafın İdari otoritelerin işbirliğiyle tetkikine girişmesindeki faydaya dikkatinizi çekerim. Bölgeleştirme usulü, hakikatte o kadar iyi bir surette tatbik edilecektir ki, bölgenin İktisadi ve İçtimai muhitleri, kendileri için varit olabilecek avantajlardan daha iyi bir surette haberdar edilsinler (el sanatlarından istifade edebilme mevzuunun tetkiki, bölge pazarının gösterdiği mahreçlerin etüdü, v.s.).

B — MUHTELİF ETÜİ> KATEGORİLERİ:

1 — İstihdama ve İktisadi İnkişafa Ait Etütler.

İlk alanda ve günümüzden 1970 e kadar bölgesel inkişaf hakkındaki tahminler yapılmazdan önce, geçmişteki inkişaf dikkatinizi zaten çekecektir. V. Planın icrai dilimlerinin ilk kısım etütleri yeniden ele alınarak ve tamamlanarak ve 1962 nüfus sayımının müfredatlı neticelerinden istifade edilerek, 1954 ve 1962 iki nüfus sayımı arasındaki istihdam inkişafına dair yapılan geçmişle ilgili analiz, son senelere ait demografik ve İktisadi tahavvüllerin mahiyetini daha iyi idrak etmeyi sağlamalıdır. Bundan başka Plan Umumi Komiserliğinin hususi bir notu bu mevzuda yapacağınız çalışmalar hakkında size müfredatlı malûmat verecektir.

2— Amme Teçhizatları Seviyesine Ait Etütler.

Bilhassa modernleştirme millî komisyonlarına temel unsurlar temin etmek maksadıyla, merkezi idareler, ilk safhada, harici servisleri meyanında, mevcut amme teçhizatlarının ehemmiyet ve vasıflarını tayin Ve tatmin edilecek ihtiyaçları mukayese etmeğe müteveccih anketleri yapmağa — bu anketler bu sahada bir amme yatırımları programının formüle edilmesine müncer olmaksızın — sevk edileceklerdir.

Bu anketlerden malûmattar olarak, elemanları, aynı mahiyetteki hususi teşebbüsler hakkında düzenleyebileceğiniz malûmatlarla ve bölgenizin İktisadi inkişafına muvazi olarak yapılan araştırmalarla mukayese edebileceksiniz. Dikkatiniz, bilhassa ikinci safha esnasındaki teklifleri formüle edebileceğiniz bölgesel ve mahalli karakterdeki yatırımlara müteveccih olacaktır.

3 — Amme Teşebbüslerinin Mahalli Finansmanı Hakkında

Etütler.

Bundan maksat, öğrenilmesi en büyük pratik ehemmiyette olan henüz iyi anlaşılmayan bir sahadır. Hususi surette tetkik olunmasıyla ehemmiyet kazanacak olan meseleler Plan Umumi Komiserliğinin ilişik notunda taslak halinde hazırlanmıştır.

4 — Hususi Etütler.

İktisadi ve İçtimai inkişafın bazı görünüşleri, farklılıklar, bölgelere göre hususi bir ehemmiyet arz ederler ve hususi etütleri icap ettirebilirler.

Şüphesiz her türlü sistemleştirmenin dışında olan bu etütler, meselâ, bölgesel faaliyetlerin bazı ehemmiyetli kollarındaki mesleki ehliyetle, yeni sınai faaliyetlerin kabulüyle, v.s. ile vazedilmiş meselelere bağlı kalacaklardır.

Siz, bu etütlerin ortaya konulmasından ve canlandırılmasından mesul olacaksınız. Bu itibarla, sizden takip edilecek usullerin ve faydalanılacak vasıtaların tetkik ve tespiti bakımından teşebbüs edilmesi sizce arzuya şayan görünecek etütlerin programı hususunda — onları müessir bir surette yürütmek için — Plan Umumi Komiserliği ile Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Murahhaslığına uymanızı istiyorum.

Bu malûmat, kendilerini ilgilendiren hususlarda ve Plan Umumi Komiserliğiyle Ülkenin Tanzimi ve Bölgesel Faaliyet Murahhas lığı ile mutabakat halinde olarak, size hususi bilgiler gönderebilecek olan alâkalı illere intikal ettirilmiştir.

Mütemmim talimat, bölgelerde devlet servislerinin teşekkülü ile ilgili olarak hazırlanmakta olan metinlerin tatbikatı bakımından, size gönderilecektir. 9 Mart 1964 GEORGES POMPIDOU

NOT: I Ocak 1966 dan beri yürürlükte bulunan V. Planın bölgeleştirilmesiyle ilgili olarak Fransa Başbakanı Georges Pompidou tarafından valilere gönderilen bu talimat 2 sene önceki bir tarihi taşımasına rağmen aktüalitesini el'an muhafaza etmekte olduğundan tercümesinde fayda mülâhaza ettim.

MAHALLİ İDARELER

TETKİKLER:

«MAHALLİ İDARELER» KAVRAMI ve MAHALLİ İDARELERİN GENEL DEVLET DÜZENİ İÇİNDEKİ YERİ

Fethi AYTAÇ

Mahalli İdareler Genel
Müdürlüğü

Birinci Daire Başkanı

Toplumsal yaşayışın en yüksek şekli «devlet» tir. Milli sınırlar içinde yaşayan bir topluluğun genel nitelikteki ortak ihtiyaçları Devlet tarafından görülen kamu hizmetleri ile karşılanır; genel menfaatleri Devlet tarafından idare ve temsil edilir. Devlet, kendisine düşen bu hizmet ve görevleri «Merkezi İdare» adını verdiğimiz bir kuruluş sistemi içinde yerine getirir. Devlet tarafından tatmin edilecek ihtiyaçların önemine ve genişliğine göre meydana getirilecek bir örgüt derece derece yurdun «köşe bucağına» doğru yayılır ve söz konusu ihtiyaçları karşılamaya çalışır. Belirli bir hiyerarşi (mertebeler silsilesi) içinde şekillenen bu örgütlenmede görevliler kuruluş ve görev kanunlarının çizdiği sınırlar içinde sahip oldukları yetkileri kullanırlar; kararlar alırlar, işlemlerde bulunurlar. Ancak bu yetki mutlak olmayıp âmir adı verilen üst dereceli memurlar, daha alt dereceli memurların karar ve işlemlerini her zaman inceleyebilir, değiştirebilir; uygulamasını geciktirebilir, kaldırabilir veya kendi kararlarını memurun kararları yerine koyabilirler.

Ancak, toplumsal yaşayışın en yüksek şekli devlet olmakla beraber her medeni toplumda genel nitelikte ihtiyaç ve menfaatler yanında yerleşme birimlerinin yakın çevrelerinin ihtiyaç ve menfaatlarını karşılayacak, kamu hizmetlerini görecektir ayrı bir örgütlenmeye de yer verdikleri görülmektedir. Âdeta tarihi oluşum içinde bazen Devletle birlikte ve bazen da Devlettten önce vücut bulup Devletin yanında onun gibi bir takım hizmetleri yapmayı yüklenmiş olan bu «mahalli» kuruluşlar, fertlerin komşuya yaşamaktan doğan

mahalli nitelikte ortak ihtiyaçlarını karşılarlar veya karşılamak isterler. Bu kuruluşlar, memleketten memlekete bünye değişiklikleri göstermekle ve ayrı isimler almakla beraber genel olarak «mahalli idare kuruluşları» olarak adlandırılırlar.

Aslında bu kuruluşlar Batı medeniyetinin ve Batı teşkilatçılığının eseridirler ve birçok ülkelere olduğu gibi yurdumuza da oradan intikal etmiştir.

Az evvel ifade ettiğimiz gibi bunların yapısı, niteliği memleketten memlekete farklar göstermekle beraber genel bir tanımlarını yapmak gerekirse, 1944 tarihli Türk Hukuk Lugatı'nın şu tarifini benimseyebiliriz: «Mahalli İdare; bir bölgeyi ilgilendiren yahut o bölge dâhilinde yapılması lâzım gelen bir kısım kamu hizmetlerini görmek üzere o yer halkı tarafından ve kendi aralarında ihdas edilen uzuvlar ve bunlara bağlı teşkilâtın ibaret idaredir.»

Bu tanımın kapsamından da anlaşılacağı gibi ilgililerin söz konusu ortak hizmetleri görmek üzere kendi aralarında birtakım uzuvlar (organlar) meydana getirmeleri ve bunlara bağlı bir teşkilâta (örgüte) vücut vermeleri de asıldır. Bu organlar, halkın veya onlar adına, seçilmiş temsilcilerin meydana getirecekleri Meclisler'dir; kuracakları teşkilâtla meclislerin kararlarını yürütecek yürütme organları ve elemanlarıdır. Mahalli Meclisler ile bunların yürütme organ ve elemanları, merkezi idarenin hiyerarşik kuruluşundan ayrı bir kuruluştur.

Yukarıdaki tanımda yer almamakla beraber, mahalli idarelerin bazı niteliklerine de işaret etmek gerekir; bu idareler, merkezi idareden ayrı tüzel kişiliği haiz ve ayrı bir patri muana sahiptirler. Merkezi İdarenin (Devletin) bütçesinden aynı bütçeleri, aynı gelir kaynakları vardır. Tabiatıyla özel hukuk alanında da bağımsız bir varlığa sahiptirler. Kendilerine özgü bir patrimuana sahiplik ettikleri gibi tüzel kişilere has medeni haklardan faydalanmak ve bunları kullanmak ehliyetini de haizdirler.

Ne var ki milli sınırlar içinde ana egemenlik Devlet adını verdiğimiz temel kuruluşta olduğundan mahalli idarelerin kuruluş ve faaliyet serbestlikleri kayıtsız şartsız söz konusu olmaz; aksine bu devlet kuruluşunun yani merkezi idarenin az veya çok ağırlık taşıyan denetimi mahalli idarenin kuruluş ve çalışmalarına etkide bulunur.

Bu etkinin kuvvet ve baskısı çok farklı olabilir. Meselâ, bazı ülkelerde mahalli idare organları, çevrelerinde uygulama kabiliyetini haiz kararlar almak ve bunları uygulamak yetki, kudret ve imkânına sahiptirler; hatta mahalli menfaattarın gerektirdiği kamu hizmetlerine tahsis edilecek giderleri tayin, bu giderlerin karşılanmasına gerekli gelirleri sağlama ve bu amaçla, çevreleri içinde oturan (ikamet eden) fertlere mali veya bedeni yükümler yüklemek hususunda karar ve hareket serbestliğine sahiptirler.

Hâlbuki diğer bazı ülkelerde mahalli idareler çok sınırlı bir yetki alanı içinde ancak kullanabilirler iradelerini.

O halde «mahalli idareler» kavramını şöyle toplayabiliriz:

Gerçek anlamda mahalli idareler, Batı medeniyetinin ve teşkilatlanmasının eseri olarak tarihi bir gelişim içinde ortaya çıkan;

Belirli bir alandaki toplum için, ana kanunlarla belirtilmiş sınırlar içinde ve belli konularda kamu hizmeti gören;

Merkezi idare ile bağ ve ilişkilerinde esas itibariyle İdari bağımsızlıktan yararlanan;

Hizmetlerini yürütebilmek için özel gelir kaynaklarına ve organlarının kararlarını yürütecek özel personele ve teşkilâta sahip olan;

Temsil esasına dayanan, tüzel kişilerdir.

Yabancı ülkelerde mahalli idare terimi kasaba, şehir gibi belediye idaresine sahip yerleşme birimleri ile bu birimlerin kendi aralarında kurdukları birlikleri; daha geniş alanları kapsayan ve her ülkenin İdari veya temel kuruluşuna göre farklılıklar gösteren il veya eyalet, kanton özel idaresi gibi idareleri ve İdari muhtariyetten yararlanan özel komite ve komisyonları kapsar.

Bizde ise mahalli idare terimi, köyleri, belediyeleri ve il özel idarelerini ifade eder.

Mahalli İdarelerin genel devlet düzeni içindeki yeri:

Yurdumuz, mahalli idare alanında modern anlamıyla bir teşkilatlanmaya, çok uzun olan tarihi mazisine oranla henüz yakın sayılacak bir geçmişte, hemen bir yüzyıl önce, koyulmuştur. Bu teşkilatlanma Batı ülkelerinde olduğu gibi alttan üste yönelmiş bir davranış şeklinde ortaya çıkmış ve gelişmiş değildir; söz konusu Batı ül

kelerinin etkisi altında İdari reformlara giriştiğimiz Tanzimat'tan sonraki yıllarda adapte edilmiş, İdari bünyemize mal edilmiştir. (Ancak, 1829 da Mora İsyanları sırasında İstanbul'da halkın kendiliğinden bir mahalle teşkilatlanmasına giriştiği ve başına da «Muhtar» sıfatını verdikleri güvenlerini haiz bir şahsı getirdikleri rivayet olunur.

Muhtar sıfatının özelliği, Yurdumuzda da ilk mahalli idare çekirdeğinin kuruluşunun aslında Tanzimat'tan önceye uzadığını göstermesindedir.)

Bu yıllarda ilk mahalli idare 1855 yılında İstanbul'da (Dersaadet ve Bilâd-ı Selâse) Şehremaneti adı ile belediye şeklinde kurulmuştur. Bunu 1864 tarihinde kurulan Vilâyet İdaresi izlemiştir. Bu kuruluşlarda mahalli meclislere yer veriliyor. Ve bunlara mahalli bazı işleri görüşme hususunda yetki tanınıyordu. Bu suretle başlayan mevzuatlaştırma çalışmaları sırasında köylerden de bahsedilmeye başlandı. 1876 Kanun-u Esasî'si bu alanda daha açık temel hükümler getirdi ve ondan mülhem olarak 1877 yılında Vilâyetler ve İstanbul Belediye Kanunu hazırlandığı gibi 1913 yılında İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu, İdare-i Hususiye-i Vilayet kısmı ile İl Özel İdaresini düzenledi.

Bilindiği gibi 1924 yılında tedvin edilen 442 sayılı Köy Kanunu ile 1930 yılında yürürlüğe konulan 1580 sayılı Belediye Kanunu, Cumhuriyet Rejiminin getirdiği siyasi felsefeye göre bu mahalli idarelerimizi yeniden düzenlemişse de İl Özel İdaresi halen 1913 tarihli Muvakkat Kanun hükümlerine göre «ağır aksak» yürütülmektedirler. Bununla beraber; aradan geçen uygulama yıllarından sonra artık yurdumuzda da «mahalli idare kavramı» Ve şuuru sağlam şekilde teşekkül etmiştir. (Nitekim 1967 yılı Programının Uygulanmasına ait Esaslarda Belediyeler, halka en yakın kuruluşlar olarak nitelenmektedir.)

Bugünkü mahalli idarelerimizin, genel idare düzenindeki yerini 1961 tarihli Anayasa'nıza göre belirtmek kabildir. Bilindiği gibi Anayasa'nızın 112. maddesinde İDARE'nin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı; idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu belirtilmekte; 116. maddede de mahalli idareler: il, belediye veya köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişilikleri olarak tanımlanmaktadır.

Tabiatıyla bu ana görüş yanında, 40 - 50 yıldan beri çeşitli kanunlar ile kabul edilmiş olan ve kabarık yekûn tutan münferit, dağınık hükümler, gerek kuruluş ve gerekse görevler ve işleyiş yönünden mahallî İdarelerimizi etkilemekte devam etmektedir.

Böylece: a) İdarenin bütünlüğü içinde yerinden yönetim ilkesine dayanan muhtar kuruluşlar olan, tüzel kişiliğe sahip bulunan mahallî idarelerimiz İdari ve mali alanda hareket serbestisine sahiptirler. (Mahallî idarelerin muhtariyeti yalnız İdari ve mali alandadır. Bunların siyasi alanda muhtariyetleri yoktur.)

b) Mahallî idarelerimizde, halkın idareye katılması ve denetimi, esas itibariyle mahallî karar organlarının halk tarafından seçilmesi şeklinde kendini göstermektedir.

(Halkın idareye katılması ve denetim köy ve belediye idarelerinde geniş, il özel idarelerinde ise sınırlı bir şekilde uygulanmaktadır. Köy ve belediye idarelerinin gerek genel karar organları, gerekse yürütme organları doğrudan doğruya mahallî halk tarafından seçilmektedir. İl Özel İdarelerinde ise yalnız genel karar organı olan il genel meclisi, halk tarafından seçilmektedir.)

c) Mahallî idarelerin görevleri kanunlar ile belirtilmiş ve «Sayına» sistemi benimsenmiştir. Her üç mahallî idareye kanunla verilen görevler, birbirinden farklıdır. Mevzuat bakımından İl Özel İdareleri en geniş görevlerle ve yetkilerle donatılan mahallî idare birimi ise de pratikte bu görevlerin merkezi idare tarafından zamanla üstlenilmiş olması sebebiyle halen en geniş görev alanı belediyelere tanınmıştır.

ç) Mahallî idarelerin görevleri içine giren işlerin fiilen idaresi ile bunların yürütme organları meşgul olmaktadır ve yürütme organlarına yardımcı olarak İdari personelleri vardır.

d) Merkezi otoritelerin mahallî idareler üzerindeki vesayet denetimi çeşitli şekillerde ve ağırlıkta kendini göstermektedir. Köy idareleri üzerindeki vesayet denetimi az, belediye idareleri üzerindeki vesayet denetimi daha geniştir. İl Özel İdareleri üzerindeki ise en ağırdır.

e) Tüzel kişilikleri olan mahallî idarelerimizin kendilerine has gelir ve giderleri dolayısıyla her birinin ayrı muamelesi ve bütçesi vardır.

Köylerin belli başlı mali kaynaklarını «salma» ile «imece» teşkil etmekte; belediye ve il özel idarelerinin mali kaynakları kısmen kendi vergi ve harçlarından, kısmen de devlet vergilerinden ayrılan paylardan meydana gelmektedir.

Hemen ifade edelim ki, mahalli idarelerimizin gelir kaynakları çok sınırlı ve yetersizdir. Mahalli idarelerimiz üzerlerine düşen görevleri ancak merkezi idarenin mali ve teknik yardımları ile yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Mahalli idarelerin gelir kaynaklarının çok sınırlı olması karşısında bunların birer muhtar idare olarak çalışmalarına imkân kalmadığını ileri süren görüşlere rastlandığı gibi Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı ile ilgili Plân Hedefi ve Stratejisi'nde ve yıllık programlarda mahalli idare gelir ve giderlerinin gayri safi milli hâsıla içindeki oranın zamanla düştüğü ve nispi değerini kaybettiği ifade edilerek telâfi edici tedbirlerin alınması tavsiye edilmektedir.

Mahalli İdarelerin rolü ve önemi:

Halkın günlük yaşayışı ile yakından ilgili olan kamu hizmetlilerinin mahalli idareler eli ile yürütülmesinde, halkın kontrol ve katkısını sağlamak bakımından şüphesiz büyük fayda vardır. Bu katılma ve kontrolün etkili olabilmesi ise bu işleri yapan idarenin, mahalli halkın iradesiyle çok yakın temas ve işbirliğine dayanan bir idare olması gerekir. Mahalli inisiyatifin ve demokratik yollarla halkın idareye katılma ve kontrol etme kabiliyetlerinin geliştirilmesi suretiyle toplumda kamu hizmetlerine karşı sorumluluk duygusunun yerleşmesi, halkın yakın çevrenin meselelerinden başlayarak derece derece genişleyen bir ilgi çemberi içinde nihayet milli kalkınmanın ciddi sorunlarına eğilmesi kabil olur. Bu ise milli kademedeki teknik manada çok başarılı olan bir milli kalkınma plânının uygulamada da gerçekten başarılı olmasının psikolojik havasını ve ortamını hazırlar.

Bugün gelişmiş dediğimiz ülkeler, bir bakıma, gelişmelerinin ilk hareket gücünü mahalli idarelerin hamlelerinden almışlar ve sonra iyi organize edilmiş bir merkezi teşkilatlanma ile bu gelişmeyi bugünkü yüksek seviyeye çıkarmışlardır. Böyle olduğu halde bu ülkeler merkezi idareleriyle mahalli idareler arasındaki işbirliğine halâ büyük değer vermekte devam etmektedirler.

Hâlbuki gelişme seyirleri, tarihi bazı tecelliler $1^{\wedge}$ daha yavaş olmuş ülkelerin imkânları sınırlıdır. Bu sınırlı imkânları en iyi şekilde değerlendirip bir yandan yüzyılların ihmalini telafi etmek, öte yandan bugünün dünyasında artan istekleri karşılamak zorunluğu içinde bulunduğumuzdan merkezi idare ile mahalli idareler arasında yapılacak başarılı bir işbirliği bu sınırlı kaynaklarımızın yerinde kullanılması ve vebali geçmiş yüzyıllara uzanan kaybedilmiş yılları kısaltma bakımından ebetteki faydalı olacaktır.

Halkın, hizmetin teşkilâtlandırılmasına ve yapılmasına katılmasını sağlamak hem yapılan işlerin daha başarılı olmasını kolaylaştırır; hem de devletin yükünü hafifletir. Kamu hizmetinin, kamu otoriteleri ile halkın birlikte çalışmasını gerektiren bir iş olduğu fikrini kabul etmenin ve yerleştirmenin; toplulukları çeşitli meselelerini çözümlmek üzere bir arada hareket etmeye ve teşkilatlanmaya teşvik etmenin, başka türlü muhtemelen ortaya çıkmayacak bir enerjiyi harekete geçirmenin kullanılmayan iş gücünü değerlendirmenin tabiatıyla büyük sosyal ve ekonomik faydası vardır.

Bu yüzden ki gerek konuya bilimsel açıdan eğilenler; gerekse politik organlar mahalli idarelerimizin yurdun İdari yapısında daha etkili bir yer almasını; siyasi yapısında kendilerinden beklenen demokratik terbiyenin yerleştirip geliştirilmesinde büyük rol oynamasını ve ekonomik kalkınmada üzerlerine düşen görevi yapmasını ve yapacak hale gelmesini arzu etmektedir.

Bakanlığımız bu arzuya paralel bir davranışla mahalli idarelimizin hukuki statüsünü olduğu gibi milli ekonomi içindeki yerini geliştirici yolda çalışmalar yapmaktadır.

Faydalı eserler:

Mahalli idareler Mâliyesi Dersleri — 1960, İsmail Hakkı Ülkmen

Türkiye’de Mahalli idareler — TODAİE yayını 1964 Doç. Dr. A. Şeref Gözübüyük

Türkiye Mahalli idareleri üzerinde Araştırma — 1965, Prof. Fehmi Yavuz

Mahalli idareleri Yeniden Düzenleme Konusunda Hazırlanacak

Mevzuatla ilgili Genel ilkeler — D. P. T. Teksir Yayın 1966

Plân Hedefleri ve Stratejisi. (1. Beş yıllık)

Kalkınma Plânı Yıllık Programları ve icra Plânları.

Hükümet Programı 1955 Kasım.

İDARENİN YENİDEN DÜZENLENMESİ AÇISINDAN KÖYLER

Dr. Nuri TORTOP

1. KÖY ORGANLARI:

a. Köy Derneği:

Muhtar ve ihtiyar heyeti köy yararına olan kuruluşlardır. Köy derneği bugünkü durumu ile işlemez bir kuruluştur. Dernek kadın ve erkek köy seçmenlerinin toplamından teşekkül eder. Görevleri genel olarak:

- (1) İmamı ve ücretini tayin etmek,
- (2) Muhtarın ücretini belirtmek,
- (3) İhtiyar meclisini seçmek,
- (4) Muhtarı seçmek (seçim kanununa tabi),
- (5) İsteğe bağlı işleri zorunlu işler arasına, almaktır,
- (6) İhtilâf halinde köyü temsil edecek adamı seçmek,

Bu görevlerden muhtar ve ihtiyar meclisinin seçimine ait görevler zaten seçim kanunları gereğince hazırlanan kütüklere göre seçme ehliyetini haiz vatandaşlar tarafından yapılmaktadır.

Köy İmamının tayini ve muhtar ücretinin belirtilmesinde tatbikatta köy dernekleri tarafından değil ihtiyar meclisince yapılmaktadır. Keza isteğe bağlı işlerin zorunlu işler arasına alınması hususunda da köy dernekleri toplanmamaktadır. Bu bakımdan köy derneği tatbikatta lüzumsuz ve faydaları görülmeyen bir kuruluştur. Yeni köy kanunu tasarısında bu durum nazara alınarak köy derneği yerne köyün nüfusuna göre değişen (6 - 18) üyeden mürekkep bir köy meclisi kabul edilmiştir. Köy meclisi kendi üyeleri arasında ihtiyar meclisini seçmektedir. Muhtar ve köy meclisinin köy seçmenleri tarafından seçilmesi uygun görülmüştür.

«Profesör Fehmi Yavuz, Mahalli İdarelerin yeniden düzenlenmesine ait araştırma raporunda (Sahife 71) köy idarelerinde şimdiye kadar çok rol oynamış olan köy derneğinin önemi bundan sonra artacaktır» demektedir.

b. Köy İhtiyar Meclisleri:

Köy ihtiyar meclisinin üyeleri doğrudan doğruya köylü seçmenler tarafından çoğunluk usulüne göre seçilir. Üye sayısı köyün nüfusuna göre değişir. Nüfusu (1000) dan az olan köylerde (4) ve (1000) den fazla olan köylerde (6) üye seçilir.,

Köy ihtiyar meclisleri kendilerine Köy Kanunu ile verilen görevleri yapan ve köyün genel dert ve dileklerinin yerine getirilmesinden önemli rolü olan yetkili bir karar organıdır.

Köy ihtiyar meclisleri bugüne kadar görevlerini başarı ile yürütmüş ve artık gerekli bir organ olduğuna herkes inanmıştır. Toplum kalkınmasının denendiği pilot ilçelerin köylerinde de köy ihtiyar meclisleri başarılı hizmetler görmüşlerdir.

c. Köy Muhtarları:

286 Sayılı Kanuna göre köy muhtarları seçilme niteliklerini haiz köy halkı arasından ve köylü seçmenler tarafından seçilir.

Köy muhtarlarının Devlete ait yani merkezi idarenin bir organı olarak görevleri vardır. Bu görevler Köy Kanununun (36)'nci maddesinde sayılmıştır. Bundan başka köy muhtarına (20)'den fazla alanda görev veren (100)'den fazla kanun ile bir miktar tüzük ve yönetmelik tespit edilmiştir. Muhtarın tutmakla görevli olduğu başlıca kayıt ve defterlerin sayısı (16) adetten fazladır. ⁽¹⁾ Bütün bu işlemlerin yanında köy muhtarının Köy Kanununun (37) 'nci maddesinde belirtilen köye ait görevleri vardır.

Bu suretle köy muhtarı iş bakımından çok yüklüdür. Köye gelen resmi görevliler ilk defa muhtarı ararlar. Muhtar iş ve gücünü bırakarak gelenlerle ilgilenir. Buna karşılık köy bütçelerinden aldıkları ücret yetersizdir.

¹ Payaslıoğlu (Arif) Merkezi idarenin taşra teşkilâtı üzerinde bir inceleme, Sahife 63

Muhtarların çeşitli kanunlarla üzerlerine aldıkları görevler yeniden gözden geçirilmeli ve tutmakla görevli oldukları defterler basit hale getirilmelidir.

Toplum kalkınması çalışmalarında muhtarlar köylerde kendilerinden lider olarak en iyi faydalanılacak kişilerdir. Toplum Kalkınması pilot ilçelerindeki köylerde kurulan Köy Kalkınması Kurulları köylerde başkam muhtardır. Muhtarların bulunmadığı Koy Toplum Kalkınması Kurulları ile başarı sağlamak daha güçtür, iyi bir lider olarak yetişmiş, köyünde sevilen ve sayılan bir muhtar, gerek işgücü ve gerekse para yardımıyla köylünün: köye işlere gönüllü katılımını daha iyi sağlayabilir.

2. TOPLUM KALKINMASI VE KÖY KURULUŞLARI:

«Şu anda memleketimizde köy kalkınması köy kanununa dayalı düzen ve Toplum Kalkınması denemeleri olmak üzere iki rejim vardır. Toplum Kalkınmasının Köy Kalkınmasına dayalı olan düzeni inkâr etmemesi gerekir. Böyle olmazsa düzen yerine düzensizlik hâkim olur.»⁽²⁾

Köy muhtarları, köy ihtiyar kurulları ve köy demeği köylerin belli başlı organlarıdır. Bugünkü durum ile köy Derneklerinden faydalanamamaktadır. Köy muhtar ve ihtiyar kurulları köyün itimadını kazanmış ve köylünün doğrudan doğruya seçtiği kişilerden kuruludur. Toplum kalkınması çalışmalarında bunlardan faydalanmak zorunlu olacaktır. Bunların dışında kalan kuruluşlar zayıf kalır. Çünkü köyün ileri gelen seçkinleri çok kez muhtar olarak veya ihtiyar kurulu üyesi olarak görev almışlardır. Onları toplum kalkınması çalışmalarında bir tarafa bırakmak doğru olmaz.

Bu bakımdan köy toplum kalkınması kurullarına muhtar ve ihtiyar kurullarından da üye olmak suretiyle bu iki kurulu uyumlu bir şekilde çalıştıracak ortamı hazırlamak uygun olur.

Köy personeli olarak köyde bulunan imam, korucu ve köy kâtiplerinden de toplum kalkınması çalışmalarında faydalanılabilir.

«**Köy idaresi** toplum kalkınması birimi olarak kabul edilen ilçe içindeki yerini alacak şekilde düzenlenebildiği ölçüde köy kalkınması 'başardı olacaktır.»⁽³⁾

² Prof. Yavuz (F) Mahalli idareler Araştırması 1965, sahife 185

³ Prof. Yavuz (F) Mahalli idareler Araştırması, 1965, sahife 206

3. KÖY MEMURLARI (PERSONELİ):

Köy memurları köy kanununda adı geçen imam, köy kâtibi ve köy korucusundan ibarettir. Biz burada önemli bir yeri olması dolayısıyla öğretmenlerden de bahsedeceğiz.

a. Köy İmamı:

Mehtap raporunun (409) 'ncu sahifesindeki Türkiye'de genel olarak din adamlarının memur satılması ve genel idare kadrolarına geçirilmesinin layık devlet ilkelerine uymayacağı belirtilmiştir. Bu hizmetleri görenlere asıl geçim kaynakları yanında verilebilecek ücretlerin mahalli bütçelerden veya mahallindeki halkın katılmasıyla elde edilecek kaynaklardan karşılanması gerektiğine de işaret edilmiştir. Prof. Fehmi Yavuz mehtap raporundaki bu görüşün, köy imamlığı konusundaki memleketimizdeki şimdiye kadar ki geleneğe uygun olduğunu ve bu geleneği bozmamak gerektiğine işaret etmektedir. (Köy idareleri ara raporu sahife e 13) 633'nolu Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluş ve görevleri hakkındaki kanun ile bucak ve köy imam hatipliklerine 300 lira aylıkları her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine (2000) adet kadro konulması kabul edilmekle de din adamları konusundaki köysel geleneğimize aykırı hareket edilmiştir, denilmektedir (adı geçen rapor).

Bu fikirlere karşılık yurdumuzun büyük bir çoğunluğunun Müslüman oluşu ve dini eğitimin en ufak yerleşme yerlerine kadar girmiş bulunması dolayısıyla, yurt kalkınmasında din adamlarından faydalanmak gerektiğini ileri sürenlerde vardır. Toplum kalkınması pilot ilçelerinde yapılan çeşitli araştırmalar göstermiştir ki, uyanık din adamları, köylerinde toplum kalkınması çalışmalarının başarı ile yürütülmesinde yardımcı olmuşlardır. Bu bakımdan gerçek yönlerinin aydınlanması, kalkınmada yardımcı olacak uyanık din adamı ve uyanık bir kitlenin yetişmesi için Devletin veya mahalli idarelerin dini eğitime yardımcı, destekçi olmaları gerekir.

Köy imamlarının Devlet Bütçesinden maaş almaları yerine mahalli idare bütçelerinden maaş almaları konusu üzerinde ciddiyetle durulabilir. Zaten bugüne kadar ki tatbikatta bu yola uygundur.

b. Köy Kâtibi:

Köy kâtibinin atanması hususunda köy kanununda hüküm yoktur. Sadece (39)'ncu madde de muhtarın yazılarını köy kâtibine yazdıracağından kâtip yoksa bu görevin köyün öğretmeni veya imamı tarafından yapılacağından bahsedilmektedir.

Türkiye’de her köyde müstakil bir kâtip yoktur. Köyler durumlarına göre ya tek başına veya birçokları müşterek olarak bir kâtip tutmaktadırlar.

Mehtap Raporu’nun (48)’nci sahifesinde «Köy idaresinin devamlı bir sekreteri olmalıdır. Köyün Hükümetle münasebetleri bu sekreter vasıtasıyla yürütülmelidir.» denilmektedir.

Gerçekten köy kâtipleri iyi yetiştirilir, görev ve yetkileri açık olarak belirtilirse, köy idarecileri için devamlılığı sağlayan ve bilgili bir makam haline gelir. Köyün büro işlerini yürütür. Seçilmiş organların yükü hafifler.

c. Köy Korucuları:

Köy kanununa göre her köyde en az bir korucu bulunur. Nüfusu binden fazla olan köylerde her beş yüz kişiye ayrı bir korucu daha tutulur. (Köy K. Mad. 69).

Köy korucuları, ihtiyar meclisinin karan ve gerekli şartları haiz ise kaymakamın tasdiki ile tayin edilir.

Köy korucuları, köyde yaşayanların canını, ırzını ve malını korumakla görevlidir. Bu görevlerini gereği gibi yapabilmesi için kendisine silâh verilir. Köy Kanununun (77 nci maddesinde korucunun hangi hallerde silah kullanabileceği açıklanmıştır.

Köy korucusu muhtarın emri altındadır. Jandarmaya karşı gelenler gibi cezalandırılır.

Köy korucularının köylerde önemli bir görev gördüğü ve köyü ve köyleri en yakından tanıyan birisi olduğu çeşitli araştırmalarla da ortaya çıkmıştır. Gerçekten belirsiz gün ve saatlerde köylere giden kamu görevlilerinin köylerde buldukları ve bilgi alabildikleri tek kişi köy korucuları olmaktadır.

Köylerimizde, çok kez bekçiler (korucu) seçimle iş başına gelen muhtar ve ihtiyar heyeti gibi sık sık değişmediklerinden, oldukça

uzun süre görevlerinde kalmalarından dolayı köy ve köylü hakkında gerçek bilgiler verebilmektedir. Tabiatıyla bunu bütün köyler için iddia edemiyoruz. Zira okuma yazma bilmeyen, köy işlerinden anlamayan bekçilere sahip köylerimizde vardır.

Şurası gerçektir ki, köy korucuları kalkınma çabaları içinde köylerde kendilerinden çok faydalanılacak kişilerdir.

d. Köy Öğretmeni:

Köy öğretmenleri köy personeli arasına dâhil edilemez. Öğretmen, köyde merkezi idarenin bir memurudur. Onun için burada sadece öğretmenin Köy Kanununun (23) üçüncü maddesine göre, «muhtar, yazılarını köyde köy kâatibi yoksa köy öğretmene yazdırır, o da bulunmazsa imama yazdırır» hükmünü hatırlamak gerekir.

Yukarıda açıklanan hukuki bağlantılar dışında öğretmenin köy idaresi ile herhangi bir ilişkisi yoktur.

Gerçekte, köy öğretmenleri köyün fikri gelişmesine hizmet ettikleri kadar, köyün genel meseleleri ile de ilgilenmekte ve köy ilgilileri ile uyumlu bir çalışma içine girdikleri takdirde, çok başarılı sonuçlar elde etmektedirler. Öğretmenler toplum kalkınmasının uygulandığı pilot ilçe köylerinde lider olarak ve toplum kalkınması kurulu üyeleri olarak kendilerinden çok faydalanılan kişilerdir.

İSTEĞE BAĞLI VE GÖREV AYIRIMI:

Köy Kanununda isteğe bağlı ve zorunlu görevlerin neler olduğu birer birer sayılmıştır.

İsteğe bağlı bir görev köy demeği kararı ile zorunlu görevler arasına alınabilir. Bu şekildeki bir ayırma objektif bir esasa dayanmamaktadır. Kanunun isteğe bağlı olarak zikrettiği birçok görevler bugün öncelikle ele alınması gereken işler arasında sayılmaktadır, onun için Köy Kanununun isteğe bağlı ve zorunlu görev ayırımı bugünün gerçeklerine uymamaktadır. «Köyler kendi koşullarına göre tophim~kâlfınması3rmsiplerine uygun olarak ve en çok baskısı ihtiyaçlara bir öncelik vereceklerdir. (Prof. Yavuz. Köy İdareleri Ön Raporu Özet Sahife 3).

Mahalli karakterde olan hizmetler, mümkün olduğu kadar mahalli idarelere bırakılmalıdır. Meselâ bugünün şartlarına göre köye

telefon getirmek, köyü telefona kavuşturmak önemli ve zorunlu bir görev sayılmak gerekir.

Kanaatimizce köylerde görev verilmesinde kıtas şu olmalıdır:

a. Çok önemli olan köye mutlaka yapılması lâzım gelen hizmetler zorunlu görev olarak açıklanmalıdır.

b. Köyün diğer görevleri sadece bir bir açıklanmalı ve bunların yapılması veya yapılmaması köyün mali ve bedeni gücüne göre kendilerinin vereceği kararlara bağlı tutulmalıdır.

5. KÖY SINIRLARI:

Belediye ve köy sınırlarının iyi tespit edilmemiş olması çok kez komşu köy ve kasabalar arasında ciddi ihtilâflara sebep olmakta ve toplumu huzursuz etmektedir.

Belediye sınırlarının tespitine ait esaslar Ve anlaşmazlıkların halline ait hükümler 1580 Sayılı Belediye Kanununun 4, 5 ve 6'ncı maddelerinde yer almıştır. Köy sınırlarının tespit ve ihtilâflarının halline ait esaslar ise 442 Sayılı Köy Kanununun 3, 4, 5 ve 6'ncı maddelerinde yer almıştır.

Gerek Köy Kanunu (madde 3) ve gerekse Belediye Kanunu (madde 4) hükümlerinin yürürlüğe girmesini izleyen günlerde hemen sınırların tespit edilmesini emretmektedir. Hâlbuki bu kanunlar 1924 ve 1930 yıllarında yürürlüğe girmiş olmasına rağmen bugüne kadar tespit işi bitirilememiştir.

(34813) köyden (32594) köyün sınırı tespit edilmiştir. (1314) köyün sınırı henüz çizilmemiş ve (905) köyünki de ihtilâflı olduğundan çizilememiştir. Böylece sınırı tespit edilemeyen köy adedi (2219) dur.

Belediye sınırlarının ne kadarının tespit edilmediği hususunda bir rakam elde edemedik.

Belediye ve köylerin sınır tespitine ait esaslar ve itiraz yolları Belediye ve Köy Kanunları tarafından ayrı ayrı tespit edilmiştir. Türkiye'de bütün belediye, köy ve hatta il ve ilçelerin sınırlarının tespitinde belirli noktaların tayini esaslarının aynı olması gerekir. Ancak bu noktaları belirtecek kurullar ve makamlar ile itiraz mercileri o yerin köy, belediye ilçe veya il olmasına göre değişebilir. Bu bakımdan da bir yeknesaklık sağlamak uygun olur.

Bazı yerlerde iki komşu köy arasında müştereken kullanılmak üzere çayır veya mera bırakılmaktadır. Müştereken faydalanılan bu yerlerde bazı huzursuzluk ve kavgaların çıkması müşterek kullanmadan ileri gelmektedir. Onun için sınırlan imkân nispetinde kesin şekilde ayırmak doğru olur.

Çok kez sınır anlaşmazlıklarının ilgili makamlar tarafından karara bağlanması aylar ve hatta yıllarca sürmektedir. Bu süre sırasında pek çok güçlükler ve huzuru bozucu olaylar olmaktadır. İdare âmirlerine daha etkili yetkiler tanıyarak, sınırların kesin surette karara bağlanmasına kadar geçici daha olumlu tedbirler almaları temin edilmelidir.

6. KÖY TELEFONLARI:

Bugünkü ihtiyaç ve zaruretleri köylerimizde dünden daha çok süratli haberleşme ihtiyacı hissettirmektedir. PTT idaresinin köylerin posta hizmetleri için bütün Türkiye’de 170 acenteliği vardır. Bazı yerlerde atlı dağıtıcılar bulunmaktadır. Genel olarak ta köylerin mektup vesaire gibi posta vasıtasıyla gelen koli ve mektupları ilgili köyden gelenler tarafından veya muhtar tarafından götürülmektedir.

Bugün için köylerde telefon ihtiyacı bilhassa resmi işlerde duyulmaktadır. Köylerimizde gerekli sağlık personelinin bulunmayışı dolayısıyla doktor veya cankurtaran arabasının en yakın merkezden çağrılmasında, yangın, sel gibi afetlerin haber verilmesinde ve güvenliği bozan olayların duyurulmasında köy telefonları önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye’de bütün köylerin ancak % 17’si telefondan faydalanmaktadır. (4580) köyde telefon vardır. Bunların büyük bir kısmı köy telefon birlikleri ve jandarma teşkilâtının yardımları ile yapılmıştır. Bazı köyler orman teşkilâtının, PTT* Gümrük, Üretme Çiftlikleri, Milli Savunmanın, Devlet Demiryollarının kurduğu telefonlardan da istifade etmektedir.

Köylere telefon götüren çeşitli kuruluşlar arasında bir koordinasyon sağlanması ve aynı güzergâh üzerinde paralel seyreden hat-*

ların birleştirilmesi hem ekonomik olur, hem de hizmet daha kolaylıkla sağlanır.
(⁴)

18 Haziran 1964 tarihli Milliyet Gazetesinde, Silifke'nin Evkaf Çiftliği Köyü Muhtarı PTT Başmüdürlüğüne başvurarak köyünde postahane açılmasını istediği ve ücretsiz olarak posta hizmetini görmeği kabul ettiğini yazmaktadır. Gazetede muhtarın mektupları kabul ederken ki durumunu tespit eden bir fotoğrafı da basılmıştır. Bu olayda bize bu konuda duyulan ihtiyacı ispat etmektedir.

7. ŞEHİRLEŞME:

Köylerden şehirlere doğru devamlı bir akım vardır. Hızlı nüfus artışının sebep olduğu toprak darlığı ve makinalaşma, şehir hayatının çekiciliği bu akma sebep olmaktadır.

«Köyden şehre olan akım devam edeceğine göre, bunun erozyon ve büyük şehirlerin daha çok büyümesi şeklinde olmaması için kasabaların çekicilik gücünü artırmak gerektir» (⁵)

Köyler çok dağınıktır. Köy tüzel kişiliğine bağlı oba, mezra, yayla v.s. gibi isimler alan az nüfuslu mahalleler vardır. Bütün bunların Devlet hizmetlerinden faydalandırılması mümkün değildir. Kalkınma Plânında köy gruplarını kalkınma birimi olarak kabul etmiştir. (⁶)

Köyden şehre olan akıma karşı alınacak tedbirleri iki grupta toplamak mümkündür:

a. Köylüye eskiden beri oturduğu, aile ocağının bulunduğu yerde iş imkânları yaratmak. Yine bulunduğu çevrede veya bölgede Ankara _ İstanbul gibi büyük şehirleri aratmayacak diğer imkânları (üniversite v.s. gibi) sağlamak,

b. Bütün bu tedbirlere rağmen yine de şehirlere bir miktar akın olacağına göre, şehir kenarlarında yeni sefalet mahallelerinin kurulmasına meydan vermemek için gelen nüfusu medeni şartlara uygun bir ortam içinde barındıracak tedbirleri önceden almak gerekir.

⁴ Fazla tefişat için bak: Nuri Tortop: köylerin telefon ihtiyaçları. İDARE DERGİSİ Sayı 297-

⁵ Prof. Fehmi Yavuz, «Mahalli idarelerimizin problemleri» 1964, Sahife 11

⁶ Aynı eser, Sahife 18

Bazı bölgelerde şehirlere akın mevsimlik (bilhassa Kayseri bölgesinde erkeklerin sıvacı, marangoz, işçi olarak senenin dörtte üçünü şehirlerde geçirmekte olması) olmakta, kadınlar çocuklarıyla köyde, erkekler aile ocağından ayrı şehirlerde çalışmaktadır. Bunun da aile ocağında bazı huzursuzluklara sebep olduğu bir gerçektir.

8. HARCAMALAR:

Köylerin harcamaları gittikçe azalan bir seyir takip etmiştir. Sabit değerlerle yani para değerindeki düşmeler nazara alınarak yapılan hesaba göre köy harcamaları 1965 yılında 1946 yılına göre % 38 bir azalma göstermiştir. Keza, 1963 yılına kadar köy harcamalarında nominal bir artış görülmesine rağmen, paranın satın alma gücündeki düşmeler nazarı itibaren alınırsa köy bütçeleri sabit değerlerle 1955'deki güçlüklerinden '% 24,4'nü kaybetmişlerdir. (7)

Şahsi görüşümüze göre yukarıda açıklandığı şekilde köy harcamalarında bir azalma görülmesine rağmen bunda başka sebep aramak lâzımdır. 1950 yılından sonra köy içme suları ve okulları ve yol faaliyetlerinin köy bütçelerine mal edilmeyerek il özel idareleri kanalı ile yürütülmesi ve bu idarelerin bütçelerinde görülmesi bunda rol oynamıştır.

Turan Ersoy'a göre (Adı geçen araştırma sahife 4) Özel idare harcamaları 1963'de, 1946'da % 6,3 iken % 3,2'ye, köy harcamaları % 4,4'den % 0,9'a düşmüş, belediye harcamaları küçük yükselme ve alçalmalara rağmen belli bir seviyeyi muhafaza etmemiştir. Hâlbuki Devlet harcamaları 1946'da % 83,2 iken 1963'de % 90'a varmıştır.

Bundan şu netice çıkarılmaktadır ki, Devlet harcamaları mahalli idare harcamalarının aleyhine olarak artmaktadır. Başka bir deyimle Devlet mahalli hizmetlerin bir kısmını üzerine almaktadır.

9. KÖY GELİRLERİ:

Gelirler üç grupta toplanabilir:

- a. Salma
- b. İmece
- c. Diğer gelirler

⁷ Ersoy Turan, Toplum Kalkınması yönünden köy Mâliyesi notları sahife 3

a. Salma:

Köy gelirlerinin 1/3'ünü teşkil etmektedir. Şimdiye kadar lehte ve aleyhte konuşmalar olmuştur. Salmanın kaldırılması halinde yerini doldurmak güçtür. Anayasa Mahkemesi salmanın Anayasaya aykırılığı konusunda yapılan müracaat üzerine verdiği kararda ((24.5.1965 gün ve 12005 Sayılı Resmi Gazete), salmanın köyde oturan veya maddi ilgisi bulunanlardan alınan dağıtılmalı bir çeşit gelir vergisi niteliğinde bir vergi» olduğuna karar vermiştir. ⁽⁸⁾

Salmanın önemli ve vazgeçilmez bir gelir kaynağı olduğu kabul edilince buna ait gerekli ıslahatı yapmak gerekir. Salmanın tamam Köy Kanunu ile 20 lira ile dondurulmuştur. Bu sınırın değiştirilmesi taban ve tavan için uygun sınır konulması uygun olur. (Köy Derneğine müracaat edilerek mühim işler için yüksek nispetlerde vergi tarhi mümkün olmalıdır.)

b. İmece:

Köy gelirlerinin 1/3 ünü teşkil eden bu gelir kaynağında ihmal edilmeyecek bir önem taşır. Toplum kalkınması yönünden değerlendirilecek ve geliştirilecek bir konudur. Gönüllü olarak köylünün kendi işlerinin halline yardımcı olmasıdır. Şimdiye kadar köylerimiz imece ile çalışarak çok güzel örnekler vermişlerdir.

c. Diğer Gelirler:

Köy gelirlerinin 1/3'ünü teşkil eden diğer gelirleri, cezalar, harç Ve ücretler, kiraya verilen veya işletilen arazi gelirleri ile bağışlar teşkil etmektedir. Diğer gelirler artırılmalı ve yeni gelir kaynakları bulunmalıdır. 1964 Köy Kanunu tasarısının (60) ncı maddesinde öngörüldüğü gibi köy sınırları içinde matrahı bulunan arazi ve bina vergileri tahsilatı ile devlet vergileri tahsilatından köylere pay ayrılması, yapı izin harcı, levha resmi gibi yeni gelir kaynakları bulunması uygundur.

⁸ Prof. Yavuz (Fehmi) Köy İdareleri Ara Raporu Derlet Plânlama Teşkilâtı Yayını

1) Paylar:

«Köy idarelerine, il özel idareleri ve belediyelerde olduğu gibi bazı devlet gelirlerinden paylar ayrılmalıdır. Ancak ayrılan bu paylar köy tüzel kişilerine değil toplum kalkınması birimi olan ilçelere verilmelidir. Bu paylardan geri kalmış bölgelerin ilçeleri, derece derece daha çok faydalandırılmalıdır. Bu paylar toplum kalkınmasının bir kanadı olan devletin gücü ve katkısı olarak kabul edilmelidir» (Prof. Yavuz Köy İdareleri Ön raporu özeti sahife 4).

(2) Toplum Kalkınması Teşvik Fonları:

Büyük bir kalkınma çabası içinde olan yurdumuzda halk ve devlet gücünün bir arada uyumlu çalışması gereği gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır. Plân hedefleri ve stratejisinde «kamu hizmetlerinin örgütlenmesi ve yapılmasına halkın da katılmasını sağlamak üzere gerekli tedbirlerin alınması ve bu hususta gayret gösteren topluluklara, diğer kıstaslarda göz önünde tutulmak suretiyle, öncelik tanınması» öngörülmüştür. 1965 yılı programı plânının (470) nci maddesinde, mahalli idareler bütçesinde toplum kalkınması teşvik fonlarının ayrılması ve çeşitli kamu örgütlerinin ayırabildikleri köylere yardım fonlarının birbiriyle ilişkili ve plân hedeflerine uygun olarak harcanılmalarını sağlamak için, bütün bu fonların valiler emrine verilmesi uygun bulunmuştur. Şimdiye kadar, İçişleri ve Köy İşleri Bakanlığının yakın ilgileri ile bazı il bütçelerine (12 il) toplum kalkınması teşvik fonları konulmuştur. Diğer kamu örgütlerinin köylere yardım fonlarının icra plânında açıklanan şekilde kullanılmaları için çalışma ve araştırmalar devam etmektedir.

Köylerimiz birkaç yıl önce duymadıklarını bazı ihtiyaçları, bugün bir zaruret olarak kabul etmekte (örneğin elektrik) ve bir an evvel bu ihtiyaçlarını gidermek için maddi ve manevi desteğini sağlamak ve hükümetinde yardımcı olmasını istemektedir.

18.11.1965 tarihli gazetelerden, Köy İşleri Bakanı Sayın Osman Sabit Avcının beyanatına atfen verilen haberden öğrendiğimize göre: «1961 yılında köy içme sularında halkın iştiraki (1) milyon lira iken 1965’de 30 milyon lira olmuştur.»

Halkın ve köylünün duyduğu ve destekçi yardımcı olduğu faaliyetleri daha olumlu olarak neticelendirmek için, resmi kuruluşların yapacakları mali ve teknik yardımları en verimli ve koordineli bir şekilde k’l’”anmaları uygun olur.

(3) İller Bankasının Köyler Yardımı:

İller Bankası Kanununun 19 ncü maddesi gereğince, safi kazancının % 50'si köylere yardım olarak ayrılır. Bundan kaç köyün faydalanacağı İller Bankası Genel Kurulunca kararlaştırılır. Hangi köylerin, ne gibi işler için yararlanacağına da idare meclisi karar verir.

Köylere İller Bankasının ayırdığı bu paylar ile yapılacak tesislerin mümkün olduğu kadar köylüce üzerinde imece suretiyle çalışılabilecek çeşitten olması göz önünde bulundurulur.

Yapılan yardımlar köy tüzel kişiliği adına ve hesabına geçirilir. Valilerce izlenir ve İller Bankası tarafından da tip proje temini, keşif gibi teknik yardımlarda bulunulur.

(4) Mali Tevzin Kanunu Tasarısı:

Mali Tevzin Kanunu Tasarısı 15 inci maddesine göre «Arazi vergisinin belediye hudutları dışında ve ü şuurları içindeki hasılatının % 10'u İller Bankasında açılacak İller arası müşterek bir fona ayrıldıktan sonra kalanın % 50'si il özel idarelerine % 50'si ilgili köylere tahsis edilir» denilmektedir.

Mali Tevzin Kanunu Tasarısının 8 inci maddesinde, Devlet Gelirlerinden özel idare ve belediyeler için pay ayrılması düşünüldüğü halde, köyler için herhangi bir şey düşünülmemiştir.

BABAESKİ İLÇESİ İDARİ COĞRAFYASI

Yazan:

Necati ÖZEN

Tefenni (Babaeski) Kaymakamı

ÖZÜ: (Plân)

1. Coğrafi mevkii ve durumu
2. Tarihi durumu
3. İdari durumu
4. Nüfus ve iskân durumu 5- İklimi
6. İlçe teşkilâtı ve memurları
7. Sosyal durum
8. Eğitim durumu
9. Sağlık durumu
10. Ekonomik durum
 - A) Ziraat durumu
 - B) Sebze ve meyvacılık
 - C) Hayvancılık
 - D) Ticaret
11. Bayındırlık Durumu
 - A) Yollar
 - B) Köy içme suları
 - C) Diğer bayındırlık hizmetleri

COĞRAFİ MEVKİİ VE DURUMU:

Babaeski İlçesi Kırklareli İline bağlı ve Trakya'nın ortasında bir ilçe merkezidir.

İl merkezine 35 kilometre mesafededir. İlçenin kuzeyinde Kırklareli merkez ilçesi, güneyinde Hayrabolu, doğusunda Lüleburgaz, batısında Pehlivanköy _ Havsa ilçeleri bulunmaktadır. Yüzölçümü 650 kilometre karedir.

İlçe dâhilinde büyük bir yükseklik bulunmamaktadır. İlçe merkezinin rakımı 55 metredir.

Arazi düz olmakla beraber dalgalı kısımlarda mevcuttur.

Tüylüce dere, Çimenli dere, Şeytan dere ile Pancar köy deresi adlı dört çay, ilçeyi Kuzeyden Güneye kat ederek ilçenin güney hudutlarında Ergene Nehrine karışmaktadırlar.

İlçe dâhilinde bir iki meşelikten başka orman bulunmamaktadır. Orman kayıtlarına göre kırk bin dekarlık bir orman sahası mevcut ise de bu saha seneler öncesi tahribe uğrayarak bugün bodur meşelik haline gelmiş bulunmaktadır.

TARİHİ DURUMU:

Babaeski çok eskiden beri meskûn bir beldedir. 1359 yılında ve Birinci Murat devrinde Osmanlılar tarafından Bizanslılardan alınmıştır. İlk ismi Babaatik'dir. Sonradan Osmanlı beylerinden Balaban beyin bu ismi Babaeski olarak değiştirdiği ifade edilmektedir.

İlçede tarihi eser olarak iki cami, bir çeşme, iki köprü ve bir hamam bulunmakta bu tarihi eserlerden bugün dahi istifade edilmektedir.

Bu tarihi eserlerden, bir köprü hariç hepsi ilçe merkezinde bulunmaktadır. Tarihi eserlerin hepsi Osmanlılardan kalmadır.

En önemli tarihi eser olan Cedit Ali Paşa Camii'nin plânlan Mimar Sinan tarafından çizilmiş yanındaki köprü ile beraber kalfası Mimar Kasım tarafından yapılmıştır.

Diğer camii Fatih zamanından kalmadır. Osmanlı askerlerinin cami ihtiyaçlarının karşılanması için Fatih tarafından yaptırılmıştır.

Diğer köprü Mimar Sinan'ın eseridir. Alpulu civarında ve Ergene Nehri üzerindedir.

İDARİ DURUMU:

Babaeski'nin ilçe olması Osmanlı imparatorluğu zamanına rastlanmakta ise de hangi tarihte ilçe olduğuna dair bir gelgele rastlanmamıştır. Belediye Teşkilatı'nda keza, Osmanlı Devleti zamanında kurulmuştur.

İlçe merkezi hariç ilçede 35 köy bulunmaktadır. Bu köylerden 13'ü Karacaoğlan bucağına bağlıdır. Büyük Mandıra ile Alpulu köylerinde belediye teşkilâtı kurulmuştur.

İlçe merkezinde 6. B. Mandıra da 4, Alpulu'da iki mahalle muhtarlığı vardır.

NÜFUS EV ISKAN DURUMU:

1960 nüfus sayımına göre ilçenin nüfusu 46.058, 1965 yılı nüfus sayımına göre ise 22.162 kadın, 26.287 erkek olmak üzere umumi nüfus 48.449 dur.

Nüfusun yıllık artışı % 1 dir.

İlçe merkezinin nüfusu ise 1960 sayımına göre 11.950, 1965 sayımına göre 5.069 kadın, 8.820 erkek olmak üzere 13.889 dur.

Senelik nüfus artışı % 4 tür.

Babaeski'nin köyleri umumiyetle büyük köy durumundadır.

1965 sayımına göre Alpulu kasabası nüfusu 3520, B. Mandıra kasabası 3630 dur.

Ayrıca Karahalil köyü nüfusu 2367 olup binden fazla nüfuslu 8 köyü daha bulunmaktadır.

Nüfus kesafeti Türkiye ortalamasının çok üstünde olup kilometrekareye 74 kişi düşmektedir. Kesafet bakımından Trakya'nın en yoğun İlçesi Babaeski'dir.

İlçe merkezinde ve köylerde evler büyük çoğunluğu kargır, yarım kargır veya ahşap olarak inşa edilmiştir. Köylerde evler umumiyetle çatılıdır.

Köylerde kerpiçten yapılmış evlere de rastlanmaktadır. İlçe dâhilinde göçebe yaşayan halk yoktur.

İKLİM:

Babaeski ilçesi Trakya'nın orta kısmında bulunması hesabıyla deniz tesirlerinden tam istifade edememekte ve daha ziyade kara iklim hüküm sürmektedir.

Yağışlar en fazla İlkbaharda olmaktadır. Yıllık yağış ortalaması 750 mm. civarındadır.

Yıldan yıla kar yağışı büyük değişiklikler göstermektedir. Bazı yıllar kış çok şiddetli geçmesine rağmen umumiyetle fazla soğuk olmamaktadır. Kışlık sıcaklık ortalaması + 3, yazlık ortalaması ise + 20 derecedir.

Rüzgârlar yaz kış şiddetli değildir, hâkim rüzgâr kuzeyden güneye doğrudur.

İLCE TEŞKİLATI VE MEMURLARI:

İçişleri: Kaymakam, Tahrirat Kâtibi, Tahrirat Kâtibi Refiki, Nüfus Memuru, iki nüfus kâtibi, makam şoförü, odacı,

Emniyet: Emniyet Âmiri, Komiser, 7 Polis Memuru, 2 Trafik Polisi, 12 Bekçi,

Jandarma: Jandarma Komutan Vekili Üsteğmen, Astsubay, üç uzatmalı çavuş, iki onbaşı.

Adalet: Savcı, 4 hâkim, bir başkâtip, 6 zabıt kâtibi, bir icra memuru bir icra kâtibi, iki mübaşir, iki gardiyan.

Milli Savunma: Bir General Komutasında tam teşkilatlı bir tugay, bir Askerlik Şubesi Başkam P. Alb. bir Bnb. Bir sivil daktilo memur.

Maliye: Malmüdürü, 2 vergi memuru, bir muhasebe memuru, bir veznedar, bir Hazine Avukatı, bir dava takip kâtibi, 2 tahsildar.

Milli Eğitim:

a) İlkokullar: İlköğretim Müdürü, bir İlköğretim Müdür muavini, 40 İlkokul müdürü, 150 ilkokul öğretmeni, 6 Yd. Sb. Öğretmen, 3 eğitimci, 4 ilköğretim müfettişi.

b) Babaeski Ortaokulu: Bir ortaokul müdürü, bir ortaokul müdür muavini, 12 öğretmen, 2 memur, 2 hademe.

c) Alpullu Ortaokulu: Bir ortaokul müdürü, iki ortaokul müdür muavini, 10 öğretmen, bir memur, 2 hademe.

ç) Akşam Kız Sanat Okulu: Bir okul müdürü, 4 öğretmen, bir kâtip, bir hademe, bir bekçi.

d) Kurslar: 2 Biçki dikiş kursu, 2 öğretmen.

ZİRAAT:

a) Ziraat Teknisyeni, 3 Ziraat Öğretmeni 8, adet selektör makinisti, bir şoför,

b) Hükümet Veterinerliği: Bir veteriner, 2 hayvan Sağlık memuru bir şoför ve bir odacı,

c) Meteoroloji: Bir meteoroloji memuru.

ç) Çiftçi Malları Koruması: Bir başkan, bir muhasip, 10 bekçi.

d) Ziraat Odası: Ziraat Odası Başkanı, bir kâtip.

SAĞLIK:

a) Bir Hükümet Tabibi,

b) Sağlık Merkezi Baş Tabibi, Nisaiye mütehassısı, operatör, 2 sağlık memuru, 2 ebe hemşire, bir belediye ebesi, bir ayniyat memuru, bir döner sermaye memuru, bir ahçı, bir şoför 5 hademe, bir bahçıvan

c) Sıtma Savaş Eradikasyonu: Üç sağlık memuru, bir odacı,

ç) Verem Savaş Dispanseri: Bir doktor, üç sağlık memuru, iki laborant, beş müstahdem, iki şoför.

TAPULAMA MÜDÜRLÜĞÜ:

Bir tapulama müdürü, bir kontrol mühendisi, bir fen kontrol memuru, bir tasarruf kontrol memuru, 5 teknisyen, 3 teknisyen yardımcısı bir kâtip, bir odacı ve bir şoför.

TAPU SİCİL MEMURLUĞU:

Bir Tapu Sicil Memuru, bir fen memuru, 2 kâtip, bir odacı.

TOPRAK VE İSKÂN MEMURLUĞU:

Bir İskân memuru, bir odacı.

MÜNAKALÂT:

PTT. Müdürlüğü: Bir Müdür, Dört muhabere memuru üç koli memuru, üç merkez müvezzii, iki atlı dağıtıcı, iki hat bakıcısı.

D. D. Yolları İstasyon Şefliği:

T. C. ZİRAAT BANKASI:

Bir Müdür, bir Müdür Muavini, 4 Muhasip, 3 şef, 2 veznedar, 3 takip memuru, 5 büro memuru 2 hademe, bir şoför, bir bekçi.

Kooperatifler: 6 Tarım Kredi Kooperatifi, Bir Yağlı Tohumlar Kooperatifi, Esnaf Kefalet Kooperatifi, Pancar ekicileri kooperatifi,

ZİRAİ DONATIM AJANS ŞEFLİĞİ:

Bir Zirai Donatım ajans şefi, 2 bekçi, bir odacı, 2 hamal.

TÜRK TİCARET BANKASI:

Bir Müdür, Bir Müdür muavini, bir veznedar, 2 muhasip, bir hademe bir bekçi.

ŞEKERBANK:

Babaeski Şekerbank: Bir Müdür, bir Müdür muavini, bir veznedar, muhasebe memuru, bir hademe, bir bekçi.

Alpullu Şekerbank: Bir Müdür, bir müdür muavini, bir veznedar, 2 muhasip, bir hademe, bir bekçi.

SÜMERBANK SATIŞ MAĞAZASI:

Bir Müdür, bir veznedar, bir muhasebe şefi, 3 satış memuru, bir hademe.

ALPULLU ŞEKER FABRİKASI:

Babaeski merkez ilçesine 11 kilometre mesafede tam teşkilatlı bir şeker fabrikası mevcuttur.

SPOR FAALİYETİ:

İlçe merkezinde üç spor kulübü Alpullu Kasabasında bir Şeker Spor Kulübü, B. Mandıra Kasabasında, Sinanlı Köyünde ve Karahalil köyünde birer spor kulüpleri mevcuttur. Merkezde bir açık spor sahası, Alpullu Kasabasında ise tribünlü açık spor sahası mevcuttur.

SOSYAL DURUM:

Gerek ilçe merkezi ve gerekse köylerde yaşayan halkın çoğu Bulgaristan'dan muhtelif tarihlerde gelme göçmenlerdir.

Bu göç hareketi Balkan Harbinden başlamış ve halen devam etmektedir. Köyleri dahi halkın yiyip içme, giyip kuşanma bakımından medeni şartlara uygun bulunmaktadır. İlçe merkezinde devamlı olarak askeri kıtaların bulunması, 1925 yılında 11 kilometre civarındaki Alpullu köyünde Şeker Fabrikasının kurulmuş olması Sosyal hayatın hareketli geçmesini sağlayan belli başlı unsurlar olmuştur.

İlçe merkezinde 600 kilovat Dizel grubu Babaeski'nin 24 saat devamlı olarak elektriğini temin etmektedir.

1967 yılında Çorlu'dan gelen Enter kollekte şebekesi ile Babaeski 154.000 Kilovatlık trafo merkezine kavuşacak ve Babaeski Trafo merkezi bütün Trakya'nın elektrik enerjisini sağlayacaktır.

İlçe merkezinin içme suyu artezyenlerden temin edilmektedir. Tazyikli içme suyu bulunmaktadır. Suyun sertlik derecesi 2,5 tur. Su yaz aylarında ihtiyaca yetmiyorsa da 1966 da inşaatına başlanan içme suyu tevsii inşaatı ile 1000 tonluk yeni bir depo ile su ihtiyacının tamamı 1967 yılı başında karşılanacaktır.

Şehrin % 30 unda kanalizasyon tesisatı yapılmış durumdadır.

İlçe merkezinin içinden Edime - İstanbul karayolunun geçmesi kasabaya aynı bir hususiyet ve canlılık vermektedir.

Şehirde iki adet park mevcuttur. 3 yazlık, bir kışkık sineması vardır. Ayrıca Subay Gazinosu salonunda da kış aylarında film gösterilmektedir.

Merkezde bir 1. sınıf, iki 2. sınıf, bir 4. sınıf otel ile bir 1. sınıf, iki 2. sınıf, dört 3. sınıf lokanta bulunmaktadır. Ayrıca iki pasta hane bir de Belediyeye ait hamam vardır.

Her yıl 12 - 15 Mayıs'ta İlbahar panayırı, 9-12 Eylölde Sonbahar panayırı 8 Mayısta Hıdırellez eğlenceleri tertip edilmektedir.

9 Kasımda Babaeski'nin kurtuluş günü büyük törenle kutlanmaktadır.

İlce merkezinde Babaeski Postası ve Yurt sesi adlarında iki gazete haftada üçer gün olmak üzere neşredilmektedir.

Hükümet Konağı varsa da Kaymakamlık ile Adliyeyi ancak içine almaktadır. Diğer daireler ilçenin muhtelif yerlerinde kira ile tutulmuş binalarda vazife görmektedir.

Kaymakam evi ile Subay ve Astsubay lojmanları mevcuttur.

İlce merkezinde 3 adet cami bulunmaktadır.

150 abonelik manyokta PTT santralı bulunmaktadır.

10 kilometre yakınındaki Alpullu kasabasında bulunan Stadyum Sinema ve Konser salonu ve Gazino İlçenin birçok sosyal ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

EĞİTİM DURUMU:

(İlce Merkezinde bir Ortaokul, bir Akşam Kız Sanat Okulu, dört İlkokul bulunmaktadır. Köylerde ise 35 köy ve kasabanın hepsinde İlkokul mevcuttur. Ayrıca Alpullu kasabasında da bir Ortaokul bulunmaktadır. 1965 - 1966 Ders yılında Babaeski Ortaokulunda 619, Alpullu Ortaokulunda 305, Akşam Kız Sanat Okulunda 256 talebe eğitim görmüştür.

İki ortaokul cem'an senede 160 mezun vermektedir. Bunlardan bir kısmı civardaki liselerde okuma imkânı bulmakta ise de en az yansı tahsillerine devam imkânını bulamamaktadırlar. Bu bakımdan Babaeski İlce merkezinde lise seviyesinde bir eğitim müessesesinin açılması bir ihtiyaç olarak belirlemektedir.

Köy ilkokullarının hepsinde birden fazla öğretmen vardır. Köy okullarının eskiyenleri, artan ihtiyaçlarda karşılamak için yenileştirilmekte ve büyütölmektedir. İlce köylerinde okuyup yazma bilenlerde Türkiye ortalamasına göre çok fazladır. Ve okuma çağına girmiş halkın % 90'i okuyup yazma bilmektedir. On köyde kütüphane ve okuma odası mevcuttur. Beş köyde de yeni okuma odası yapılmak-

tadır. Ayrıca köylerde biçki dikiş halıcılık demircilik, marangozluk kursları açılmaktadır.

Halk Eğitim merkezinde de her yıl okuma yazma kursları okuma yazma bilmeyenlere öğretilmektedir.

Muhtelif teşkilâtlara ait film makineleriyle bilhassa kış aylarında köylüye öğretici filmler gösterilmektedir.

SAĞLIK DURUMU:

İlçe merkezinde 20 yataklı bir sağlık merkezi mevcuttur. Alpullu kasabasında da tam teşkilatlı ve 15 yataklı bir hastane bulunmaktadır. 1966 yılında ilçe merkezinde birde Verem Savaş Dispanseri açılmıştır. Dispanser şehirli ve köylü bütün nüfusu teker teker röntgen den geçirerek hasta olanları tedavi etmektedir.

Köylerde 6 sağlık ocağı bulunmaktadır.

İlçe merkezinde iki resmi tabip, Alpulluda fabrikaya ait hastanede çalışan dört mütehasıs tabip bulunmaktadır. Garnizona ait iki askeri tabip bulunmaktadır. İlçe merkezinde bir de serbest tabip bulunmaktadır. Bu çalışan tabiplerin ekserisi mütehasıstır. Bunlardan başka ilçe merkezinde üç diş tabibi bulunmaktadır. İlçe merkezinde iki eczahane, Alpulluda iki ecza dolabı vardır. Sağlık merkezinin bir cankurtaran jeep'i bulunmaktadır.

İlçe dâhilinde salgın hastalığı yoktur. Koruyucu aşılar muntazaman yapılmaktadır. Resmi kayıtlara göre 4 frengili mevcut olup, durumları devamlı olarak kontrol edilmektedir.

EKONOMİK DURUM:

A) Ziraat Durumu:

İlçe merkezinde ve köylerde halkın başlıca geçim vasıtası ziraattir. Başlıca ekilen mahsuller buğday, arpa, şeker pancarı, ayçiçeği, mısır, kuşyemi, soğan, sarımsaktır. Ziraat yapılırken umumiyetle motorlu vasıta kullanılmaktadır. Ancak tarlaların çok küçük parçalara bölünmüş olması makineden tam istifade sağlanmasını önlemektedir. Tabii gübrenin hemen hemen hepsi tarlalara atılmaktadır. Son yıllarda köylüde sun'i gübre kullanmaya karşı büyük bir heves uyanmıştır. 1965 - 1966 tarım sezonunda ilçe dâhilinde 8000 tona yakın muhtelif sun'i gübre kullanılmıştır.

1966 yılında ayrıca 4000 dekar ergene havzasında çeltik ekilmiştir.

Başlıca mahsulleri ekim sahası ve ortalama istihsal miktarları aşağıda gösterilmiştir.

Cinsi	Ekiliş sahası Dekar	İstihsal Ton
Buğday	140000	18200
Çavdar	18000	2100
Arpa	18000	2160
Yulaf	18000	2200
Ayçiçeği	100000	11000
Mısır	19000	2000
Çeltik	4000	1300
Şeker pancarı	14500	29000
Kavun - karpuz	8400	9000
Patates	1200	1200

İlçenin tamamında 6170 Çiftçi ailesi bulunmaktadır. Bu çiftçiler cem'an 510000 dekar tarıma elverişli arazide ziraat yapmaktadır. Bu araziden 1966 yılında 435678 dekarı bilfiil ekilmiştir. İlçede 308 traktör bulunmaktadır.

1965 yılında köylüye cem'an 13,5 milyonluk zirai kredi açılmıştır. Alpullu Pancar Ekicileri Kooperatifi ve yağlı Tohumlar Kooperatifi köylünün ziraat alet ve diğeri zirai ihtiyaçlarının karşılanmasında müspet roller oynamaktadırlar. 1964 yılında kurulan Ziraat Odası da Çiftçinin tarım usullerinin modernleşmesinde çalışmaktadır.

B) Sebze ve Meyvecilik:

Gerek ilçe merkezi ve gerekse köylerde sebze yetişmesine elverişli vasat ve arazi bulunmakta ise de sebzenin mevsim sonunda elde edilmesi ve fiyat bulamaması sebebiyle sebzecilik gelişmemiştir. Bir Konserve fabrikası yapıldığı takdirde bu günkü istihsalın on misli

sebze elde edilebilir. Bu gün dahi sonbahar aylarında domates, biber, patlıcan 25 - 50 kuruş arasında satılmaktadır.

Meyvecilik daha az gelişmiş durumdadır, iklim ve toprak her türlü meyve ve sebze yetiştirilmesinde elverişlidir. Bu gün ancak 600 Dekar meyvalı bulunmaktadır. 1800 dekada da sebzeçilik yapılmaktadır. 5000 Dekarda bağ bulunmaktadır.

C) Hayvancılık:

İlçe hayvancılık bakımından oldukça verimli bulunmaktadır. İlçe dâhilinde 1965 yılında 67353 büyük ve küçükbaş hayvan mevcuttu. Ayrıca 32000 adet kanatlı kümes hayvanı vardır.

Hayvancılık günden güne gerilemektedir. Bunun başlıca sebebi meraların az olmasıdır. 1967 yılında hayvan neslinin ıslahı için sun'i tohumlama yapılmaya başlanacaktır.

1965 yılında 14000 ton süt, 62 ton yapağı istihsal edilmiştir, istihsal edilen sütlerin büyük bir kısmı ilçe merkez ve köylerinde mevcut 12 adet mandırada beyaz peynir ve kaşar peyniri haline getirilmektedir. 1985 yılında işletmeye açılan soğuk hava deposu bu mevzuda büyük bir ihtiyacı karşılamıştır. Yine ilçe merkezinde belediye ait modern ve büyük bir mezbaha bulunmaktadır.

D) Ticaret:

İlçe dâhilinde Alpullu şeker fabrikasının bulunması ve İstanbul - Edirne asfaltının ilçenin içinden geçmesi ticari faaliyet bakımından ilçeyi oldukça hareketli duruma getirmektedir. Alpullu şeker fabrikasında 1964 yılında 51000 Ton, 1965 de 18000 ton, şeker istihsal edilmiş olup, 1966 yılında da 25000 ton şeker istihsal edileceği tahmin edilmektedir.

İlçenin bir tarım ve hayvancılık bölgesi olması dolayısıyla ticaret daha ziyade toprak ve hayvan üzerinde olmaktadır. Son yıllarda ora baş hastalığına mukavim ayçiçeği tohumunun köylüye dağıtılması ayçiçeği ekimini büyük çapta geliştirmiştir. Ayçiçeğinden yağ çıkartan üç yeni fabrika açılmıştır.

1965 yılında ilçede hemen hemen bütün Trakya'nın un ihtiyacını karşılayacak büyük bir un fabrikası inşa edilmiştir. Köylerde ve merkezde dört adet büyük un fabrikası bulunmaktadır.

BAYINDIRLIK DURUMU:

A) Yollar:

İlçenin içinden İstanbul - Edime asfaltı geçmektedir. Bu yol 1964 yılında genişletilmiş ve iyi bir hale getirilmiştir. İlçeyi Alpulluya bağlayan yolda bu arada asfaltlanmıştır. Babaeski'yi Kırklareli'ne bağlayacak yol da 1967 yılında asfaltlanacaktır. Diğer Devlet yolları muntazam olup devamlı bakım yapılmaktadır.

1963 1966 yılları arasında 20 köyün yolu yeniden yapılmak suretiyle İlçenin yolsuz bir köyü kalmıştır. Bu köye de yağışsız günlerde rahatlıkla gidip gelmek mümkündür.

B) Köy içme suyu:

35 Köy ve kasabadan 8 köyün muntazam içme suyu tesisi bulunmaktadır. İlçenin 8 köyünde tazyikli içme suyu bulunmaktadır. Diğerleri çeşme halindedir.

C) Diğer Bayındırlık Hizmetleri:

İlçe dâhilinde yeni inşaat süratle artmaktadır. 1965 yılında ilçe merkezinde bir Halk Eğitim Merkezi binası yapılmış on köyde de okuma odası ve köy konağı inşaatına başlanmıştır. Köylerde ayrıca beş tane yeni cami yapılmıştır.

1964 yılında kurulan köy ve belediyeler telefon birliği halen on köyü telefona kavuşturmuştur. Önümüzdeki iki yıl içinde bütün köyler muntazam telefon şebekesine sahip olacaktır.

İlçe merkezinde 154000 kilovatlık bir trafo merkezinin inşasına başlanması köylerin elektrik taleplerine vesile olmuştur. Altı köy elektrikten istifade etmek için 30000 ile 50000 lira arasında taahhütte bulunarak elektriğe kavuşmalarını istemişler ve bu köylerin elektrik tesisatlarının yapılması 1968 programına alınmıştır.

YÖNETMELİKLER

İçişleri Bakanlığından:

**İçişleri Bakanlığı Bütçesinin Belediyelere Yardım Tertibine
Konan Ödeneğin Dağıtım Esaslarını
Gösterir Yönetmelik**

Yönetmeliğin uygulanması:

Madde 1 — İçişleri Bakanlığı bütçesinin «Belediyelere yardım» tertibine konan ödenegın dağıtımını bu Yönetmelik esaslarına göre yapılır.

Yardımdan yararlanacak belediyeler:

Madde 2 — Yardımdan ancak sonucu alınmış son yıl kesin hesaplarına göre gelirleri toplamı 200.000 liranın altında olan belediyeler yararlanırlar.

Yardım konusu olabilecek işler:

Madde 3 — Yardım ancak aşağıda belirtilen işler için yapılır.

- a) Hal binaları,
- b) Fırının değirmi ve dükkânlar,
- c) Gazino, sinema, otel ve moteller,
- ç) Kaplıca, hamam, plaj ve yüzme havuzları,
- d) Okuma odaları ve kitaplıklar,
- e) Akaryakıt ve patlayıcı madde depolan,
- f) Umumi helalar,
- g) Belediye parkı,
- h) Belediye idare binası,
- i) İskele ve rıhtımlar yapımı,

- i) Pazar yerleri,
- j) Meydanlar tesis ve düzenlenmesi,
- k) Arazöz, kamyon ve yol yapım makine ve araçları satın alınması.

Yardımda öncelik sebepleri:

Madde 4 — Aşağıdaki durumlar yardımda öncelik sağlar:

Yardım isteyen belediyenin veya beldenin:

- a) İdari teşkilât merkezi bulunuşu,
- b) Mali katkı oranının yüksekliği,
- c) Tabii afete maruz kalmış olması,
- ç) Yardım konusu olabilecek ve beldenin imkânlarıyla başlanmış bir işin gelir yetersizliği sebebiyle tamamlanamamış bulunması.
- d) Turistik önemi taşıması.

Tahsis yapılamayacak hal:

Madde 5 — Beldenin ihtiyacı ile mütenasip görülmeyen projelere yardım yapılmaz.

Gönderilecek belgeler:

Madde 6 — Yardım isteğinde bulunan belediyeler taleplerini valilikler aracılığı ile aşağıda yazılı belgelerle birlikte en geç Mart ayı sonunda kadar İçişleri Bakanlığına gönderirler:

a) Yapılması istenen tesisin yetkili fen elemanlarınca yapılmış ve Bayındırlık Müdürlüğüne onanmış plan, proje ve ayrıntılı _ keşif belgesi,

(Eğer bir aracın alınması söz konusu ise alınacak aracın cinsi, modeli, gücü... gibi teknik vasıflarını belirten özellikleri),

b) Belediye meclisinin:

- Yapılacak işin mahiyetini,
- Bu hizmetin yapılmasını gerekli kılan sebepleri,
- Keşif tutarım,

— Belediyenin mail katkıda bulunacağı miktarı, kapsayan gerekçeli istem kararı,

c) Sonucu alınmış son yılın tasdikli kesin hesap cetveli.

Tahsis yapılması:

Madde 7 — Gelen teklifler yukarıdaki esaslara göre incelenerek Nisan ayı içinde Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakanın onayı ile belediyelere tahsis yapılır.

Ödenegin gönderilmesi:

Madde 8 — Tahsis edilen ödenek inşaatlarda 3, araç alanlarında 2 taksitte ilgili belediyeye gönderilir.

Tahsis yapılan hizmetin cinsi ile yapılan tahsis miktarı İçişler Bakanlığı tarafından valilikler aracılığı ile ilgili belediyelere duyurulur ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, onay örneğini Bakanlık Muhasebe Müdürlüğüne tevdi ederek ilk taksitin tahsis yapılan belediyelere gönderilmesini bildirir. Tahsis, vezne alındısı karşılığında belediyesine ödenir.

Valiler, yapılan yardımın ilk taksitin tahsis amacına uygun şekilde harcanıp harcanmadığını izler, gerektiğinde denetler ve sonuçlarını Bakanlığa bildirirler.

Bu bildiri ile tahsisin amacına uygun kullanıldığı anlaşıldığı takdirde ikinci taksitin gönderilmesi Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce yazı ile Bakanlık Muhasebe Müdürlüğüne duyurulur.

3 üncü taksit içinde aynı şekilde işlem yapılır.

Tahsisin amacına uygun kullanılmadığı anlaşıldığı takdirde geri kalan tahsis iptal edilir, sorumlular hakkında kovuşturma yapılır ve o belediyeye bu fondan hiç bir surette yardım edilmez.

İşin sonuçlanması:

Madde 9 — İşin bitiminde sonucundan Bakanlığa bilgi verilir ve yapılan hizmetin veya alman aracın bir fotoğrafı gönderilir.

Ödeneğin sarfında gözetilecek husus:

Madde 10 — Bu ödenekten hiçbir surette personel gideri için harcama yapılamaz ve pay ödenmesinde belediye aleyhine hesaba katılamaz.

İşlemlerin izlenmesi:

Madde 11 — Belediyelere yardım işleri için Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünde özel bir büro kurulur. Yazışmalarla tahsis onaylan ve diğer işlemler bu büroca yürütülür ve sürekli olarak izlenir.

Tahsiste itina edilecek husus:

Madde 12 — Üst üste iki yıl, aynı belediyeye hiçbir suretle tahsis yapılamaz.

1967 yılına ait belgelerin gönderilmesi:

Geçici madde — 1967 yılına ait istemler ve tahsisler Mayıs ayı sonuna kadar yapılabilir.

Yürürlük:

Madde 13 — Bu Yönetmelik Resmi Gazete’de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 14 — Bu Yönetmeliği İçişleri Bakanı yürütür.

İçişleri Bakanlığından:

6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanunun

7 nci maddesinin 3 üncü bendi gereğince İçişleri Bakanlığı

tarafından hazırlanan Yönetmelik

Madde 1 — Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki 6136 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 3 üncü bendi gereğince İçişleri Bakanlığı-

ğı tarafından hazırlanarak 19/3/1963 tarihli ve 11359 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış bulunan Yönetmeliğin 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 11 — Silâh taşıma veya bulundurma izin belgesi sahiplerinin mermi ihtiyaçları Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumundan veya mevcudu bitinceye kadar tek el idarelerinden temin edilir. İhtiyaç sahibi, müracaatını mahalli valiliğe veya kaymakamlığa yapar. Bunlardan, silâh taşıma 'belgesini haiz olanlara yılda sekiz kutu (200 adet) bulundurma belgesi sahiplerine de zaruret karşısında kullandıkları kanaatine varıldığında bir kutu (25 adet) mermi satın almaları için gerekli belge verilir.

Madde 2 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

İçişleri Bakanlığından:

Emniyet Mensuplarından Emniyet Amiri, Komiser ve Polis

Sınıflarında Bulunanların Yer Değiştirme ve Atanmaları

Hakkında Yönetmeliğe bir madde eklenmesine ve bazı

maddelerinin numaralarının değiştirilmesine dair Yönetmelik

Madde 1 — Emniyet Mensuplarından Emniyet Amiri, Komiser ve Polis sınıflarında bulunanların yer değiştirme ve atanmaları hakkında 14/6/1965 günlü Yönetmeliğe 32 numara ile aşağıdaki madde eklenmiştir.

Madde 32 — Hizmetin daha iyi yapılabilmesi için veya bölgenin özellikleri yahut personelin vasıfları itibariyle lüzum hissedilen hallerde Bakanlığın, bu Yönetmelik hükümlerine bağlı olmaksızın atama yapabilme yetkisi mahfuzdur.

Madde 2 — Sözü geçen Yönetmeliğin 32 nci maddesinin numarası 33, 33 üncü maddesinin numarası 34 ve 34 üncü maddesinin numarası 35 olarak değiştirilmiştir.

Madde 3 — Bu Yönetmelik Resmi Gazete ile yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu Yönetmeliği İçişleri; Bakanı yürütür.

KARARNAMELER

İçişleri Bakanlığından:

1 — Eskişehir Valisi Osman Merç'in 1750 lira kadrolu İçişleri Bakanlığı Müsteşarlığına, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Daire Reisi olup 5439 sayılı Kanunun 2 uci maddesi gereğince Bingöl Valiliğinde çalıştırılan Orhan Alaeddin Erbuğ'un 1500 lira kadrolu İçişleri Bakanlığı Müsteşar muavinliğine, Antalya Valisi Mehmet Şerif Tüten'in 1750 lira kadrolu İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Başkanlığına,

Almakta oldukları maaşları ile naklen ve terfian atanmaları, uygun görülmüştür.

2 — Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür. 8/5/1967

Karar Sayısı: 6/8084

1 — Trabzon Valisi Fahrettin Akkutlu'nun Balıkesir Valiliğine, Sakarya Valisi Ertuğrul Üniler'in Bursa Valiliğine, Edirne Valisi Haşan Ferit Kubat'ın Hatay Valiliğine, Ordu Valisi Mustafa Karaer'in Eskişehir Valiliğine, Aydın Valisi Muammer Tirgen'in Bilecik Valiliğine, Zonguldak Valisi Dr. Nafi Tamer'in Giresun Valiliğine, Tokat Valisi Turgut Hayati Eğilmez'in Aydın Valiliğine, Balıkesir, Valisi Mehmet Fahri Centel'in Amasya Valiliğine, vali olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Merkez emrinde çalıştırılan Alaeddin Eriş'in Sakarya Valiliğine, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Muavini olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Çanakkale Valiliğinde çalıştırılan Hüseyin Sabri Sözeri'n 1500 lira Valilik kadrosu ile almakta olduğu maaşla Zonguldak Valiliğine Şereflikoçhisar Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Gaziantep Valiliğinde çalıştırılan Muzaffer Naci Çerezci'nin 1250 lira Valilik kadrosu ile Gaziantep Valiliğine, 5442 sayılı Kanunun 6 nci maddesine göre naklen ve terfian atanmaları,

2 — 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince, Kadıköy Kaymakamı olup Denizli Valiliğinde çalıştırılan Kâmil Nezir Okuş'un Rize Valiliğinde, Alanya Kaymakamı olup Giresun Valiliğinde

çalıştırılan M. Celâlettin Tüfekçi'nin Çanakkale Valiliğine, Beşiktaş Kaymakamı olup Elâzığ Valiliğinde çalıştırılan Yusuf Yakupoğlu'nun Tokat Valiliğinde, Kayseri Vali Muavini olup Hakkâri Valiliğinde çalıştırılan Celâl Kayacan'ın Trabzon Valiliğinde, İkinci Sınıf Mülkiye Müfettişi olup Adıyaman Valiliğinde çalıştırılan Ömer Naci Bozkurt'un Antalya Valiliğinde, 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi uyarınca maaş ve kadrolarıyla çalıştırılmaları,

3 — İçişleri Bakanlığı İller Genel Müdür Muavini Ziya Durakoğlu'nun Denizli Valiliğinde, Ankara Vali Muavini Osman Bedrettin Oğuz'un Adıyaman Valiliğinde, Ankara Vali Muavini Cemal Orhan Mirkelam'ın Ordu Valiliğinde, İzmir Vali Muavini Zekeriya Çelikkilekli'nin Elâzığ Valiliğinde, Birinci Sınıf Mülkiye Müfettişi Bedri Eser'in Bingöl Valiliğinde, Birinci Sınıf Mülkiye Müfettişi Mustafa Kemal Şenol'un Ağrı Valiliğinde, Pasinler Kaymakamı Hüseyin Ögütçen'in Hakkâri Valiliğinde İstanbul Emniyet Müdürü Ali Haydar Özkin'ın Edirne Valiliğinde 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince maaş ve kadroları ile çalıştırılmaları,

4 — İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Başkanı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Bursa Valiliğinde çalıştırılan Halil Celâlettin Ünseli'nin 1750 lira kadrolu Valiliğe almakta olduğu maaşla, Malatya Valiliğinden emekliye çıkarılan Nazım Arda'nın 1750 lira kadrolu Valiliğe hakkı müktesebi olan 2000 lira maaşla, naklen ve yeniden atanmaları ile 5442 sayılı Kanunun 6 nci maddesine göre Merkez emrinde çalıştırılmaları,

5 — Amasya Valisi Ertuğrul Siler'in, Hatay Valisi Mehmet Nuri Teoman'ın, Rize Valisi Mehmet Hamdi Ergün'ün; 5442 sayılı Kanunun 6 nci maddesine göre Merkez emrinde çalıştırılmaları,

6 — Zonguldak Valisi olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Merkez emrinde çalıştırılan Ali Fuat Kadioğlu'nun, Giresun Valisi olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Merkez emrinde çalıştırılan A. Sadullah Verel'in Kastamonu Valisi olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Merkez emrinde çalıştırılan Necdet Yalçın'ın, Malatya Valisi olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Merkez emrinde çalıştırılan Abbas Cezmi Kartay'ın, Vali olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince merkez emrinde çalıştırılan Esat Kaya Ayman'ın 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince maaş ve kadroları ile mülkiye müfettişliklerinde çalıştırılmaları,

7 —« Bayat Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Bilecik Valiliğinde çalıştırılan Mehmet Tarcan'ın 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince maaş ve kadrosu ile İçişleri Bakanlığı Tetkik Müşavirliğinde çalıştırılması;

İçişleri Bakanlığının 15/4/1967 tarihli ve 1. Muamelât: 511/2889 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunca 26/4/1967 tarihinde kararlaştırılmıştır.

İçişleri Bakanlığından:

1 — Ankara Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar'ın İstanbul Emniyet Müdürlüğünde, Elmadağ Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Ankara Vali Muavinliğinde istihdam edilmekte olan Abdurrahman Kami Gözen'in de Ankara Emniyet Müdürlüğünde, 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadroları ile istihdamları;

Muş 3. sınıf Emniyet Müdürü İbrahim Karataş'ın İçel, 3. sınıf Emniyet Müdürü Ali Namık Erdöl'ün Muş Emniyet Müdürlüklerine almakta oldukları maaşlarıyla naklen atanmaları

950 lira maaşlı Emniyet Genel Müdürlüğü 5. Şube Müdürü 7203 sicil sayılı Zeki Vural'ın 1.100 lira maaşlı öğretmen emniyet müdürlüğüne naklen ve terfian atanması ile 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile İstanbul Polis Okulu Öğretmen Emniyet Müdürlüğünde istihdamı;

Uygun görülmüştür.

2 — Bu karar İçişleri Bakanı yürütür.

24/5/1967

DANIŞTAY KARARLARI

DANIŞTAY KARALARINDAN ÖZETLER

Dava Daireleri Kurulu Kararı:

Dava Daireleri Kurulu, mahalli idarelerin seçilmiş organlarıyla ilgili önemli bir karar almıştır.

Bilindiği gibi Anayasa'nın 116 ncı maddesinin üçüncü bendinde mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeler konusundaki denetimin ancak yargı yoluyla olacağı hükmü yer almakta ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 307 sayılı kanunla değişik 91'inci maddesinde de «belediye başkanlığına seçildikten sonra seçilme yeterliğini kaybeden veya görevini kötüye kullanma veya herhangi bir suçtan dolayı en az 6 ay hapse mahkûm olan belediye başkanları, İçişleri Bakanlığının bildirisi üzerine Danıştay tarafından bir ay içinde verilecek kararla başkanlıktan düşerler» denilmektedir.

Bir ilçe belediye başkanı, seçimden önce işlediği bir basın suçundan dolayı, başkan seçildikten sonra 6 ay hapse mahkûm edilmiştir. İçişleri Bakanlığı durumu Danıştay'a iletmış, talebi inceleyen Üçüncü Daire, suçun başkan seçilmeden önce işlenmiş olması dolayısıyla ilgilinin Başkanlığının sona ermeyeceği sonucuna varmışsa da bu kararın ikinci derecede Danıştay Genel Kurulu'nda incelenmesi sonucunda ilgilinin Başkanlık görevinin sona ereceğine oy çokluğu ile karar verilmiştir. Danıştay'ın kararı İçişleri Bakanlığı tarafından ilgiliye tebliğ olunmuş ve kendisinin başkanlıktan uzaklaştırılması sağlanmıştır.

Başkanlıktan ayrılmak zorunda kalan şahıs Danıştay'a iki dava açmıştır. Davalardan birinde Danıştay Genel Kurulu kararının, diğerinde ise İçişleri Bakanlığı kararının iptali istenmiştir. Bu iki dava birleştirilerek 13/3/1967 gün ve 67-363 sayı ile aşağıda özetlenen karar alınmıştır.

Önce dava konusu için Danıştay'da İdari bir mesele olarak incelenmiş olmasında kanunsuzluk bulunmadığı, daha sonra Genel Kurul kararı yürütülmesi gerekli nitelikte İdari bir karar olduğundan, bu kararın - husumetin içişleri Bakanlığına yöneltilmesi suretiyle dava konusu yapılabileceği oyçokluğu ile kararlaştırılmış;

daha sonra işin esasına geçilmiş ve «davada çözülmesi gereken hususun 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun sözü edilen 91'inci maddesindeki 6 aylık mahkûmiyeti gerektiren suçun Başkan seçilmeden önce işlenen suçları da içine alıp almadığının tespiti» olduğu belirtilerek sonuç olarak başkanlıktan düşmek için sadece mahkûmiyetin değil, suçun da başkan seçildikten sonra işlenmiş olması gerektiğinden «Danıştay Genel Kurulu kararında isabet bulunmadığı» gerekçesi ile sözü edilen karar oyçokluğu ile iptal olunmuştur.

Burada, yer darlığı dolayısıyla, İdari yargı usulü yönünden önemli düşünceler taşıyan azınlık görüşlerine yer verilememiştir. Bu kararın en ilgi çekici yönü, Danıştay Genel Kurulu kararının Dava Daireleri Kurulu'na iptal olunmuş bulunmasıdır.

Dördüncü Daire Kararları

Danıştay Dördüncü Dairesi, bir yıldan fazla süreli olarak bir şahsa yahut bir takvim yılında birden fazla şahsa ödünç para verilmiş olmasını ikrazatçılık Saymakta ve bu gibi işlemlerin faiz karşılığı yapıldığını kabul etmektedir. Ödünç verme işlerinden dolayı birçok kimsenin Maliye'ce takip edildiği görüldüğünden iki emsal kararın bu sütunlarda yayınlanması faydalı görülmüştür.

1) Daire'nin 26/11/1965 gün ve 65-4695 sayılı kararında, «mükellefin iki kişiye birer sene vadeyle 4000-2700 liralık ikrazatta bulunduğu ihtilafsızdır; her ne kadar ipotek kaydında faiz verildiğine dair açıklık yoksa da, borç verme işlemi birden fazla olduğundan ilgilinin ikrazatçılığı mutat meslek halinde icra ettiğini kabul etmek gerekir» denilerek aksine verilmiş Vergiler Temyiz Komisyonu kararını bozulmuştur.

2) Aynı Daire, 1953 ve 1954 yıllarında çeşitli kişilere değişik miktarda borç para verdiği anlaşılan mükellefin faaliyetinin ikra zatçılık olduğunu kabul etmiş, ancak 1953 yılında 2000 lira borç para verip 3000 lira faiz alındığı kabul edilemeyeceğinden, faiz nispeti kesinlikle tespit edilemeyen hallerde, uygulanan daire içtihadı gereğince, % 20 faiz nispetinin esas alınarak matrahın buna göre tadilen tasdikine karar vermiştir.

Beşinci Daire Kararları:

1) Bilindiği gibi, 3656 sayılı kanun hükümlerine göre bir üst dereceye yükseltmek için belli bir süre o derecede bulunmak, bu-

lunduğu derece aylığını fiilen almak ve üst derece için kadrosunun müsait olması şartlarından başka ehliyetinin de usulüne uygun olarak tespit edilmiş olması gerekmektedir. Beşinci Daire, 18/3/1967 gün ve 67-1317 sayılı kararıyla, daha önceki yıllarda yeterlik bakımından noksanlığı bulunan memurların daha sonraki yıllarda eksikliklerini tamamlamış olmaları mümkün olduğundan, sonraki sicili ve yeterlik fişi müspet olan davacının bir üst aylığa yükseltilmesi icap ettiği, sonucuna varmış, aksine yürütölen işlemin iptaline hükmetmiştir.

2) Aynı Daire, 13/3/1967 gün ve 67-1176 sayılı kararında, 6245 sayılı harcırah Kanunu'na göre yolluk almaya hakkı olan memur karı-kocanın başka bir İl'e naklen atanmalarında eşlerden birini diğerinin aile efradı Saymak suretiyle yapılan işlemi kanuna aykırı bulmuş ve eşlerden her birine ayrı yolluk verilmesi gerekeceği oyu ile aksine yapılan işlemin iptaline hükmetmiştir.

3) ' Aynı Daire, 9/3/1967 gün ve 57-1149 sayılı kararıyla, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 13 üncü maddesinin C bendinde «uyarma» cezasının valilerce resen verilebileceği belirtilmiş olduğundan Vali adına Vali Muavini tarafından verilen uyarma cezasına dair kararı yetki aşımı yönünden kanuna aykırı bulmuş ve iptal etmiştir.

4) Davacının üst görev verilmemek kaydıyla, aylık bakımından yükseltilmeye lâıyk olduğu ikinci sicil amirince belirtilmiş olmasına rağmen, kendisine daha önce iki ihtar cezası verilmiş olması sebebiyle maaşça terfi konusunda bir tereddüde yer olmaması gerektiği gibi, bu kabil işlemlerin ilgililerin haklarına zarar vermeyecek şekilde daha önce tetkik edilerek gerekli incelemelerin yapılması gerekeceğinden idarede meydana gelmiş yersiz tereddütlerden ve İdari işlemlerdeki aksamalardan doğan zararın davacıya yükletilmesi hukuk ve hakkaniyet esaslarına aykırı bulunduğu gerekçesi ile davacının uğradığı 270 lira aylık farkının kendisine tazminen ödenmesine aynı Daire'ce 20/2/1967 gün ve 67-728 sayı ile karar verilmiştir.

5) Söz konusu Daire, 27/3/1967 gün ve 67-1331 sayılı kararında, 3656 sayılı kanunun 19 uncu maddesine tabi olan hizmetlilerin ilk defa hizmete alınmalarında alacakları en düşük ücretin 14 üncü derece karşılığı 300 lira olduğundan bu aylığın ilgililer için müktesep hak teşkil edeceğini kabul ederek 300 liralık ücret kadrosuna tayin edilmiş olan davacının daha sonra 250 liralık ücret kadrosuna indirilmesi işlemini kanuna aykırı bularak iptal etmiştir.

6) Askeri tabiplere verilecek tazminatla ilgili 645 sayılı kanundan yararlanma isteği ile Askeri Veteriner ve Bakteriologlar tarafından açılan davalar üzerine, Beşinci Daire, 8/2/1967 gün ve 67-496 sayılı kararında veteriner subayların askeri veterinerlik bakımından yetişmelerini ve ilerlemelerini sağlayan, nazari ve ameli bilgilerini teminle görevli Askeri Veterinerler Akademisi'ni doğrudan doğruya insan sağlığı ile görevlendirilmiş bir kurum olarak kabul etmek mümkün görülemediği gerekçesi ile veteriner bakteriyolog olan davacıya yukarıda sözü edilen 645 sayılı kanun gereğince tazminat verilemeyeceği yolunda yürütülen işlemi kanuna uygun bularak davayı reddetmiştir.

7) Aynı Daire, belediye teşkilâtında mevcut ve Belediye Meclisinin teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca ihdas edilen 450 lira aylıklı zabıta memurluğu kadrolarının yine aynı usulle kaldırılması üzerine açığa kalan davacı zabıta memurunun yeniden ihdas edilen zabıta komiser muavinliği kadrosuna atanmayarak bu kadrolara atanacak kimselerin sınavla seçilmesinde kanunsuzluk Ve hizmet gereklerine aykırılık olmadığına karar vererek davayı reddetmiştir.

8) Devlet hesabına okumuş olduğundan mecburi hizmet yükümlüsü olan bir tabibin hizmet yerinin değiştirilmesi sırasında, sağlık yönünden izinli bulunduğu için yeni görevine gitmemesi sebebiyle bu döneme ait sürenin mecburi hizmet müddetine sayılmayacağına ve istifa etmiş sayılmasına dair işlem aleyhine açılan dava üzerine aynı Daire, 4/3/1967 gün ve 67-1027 sayılı kararla, davacının sağlık kurulu raporuyla izinli bulunduğu sırada müstafi sayılmasına 1108 sayılı Maaş Kanunu hükümleri karşısında imkân bulunmadığından dava konusu kararın bu kısmının iptaline ve mecburi hizmetin eylemli olarak yapılması gerektiğinden yukarıda sözü edilen Maaş Kanunu esaslarına göre maaşsız izinli sayılan sürelerin mecburi hizmetten sayılmamış olmasında kanunsuzluk bulunmadığından davanın bu kısmının da reddine karar vermiştir.

9) Yine aynı Daire, 8/3/1967 gün ve 67-1123 sayılı kararında 5434 sayılı kanunun 39 uncu maddesine göre idaresince resen emekliye ayrılmış kimselerden emeklilikleri T' B. M. M. Dilekçe Karma Komisyonunca iptal edilenlerin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 9/7/1966 gün ve 66-7 sayılı içtihadı birleştirme kararından faydalanamayacağı ve bu sebeple de hizmet ifa edilmeden emekli statüsünde geçen sürenin memuriyette geçmiş sayılmasına hukuken imkân bulunmadığı gerekçesi ile davayı reddetmiştir.

Sekizinci Daire Kararları:

1) Taşocakları Tüzüğü ile ilgili bir dava üzerine, taş ocaklarına ilişkin konularda kesin karar verme yetkisi İl Daimi Encümenlerine ait olduğundan, İl İdare Kurulunca bu konuda verilen kararlar, istisari karar niteliği taşıdığı cihetle ve İl Daimi Encümenlerince verilmiş kesin kararların dava konusu olması gerektiğinden, kesinlikten yoksun ve yürütülmesi zorunlu olmayan İl İdare Kurulu kararlarına karşı Danıştay'da iptal davası açmanın mümkün olmaması sebebiyle, inceleme kabiliyeti bulunmayan davanın reddine 15/7/1965 gün ve 65-3515 sayılı karar verilmiştir.

2) Aynı Daire, 15/3/1957 gün ve 67-991 sayılı ve iskân mevzuatı ile ilgili bir kararında, İstanbul ilinin nüfus yoğunluğu, bu şehirdeki arsa tedariki konusundaki güçlükler ve toprak yokluğu sebebiyle bu ilde oturdıkları halde ev veya arsa yardımı yapılamayan göçmenlere aile başına dörder bin lira para ödenmek suretiyle iskânla ilgilerinin kesilmesinde 2510 sayılı İskân Kanunu hükümlerine aykırılık bulunmadığı düşüncesiyle davayı oy çokluğu ile reddetmiştir.

Azınlıkta kalan üye, sadece yapı yapanlara para yardımı yapılabileceğinden arsa yerine para yardımıyla yetinmenin mümkün olmadığı gerekçesiyle çoğunluk kararına aykırı oy kullanmıştır.

On Birinci Daire Kararları:

1) Söz konusu Daire, 30/1/1967 gün ve 67-341 sayılı kararında, belli bir alacağı teminata bağlamak amacı ile tapu idarelerince yapılan ipotek işlemlerini ferağ ve intikal muamelesi gibi nitelendirmek mümkün olmadığından bu işlemlerin 488 sayılı Damga Resmi Kanunu'na göre nispi vergiye tabi olması gerekeceğini belirterek Vergiler Temyiz Komisyonu'nca aksine verilen kararın bozmuş ve salman vergiyi onamıştır.

2) Trafik kayıtlarında hususi olduktan yazılı bulunan araçların Turizm firmalarının kiralanarak yabancı turistlere kiraya verilmesini yasaklayan İstanbul İl Trafik Komisyonu'nun bu kararın aleyhine açılan dava üzerine On Birinci Daire, 8/3/1967 gün ve 67/852 sayılı kararla, Karayolları Trafik Tüzüğüne taşıtların ne amaçla kullanılacağına trafik şube veya bürolarına bildirilmesi zorunluluğu konmuş ve amacı dışında kullanıldığı tespit edilen araçların belge ve çalışma karnelerinin yahut plakalarının geri alınacağı

öngörölmüş olduğundan dava konusu işlemden mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

3) Aynı Daire'nin yine trafik düzeniyle ilgili 25/2/1967 gün ve 67-732 sayılı kararında, Karayolları Trafik Kanunu'nun yürürlüğe konulduğu tarihte mevcut olmakla beraber ruhsatsız işletildiği anlaşılan, Sivas - Kangal arasında çalışan minibüslere yolcu temin eden ve sözü edilen araçların durup kalktığı yazıhanenin mühürlenmesine, yolcu indirip bindirilmesinin yasaklanmasına ve garajla ana cadde arasına demir direkler çakılarak giriş ve çıkışlara engel olunmasına ilişkin İl Trafik Komisyonu Kararının iptali işlemiyle açılan dava sonunda Karayolları Trafik Kanunu'na göre Belediye sınırları içinde kalan karayolları kenarında umumi garaj ve yolcu indirme bindirme yeri olarak kullanılan tesislerin açılmasının izne bağlı olduğu, izinsiz açılanların zabıtaca derhal kapatılacağı öngörölmüş olduğundan ruhsatsız olduğu anlaşılan yazıhanenin önünde yolcu indirme ve bindirmesinin yasaklanmasında kanunsuzluk bulunmadığından davanın bu kısmının reddine, ancak sözü edilen iş yerinin mühürlenmesine karar verilmesi ve garajla ana cadde arasına demir dikilerek giriş ve çıkışa engel olunması, mülkiyet haklarının haksız ve sebepsiz kısıtlanması niteliğinde görüldüğünden dava konusu kararın bu konulara ilişkin kısmının da iptaline hükmolunur.

4) On Birinci Daire, 19/4/1987 gün ve 67-1357 sayılı kararıyla, 521 sayılı Danıştay Kanunu'nun 70'inci maddesiyle düzenlenmiş olan ve bir İdari işlemin kaldırılmasını yahut değiştirilmesini öngören «istitaf» müracaatlarının ya da «hiyerarşik» başvurularının idadi dava açmak için kanunen belli 90 günlük süre içinde yapılması gerekeceğini, bu süre dolduktan sonra yapılacak başvurular üzerine verilen cevapların yeni bir dava süresine başlangıç olamayacağını belirterek, davacının ehliyetnamesinin değiştirilmesi yolundaki isteğinin reddine dair kararın kendisine 18/3/1984 gününde tebliğ edilmesi üzerine dava açma süresinin dolmasından sonra 2/10/1964 gününde yeniden aynı idareye ve aynı istekle yaptığı başvurunun reddine dair karar aleyhine açılan davayı süre aşımı noktasından reddetmiştir.

5) Aynı Daire, 29/3/1967 gün ve 67-1106 sayılı kararında, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 126 ncı maddesiyle kabul edilmiş bulunan, Kurum tarafından yapılan bütün işlemlerle bu işlemler için ilgililere verilmesi ya da bunlardan alınması gereken her türlü evrak ve belgelerin damga resminden muaf olacağı yolundaki hükme dayanarak, bu Kurum tarafından ithal olunan eşyanın damga resmine tabi tutulması gerekeceğine dair kararı oy çokluğu ile iptal etmiştir.

Azınlıkta kalan Başkan ve bir üye Gümrük İdaresince yapılan ve damga resmi alınmasına dair işlemin Sosyal Sigortalar işlemi sayılamayacağı düşüncesi ile çokluk kararına katılmamışlardır.

HABERLER

Derleyen:

Yiğit KIZILDAN

- Bakanlıktan:

İçişleri Müsteşarı Fethi Tansuk'un Danıştay üyeliğine seçilmesi üzerine Müsteşarlığa, Eskişehir Valisi Osman Meriç tayin edilmiştir.

Osman Meriç, dün görevi devr almış ve işe başlamıştır.

Osman Meriç'in biyografisi:

1335 yılında Bulgaristan'ın Hasköy kasabasında doğan Osman Meriç 1935 yılında tek başına Bulgaristan'dan Ana Vatana iltica etmiş, 1937 de Gelibolu Ortaokulu, 1940 ta Balıkesir lisesini, 1944 te Siyasal Bilgiler Fakültesini ve 1949 da da Hukuk Fakültesini bitirmiştir.

Meriç, Pazaryeri Bucak Müdürlüğü, Bursa Maiyet memurluğu, Karaisalı, Hekimhan, Yenişehir ve Sivrice Kaymakamlıklarından sonra Mülkiye Müfettişliğine daha sonrada Gaziantep ve Eskişehir Valiliklerinde bulunmuştur.

Orta derecede Fransızca ve az Bulgarca bilen Osman Meriç evli ve iki erkek çocukludur.

- Bakanlık Encümen odasında bir basın toplantısı yapan Osman Meriç Müsteşarlığa tayinini Bakanlığın kendisine karşı bir güveni olarak telâkki ettiğini ifade ederek; «Son derece sevgi ve saygı ile bağlı bulunduğum Eskişehirliilerden ayrılmak benim için hiç şüphesiz üzüntülü olmuştur. Ancak yeni görevimin memleketime ve meslektaşlarıma daha geniş alanda hizmet etme imkânım vereceği ümidi ile teselli buluyorum.

Biliyorsunuz ki, son yıllarda gerek genel idare ve gerekse mahalli idareler yönünden idareyi yeniden düzenleme ihtiyacı belirmiş ve bu konuda çalışmalara başlanmıştır.

Özellikle mahalli idarelerimizin, emsali batı müesseselerindeki değişme ve gelişmeyi de göz önüne almak suretiyle, her yönleriyle yeniden düzenlenmesi zorunluğu belirmiştir.

İdare alanında önemli problemlerin ele alınarak halli zaruretinin doğduğu bir anda muhterem selefimin Danıştay üyeliğine seçilmesiyle açılan Müsteşarlık görevinin bana tevdi edilmesini şahsıma karşı gösterilen bir güven telâkki ediyorum.

Bugün Türkiye’de Devlet ve Halk ilişkileri yönünden hepimizi yakından ilgilendiren bir değişme cereyan etmektedir.

Yüzyıllardır halkın karşısında kalmış olan idare bunu terk ederek halkla yan yana aynı safta çalışmaya yönelmiştir. Bu tarzı idare halkla Devlet arasında muhtevası açıklık olan psikolojik bir zeminin teşkilini sağlamakta ve böylece emirle yaptırma yerine inandırıcılığa dayanan metodon kolaylıkla uygulanma ve başarıya ulaşma şansım ve halkın hizmetlere katılması oranını arttırmaktadır.

Bu durumda idare amirlerimizin gayret ve çabalan da bunu daha süratle geliştirmeyi ve başında bulundukları idari ünitelerin en ücra topluluklarına iletmeye ve yapmaya matuf olacaktır.

Bu inanış içinde yeni vazifemde memleketimize ve milletimize faydalı olmaya çalışacağım.» demiştir.

- 8/5/1967 tarihli kararname ile Bingöl Valiliğinden İçişleri Bakanlığı Müsteşar Muavinliğine tayin edilen Orhan Alaeddin Erbuğ, 12/6/1967 tarihinde vazifeye başlamıştır. Bu suretle Bakanlığın şimdiye kadar iki olan Müsteşar Muavini üçe çıkarılmış bulunmaktadır.

- Tetkik Kurulu Başkanlığı

8/5/1967 tarihli kararname ile Antalya Valiliğinden Tetkik Kurulu Başkanlığına tayin edilen Mehmet Şerif Tüten 12/6/1967 tarihinde vazifeye başlamıştır.

• Önceki sayımızda Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlandığından bahsettiğimiz «İl Özel İdaresi Kanun Tasarısı» haziran başından itibaren Tetkik Kurulunda görüşülmeğe başlanmış ve tasan üzerinde çok faydalı ve olumlu tartışmalar cereyan etmiştir. Tasarının tümü hakkında raportörlerin verdikleri özel bilgilerden sonra tümü üzerinde kurulca fikir teatisinde bulunulmuş, bilâhare maddeler teker teker okunarak bilgi edinilmiştir. Bu arada birçok maddeler üzerinde üyeler kıymetli fikirler dermeyen etmişler, bazı maddelerde değişiklik yapılmış ve bazı ilâveler öngörülmüştür.

Uzun çalışmalardan sonra tasan üzerindeki görüşmeler bitirilmiş ve sen şeklini alan tasan Mahalli (idareler Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

• Milletlerarası Şehirler ve Mahalli İdareler Birliği (UİV) Stockholm’de «Mahalli İdarelerin yeni yapılan» üzerine bir konferans tertipleyecektir.

26 - 29 Eylül 1967 tarihleri arasında toplanacak olan konferansın gündeminde Mahalli idarelerin birleştirilmesi ve işbirliği yapılması başlıca konu olacaktır. İsveç Mahalli idareler Dernekleri konferansı tertipleyeceklerdir.

Konferansa katılanlar konferans esnasında komünlerin birleşmelerinin sistematik olarak yapıldığı çeşitli memleketlerin mahalli idare yapılarındaki reform projeleri üzerinde düşünmek ve müzakere etmek fırsatını bulacaklar.

Konferans aynı zamanda bu önemli problemi, vatandaşla Mahalli idaresi arasındaki münasebetler açısından da, münakaşa edecektir. Görüşülecek konulardan biri de: Şayet, halkın istifadesini artırmak için idare ve vazifeler kâfi derecede önemi haiz ise en küçük komünlerde bile halk bu görev ve idareyi elde tutmalıdır. Vatandaşın fiilen iştiraki problemi şehir ve büyük topluluklarda münasebet ve durum itibarıyla müzakere edilmiş olacaktır.

Üç sunucu raportör, gün deme konmuş olan meselelerin sosyolojik ekonomik ve kanunlara göre İdari görünüşleri itibarıyla takdim ederek konferansı açacaklar.

Çalışma grupları, müzakere için aşağıdaki hususları sunacaklar:

A — Mahalli İdarenin en küçük birimleri arasında işbirliği veya birleşme için göz önünde bulundurulacak nüfus ve mesaha kriterleri.

B — Mahalli İdareler arası işbirliğinin şekilleri.

C — Metropolen bölgelerin idaresi.

D — Bölge; önemi, görevlileri ve öteki 'İdari ünitelerle ilişkileri.

Özel toplantılar, plânlama meselelerini münakaşa etmek, problemlerini neticelendirmekte komünlere her şekilde yardım olsun diye, merkezi komünlerin hizmetlerinin teşkilât imkânlarını nazarı itibara almak için, tertiplenmiş olacaktır.

Stockholm Belediyesi ve Norveç Mahalli idare dernekleri (UİV) konferansı için toplantılar tertipleyecekler. Gezi ve ziyaretler Stockholm ve çevresinde ve hatta konferanstan evvel ve sonra Norveç'in çeşitli bölgelerinde tertiplenmiştir.

Kayıt bülten ve broşürleri (UİV) üyeleri birliğinden temin edilebileceği gibi bu teşkilâtın sekreterliğinden de sağlanabilir.

Adres:

5. Paleisstraat, La Haye Pays - Pas

Kayıtlar (UİV) ye 15 Ağustos 1967 den evvel haber verilmelidir.

Nüfus işleri Genel Müdürü Şevket Eker Milletlerarası Kişi Halleri (O.İ.E.C.) çalışmalarına katıldı.

Milletlerarası ilişki halleri Komisyonu çalışmaları:

«Fondateur» Devletler olarak 1948 yılında Fransa, Belçika, Hollanda, İsviçre, Lüksemburg tarafından kurulmuş ve 1950 de fiilen ve resmen faaliyete geçmiş bulunan «La commision Internationale De l'etat Civil - C.İ.E.C.» Milletlerarası kişi halleri Komisyonuna 1953 yılında Türkiye ilk katılan devlettir. Daha sonra 1956 da Federal Almanya, 1958 de İtalya, 1959 da Yunanistan, 1961 de Avusturya'nın iştiraki ile 10 Devlet topluluğu haline gelmiştir. Halen İspanya, Portekiz adaydırlar. Almaları kabul edilmiştir.

Komisyunun kuruluş amacı, kişi halleri mevzuatında mümkün olduğu kadar birleştirme sağlamak, kanunlarındaki boşlukları doldurmak, vatandaşlarının diğer üye Devletler Ülkelerinde bulundukları sırada onlara kişi halleri işlemlerinden kolaylık göstermeli maksadı ile seri halinde, sözleşmeler akit eylemek ve bu yolla faaliyetine devam etmektir.

Bunu kolaylaştırmak için önce üye devletlerin aile hukuku, kişi halleri mevzuatı 12 fiş halinde Fransızca yayınlanmış ve bunlara dayanılarak 10 adet sözleşme imzalanmıştır. Bunların yedisi kanunlaşmış ve uygulama alanına girmiştir. Diğerleri Parlamentoda görüşme safhasındadır.

Komiyon çalışmalarına her üye Devlette kurulmuş Milli Seksiyonları vasıtası ile ihzari, her yıl Nisan ayı sonunda Strazburg'da yapılan büro, Eylül içinde bütün Milli Seksiyonların katılması ile her defasında ve sıra ile bir Üye Devlet ülkesinde toplanan «Assamblee» si vasıtası ile fiili olarak devam eder.

Bu Yıllık Büro toplantısında da «Evlilik bağının çözülmesinin bir akit Devlet ülkesinde karara bağlanmasının ilgilinin bağlı olduğu diğer akit Devlette de bazı şartlarla geçerli olması» ve «Nesep düzeltmeleri» adlı iki sözleşme projesi üzerinde görüşmeler yapılmış, akit devletlerin her birinin hukukunu inceleyip teklif etme yolları aranmıştır.

Ayrıca Eylül'de Lüksemburg'da toplanacak «Assamblee» gündemi hazırlanmıştır.

• ÖZLÜK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ:

19. Dönem Bucak Müdürleri Meslek Kursu törenle kapandı.

1700 sayılı Dâhiliye Memurları Kanununun 28. maddesine göre açılan ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 49. maddesi uyarınca Aday Bucak Müdürlerinin çağrıldığı, bir yıl süreli İçişleri Memurları 19. dönem Meslek Kursu, 24 Mayıs. 1967 günü saat 17.15 de Bakanlık Konferans salonunda yapılan bir törenle sona ermiştir.

Törene İçişleri Bakanı, Müsteşar, Türk idareciler Demeği Genel Başkanı, Ankara Valisi, Jandarma Genel Komutanı, Genel Müdürler ve kalabalık bir davetli grubu katılmıştır.

Basın mensuplarının da izlediği toplantıda ilk konuşmayı Kurs Müdürü Nüfus İşleri Genel Müdürü Şevket Eker yapmış, kursun Mayıs 1966 tarihinden beri yeni mesleğe girenler ve yetişkin Bucak Müdürleri olarak iki kısım halinde devam ettiğini belirtmiştir.

«1700 sayılı kanun uyarınca Bakanlığımız tali memurlarının mesleki bilgilerinin artırılması maksadıyla ilk defa 1945 yılında Bakanlık Merkezinde bir Meslek Kursu açılmış ve 1952 yılına kadar Beş dönemde 211 memur bu kurstan geçirilmiştir. İl idaresi Kanunu eski müdürlerin yeni kadrolarda terfi edebilmelerini ve yeni atananların asil müdür olabilmelerini bir yıllık kurstan geçmelerine ve bu kurslarda başarı sağlamalarına bağlanmış bulunduğu kursun «6» ncı dönemi olan 1952 yılından bugüne yani 19. döneme kadar 762 Bucak Müdürü mezun edilmiştir.

Son 19. dönemi teşkil eden bu kursa 68 müdür aday, 4 eski Bucak Müdürü katılmış, adaylardan ikisi kurstan çıkarılmış, 70 i bugün diploma almağa hak kazanmıştır. Bunlardan 15 ş i Lise, biri Sağlık Okulu, biri Harp Okulu ve 53 ü de Erkek Sanat Enstitüsü mezunudur.» diyen Şevket Eker daha sonra 18. dönemden çok farklı olarak bu dönemdeki öğrencilerin tek birinin ceza almadığını ve hepsinin de de kursu bitirdiğini, bu itibarla bu dönemi en parlak b*r devre olarak tescil ettiğini, tebrik ve teşekkürlerini sunduğunu, kurstan gösterdikleri bu üstün başarıyı, memlekete büyük bir feragat ve fedakârlıkla aşmada, halka dürüst şefkatli, faziletli ve ayrımsız hizmette de devam ettirmelerinin yürekte dilediğini belirterek sözlerini bitirmiştir.

Kurs Müdüründen sonra Kursu bitirenler adına Salih Baykal konuşmuştur.

Baykal; bir senelik kurs devresi içinde mesleğin çeşitli yönleriyle ilgili konularda hayatları boyunca kendilerine rehberlik edecek bilgiler edinerek şerefli vazifelerine döndüklerini, Kurs Müdür ve Hocalarına şükran borçlu olduklarını, 19. Dönem Bucak Müdürleri Kursunun, Bucak Müdürlüğü teşkilât ve mesleğin kaderi üzerindeki tartışmaların kesafet kazandığı bir devreye tesadüf ettiğini, bu tartışmaların henüz bir neticeye ulaşamadığını, ilmin ve gerçeğin ışığında en isabetli neticeye gidileceğini belirterek «Bugün Bucak Teş-

kilât ve hizmetleri bir realitedir. Fiilen bir idari kademedir. Ve bizler Bucak Müdürleri olarak bu kademe teşkilâtının tedviri hudutları içinde kamu görev ve düzeninin sağlanması, hizmetlerinin görülmesi ile görevli, sorumlu mensuplarıyız. Bu sıfatla hizmetin verimli, etkili, şümüllü ve faideli olabilme imkânlarının sağlanması, Teşkilâtın fonksiyon sahibi kılınması, bizlere verilen emek ve yapılan masrafların devlet yönünden, hizmet yönünden değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.» demiş ve daha sonra çeşitli meslek teşekkülleri mensuplarının hakları korumada çaba sarf ettiklerini, idarecilerin kendilerini düşünme imkânsızlıkları ve teşkilatlanma kısıtlamaları karşısında, merkezin yetkili organlarının İdarecileri personel hakları üzerinde hassas davranmaları gerektiğini, Sayın Bakanın İdareciler Derneği son genel kurul toplantısındaki konuşmalarında İdarecilerin dilek ve ihtiyaçlarıyla yakinen ilgilendiklerine dair beyanlarının kendilerine ümit verdiğini beyan ederek «Bu maddi unsurların ötesinde 19. dönem Bucak Müdürleri Kursunu bitiren 70 Bucak Müdürü arkadaşım adına belirtmek isterim ki, tarihi ve millî hasletlerimizin mirasçıları olarak bir emrivakî, emri tabiat olan ileri, mamur ve müreffeh Türkiye'nin inşasında uhdemize düşen şerefli hizmet vazifesini mukaddes bir heyecan ve mukaddes bir imanla ifada örnek insanlar olarak çalışacağız. Hizmet azmi içinde imkân veya imkânsızlıklarla mukayyet olmayarak, ahval ve şeraitin namûsait tecellilerine takılmadan sabır, temkin, teenni ve fakat cesaretle kanunun, hakkın adaletin hâkim olması çilekeş, halkımızın yüzünün gülmesi uğrunda her türlü fedakârlığa severek katlanacağımıza yüce huzurunuzda söz veriyor, ant içiyoruz» demiş ve sözlerini bitirmiştir.

Müteakiben bir konuşma yapan Bakanlık Müsteşarı Osman Meriç; batı âleminde ve İdari sistemimizin alındığı Fransa'da yapılan idari reform çalışmalarının nedenlerini izah ederek; nev'i şahsına münhasır bir idare ünitemiz olan Bucakların müdürlerini tebrik etmiştir. Meriç « Bucakların mevcudiyet ve âdemi mevcudiyeti münakaşa edilmektedir. Meslek teşekküllerinin, ilim adamlarının ve Muhterem basınımızın görüşleri neticesi Bucak Müdürlüklerine yeni bir şekil verilecektir.» demiştir. Konuşmasına devam eden Osman Meriç Asayiş yanında ticaret ve Ekonominin ön plâna geçtiğini, kamu hukuku alanında büyük bir değişikliğin cereyan ettiğini, halkla devletin bir arada çalışma zevkine girmiş bulunduğunu, yeni gelişmede Bucak Müdürlerine de birçok görevler düştüğünü, bunu süratlendirmede Bucak Müdürleri de elinden geleni yapacağına göre, bucakların zaruretinin kendiliğinden ortaya çıkacağını, sosyal hayatımızda ça-

İşma sistemlerinin kifayetsizliği yeni usullerin aranmasını zorunlu kıldığı, Toplum Kalkınması usulünün, kalkınma felsefemizin, çalışma felsefemizin esas unsuru olduğunu belirterek sözlerini bitirmiştir.

Daha sonra İçişleri Bakanı Faruk Sükan bir konuşma yaparak: Nahiye Müdürlüğü milessest ve genel olarak Türk idaresi ile ilgili görüşlerini izah edeceğini belirterek «İki seneye yakın bir zamandır mesuliyetini birlikte deruhte ettiğimiz İçişleri Bakanlığı bünyesinde Müsteşar, Umum Müdür, Kaymakam, Merkez teşkilâtı mensuplarının meslek içi eğitim kursları törenlerinde bulunmak mazhariyetine eriştim» demiştir.

Meslek içi eğitimin şart olduğunu belirten Bakan: Devletin halkla münasebetlerinde ilk kademenin Nahiye Müdürlüğü olduğunu, vatandaşın alt kademe ile yaptığı temaslar neticesinde devlet hakkında kanaat sahibi olduğunu, Nahiye Müdürlüğüne çok önem verdiğimiz, bu fonksiyonu ile yürütülemeyen Nahiyelerin bir revizyona tabi tutulması gerektiğini beyan etmiş ve «Diyarbakır'da yaptığım bir konuşmadaki beyanım yanlış tefsir edilmiştir. Mesele derinliğine incelenmeden, yerine yenisi konmadan bir müessese kaldırılamaz.

Bir kimseye salahiyet vermeden, mesuliyet isteyemezsiniz. İdareciye salahiyet vermek lâzımdır. Bu görüşle Nahiye Müdürlüğü müessesesini kalkman Türkiye'de bir isim olarak bırakmak niyetinde değiliz.» demiştir.

Müteakiben Bakan: Vatandaşa şefkatle ve iyi muamele etmek mecburiyetinde olduklarını, Nahiye Müdürlerinden bunu istediğini, hatır ve gönülle sureti katiyede yer verilmemesini, taviz verilmemesini, kanun tatbikatında hassas olunmasını, kırıcı olunmamasını, plânlı kalkınma dönemi içine girdiğimizin unutulmamasını, mustarip vatandaşların ilk müracaat merciinin Nahiye Müdürlüğü olacağını, insan gücünü çevre imkânları ile birlikte harekete geçirmek gerektiğini, Nahiye Müdürlerinin bu gerçekleri kabul etmeleri ve bu görüşle çalışmaları gerektiğini belirterek «Vazifeleri, hizmet görürken mahrumiyetten kurtararak geçim sıkıntısına düşmemek için, asgari imkânlarla teçhiz etmek şarttır» demiş ve Türkiye'de 70.000

ünitenin çeşitli meselelerle dolu olduğunu, bu bakımdan gerçekçi bir görüşle hizmetin şart olduğunu, bütün bu güç şartlara rağmen memleketimizde imkânların bulunduğunu belirtmiş ve sözlerini «Mazlum halkımıza hizmet bir ibadettir.» cümlesiyle bitirmiştir.

Daha sonra derece alanlara ödülleri verilmiş ve Diplomalara davetliler tarafından dağıtılarak merasime son verilmiştir.

EMNİYET GENEL, MÜDÜRLÜĞÜ

• Eğitim Faaliyetleri:

Geçtiğimiz Mayıs ayı içerisinde içişleri Bakanı Sayın Dr. Faruk Sükan'ın yaptığı açış konuşmasıyla hizmete giren İstanbul Polis Okulu sekiz yıllık bir aradan sonra yeniden tedrisata başlamıştır. (256) öğrencinin tedrisat yaptığı Okul, İstanbul'un Etiler Semtinde modern anlayışın ifadesi olarak yer türlü ihtiyaca cevap verecek nitelikte inşa edilmiştir.

Kayseri ve İzmir Polis Okulları da 3.Mayıs.1967 tarihinde tedrisata başlayarak kadrolarda mesleki ilköğrenim görmemiş polis memurlarının meslek içi eğitimlerini faydalı metotlarla yürütmektedir.

Ayrıca Mayıs ayı içinde Trafik Haftasının başlaması münasebetiyle yalnız resmi elbiseli bayan polisler için bir hafta müddetle bir trafik kursu düzenlenmiştir. Kursu başarı ile bitiren bayan polisler bir hafta süre ile önemli trafik kavşaklarına görev alarak, gün geçtikçe modernize olma yolunda ilerleyen Emniyet Teşkilâtında örnek bir çalışma vermişlerdir.

831 Sayılı Kanuna göre alınmış bulunan Üçüncü Sınıf Emniyet Müdürlüğü kadrolarına, Fakülte ve Yüksek Okul mezunu veya Yüksek Uzmanlık kursu görmüş bulunan birinci ve ikinci sınıf Emniyet Âmirleri arasında yapılacak tayin ve terfilerde, seçime müessir olmak üzere 22.5. - 9.6. 1967 tarihleri arasında Polis Enstitüsünde bir seminer düzenlenmiştir.

Sevk ve idare seminerine katılan (29) Emniyet Âmirine bütün mevzuatı kapsayan konular üzerinde TODAİE mensupları ile Genel Müdürlüğümüz ilgililerince gerekli bilgiler verilmiştir.

Polis Enstitüsü ve Koleji mezuniyet ve sınıf geçme sınavları 1 -26 Haziran.1967 tarihleri arasında yapılmıştır..

Bütün bunların dışında meslek içi eğitimlere hızla devam edilmektedir. Şöyle ki;

Ankara ve İzmir Emniyet kadrolarından tefrik edilen (50) polis memurundan müteşekkil bir grup 15.6 - 8.7.1967 tarihleri arasında Foça'da Komando eğitimine tabi tutulacaktır.

Adana ve Zonguldak Toplum Zabıtası âmir ve memurları için 19 - 30.Haziran.1967 günleri arasında bir seri konferanslar düzenlenmiştir.

5.Haziran.1967 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü 5 nci Şube Müdürlüğünde başlayıp 10 gün devam edecek olan Fotoğraf Tekâmül Kursuna; teknik bürolarda çalışan teknik memurlardan şimdilik (14) âmir ve memurun katılması uygun görülmüş ve eğitimlerine başlanılmıştır.

Bütün plân ve programı hazırlanmış fakat yeri tespit edilememiş olduğu için şimdiye kadar açılmamış olan trafik kursuda önümüzdeki günlerde açılacaktır.

• Spor Faaliyetleri:

Boks Milli Takımımızla İtalya'daki Avrupa Amatör Boks Şampiyonasına katılan emniyet mensuplarından Milli boksör polis memuru Celâl Sandal ile Haşan Sekreter iyi dövüşmelerine rağmen klasmanda derece tutturamamışlardır.

Önümüzdeki günlerde İstanbul'da yapılacak olan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonasına katılacak olan emniyet mensubu güreşçiler şimdiden kampa girmek suretiyle bu şampiyonlara iyi bir derece alabilmek için gerekli çalışmalara başlamışlardır.

• Merkez Trafik Komisyonu 12.6.1967 Pazartesi Günü İçişleri Bakanlığı Kütüphanesinde Toplandı.

Trafik mevzuatının tatbikatından doğan aksaklıkları görüşmek ve trafik kazalarının önleyici tedbirlerini müzakere etmek için kurulan Merkez Trafik Komisyonu çalışmalarına 12.6.1967 Pazartesi Saat

9.30 dan itibaren başlamıştır. Trafik eğitimi, yolcu taşıyan otolarda trafik emniyeti, şoför eğitimini sağlayacak şoför okullarının açılması, şoförlerde genel ahlâk, trafik araçlarının imal, monte ve tadil projeleri komisyonda müzakere edilmiştir.

Toplantıyı Emniyet Genel Müdürü Hayrettin NAKİBOĞLU açmış ve yaptığı konuşmada trafik kazalarının önlenmesinin milli bir vazife olduğunu söyledikten sonra «Mevcut istatistiklere göre trafik kazalarının % 70'i şoför ve sürücülerin kusurlarından meydana gelmektedir. Bu nispet şoförlerin trafik nizam ve kurallarına riayet etmediklerini göstermektedir. Trafik polisi daha sık ve müessir kontroller yapacaktır.» demiştir.

Nakiboğlu daha sonra özetle şunları söylemiştir:

«Kontrolleri daha müessir kılabilmek için polisimizin miktarını, vasıflarını ve telsiz, radar gibi teknik teçhizatını süratle artırma yolundayız. Bu kontroller vatandaşın Ve şoförlerin can ve mal emniyetini sağlayacağı cihetle herkesin kontrol yapan trafik zabıtasına yardım etmesi, bundan şikâyetçi olmaması icap eder»

Toplantıya, şoförler ve otomobilciler federasyonu, Türkiye trafik kazaların önlece cemiyeti ve ilgili Bakanlık temsilcileri katılmıştır. Toplantı üç gün devam etmiştir.

• Yetki Devri

Genel Müdür ile Genel Müdür Yardımcılarının rutin işlerle meşgul edilmelerini önleyerek zamanların özellikle yönetime ilişkin faaliyetlere ayırmalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan ilki Bakanlık makamından alınan bir onayla söz konusu yöneticilerin idari tasarruf niteliğinde olmayan ve bir karar vermeyi gerektirmeyen yazıları inceleme paraf etme işlemlerinden kurtarılmış olmalarıdır. 1 Şubat 1967 de uygulamaya konan yeni usule göre Genel Müdürlük daire ve şubelerinde yürütülen rutin işleri gösterir ve makamca onaylanan listedeki yüze yakın yazışmalar, Genel Müdürlük adına daire başkanları tarafından paraf edildikten sonra imza için makama sunulmaktadır. Bu uygulama ile Genel Müdürün ve Yardımcılarının 'meşgul oldukları yazışma işlerinde yaklaşık olarak % 30 - 40 arasında bir azalma olmuş ve sözü edilen yazıların imzadan 1 - 2 gün daha erken çıkmaları sağlanmış bulunmaktadır.

• Devlet Memurları Kanunu Üzeri11 deki Çalışmalar

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu üzerinde uzun zamandan beridir yapılmakta olan çalışmalar bitmek üzeredir. Tadil esaslarını tespitle görevli 9 kişilik özel İhtisas Komisyonu uzun süren çalışmalardan sonra kendi üyeleri arasından teşkil ettiği Redaksiyon Komitesine tadil tasarısı ve gerekçesini hazırlama görevini vermiş ve hazırlıkların ikmaline kadar çalışmalarını bir müddet tatil etmiştir. Redaksiyon komitesi 3 aylık çalışma sonunda gerekli tasarıyı hazırlamıştır. Bu arada komite üyeleri Paris'e giderek devlet personel dairesi danışmanı Prof. Gregoire'la özel olarak görüşmüş ve fikirlerini almışlardır. İhtisas komisyonu hazırlanan tasarıyı incelemek üzere tekrar çalışmalarına başlamıştır.

Tasan önemli bazı yenilikler getirmektedir. Tadil çalışmaları yapılırken, bir yandan 657 sayılı kanunun maruz kaldığı tenkit ve güçlükler diğer taraftan Anayasa Mahkemesinin Üniversitelerle ilgili 4.2.1966 tarihli kararı göz önünde bulundurulmuş ve daha önce en çok tenkide uğrayan sınıflandırma ve mali haklar gibi konularda bazı yenilikler getirilmiştir. Geniş hizmet gruplarının ihdası, öğrenim ve yetişme derecesine önem verilmesi sınıf ve derece kavramının yeniden tanımlanması, sınıf sayısı 30 - 40 civarında ve maaş yelpazesinin ise 100 -1000 arasında olması, bütün sınıfları kapsayacak bir tek ana göstergenin öngörülmesi, İl Özel İdareleri Ve Belediyelerin Kanun kapsamına alınması gibi hususların yer aldığı anlaşılmaktadır.

• Fransa Bursları

Fransa'da 5 Aralık 1966 tarihli bir kararname ile yabancı ülkelere gelecek memurların ve ileride kamu yönetiminde görev alacak öğrencilerin eğitimini sağlamak üzere kurulmuş bulunan «Uluslararası Kamu Yönetimi Enstitüsü» Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsüne 5 adet burs tahsis etmiş bulunmaktadır.

Türk İdaresinin çeşitli kesimlerinde çalışmakta olan ve özellikle enstitü eğitim programlarına katılmış bulunan elemanlarla birlikte, Kamu yönetiminde görev alacak öğrenciler de söz konusu burstan istifade edebileceklerdir.

Paris'te bulunan Enstitü Amerika, Afrika, Akdeniz, Orta Doğu ve Asya bölümlerinden meydana gelmekte, öğretim; diplomatik, İktisadi ve mali, genel yönetim, sosyal ve hukuki ihtisas dallarına ayrılmaktadır.

Öğretim süresi 14 aydır. Bu sürenin son 6 ayı staj devresidir.

Burslardan yararlanabilmek için genel olarak Fransızca bilmek şartı aranmaktadır. Ancak, gereğinde dil bilgisi yeterli olmayan adayların, süresi en çok bir yıla kadar uzayabilecek yoğun bir dil eğitiminden geçirilerek programlara katılmaları sağlanabilecektir.

Burslar için seçim, yükseköğrenim görmüş kamu görevlileri ya da ilerde kamu yönetiminde görev alacak gençler arasından Amme İdaresi Enstitüsünce yapılacaktır.

Kurs miktarı kamu görevlisi durumunda olanlar için ayda 750 Frank (5 Frank takriben 1 dolara tekabül etmektedir.), kamu görevlerinde hizmet almamış olanlar için ise 480 Franktır. İkincidesin Fransa'da öğrencilere sağlanan yemek yatma vb. ucuz geçim imkânlarından yararlanmaları mümkün olabilecektir.

Programların başlangıç tarihi yaklaşık olarak Ekim 1967 dir.

Burslardan yararlanmak isteyenlerin açık adreslerini ve tercüme hallerini (bu arada özellikle yabancı dil bilgileriyle memuriyet ve öğrenim durumlarını) gösteren bir yazıyla 17 Temmuz 1967 tarihine kadar Amme İdaresi Enstitüsüne başvurmuş olmaları gerekmektedir.

• Türk İdarecileri Derneği Çalışmaları

Ankara'da bir idareciler sitesi kurulması hakkındaki teşebbüs olumlu bir safhaya girmiştir. Bunu bilhassa dernek yetkililerinin yaptıkları temaslar göstermiştir. Henüz yeni ve mali portresi çok yüksek olan bu tasarının gerçekleşmesi ancak meslektaşların tek tek üzerinde çaba sarf etmesine bağlıdır.

• Kendileri eşleri veya çocuklarının hastalık tedavi veya ameliyatları dolayısıyla Ankara'ya gelmek zorunda olacak arkadaşlara Bakanlık gereken kolaylığı sağlamak, en iyi hastaneyi temin et-

mek ve sembolik bedellerle gerekli muameleyi yaptırmak kararı almıştır. İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Osman Meriç tarafından beyan edilen bu karar hiç şüphesiz çok olumlu bir gelişmenin işaretidir. Dernek ve Sendika bu yolla Ankara'ya gelecek meslektaşların kendilerine haber vermelerini ve müteakiben Bakanlığa başvurmalarını, müracaat edenlere her türlü kolaylığın gösterileceğini «İdarecinin Sesi Gazetesi» ile de duyurmuşlardır.

- Dinlenme kampı için çalışmalar sabit tesisler yapılması yönünde gelişmektedir. Sayın Bakan Ayvalık'ta Sarımsaklı mevkiinde Bakanlığa ait yüz dönümlük sahil arazisinin intifamı Derneğe devretmiştir. İllerden ve Turizm Bakanlığından gerekli yardımların sağlanması için teşebbüse geçilmiştir. Yapılması düşünülen Lojmanlar, Gazino ve diğer sosyal tesislerin meslektaşların itibarlarına yakışır nitelikte olmasına dikkat edilecek ve bu hususta peyderpey bilgi verilecektir.

- Mülki İdare Amirliği tazminat kanunu tasarısı Derneğin, iç iş Sendikasının ve diğer meslektaşlarımızın çalışmaları sonunda müspet bir safhaya girmiş ve İçişleri Komisyonunda kabul edilmiştir. Bütçe ve Plân Karma Komisyonuna gönderilen ve gündeme girmiş bulunan tasarı buradan Meclise sevk edilecektir.

- **Ankara**

Bu yıl Ankara Köylerinde 2350 Km. Köy yolu ile 162 köyün içme suyuna kavuşması ve 62 köye de Elektrik verilmesi programa alınmıştır.

Ankara Valisi Celâlettin Coşkun, bu konuda şunları söylemiştir:

«Ankara köylerinin Yol, Su ve Elektrik problemlerinin daha süratle hal yoluna girmesi için bir taraftan İlçelerde kurduğumuz «Köy Birlikleri» eliyle çaba sarf ederken, diğer taraftan da Vilâyet

olarak çalışmalarımızın daha randımanlı olması için bütün kuvvetimizle çalışmaktayız. Geçen yıl yeniden Yapım ve Bakım olmak üzere 1600 Km. köy yolu yapılmışken 1967 programına 1800 Km. Köy yolu bakımı ve 550 Km. uzunlukta da yeni yol yapımı konmuştur. Halen 5 grup halinde yapmakta olduğumuz çalışmalarımızın iki aylık devresinde Kırıkkale, Beypazarı, Altındağ, Çankaya Nallıhan ve Yenimahalle İlçelerine bağlı köylerde ekiplerimiz toplam olarak 77 Km. yol tesviyesi, 60 Km. kaplama ve 263 Km. normal bakım ile 24 Km. de Reglaj yapmışlardır.

Ayrıca Şerefli Koçhisar, Haymana, Polatlı İlçelerinin Bakım Programındaki köy yollarının Stabilize işi ihaleye çıkarılmıştır.

Yine bu cümleden olarak, 1967 programına aldığımız boylan 3,5 metre ile 10 m. uzunluktaki 18 köprü ile 2 Büyük köprünün yapılmasına başlanmıştır. Bundan başka 50 köprünün de Etüt ve Keşifleri yapılmıştır.

- **İçme suyu Çalışmaları:**

Vali Celâlettin Coşkun, bundan sonra Ankara köylerinde yapılan içme su çalışmaları hakkında da şu bilgiyi vermiştir:

«Bu yılki programa modern içme su tesisleri yapılmak üzere 102 köy alınmıştır. Ayrıca, 50 ilâ 60 civarında Köyün program harici olarak içme suyuna kavuşturulması için çalışılmaktadır. Bunlardan 51 köyün içme su inşaatlarına başlanmıştır. 2 milyon 172 bin lira tutan 51 köyün içme su tesisleri için köylülerimiz de 829 bin lira katkıda bulunmuşlardır.

1966 yılında ise cem'an 79 köye içme su getirilmiştir. Buna göre, bu yıl içme su konusunda Köylere götüreceğimiz hizmetler aşağı yukarı bir misli artmış bulunmaktadır.»

- **62 Köye Elektrik Veriliyor.**

Vali Coşkun daha sonra köy Elektrifikasyonu konusunda 62 köyün, bu yıl elektriğe kavuşacağını söyleyerek bu konuda da şu bilgiyi vermiştir:

«Halen 37 köylümüzün elektrik tesisleri yapılmaktadır. Bunların toplam olarak proje tutarları 1 milyon 226 bin liradır. Köylerine elektrik alacak olan köylülerimiz de 613 bin lira katkıda bulunmuş

lardır. Elektriğe kavuşacak köyler arasında Çubuk İlçesine bağlı Yenice, Esenboğa, Aşağı Çavundur, Balıkhisar, Dumlupınar köylerinde yapılan elektrik tesisleri bitirilmiştir. Altındağ İlçesinin Bağlum ve Karapürçek köylerinde yapılan çalışmalar sona ermiştir.

Çankaya İlçesinde Kutludüğün, Nenek, Ortaköy, Kızılca, Bayındır ve Kıbrıs köylerinin elektrik direkleri yerlerine konulmaktadır. Ayrıca, Çankaya'da 12 köyü içine alan Gölbaşı - Çimşit Elektrik Birliği kurulmuş ve projelerinin yapımı Köy İşleri Bakanlığı tarafından ele alınmıştır.

Bundan başka Beypazarı ilçesinde Karaşar, Köseler, Saray Dereli, Doğançalı köylerine elektrik verilmesi hususunda çalışmalar yapılmaktadır. Yaptığımız incelemelere göre Elmadağ ve Bâlâ'nın bir kısım köylerine Radar Merkezinden elektrik verilmesine çalışılmaktadır.»

• KAYIPLARIMIZ

Viranşehir Kaymakamı Doğan Gürbüzürk 21.5.1967 tarihinde henüz kat'i olarak bilinmeyen bir sebepten dolayı intihar etmiştir.

30.12.1930 tarihinde Keskin'de doğan Merhum İlkokulu Keskin'de bitirmiş ve oradan Kırıkkale Ortaokuluna geçmiş, burayı bitirdikten sonra Haydarpaşa Lisesine girmiştir. Liseyi bitirdikten sonra Siyasal Bilgiler Fakültesine girmiş ve 1959 da Fakültenin idari şubesinden mezun olmuştur. 27.7.1959 da Ankara Maiyet Memuru olmuş, Karaşar Bucak Müdürlüğünde Nahiye Stajını yapmıştır. Daha sonra Trabzon'un Araklı, Ankara'nın Beypazarı, Çankırı'nın Eldivan Kaymakam Vekilliklerinde bulunmuştur. 2.11.1961 tarihinde (35) inci dönem Kaymakamlık kursuna katılmış, Kursu iyi ile bitirerek 30.12.1961 de Nevşehir'in Gülşehir kazasına tayin edilmiştir. Yedek Subaylık hizmetini Askeri Kaymakam olarak Çorum'un Alaca kazasında yapmış, terhisini müteakip Konya'nın Doğanhisar Kaymakamlığına tayin edilmiştir. 15.12.1966 tarihinde Viranşehir (Urfa) Kaymakamlığına atanan merhum burada iken hayatına kıymıştır. İki oğlu ile bir kızı olan genç meslektaşımızın kaybindan dolar yı yakınlarına başsağlığı dileriz.

- **Niyazi Dolak ay vefat etti**

Merkez Valilerinden Ali Niyazi Dalokay 2 Haziran 1967 pazar gecesi evinde geçirdiği bir kalp krizi neticesi vefat etmiştir.

Niyazi, Dalokay, 1325 de Elâzığ'ın Pertek İlçesinde doğmuştur. 1931 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesini bitiren merhum Elâzığ Maiyet Memurluğunu müteakip, Osmancık, Taşköprü, Sarıkamış, Menemen, Uşak Kaymakamlıklarında bulunmuştur.

Daha sonra Van Valiliği, Mülkiye Müfettişliği, Toprak - İskân Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı yapmıştır.

Bunu takip eden senelerde Çanakkale, Amasya ve İzmir Valiliklerinde bulunan Merhumun cenazesi 4 Haziran 1967 Salı günü Hacı bayram Camiinde kılman namazını müteakip Bakanlığın önüne getirilerek merasim yapılmıştır.

Bu merasimden sonra merhumun cenazesi ebedi istirahat ahına tevdi edilmiştir.

- **Kitaplığımıza Gelen Kitaplar**

İdare Hukukunun Umumi Esasları

3. basısı yapılan İdare Hukukunun Umumi Esasları adlı eser, İstanbul Üniversitesi İdare Hukuku Ordinaryüs Profesörü Dr. Sıddık Sami Onar tarafından üç cilt halinde yayınlanmıştır.

1. cildinde: İdare Hukuku Genel Teorisi genel başlığı altında: İdare Hukukunun konusu, İdare Hukukunun mahiyeti ve esasları, İdare Hukukunun doğuşu ve gelişmesi, İdare Hukukunun kaynakları ve İdare Hukukunda hukuki tasarruf teorisi, İdarenin hukuk kaideleri içinde hareket serbestliği, ferdin idare karşısındaki durumu gibi bölümlere ayrılarak İncelenmektedir.

2. cildinde: Kamu Hizmetleri Genel Teorisi genel başlığı altında, konular Kamu Hizmetinin Hukuki Yapısı, İdari Teşkilât, Kamu Hizmetinin Personeli, Kamu Hizmetinin Eşyası gibi bölümler altında İncelenmektedir.

3. cildinde: İdarenin İmtiyazları ve İdari Usuller genel başlığı altında; İdare Kudreti, İdari Usuller, Devletin ve diğer İdare Tüzel Kişilerinin Sorumluluğu (Mesuliyeti) bölümleri adıyla inceleme konusu yapılmaktadır.

Ayrıca 3. cildin sonuna konmuş olan 4. kitapta: İdari Uyuşmazlıklar ve İdari Yargı adıyla İdari Uyuşmazlıkların ve Davaların Mahiyetleri ve Nevileri, İdari Yargı, İdari Yargılama (Muhakeme) usulleri gibi bölümler halinde tetkike tabi tutulmaktadır.

İkinci basıdan sonra geçen 6 seneden fazla bir zaman zarfında İdare Hukuku alanında meydana gelen teorik gelişme ve değişiklikleri ihtiva edecek şekilde hazırlanan ve mukayeselere imkân veren bu eser bütün idareci ve hukukçularımız için faydalı bir eserdir.

• Danıştay Kararları

Danıştay Yardımcısı Güven Dinçer, Erol Çırakman ve Avukat Nejat Necipoğlu tarafından yayınlanmış bulunan bu kitapta Danıştay Dava Dairelerince verilmiş bulunan 500 civarında karar özeti bulunmaktadır. Kitaptaki kararlar 521 sayılı Danıştay Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra yani 1965 - 1966 - 1967 yıllarında çıkmış kararlardır. Ayrıca kitabın sonuna 1965 yılından bugüne kadar çıkan içtihadı birleştirme kararları aynen alınmıştır. Uyuşmazlık Mahkemesinin önemli görülen kararlarının özetleri de keza ayrı bir bölüm olarak kitabın sonuna konmuştur.

Kitabın başındaki sistematik fihrist yanında, sonuna eklenmiş bulunan kavramlara göre yapılmış alfabetik fihrist ile kanun maddelerine göre yapılmış fihrist, kitabın kullanılmasını ve kararlardan istifadeyi kolaylaştıracaktır.

Kısaca mahiyeti özetlenen bu eser İdareci ve Hukukçular için faydalıdır.

25 TL bedelle satılan bu kitap, Avukat Nejat Necipoğlu, Anafartalar Cad. Konya Sok. Yıldırım Han No: 15 Ankara adresinden temin edilebilir.

• **Eneylopedia Britanica**

Encyclopedia Britanica adıyla yayınlanmış bulunan bu eser Amerikan Neşriyat Bürosu tarafından satışa çıkarılmıştır. 24 ciltlik bir hacme sahip olan bu eser Dünyanın en çok rağbet gören ansiklopedilerindendir. İngilizceden İngilizceye olan bu ansiklopedinin 24. cildi Indextir.

Pars Tuğlacı tarafından hazırlanan:

- a — İngilizce - Türkçe Deyimler Sözlüğü»,
- b — «Resimli İngilizce - Türkçe Sözlük»,
- c — «İktisadi ve Hukuki Terimler Sözlüğü» İngilizce - Fransızca- Türkçe,
- d — «Büyük Türkçe - İngilizce Sözlük»